

22. Keskiviikkona 6 päivänä huhtikuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös ed. Wahlströmin ym. välikysymyksestä n:o 1 valtionyhtiöiden yksityistämisestä ja niiden hallinnon kehittämisestä 478

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

annetaan vastaus ed. Luukkaisen ym. välikysymykseen n:o 2 työnteon verottamisen keventämisestä 479

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä kätkemisrikosta, luottamusaseman väärinkäyttöä ja velallisen epärehellisyttä koskevien rikoslain säännösten muuttamisesta (HE 268/1993 vp) 577

2) Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laiksi hovioikeuslain 7 ja 12 §:n muuttamisesta (HE 25) 578

3) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta laiksi tullitariffilain liitteenä olevan tullitariffin väliaikaisesta muuttamisesta (HE 11) ”

4) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laeiksi henkilökisterilain ja yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 18 a §:n muuttamisesta sekä laiksi tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta (HE 311/1993 vp) ... 578

5) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laiksi turvatarkastuksista lentoliikenteessä (HE 281/1993 vp) ”

6) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi merilain muuttamisesta (HE 329/1993 vp) ”

7) Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laeiksi asevelvollisuuslain sekä sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta (HE 302/1993 vp) ”

8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä ammattitutkintoja koskevaksi lainsäädännöksi (HE 286/1993 vp) ”

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä laiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 10 §:n muuttamisesta (HE 18) ”

10) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä vuonna 1992 pidetyn 79. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta (HE 313/1993 vp) ”

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Anttila U., Hurskainen, Jaakonsaari, Karhunen, Kasurinen, Komi, Koski, Lahikainen, Laukkanen V., Morri, Ollila, Pokka, Saastamoinen, Vehkaoja ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Laukkanen V., Vehkaoja ja Koski.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Karhunen ja Lahikainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Jaakonsaari ja Vehkaoja, kuluvaan kuun 8 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho, Hurskainen ja Saastamoinen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Kasurinen ja Ollila sekä 12 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Komi.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime maaliskuun 30 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 35—38, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan tietoon saatettu valtiovarainministeriön päätös

Puhemies: Ilmoitetaan, että maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta 15 päivänä helmikuuta 1974 annetun lain 7 §:ssä säädetyssä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sanotun lain nojalla 23 päivänä maaliskuuta 1994 annettu

Valtiovarainministeriön päätös maahan tuodun rakennussegmentin perushinnasta ja lisätulista annetun valtiovarainministeriön päätöksen 1 §:n muuttamisesta.

Tämä valtiovarainministeriön päätös on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 33, 36, 41, 43, 47, 48, 52—57, 59—63, 67—76, 78, 80—95, 99—102, 104, 107, 110—112 ja 124. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. Pokan edustajantoimi

Puhemies: Luetaan ed. Pokan eduskunnalle osoittama kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Tultuani nimitetyksi Lapin läänin maaherraksi 1.5.1994 lukien anon kunnioittavasti, että minulle myönnetään ero eduskunnan jäsenyydestä samasta päivämäärästä lähtien.

Murolassa huhtikuun 5 päivänä 1994

Hannele Pokka”

Puhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ed. Wahlströmin ym. välikysymys valtionyhtiöiden yksityistämisestä ja niiden hallinnon kehittämisestä

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös ed. Wahlströmin ym. välikysymyksestä n:o 1, joka koskee valtionyhtiöiden yksityistämistä ja niiden hallinnon kehittämistä. Keskustelu asiasta julistettiin tiistaina 22 päivänä viime maaliskuuta pidetyssä istunnossa päättyneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestyksen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: ”Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.” Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on tehty kolme ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jotka ovat seuraavat:

Ed. Wahlström ed. Tennilän kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Kuultuaan valtioneuvoston vastauksen eduskunta toteaa, että valtioneuvoston jäsenet eivät nauti eduskunnan luottamusta, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Rönholm ed. Louekosken kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Hallitus on laiminlyönyt valtionyhtiöiden asianmukaisen omistajaohjauksen aiheuttaen yhtiöille taloudellisia menetyksiä. Hallitus on epäselvillä pääomahuoltoon ja hallintoon liittyvillä toimillaan heikentänyt valtionyhtiöitten asemaa ja niiden tehtävänä olevaa työllisyyden hoitamista. Hallitus on luopunut valtionyhtiöiden johdonmukaisesta kehittämisestä, mikä heikentää tehokkaan teollisuuspolitiikan mahdollisuuksia laajentaa työllisyyttä parantavaa ja alueellisesti edustavaa elinkeinorakennetta. Eduskunta toteaa näin ollen, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Haavisto ed. Ukkolan kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Kuultuaan hallituksen vastauksen ed. Wahlströmin välikysymykseen valtionyhtiöiden yksityistämisestä ja niiden hallinnon kehittämisestä eduskunta katsoo, että

1) niissä valtionyhtiöissä, joissa valtiolla on vain sijoittajaintressi, tulisi poliittisesti nimetyt hallintoneuvostot lakkauttaa,

2) hallintoneuvostoja lakkautettaessa on henkilökunnan saatava edustuksensa yhtiöiden hallituksiin,

3) yhteiskunnallisesti tärkeissä valtionyhtiöissä on yhteiskunnallisten intressien edustus turvattava joko hallintoneuvostojen tai neuvottelukuntien kautta,

4) valtionyhtiöitä ei tule yksityistää vain ideologisista syistä eikä valtion tule myyntihalukkuuttaan korostamalla laskea niiden arvoa markkinoilla ja

5) valtionyhtiöitä tai niiden osakkeita myydessä on saadut varat investoitava uuteen, tulevaisuuteen suuntautuvaan yritystoimintaan, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista äänestettäessä ehdotan

meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Wahlströmin ehdotuksesta ed. Rönholmin ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta ed. Haaviston ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Rönholmin ja ed. Wahlströmin ehdotusten välillä.

Ed. Rönholmin ehdotus "jaa", ed. Wahlströmin ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 34 ei-ääntä, 24 tyhjää; poissa 16. (Ään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Rönholmin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Haaviston ja ed. Rönholmin ehdotusten välillä.

Ed. Haaviston ehdotus "jaa", ed. Rönholmin ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 70 ei-ääntä, 25 tyhjää; poissa 15. (Ään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Haaviston ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Haaviston ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Haaviston ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 70 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 15. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Luukkaisen ym. välikysymys työnteon verotamisen keventämisestä

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen valtiovarainministeri Viinanen vastaa ed.

Luukkaisen ym. allekirjoittamaan välikysymykseen n:o 2 työnteon verottamisen keventämisestä.

Sitten kun välikysymykseen on annettu vastaus ja sen johdosta aiheutunut keskustelu on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 3 momentin mukaan jo keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa asian valiokuntaan lähettämisestä tai perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Myös työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehdotus päätöksenteon siirtämisestä on tehtävä, ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Välikysymykseen vastaten lausuu

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Rouva puhemies! Ed. Luukkainen ym. ovat jättäneet valtioneuvoston vastattavaksi seuraavan välikysymyksen: Aikooko hallitus ryhtyä nopeasti keventämään työn verottamista, jotta kotimainen kysyntä saataisiin elpymään ja työllistäminen kannattavaksi? Vastauksena välikysymykseen esitän kunnioittaen seuraavaa.

Välikysymys koskee ensisijaisesti veropolitiikkaa, mutta sen lisäksi hyvin laajasti koko talouspolitiikkaa ja sen vaihtoehtoja. Kun verokehitys on ensisijaisesti seurausta yleisemmästä talouskehityksestä, vastaan välikysymykseen käsittelemällä aluksi hallituksen talouspolitiikan lähtökohtia ja perusteita.

Sen päätavoitteet ovat vahva kasvu, matala työttömyysaste ja velkaantumisen saaminen kuriin. Talouspolitiikka tähtää sellaisen useampi-vuotisen yhtenäisen kasvujakson aikaansaamiseen, joka mahdollistaa työttömyyden todella merkittävän supistamisen nykyisestäään. Selvitysten mukaan työttömyysaste on painettavissa viiden vuoden kuluessa noin puoleen nykytasolta, mutta se voi tapahtua vain ehdolla, että kasvu ei törmää uusiin tasapainottomuuksiin ja uuteen korkojen nousuun. Hallituksen tavoite on välttää lisävaikeuksien syntyminen.

Hallituskauden alkaessa keväällä 91 maa oli ajautunut monitahoiseen rakenteelliseen talouskriisiin. Suomi oli kansantaloutena syvässä velkakierteessä, julkisen sektorin tasapaino oli pet-

tämässä, ja ulkomainen kohtuuehtoinen rahoitus uhkasi ehtyä. Erityisen ongelmallista oli kansantalouden ulkoisen tasapainon voimakas pettäminen, joka oli käytännössä alkanut jo 1980-luvun jälkipuoliskolla.

Velkaantumisen nopeasti jatkuessa hallitus näki oikeaksi palauttaa maan kasvukyvyyn ensisijaisesti viennin avulla. Vienti valjastettiin palauttamaan vaihtotaseen tasapaino, mikä oli ehdoton edellytys korkojen laskulle. Kotimaisen kysynnän kestävä elpyminen taas voi perustua vain mataliin korkoihin. On myös esitetty, että olisi pitänyt valita toinen vaihtoehto, jossa vaihtotaseen alijäämän annetaan surutta suurentua ja ulkomaanvelan reilusti kasvaa. Tämä vaihtoehto ei olisi ollut mahdollinen, sillä se olisi merkinnyt luottokelpoisuuden jyrkkää alenemista, ulkomaisen rahoituksen tyrehtymistä ja kotimaisten korkojen jäämistä pysyvästi korkealle tasolle monista muista vakavista seurauksista ja häiriöistä puhumattakaan.

Tällä toisella, toteuttamiskelvottomalla tavalla toimien Suomi olisi jäänyt kroonisesti ylivelkaantuneeksi maaksi, jonka luottokelpoisuus kolkuttelisi tänään asteikon alimpia portaita, valtion luottokelpoisuus kun on alentunut jo valitulla ja toteutetulla vientivetoisella kasvustrategiallakin huolestuttavaksi. Olemme pudonneet vuoden 91 tasolta AAA esimerkiksi Standard & Poors'in asteikolla tasolle AA-. Vielä kiihtyvämman ulkomaisen velkaantumisen vaihtoehdossa tunnusluku olisi alentunut ratkaisevasti nopeammin ja se olisi ilman muuta näkynyt ulkomaisessa rahoituksessa. Tällaista riskiä hallitus ei voinut eikä halunnut ottaa.

Nyt vienti on alkanut selvästi vetää ja se on katkaissut ulkomaisen velkakierteen sekä alentanut kotimaisia markkinakorkoja merkittävästi. On myönnettävä, että viennin kasvu ei ole vielä heijastunut kotimaisen kysynnän kasvuun toivottulla nopeudella. Sen voi pitkälti katsoa johtuvan myös tuotannollisten investointien tuntuvasta viivästymisestä.

Hallitus onkin pyrkinyt osaltaan kiirehtimään teollisuusinvestointien käynnistymistä ja pitää toivottavana, että myös yritykset tuntevat tässä suhteessa oman vastuunsa. Uusia porkkanoita ja parempia etuja on turha odottaa. Nykyisistäkin karsiutuu valtaosa vuodenvaihteessa.

On syytä korostaa, että kotimaan sektorin ongelmat juontavat juurensa paljolti jo vuosien 91—92 valuuttaratkaisuista. Viime nousuvaiheen jäljiltähän mm. kotimaisille yrityksille oli kertynyt merkittävä määrä valuuttavelkaa, ja

suureksi osaksi juuri sen vuoksi hallitus vastusti tuolloin devalvaatiovaihtoehtoa. Markan devalvoitumisen tiedettiin, ja niin myös julkisuudessa kerrottiin, nostavan voimakkaasti yritysten velkaantumisasetta. Näin myös sittemmin tapahtui. Varsinkin pk-yritysten konkurssikierteen syveneminen ajoittui paljolti juuri tähän velkaantumisvaiheeseen.

Hallitus esitti alun perin omaksui ratkaisukseen sisäistä devalvaatiota, joka olisi ollut kotimaan sektorin näkökulmasta merkittävästi pehmeämpi tapa kannustaa vientiä. Samoin työttömyysaste olisi jäänyt selvästi nykyistä matalammalle tasolle. Näinhän ei sitten käynytäkään, vaan jouduimme ulkoiseen devalvaatioon. Sen jälkeen hallituksen kädet ovat olleet monessa suhteessa sidotut, eikä lisävelanoton tielle ole voitu valtiontalouden romahtaneen tasapainon vuoksi lähteä.

Yliäkin painavampi peruste torjua mitava lisävelanotto on ollut valtiontalouden tasapainon pettäminen ja valtion velkakierteen huima kiihtyminen. On oikeastaan outoa, että vaikka välikysymyksessä on kannettu huolta monesta eri asiasta, tästä ei olekaan jaksettu kovinkaan paljon kiinnostua. Se on vastuutonta, korostan, vastuutonta.

Kun ulkomaisen nettovelan suhde bruttokansantuotteeseen oli vuonna 87 vielä 18 prosenttia, oli se vuonna 91 jo 36 prosenttia ja seuraavana vuonna huimaavat 50 prosenttia. Nyt ollaan 60 prosentin tasolla, ja velkaantuminen näyttää edelleen jatkuvan. Viime vuoden lopulla valtion velka oli noin 260 miljardia markkaa. Tänä vuonna määrä noussee 70 miljardilla markalla eli enemmän, kuin mitä valtion tuloveron tuotto kahdessa vuodessa on.

Engelman voisi kuvata yksinkertaisella esimerkillä kotitaloudesta, jossa perheellä on kuukaudessa käytettävissään 6 000 markan nettotulot mutta 9 000 markan menot ja joka ottaa vuosi toisensa jälkeen 3 000 markkaa lisää velkaa joka kuukausi pitääkseen yllä samaa elintasoaan, kuin mitä ennen lamaa oli. Käytännön elämässä tämä kuvaannollinen esimerkki ei pitkään voi toimia, mutta valtion tapauksessa näin on eletty jo kolmatta vuotta, ja sama meno näyttää edelleen jatkuvan.

Ilman valtiontalouden tervehdyttämiseen tähtäviä säästöpäätöksiä nousee valtion velka vuoden 95 lopussa lähes 400 miljardiin markkaan. Se merkitsisi noin 80:tä prosenttia bruttokansantuotteen arvosta. Näin ei saa sallia tapahtuvan. Mutta jos velkaantumiselta ummistetaan silmät eikä asianmukaisiin toimiin ryhdytä, velkaske-

naario on tyrmäävä. Siitä kantaa tai ainakin pitäisi kantaa vastuun koko poliittinen päättäjätaho. Nyt katsotaan, onko poliittista vastuuta edes olemassa.

Jo yksin valtion velan korkojenkin kehitys antaa aihetta suureen huoleen. Kun valtion lainan korot olivat vuonna 91 noin 5 miljardia markkaa, olivat korkomenot viime vuonna jo 18 miljardin markan luokkaa. Ensi vuonna valtiovarainministeriö arvioi korkomenojen olevan huimaavat 25 miljardia markkaa eli suunnilleen opetusministeriön pääluokan suuruiset. Tältä tosiasialta kysyjät tietoisesti, mutta samalla vastuuttomasti ummistavat silmänsä.

Engelmallisinta on, että valtion velan kasvu uhkaa jatkua edelleenkin liian kiivaana. Valtiovarainministeriössä tehdyt äskettäiset laskelmat osoittavat, että jos Suomi jäisi tulevina vuosina keskimäärin 3 prosentin kansantuotteen kasvurallalle ja pystyisi sen lisäksi pitämään julkisten menojen kasvun nollassa, niin siitäkin huolimatta julkisen sektorin velkaantumisasaste nousisi lähelle 100:aa prosenttia vuosikymmenen lopussa. Jo 2:n prosentin julkisten menojen kasvu nostaisi velkaantumisasasteen merkittävästi yli 100 prosentin. Tällaista kehitystä ei voi sallia tapahtuvaksi.

Näiden lukujen luulisi osoittavan, että hallituksen huoli valtiontalouden tasapainosta ja kiihtyvistä velkakierteistä ei ole aiheeton. Menojen nopea kasvu on estettävä, ja meidän on noudatettava vuosia eteenpäin erittäin pidättävää finanssipolitiikkaa. On muistettava, että valtion velka on itse asiassa vain myöhennettyä verotusta.

Hallitusta on toistuvasti syytetty summittaiten säästöjen ja leikkausten tekemisestä. Tämä syytös ei pidä paikkaansa. Tarkastelemalla valtion budjetin alijäämä-rakennetta viime vuosien ajalta voi vain todeta, että hallitus on lainannut rahaa erittäin paljon kotimaisilta ja ulkomaisilta markkinoilta voidakseen taata hyvinvointipalvelujen säilymisen edes nykytasolla. Määrä on jo yli 270 miljardia markkaa. Enempään lainaamiseen ei kerta kaikkiaan olisi ollut mahdollisuutta aiheuttamatta talouteen vielä suurempia häiriöitä.

Julkista sektoria kyllä käytettäisiin talouden merkittäväankin lisäelvyttämiseen, ellei velkakerle olisi niin uhkaava kuin se on. Hallituksella ei olekaan periaatteellisia esteitä hyödyntää syntyviä elvytysvaroja, minkä osoittaa mm. tämän vuoden ensimmäinen lisätalousarvio, jolla vauhditettiin, tosin rajallisesti, sekä yksityisten

että julkisten investointien nousua kuluvana vuonna.

Mitä tulee välikysymyksessä esitettyihin verotuksen alentamisvaatimuksiin, niiden erottaminen talouspolitiikan kokonaistavoitteista ei ole mahdollista. Haluan erityisesti painottaa, että verotus ei voi olla mikään erilliskysymys, vaan kaikki sitä koskevat ratkaisut ovat osa finanssipolitiikkaa ja yleensä talouspolitiikkaa.

Verojen voimakkaaseen alentamiseen ei ole edellytyksiä nykyisessä tilanteessa, jossa enemmän kuin kolmasosa valtion menoista on väistämättä rahoitettava velkarahalla. Näin tapahtuu nyt jo kolmatta vuotta, kuten aikaisemminkin totesin. Luulisi tämän hirvittävän rohkeintakin lisävelan vaatijaa.

Jos valtiontalouden tasapaino nykyisestäään vielä heikkenisi, se johtaisi nopeasti korkojen nousuun ja kirpaisi kaikkein eniten nyt vaikeuksissa olevaa kotimaan sektoria. Seurauksena olisi veropohjan todennäköinen uusi kaventuminen ja valtiontalouden tasapainottomuuden syveneminen. Sitä riskiä ei ole mahdollista ottaa.

Mittava veroale on siis pois suljettu. Sen sijaan verotuksen lievä alentaminen voi tulla kysymykseen tiettyjen tasapainoehtojen toteutuessa. On syytä korostaa voimakkaasti tasapainoehtojen merkitystä. Näin halutaan varmistua siitä, että verotukseen puuttuminen ei huononna kasvun edellytyksiä toisaalla.

On ensisijaisen tärkeää, että markkinakorot eivät ala tasapainottomuuksien vuoksi uudelleen nousta. Kotimaiset korothan ovat tulleet viimeisten parin vuoden aikana selvästi alaspäin, mutta ongelmat korkorintamalta eivät ole vielä tälläkään poistuneet. Varsinkin uusien pankkiluottojen reaalikorko on kansantalouden tilaan nähden edelleen selvästi liian korkea. Uusien luottojen reaalikorot tulisikin saada edelleenkin alenemaan, eikä tätä kehitystä tule tasapainoa heikentävillä toimenpiteillä vaarantaa.

Toiseksi on tärkeää, että finanssipolitiikka säilyy kurinalaisena ja että valtion vuoden 95 menokehitystä rajoitetaan tehokkaasti. Valtiontalouden tasapainon uuteen merkittävään heikkenemiseen ei ole kerta kaikkiaan meillä varaa, ja löysä finanssipolitiikka johtaisi ennen pitkää korkojen nousuun. Valtion velkakierrettä ei silloin saataisi katkaistua, vaan se päinvastoin kiihtyisi entisestään. Näin korkeata hintaa verotuksen alentamisesta ei ole kasvumahdollisuuksien vaarantumatta varaa maksaa. Se ei ole kenenkään edun mukaista.

Myös hintakehitys on osa talouden tasapai-

noa, ja tässäkin kaikki ylilyönnit olisivat ongelmallisia. Hallitus tukee Suomen Pankin inflaationvastaista linjaa ja katsoo, että varsinkin palkkojen keskinäinen kilpajuoksu olisi kasvun ja työllisyyden kannalta turmiollista. Sama koskee kantohintojen kehitystä. Jos talouden tasapainon säilyminen voidaan tämän tyyppisillä edellytyksillä riittävästi varmistaa, silloin on mahdollista, että verotuksessa joustetaan jossain määrin alaspäin. Suomessa erityisesti tuloverotuksen tasohan on tällä hetkellä huomattavan korkea ja korkeilla marginaaliveroilla on kansantalouden toimintaan kiistatta epäedullisia vaikutuksia. Tuloverotusta voidaan alentaa vain siinä tahdissa kuin esimerkiksi työttömyydestä aiheutuvat menot ja valtiontalouden tila sen sallivat. Hallitus on tuonut tämän periaatteen esille jo hallitusohjelmassaan, eikä periaatteesta ole tarkoitus tinkiä.

Tuloverotuksen tasosta puhuttaessa muistutan myös kehityspiirteistä, joka tässä yhteydessä aivan liian usein unohtetaan. Niin sanottu harmaa talous on laajentunut viime aikoina vauhdilla, joka alkaa olla veronsa sääntillisesti maksavien kannalta todellinen ongelma. On yllättävää, että veropoliittisen välikysymyksen allekirjoittajat ovat kiinnittäneet ongelmaan huomiota vain ylimalkaisesti, sillä tämä jos mikä on veronmaksajien kannalta oikeudenmukaisuuskysymys. Kaikkien luulisi tästä ongelmasta huolestuvan.

Harmaan talouden ja veronkierron yleistessä yhä pienempään osaan tulonsaajista kohdistuu yhä kohtuuttomampi verorasitus ja kierre uhkaa edelleen kiihtyä. Kansalaisten ei tulisi hyväksyä tällaista menettelyä, ja solidaarisuuden vaatimus koskee yhtä hyvin yrittäjiä kuin palkansaajia. Lama ei saa olla minkäänlainen tekosyy poiketa tähänastisesta käytännöstä. Tässä suhteessa otteita tullaan koventamaan ja toimenpiteitä valmistelemaan on jo perustettu työryhmiä.

Välikysymyksessä väitetään, että verotuksessa tapahtunut kiristyminen olisi kohdistunut eri väestöryhmiin olennaisesti eri tavalla. Palkansaajien kohdalla kiristyminen on johtunut ensisijaisesti työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuista, mutta lisärasitusta on kyllä kohdistettu myös maatalous- ja muillekin yrittäjille. Myös eläkeläiset ovat joutuneet kantamaan oman vastuunsa julkisen sektorin rahoitusongelmista.

Lapsiperheiden asemaa ei sitkeistä väitteistä huolimatta ole perhetukiuudistuksen yhteydessä yleisesti heikennetty. Kokonaismenetyksessä lapsitukipaketissa oli runsaat 200 miljoonaa markkaa, mikä kohdistuu suurituloisimpiin perheisiin.

Menetys ei ole merkittävä ottaen huomioon sen osuuden 9 000 miljoonan markan suuruisesta lapsilisäsummasta ja sen päälle tulevasta runsaasti yli 2 000 miljoonan asumistuesta. Väliinputoajia on valitettavasti edelleen olemassa, mutta hallitus tekee parhaansa korjatakseen tilanteen oikeudenmukaisella ja tasapuolisella tavalla.

Eläkeläistenkin maksujen korotukset ovat olleet osa eri väestöryhmien kohtelun tasapuolistamista. Palkansaajien uusien maksujen ja nollatupojen vastineeksi on jouduttu tarkistamaan eläkkeensaajien vakuutusmaksuja.

Tasapuolisuuden tavoittelussa hallitus on ilmeisesti onnistunut niinkin hyvin, että välikysymyksen esittäjiltä ovat pakollisiin kuvioihin kuuluvassa hallituksen haukkumisessa menneet ajatukset solmuun. Ensin väitetään, että palkansaajia olisi kohdeltu muita ankarammin, ja heti perään ollaan tietämässä, että eläkeläisten verotus on kiristynyt palkansaajiakin enemmän.

Pääomaveroprosenttia ei välikysymyksessä ole pidetty kohtuuttoman korkeana. Nykyinen 25 prosentin yhteisöverokanta on tietoisesti valittu sen takia, että talouselämän pyörät saataisiin pyörimään ja että saadaa houkuteluksi ulkomaisia investointeja maahan. On myös otettava huomioon, että verouudistuksessa yhteisöjen veropohjaa laajennettiin entisistä tuntuvasti. Todennäköistä onkin, että yrityksiltä kannettavat verot uudistuksen johdosta todellisuudessa tulevat lisääntymään. Tästä näkökulmasta katsoen moitteet yrityksiä suosivasta verouudistuksesta eivät ole perusteltuja.

Kansantalouden kannalta on edullista, että Suomi pystyy houkuttelemaan kilpailukykyisellä verokannalla maahan uusia ulkomaisia investointeja ja luomaan uusia työllistämismahdollisuuksia. Nämä mahdollisuudet ovat jatkossa muutenkin kiven alla.

Välikysymyksessä on vaadittu kiinteistöveron ulottamista myös metsämaahan, ja tämä olisi kieltämättä luonteva tapa vahvistaa erityisesti maaseutukuntien veropohjaa. Tällainen muutos edellyttää kuitenkin metsän verotuksen tarkastelua kokonaisuutena, jotta välttyään kokonaisverorasituksen nousemiselta kohtuuttoman korkeaksi. Asiaa on syytä harkita perusteellisesti.

Rouva puhemies! Hallitus ei pidä välikysymyksessä esitettyä talous- ja finanssipolitiikan arvostelua oikeutettuna ja ihmettelee, minkälaiseen talouspoliittiseen linjaan välikysymys oikein perustuu. Ehkä siinä ei mihinkään todelliseen linjaan ole pyrittykään.

Nyt on tärkeintä saada Suomi irtautumaan suurtyöttömyydestä, ja tämän tavoitteen varmistamiseksi me tarvitsemme vahvan, useampivuotisen ja mahdollisimman häiriintymättömän kasvujakson. Välikysymyksessä vaadittu verokertymän voimakas supistuminen olisi tämän tavoitteen kannalta myrkkyä, sillä se johtaisi valtiontalouden tasapainon romahtamiseen uudestaan ja mm. korkotason vääjäämättömään nousuun. Lopputulos olisi kasvun ja työllisyyden kannalta ehdottoman kielteinen.

Haluan muistuttaa vielä kerran siitä, että verotus ei ole mikään irrallinen osa, vaan kuuluu laajemmin talous- ja finanssipolitiikkaan. Vaikka tuloverotuksen taso on tällä hetkellä sietämättömän korkea, niin verotusta ei voida alentaa irrallaan muista talouspoliittisista ratkaisuista. Hallitus on valmis verojen ja maksujen kohtuulliseen alentamiseen, jos ensi vuotta koskevat talous- ja finanssipoliittiset päätökset saadaan aikaiseksi valtiontaloutta tervehdyttävällä tavalla.

Verojen ja maksujen alentamista ei voida edes käsitellä, ennen kuin tiedetään, miten esimerkiksi TEL-maksujen 5 prosentin korotuspaine hoidetaan ja miten kansalaisten perustoimeentulo voidaan turvata. Hallituksen on saatava varmuus siitä, että kasvun ja työllisyyden kestävä edistämisen ei kaadu uusiin talouden tasapainottomuuksiin ja että julkiset menot todella pystytään pitämään aisoissa. Varsinkin finanssipolitiikan tulee olla hallittua, emmekä saa missään vaiheessa päästää valtiontalouden jo nyt uhkaavaa velkakierrettä villiintymään.

Hallitusohjelmasta ilmenee, että periaatteellisia esteitä verojen ja maksujen korkean tason korjaamiselle hallituksella ei ole. Päätösten aika ei ole juuri nyt mutta ei kovin kaukana ajallisesti. Budjetin valmistelun yhteydessä nähdään todelliset, mm. alkuvuoden kulutuskysynnän ja monet muut taloutemme kehitystä kuvaavien tunnuslukujen viimeaikaiset muutokset, ja niiden pohjalta tehdään ratkaisuja.

Rouva puhemies! Pyydän, että puheeni ruotsinnos liitetään pöytäkirjaan.

Valtiovarainministeri Viinasen vastaus on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Rdm. Luukkainen m.fl. har framställt följande interpellation att besvaras av statsrådet: Ämnar regeringen skynsamt vidta åtgärder för att lindra beskattningen av arbete i syfte att öka den inhemska efterfrågan på arbete och göra det lönsamt att ha folk i arbete? Som svar på interpellation

tionen får jag vördsamt framföra följande: Interpellationen gäller i första hand skattepolitiken, men den handlar dessutom i mycket hög grad om hela den ekonomiska politiken och dess alternativ. Eftersom skatteutvecklingen i första hand är en följd av den ekonomiska utvecklingen på ett allmänna plan, besvarar jag interpellationen genom att inleda med en behandling av utgångspunkterna och grunderna för regeringens ekonomiska politik.

De huvudsakliga målen för regeringens ekonomiska politik är en stark tillväxt, en låg arbetslöshetsgrad och en tyglad skuldsättning. Den ekonomiska politiken tar sikte på en flerårig och enhetlig tillväxtperiod, som gör det möjligt att minska arbetslösheten radikalt i jämförelse med den rådande situationen. Enligt utredningar som gjorts är det möjligt att inom fem år få ned arbetslösheten till ungefär hälften av den nuvarande nivån. Detta förutsätter dock att tillväxten inte ställs inför nya faktorer som rubbar balansen eller inför nya räntehöjningar. Regeringens mål är att undvika att ytterligare svårigheter uppstår.

När regeringen inledde sitt arbete våren 1991 hade landet hamnat i en strukturell ekonomisk kris som återspeglade sig på många olika plan. Finlands samhällsekonomi befann sig i en djup skuldspiral, samtidigt som den offentliga sektorn började visa tecken på obalans och den utländska finansiering som erbjöd skäliga villkor hotade att sina. Att den externa balansen inom samhällsekonomin gav efter på ett så dramatiskt sätt — något som i praktiken börjat ske redan i slutet av 1980-talet — visade sig speciellt problematiskt.

När skuldsättningen accelererade ansåg regeringen det vara riktigt att i första hand återställa landets tillväxtförmåga med hjälp av exporten. Exporten var det element som skulle återställa jämvikten i bytesbalansen — vilket var en ovillkorlig förutsättning för en räntesänkning. En hållbar återhämtning av den inhemska efterfrågan kan i sin tur baseras enbart på en låg räntenivå. Det har också hävdats att man borde ha valt den väg som leder till att underskottet i bytesbalansen får öka hämningslöst och utlandsskulden tillta i rask takt. Detta alternativ hade inte varit möjligt, eftersom det hade inneburit att vår kreditvärdighet försämrats drastiskt, att den utländska finansieringen sinat och att de inhemska räntorna permanent stannat på en hög nivå. För att inte tala om alla andra allvarliga konsekvenser och störningar som vi hade ställts inför.

Genom att välja ett sådant ogenomförbart alternativ hade Finland blivit ett kroniskt över-

skuldsatt land, vars kreditvärdighet i dag hade stapplat på någon av de lägsta nivåerna på kreditvärderingsskalen. Trots att man aktivt gått in för en exportledd tillväxtstrategi har statens kreditvärdighet dessvärre redan sjunkit på ett oroväckande sätt: från att 1991 ha varit på nivån AAA har Finland t.ex. fallit ned till nivån AA- på Standard & Poors' skala. Om vi hade valt en ännu snabbare utländsk skuldsättning, hade jämförelsetalet sjunkit i ett i avgörande grad accelererat tempo, vilket i sin tur utan vidare hade återspeglat sig i den utländska finansieringen. En sådan risk varken kunde eller önskade regeringen ta.

Det är uppenbart att exporten nu återhämtat sig betydligt. Detta har brutit den utländska skuldspiralen och sänkt de inhemska marknadsräntorna märkbart. Det bör dock medges att den ökade exporten ännu inte i önskad takt har återspeglat sig i en ökad inhemsk efterfrågan. Detta kan i stor utsträckning ses som en följd av att också de produktiva investeringarna låtit vänta på sig i mycket hög grad.

Regeringen har också för sin del försökt påskynda investeringarna inom industrin, och den anser det önskvärt att också företagen inser sitt eget ansvar i detta avseende. Några nya morötter och bättre förmåner är absolut inte i sikte — tvärtom kommer största delen av de morötter vi har i dag att gallras bort vid årsskiftet.

Det är skäl att betona att problemen här på hemmaplan i hög grad härstammar från de valutалösungen som träffades redan 1991—1992. Den förra konjunkturuppgången ledde ju bl.a. till att de inhemska företagen påtog sig betydande valutaskulder, vilket i hög grad bidrog till att regeringen i det skedet motsatte sig devalveringsalternativet. Man var medveten om — och det framfördes också offentligt — att en devalvering av marken skulle ha en kraftigt höjande effekt på företagets skuldsättningsgrad. Så skedde sedermera också i praktiken. I fråga om framför allt de små och medelstora företagen sammanföll accelerationen i konkursspiralen i hög grad med just detta skuldsättningskede.

Regeringen lanserade ursprungligen som sin egen lösning en intern devalvering, vilken med tanke på den inhemska sektorn hade inneburit en betydligt mjukare metod att främja exporten. Likaså hade arbetslöshetsgraden stannat på en betydligt lägre nivå än vad som sedan blev fallet. Men verkligheten blev ju en helt annan och vi tvingades att gå in för en extern devalvering. Allt sedan dess har regeringens händer varit bundna i många avseenden; till följd av den kollapsade

jämvikten inom statsekonomin har man inte heller kunnat gå in för att skuldsätta landet ytterligare.

Den rubbade balansen i statsekonomin och den hisnande accelerationen i den statliga skuldspiralen utgör argument som ännu tydligare talar emot en omfattande skuldstimulans. Det är egentligen märkligt att man i interpellationen bekymrar sig för både det ena och det andra, medan man knappast alls intresserat sig för detta. Det anser jag vara ansvarslost — jag understryker: ansvarslost.

År 1987 var den utländska nettoskuldens förhållande till bruttonationalprodukten fortfarande 18 procent, men 1991 var den redan 36 procent och därpå följande år hisnande 50 procent. För närvarande är nivån 60 procent. Och mycket tyder på att skuldsättningen kommer att öka ytterligare. I slutet av förra året uppgick statsskulden till 260 miljarder mark. I år antas beloppet stiga med 70 miljarder mark, dvs. med mera än statens avkastning av inkomstskatten under två år.

Problemet kan belysas med hjälp av ett enkelt exempel från ett hushåll, där familjen har 6 000 mark i disponibla nettoinkomster, men 9 000 mark i utgifter, och som år efter år månatligen lånar 3 000 mark för att upprätthålla samma levnadsstandard som man hade före recessionen. I det levande livet kan detta bildlika exempel inte fungera värst länge, men i fråga om staten har man levat på det här sättet i över två års tid. Och samma ruljans ser ut att fortsätta.

Utan de sparbeslut som siktar till en sanering av statsekonomin stiger statsskulden i slutet av 1995 till inemot 400 miljarder mark. Detta motsvarar i så fall cirka 80 procent av värdet av bruttonationalprodukten. Inte ens detta kan accepteras. Men om man blundar för skuldsättningen och inte vidtar nödvändiga åtgärder går ridån upp för ett förkrossande skuldscenario. För detta bär — eller borde åtminstone — alla politiska beslutsfattare bära ansvaret. Nu framgår det om det politiska ansvaret över huvud taget existerar.

Faktum är att redan de växande räntorna på statsskulden ger anledning till stor oro. Efter att räntorna på de statliga lånen år 1991 uppgått till cirka 5 miljarder mark, var ränteutgifterna förra året uppe i cirka 18 miljarder mark. Enligt finansministeriets beräkningar kommer ränteutgifterna nästa år att uppgå till gigantiska 25 miljarder mark, dvs. till ett belopp som ungefär motsvarar utgifterna under undervisningsminis-

teriets huvudtitel i budgeten. Frågeställarna blundar medvetet, men samtidigt på ett ansvarslost sätt, för detta faktum.

Det mest problematiska är att statsskulden hotar att alltfjämt öka i rask takt. Beräkningar som nyligen gjorts i finansministeriet visar att den offentliga sektorns skuldsättningsgrad i slutet av decenniet kan stiga till närmare 100 procent, även om vår nationalprodukt under de förestående åren stannar vid en tillväxt på 3 procent i genomsnitt och vi dessutom kan se till att de offentliga utgifterna noterar en nolltillväxt. Det behövs faktiskt bara en ökning om 2 procent i de offentliga utgifterna för att landets skuldsättningsgrad skall överstiga 100 procent med bred marginal. En sådan utveckling kan inte accepteras.

I ljuset av dessa siffror kan regeringens oro för jämvikten i statsekonomin och för den tilltagande skuldspiralen knappast anses vara obefogad. En snabb utgiftsökning måste förhindras och samtidigt måste vi under flera år framöver bedriva en synnerligen återhållsam finanspolitik. Man bör minnas att statsskulden i själva verket är en form av senarelagd beskattning.

Regeringen har upprepade gånger beskyllts för att vidta summariska inbesparingar och nedskärningar. Beskyllningen är obefogad. En blick på strukturen i fråga om underskottet i de senaste årens statsbudgeter visar, att regeringen i stor utsträckning har lånat pengar på den inhemska och utländska marknaden för att därmed garantera att välfärdsservicen kan kvarstå på den nuvarande nivån. Beloppet uppgår redan till drygt 270 miljarder mark. En större upplåning än så hade helt enkelt inte varit möjlig, utan att ekonomin hade tillfogats ännu större störningar.

Den offentliga sektorn skulle utan tvekan utnyttjas för t.o.m. en märkbar extra stimulering av ekonomin, om inte skuldspiralen var så hotfull som den är. Regeringen ser inga principiella hinder för utnyttjandet av stimulansalternativ. Detta visar bl.a. årets första tilläggsbudget, med vilken man — visserligen i begränsad omfattning — påskyndade en ökning av både de privata och offentliga investeringarna under innevarande år.

Vad beträffar de krav på skattesänkningar som framställs i interpellationen, är det inte möjligt att skilja dem från den övergripande målsättningen för den ekonomiska politiken. Jag vill särskilt poängtera att beskattningen inte kan särbehandlas, utan alla lösningar som gäller beskattningen är en del av finanspolitiken och den ekonomiska politiken över huvud taget.

Förutsättningar för verkligt kännbara skattesänkningar saknas. Vi befinner oss nämligen i en situation, där mera än en tredjedel av statens utgifter oundvikligen måste täckas med lånade medel. Den här situationen pågår nu, som jag redan konstaterade, för tredje året i följd och man tycker därför att läget skulle förskräcka också de allra djärvaste stimulansförespråkarna.

Om jämvikten i statsekonomin försämras ytterligare, skulle följden snabbt vara höjda räntor, vilket i sin tur skulle drabba den redan hårt prövade hemmamarknadssektorn. Följden härav skulle antagligen vara en ny beskärning av skattebasen och en fördjupning av obalansen i statsekonomin. Den risken kan vi inte ta.

En omfattande skatterea är med andra ord utesluten. Däremot kan lindriga skattesänkningar komma i fråga under förutsättning att vissa jämviktsvillkor uppfylls. Det är skäl att kraftigt betona betydelsen av jämviktsvillkoren. Därigenom önskar man försäkra sig om att åtgärder som gäller beskattningen inte försämrar tillväxtförutsättningarna på annat håll.

Det är oerhört viktigt att marknadsräntorna inte börjar stiga på nytt till följd av den instabila situationen. Under de två senaste åren har de inhemska räntorna ju gått ned märkbart, men problemen på räntefronten är trots det ännu inte passerade. Mot bakgrunden av den samhällsekonomiska situationen är realräntan på framför allt nya bankkrediter fortfarande alltför hög. Realräntorna på nya krediter borde fås ner ytterligare, och denna utveckling får inte äventyras genom åtgärder som försämrar jämvikten.

För det andra är det viktigt att finanspolitiken bedrivs enligt strama riktlinjer och att klara gränser dras upp för statens utgiftsutveckling också med sikte på år 1995. Vi har helt enkelt inte råd att ställas inför en ny betydande försämring av balansen i statsekonomin; en slapp finanspolitik skulle förr eller senare ha höjda räntor som följd. Då skulle det inte gå att bryta statens skuldspiral, utan denna skulle tvärtom accelerera ytterligare. Ett så högt pris har vi inte — utan att tillväxtmöjligheterna riskeras — råd att betala för skattesänkningar. Det vore inte förenligt med någons intresse.

Prisutvecklingen är likaså ett element inom den ekonomiska balansgången, och också här vore alla överdrifter problematiska. Regeringen stödjer Finlands Banks antiinflationära linje och anser att en inbördes kapplöpning i fråga om framför allt lönerna skulle vara fördödande med tanke på tillväxten och sysselsättningen.

Detsamma gäller utvecklingen beträffande rotpriserna.

Om den ekonomiska jämvikten i tillräckligt hög grad kan säkerställas på det sätt jag nämnt ovan, är det tänkbart att i någon mån justera skatterna nedåt. I Finland är framför allt nivån i inkomstbeskattningen som känt anmärkningsvärt hög för närvarande, samtidigt som de höga marginalskatterna utan tvekan har ofördelaktiga verkningar för samhällsekonomin. Inkomstbeskattningen kan lindras endast i den takt som t.ex. de av arbetslösheten föranledda utgifterna och tillståndet inom statsekonomin det tillåter. Regeringen har redan i sitt eget program presenterat denna princip och har inte för avsikt att ge efter på denna punkt.

På tal om nivån i inkomstbeskattningen vill jag här påminna om ett fenomen som alltför ofta glöms bort i detta sammanhang. Den s.k. gräekonomi har under den senaste tiden ökat i en takt som börjar arta sig till ett verkligt problem för dem som pliktskyldigt betalar sina skatter.

Det är förvånande att de som undertecknat den skattepolitiska interpellationen har fäst endast summariskt avseende vid problemet, trots att denna fråga om någon är viktig med tanke på en rättvis behandling av skattebetalarna. Man skulle tro att frågan intresserar alla.

När gräekonomi och kringgåend av skatter ökar påförs en krympande skara inkomsttagare en allt oskäligare skattebörda. Fenomenet ser dessutom ut att tillta i omfång. Medborgarna borde inte acceptera ett dylikt förfarande: kravet på solidaritet gäller företagare lika väl som löntagare. Hittills rådande praxis får inte frångås under depressionens täckmantel. Hårdare tag är att vänta i detta avseende: en arbetsgrupp har redan tillsatts för beredning av de nödvändiga åtgärderna.

I interpellationen hävdas att alla medborgargrupper inte har behandlats lika i fråga om den åtstramade beskattningen. För löntagarnas del har åtstramningen i första hand varit en följd av arbetspensions- och arbetslöshetsförsäkringsavgifterna, men både lantbruksföretagare och andra företagare har nog också fått känna av skärpningen. Likaså har pensionstagarna blivit tvungna att bära sin del av ansvaret för den offentliga sektorns finansieringsproblem.

Trots ihärdiga påståenden har barnfamiljernas ställning inte allmänt taget försvagats i samband med familjestödsreformen. Den sammanlagda förlusten i barnstödspaketet var drygt 200 miljoner mark och den gäller de familjer som har

de största inkomsterna. Förlusten är inte signifikant mot bakgrunden av dess andel av det sammanlagda barnbidragsbeloppet på 9 000 miljoner mark, vartill kommer drygt 2 000 miljoner i bostadsbidrag.

Det stämmer visserligen att en del grupper fortfarande har det kärt, men regeringen gör sitt bästa för att rätta till situationen på ett rättvist och objektivt sätt. De höjda avgifter som påförts också pensionstagarna är ett led i försöken att behandla olika befolkningsgrupper objektivt. Som motvikt till de nya löntagaravgifterna och den inkomstpolitiska nollinjen har det visat sig nödvändigt att justera pensionstagarnas försäkringspremier.

I sin strävan efter objektivitet har regeringen tydligt lyckats så bra att de som framställt interpellationen tappar den röda tråden när de försöker ge regeringen den obligatoriska uppsträckningen. Först hävdas det att löntagarna har blivit sämre behandlade än andra och strax därefter tycker man sig veta att pensionstagarnas beskattning har stramats åt värre än t.o.m. löntagarnas.

Kapitalskatteprocenten är inte oskäligt hög enligt interpellationen. Den nuvarande skattesatsen på 25 procent för sammanslutningar har medvetet valts för att näringslivets hjul skall börja snurra och för att vi skall attrahera utländska investeringar. Likaså bör man observera att sammanslutningarnas skattebas breddades märkbart vid skattereformen. Det är faktiskt också sannolikt att företagets skatter i praktiken kommer att öka till följd av reformen. I det perspektivet finns det inte fog för den kritik, enligt vilken skattereformen skulle ha gynnat företagen.

Med tanke på samhällsekonomin är det fördelaktigt om Finland tack vare en konkurrenskraftig skattesats förmår locka till sig nya utländska investeringar och därmed skapa nya sysselsättningsmöjligheter. Dessa möjligheter får vi i framtiden också annars leta efter med ljus och lykta.

I interpellationen krävs det att fastighetsskatten skall utvidgas att omfatta också skogsmark, vilket onekligen skulle vara ett naturligt sätt att stärka framför allt landsbygdskommunernas skattebas. En dylik ändring förutsätter dock att skogsbeskattningen blir föremål för en totalöversyn, eftersom den sammanlagda skattebördan annars kan bli oskäligt betungande. Frågan bör övervägas noggrant.

Regeringen anser att den kritik som i interpellationen riktas mot den ekonomiska politiken och finanspolitiken inte är berättigad och frågar sig

samtidigt vilken ekonomisk-politisk linje interpellationen egentligen grundar sig på. Förhåller det sig rentav så att interpellationen inte eftersträvar någon reell linje över huvud taget?

Det primära är nu att befria Finland från storarbetslösheten. För att säkerställa detta mål behöver vi en stabil tillväxtperiod under flera år och under så ostörda förhållanden som möjligt. Den kraftiga minskning av skatteintäkterna som krävs i interpellationen vore med tanke på de ovan angivna målen rena rena gifter, eftersom jämvikten i statsekonomin då skulle undergrävas på nytt och bl.a. räntenivån helt säkert stiga. För tillväxten och sysselsättningen skulle slutresultatet vara oerhört negativt.

Jag vill än en gång påminna om att beskattningen inte är ett fristående element, utan att den är en del av den ekonomiska politiken och finanspolitiken i vidare bemärkelse. Trots att nivån på inkomstbeskattningen för närvarande är olidligt hög, kan beskattningen inte lindras fristående från de andra ekonomisk-politiska lösningarna. Regeringen är beredd att sänka skatterna och avgifterna i skälig utsträckning, förutsatt att de ekonomisk-politiska och finanspolitiska beslut som gäller nästa år går att åstadkomma på ett sätt som sanerar statsekonomin.

Det är omöjligt att ens behandla en sänkning av skatterna och avgifterna innan man vet på vilket sätt t.ex. trycket på att höja APL-premierna med 5 procent skall hanteras och hur medborgarnas basutkomst skall kunna tryggas. Regeringen måste få garantier för att ett hållbart främjande av tillväxten och sysselsättningen inte stupar på ny obalans i ekonomin och att de offentliga utgifterna faktiskt kan hållas inom rimliga gränser. I synnerhet finanspolitiken måste vara behärskad: vi får inte i något skede tillåta att den skuldspiral som redan nu hotar statsekonomin sprider sig på ett sätt som vi inte är herrar över.

Av regeringsprogrammet framgår att det för regeringens del inte föreligger några principiella hinder för en korrigerande av den höga nivån beträffande skatterna och avgifterna. Tiden är ännu inte mogen att fatta ovan avsedda beslut, men den dagen börjar småningom vara inom synhåll. I samband med beredningen av budgeten vet vi också bl.a. vilka verkliga förändringar som i början av året har skett i konsumtionsefterfrågan och har vi också tillgång till de senaste siffrorna i fråga om vår ekonomiska utveckling, dvs. de jämförelsetal som avgörandena skall basera sig på.

Ed. V. Laukkanen merkitään länä olevaksi.

Väläkysymyksen johdosta syntyy seuraava

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kuten äsken kuultiin, ministeri Viinanen näyttelee loistavasti gogolmaisen rahakirstun vartijan roolinsa. Tosin se rooli on menneestä maailmasta. Ministeri Viinasen veronkevennyksille asettamista neljästä ehdosta — vaihtotaseen tasapaino, korkojen lasku, inflaation hillintä ja valtion menojen kurissa pitäminen — kolme ensin mainittua on jo saavutettu, ja neljäskin eli valtiontalouden tasapaino on hallituksen omassa päätösvallassa. Miksi veronmaksajia pitäisi rangaista kiireillä veroilla siitä, että hallitus ei kykene pitämään valtion budjettia raameissa?

Valtiontaloutta ei saada tasapainoon ainaakaan nykyistä finanssipolitiikkaa jatkamalla. Hallitushan on itse syventänyt lamaa harjoittamallaan veropolitiikalla. Ylikireä verotus on vähentänyt ostovoimaa. Alhainen ostovoima puolestaan on supistanut kysyntää, mikä taas on lisännyt työttömyyttä ja työttömyysmenoja. Tällaisessa noidankehässä valtion velan kasvua on mahdoton pysäyttää, ellei verotusta kevennetä.

Ministeri Viinasen bravuuriselitys veron korotuksille on ollut, että niihin jouduttiin, koska ayväki vaati työttömyysvakuutusmaksun korottamista. Kyllä, mutta sitä kautta ay-liike esti työttömyysturvan heikennykset. Ratkaisu oli siis solidaarinen tulonsiirto työllisiltä työttömille, maksua kun ei ainakaan toistaiseksi peritä työttömiltä.

Ministeri Viinanen on julkisuudessa vastikään leimannut vihreiden ajaman verouudistuksen populismiksi perehtymättä veromalliimme, ja äsken kuullusta puheenvuorosta huomasimme, että hän ei ole vielääkään perehtynyt siihen. Puheenvuorossaan hän ohitti koko jutun. Vihreiden veromallissahan verotuksen painopistettä siirrettäisiin työn verottamisesta haittojen verottamiseen eli ansiotuloverojen ja välillisten työvoimakustannusten alentaminen korvattaisiin keräämällä ympäristöveroja vastaava määrä, jolloin valtion tulot eivät siis muuttuisi. Haluan korostaa, että vihreät eivät ole olleet ajamassa valtion lisävelan ottoa. Me olemme aina vastuullisesti etsineet rahoitusratkaisut esittämällemme näkemyksille.

Ministeri Viinanen tyrää ympäristöverot

väittämällä, että teollisuuden kilpailukyky ei vielä kestä ympäristöverojen korotuksia. Ensin olisi muka saatava teollisuuden velkataakka kevennetyksi. Tämäkin on vanhentunut mantra, sillä valtiovarainministeriön omien laskelmien mukaan teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema kohentuivat viime vuonna selvästi, ja kehitys jatkuu saman suuntaisena tänäkin vuonna. Tehdasteollisuuden hintakilpailukyky on parantunut parin kolmen viime vuoden aikana liki 60 prosenttia, ja teollisuusyritykset ovat pystyneet vähentämään velkojaan. VM:n arvion mukaan teollisuuden nettovelat liikevaihtoon suhteutettuina vähenevät kuluvan vuoden loppuun mennessä 30 prosenttiin eli ennen lamaa vallinneelle tasolle. Siis kestävyys löytyy jo. Muutenkin teollisuuden ympäristöverorasitusta on varaa nostaa, koska a) vientiteollisuuden saamaa valtuuttakurssietua ei ole aiempien devalvaatiokerrosten tapaan ulosmitattu vientiverona, b) Suomessa on Euroopan alhaisin yritysverotus ja c) valtion jakamat elinkeinotuet ovat ruhtinaalliset.

Teollisuuden väite, että Suomessa on jo nyt huippukorkea ympäristö- ja energiaverotus, ei ole koko totuus. Verotuksen tasoa arvioitaessa on otettava huomioon yrityksille kokonaisuudessa kertyvä verorasitus. Ryhmätoverini edustajat Hassi ja Hautala puuttuvat puheenvuoroissaan tarkemmin ympäristöveroihin myöhemmin, mutta esimerkiksi sähkön hinta on Suomessa toiseksi halvinta teollisuusmaiden joukossa ja bensiini on Euroopan kolmanneksi halvinta. Suomesta on siis tehty energiaparatiisi vailla luontaisia edellytyksiä tuontienergian turvin.

Vastaavasti ministeri Viinasen selitys, että veroaleen ei ole varaa nyt, on onto. Miten ihmeessä pankkitukeen oli juuri varaa upottaa yli 40 miljardia markkaa? Kaiken kaikkiaanhan siihen tullee menemään noin 60—70 miljardia markkaa, ja sillä summalla parin vuoden tuloverot olisi voitu jättää perimättä.

Edelleen hallitus pitää yllä mieletöntä elinkeinotukiviidakkoa, jossa erilaisia tukia jaetaan avokätisesti monelta luukulta miljardimäärin. Valtiontilintarkastajien arvion mukaan Suomessa on yksittäisiä elinkeinotukimuotoja jopa 170 ja verotukimuotoja yli 90. Jos nämä tukiaisviidakot raivattaisiin, välillisiä työvoimakuluja olisi mahdollisuus alentaa tuntuvasti ja siten suosia työllistämistä. Käytännössä elinkeinotuet voitaisiin karsia kolmeen instrumenttiin: korkotukeen, takauksiin ja innovaatioavustuksiin. Kaikki muu on turhaa.

Lisäksi hallitus on ostellut Horneteja yms. tar-

peetonta kamaa kymmenillä miljardeilla markoilla, eli rahaa on löytynyt mutta ei veronalennuksiin. Toisaalta sietämättömän kireä verotus on kannustanut pimeän talouden kukoistukseen, mistä varovaisestikin arvioiden jää vuosittain saamatta noin 12 miljardin markan verotulot. Mikäli pimeä talous toimisi päivänvalossa, sillä voitaisiin rahoittaa jopa 6 prosenttiyksikön alennus tuloveroasteikkoihin.

Arvoisa puhemies! Meidän vihreiden näkemys on, että työn verottamista, sekä ansiotulojen että välillisten työvoimakustannusten verotusta, on kevennettävä välittömästi. Tuloveron kevennys menee suoraan perille kansalaisten lompakkoon, minkä seurauksena kotimainen kysyntä elpyy ja työllisyys paranee. Vastaavasti välillisten työvoimakulujen alentaminen tekee työllistämisen yrityksille kannattavaksi. Historia ei tietääkseni tunne yhtään kansantaloutta, joka olisi selvinnyt ongelmistaan jatkuvilla verojen kiristämisillä. Suomen tuskin kannattaa kuvitella olevansa ensimmäinen.

Ahon hallituskaudella olemisen sietämätön keveys on vaihtunut verotuksen sietämättömäksi kireydeksi. Tämän jokainen on varmasti havainnut omasta palkkakuitistaan. Tuloveroastetta on kiristetty 4 prosenttiyksiköllä, ja ennakonpidätysprosentin päälle on vielä ynnättävä liki 5 prosenttiyksikön verran työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja, joita nyt on ryhdytty perimään palkansaajilta. Ne tosin ovat verovähennuskelpoisia.

Samanaikaisesti sairauskulujen ja lapsiperheiden verovähennykset on poistettu, lainojen korkojen vähennysoikeuksia leikattu, vakuutetun sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksuja on korotettu, on peritty ns. pakkolainaa ja eläkeläisiltä korotettuja sosiaalivakuutusmaksuja. Kaiken kaikkiaan marginaaliveroastetta on nostettu 8 prosenttiyksiköllä peräti 69 prosenttiin. Ruotsissa ylin marginaalivero on 51 prosenttia.

Suomessa on nyt Hollannin jälkeen teollisuusmaiden toiseksi korkein tuloveroprosentti. Marginaaliverolla mitattuna Suomi on maailman ykkösen teollisuusmaiden joukossa. Lisäksi veroprogresio on jyrkkä muihin maihin verrattuna ja puree jo varsin pieniinkin tuloihin. Esimerkiksi 8 000 markkaa ylittävän kuukausitulon tasolla lisäansioista joutuu maksamaan yli puolet veroa. Ellei työn verottamista Suomessa nyt nopeasti lasketa, uhkaa verokuilu Suomen ja muiden maiden välillä revetä. Esimerkiksi Ranska on alentanut tuloverotustaan tänä vuonna 10 prosenttiyksiköllä ja Tanskassa on päätetty laskea korkeinta

marginaaliveroprosenttia asteittain 10 prosenttiyksiköllä.

Suomessa verotus painottuu liikaa työn verottamiseen. Huippukorkea työn verotus heikentää ihmistyön kilpailukykyä muihin tuotannontekijöihin kuten energiaan, koneisiin ja pääomaan nähden. Meillä on paitsi huippukorkea ansiotuloverotus myös korkeat välilliset työvoimakulut. Välillisiä työvoimakustannuksia on nostettu parin viime vuoden aikana 4—7 prosenttiyksiköllä alasta riippuen. Työllistämistä on haitattu lisäksi erikoismaksuilla, joista omalaatuisin on hallituksen keksimä lomautussakko. Tilanne on jo nyt niin pitkällä, että jos työntekijä saa markan palkankorotuksen käteen, työnantajan on pitänyt maksaa siitä liki 4 markkaa.

Veronmaksajien kokonaisverorasitusta on nostanut vielä se, että kunnallisveroäyrin hinta on noussut keskimäärin pennin ja sekin paljolti hallituksen toimien takia.

Hallituksen kiristävä linja jatkuu myös välillisen verotuksen puolella, sillä kesäkuun alussa astuu voimaan arvonlisävero. Se ei ole pelkkä verojärjestelmän muutos vaan tuntuva verotuksen kiristys. Palveluiden muuttuminen veronalaisiksi heikentää niiden kysyntää ja lisää työttömyyttä. Tästäkin syystä olisi välttämätöntä alenuttaa tuloveroja kesäkuun alusta, jotta arvonlisäveron vaikutus voitaisiin eliminoida. Sama tavoite saavutettaisiin toki lykkäämällä arvonlisäveron käyttöönottoa, kuten vihreät ovat vaatineet.

Veroja on siis alennettava nopeasti, ennen syksyä. Vaarana on, kuten ministeri Viinasen puheestakin kuultiin, että hallitus aikoo ajoittaa mahdollisen veron keventämisen näytösluonteisesti viimeiseen vaalibudjettiinsa, jolloin se ajoittuu väärään aikaan. Näin toistettaisiin sinipuna-kauden virheet eli verotuksella kiihdytettäisiin suhdannenousua.

Räikeintä hallituksen harjoittamassa veronkiristyspolitiikassa on ollut eri tulonsaajaryhmien eriarvoinen kohtelu. Ministeri Viinasen äskeisestä väitteestä huolimatta näkemykseni on edelleen, ja se perustuu myös tutkimuksiin, että kaltoimmin Ahon hallitus on kohdellut palkansaajia, varsinkin lapsiperheitä ja yksinhuoltajia. Eläkeläisiltäkin on jo vedetty takaisin kaikki ne verohelpotukset, jotka sinipunahallitus heille antoi.

Sitä vastoin metsätalouden harjoittajia ja pääomapiirejä on lellitely veroratkaisuissa, seikka, jonka toin esille jo varsinaisessa välikysymyksessä. Tästähän sitten älähtivätkin ne koirat, joihin kalikka kalahti, mutta lellitely on.

Ensin metsät jätettiin kokonaan kiinteistöveron ulkopuolelle, mikä tarkoittaa sitä, että verorasitus kohdentuu maaseudulla pääasiassa kesämökkeihin.

Toiseksi, pääomatuloverolain yhteydessä säädettiin, että metsänomistajat saavat itse päättää, maksavatko veroja pinta-ala- vai myyntitulope- rusteisesti.

Kolmanneksi, myös tulevan arvonnäköveron yhteydessä metsätalouden harjoittajalla on oikeus itse päättää, hakeutuuko verovelvolliseksi, ja jos hakeutuu, niin milloin. Verosuunnittelijoiden suosituksen mukaan metsänomistaja voi minimoida veronsa myymällä ensin puut metsästä pinta-alaperusteisesti ja hakeutumalla sen jälkeen arvonnäköverovelvolliseksi.

Pääomapiirejä taas suositettiin alentamalla pääomatulojen veroprosentti 25:een, mikä on Euroopan alhaisin. Muutos oli perusteltu suomalaisten yritysten kilpailukyvyyn parantamiseksi ja pääomarakenteen vahvistamiseksi varsinkin, kun se ei alentanut verotuottoa, ja näistä syistä itekin olin sitä tukemassa. Mutta nyt ongelmana on sitten valtava kuilu ansiotulojen ja pääomatulojen verotuksen välillä, mikä houkuttelee muuntamaan ansiotuloja pääomatuloksi, mikä taas puolestaan vähentää valtion verotulokertymää. Veronkierron rajamailla olevat järjestelyt lankeavat lopulta tavallisten palkansaajien ja eläkeläisten maksettaviksi. Ansiotulojen ja pääomatuloverojen välinen kuilu on kavennettava ei niinkään pääomaveroja nostamalla vaan ansiotulojen verotusta laskemalla.

Paitsi että Ahon hallitus on kohdellut eriarvoisesti eri kotitalousryhmiä, se on suosinut vientiteollisuutta kotimarkkinayritysten kustannuksella. Devalvaatioiden laskut ovat kaatuneet suljetun sektorin yritysten niskaan, ja lisääntyneet välilliset työvoimakulut ovat rasittaneet erityisesti pk-yrityksiä. Laskua kasvaneesta työttömyydestä ei ole yritettykään osoittaa vientiteollisuudelle. Yksi istuvan porvarihallituksen paradokseista on, että tällä hallituskaudella konkursien määrä on ilmeisesti yltänyt maamme taloushistoriaan ennätystasolle. Yrityksiä on ajautunut konkurssiin noin 20 000 kappaletta, mikä merkitsee Ahon hallituksen ansioluetteloon.

Arvoisa puhemies! Välittömästi sen jälkeen, kun me vihreät julkistimme aikeemme jättää välikysymys verotuksen sietämättömästä kireydestä, kokoomuksen julkilausuma-automaatista on suollettu vaatimuksia verojen alentamiseksi. Nyt se kuuluu olevan kokoomukselle jo hallituskysymyksen. Julkilausumilla verotus ei kuitenkaan

kevenee. (Ed. Zyskowitz: Eikä välikysymyksillä!) Verotus kevenee vasta silloin, jos kokoomuslainen veroministeri sitä esittää ja eduskunta niin päättää. Ainoa ele, jonka ministeri Viinanen toistaiseksi on tehnyt verojen alentamiseksi, oli esitys ulkomaalaisten avainhenkilöiden verotuksen pudottamisesta 35 prosenttiin, mutta lähetekeskustelusta päätellen edes kaikki hallituspuolueiden kansanedustajat eivät seiso sen takana. Oli täsmätunnustus, että verotus on Suomessa ylikireää. Mutta miksi suomalaisen yritysjohtajan pitäisi maksaa lisätuloistaan 70 prosenttia veroa, kun ulkomaalainen selviäisi 35 prosentilla?

Kokoomuksen veronalennuspuheet ovat pelkkä kupla niin kauan kuin se ei esitä rahoitusratkaisua. Kaikki muu merkitsee valtion velan kasvua eli veronkiristystä tulevaisuudessa — seikka, josta olemme ministeri Viinanen kanssa samaa mieltä.

Taannoisissa valtionyhtiökeskustelussa kokoomus tosin vihjaisi, että veroale voitaisiin rahoittaa kansallisen varallisuuden myynnillä eli pistämällä valtionyhtiöt sileäksi. Olkoonkin, että valtionyhtiöt on perustettu ja paljolti ylläpidettykin verovaroin, omaisuuden syöminen ei ole viisasta. Yhtä heikoilla jällä liikutaan kokoomuksen ehdotuksessa asettaa veroale ehdoksi maatalouden kansallisen tukipaketin kasaamiselle. Siinä lehmänkauppapelissä kepu arvattavasti jallittaisi kokoomusta niin, että lopputuloksena verot kyllä alenisivat, mutta vain maatalouden harjoittajilta.

Päähallituspuolue kepu ei puolestaan ole pitänyt veroasteikkojen alentamista tärkeänä, koska ylikireä verotus ei rassaa sen kannattajakuntaa. Maatilatalouden harjoittajien maksamat valtion tuloverothan ovat alle miljardi markkaa vuodessa eli vain 3 prosenttia luonnollisten henkilöiden valtiolle maksamista veroista.

Kepun piiristä on esille nostettu myös ajatus, että veroale toteutettaisiin pelkästään kelamaksuja alentamalla. Silloin jää ratkaisematta, miten Kelan rahastojen vajoitus taas täytetään. Kun se on joka tapauksessa katettava verovaroista, kepulainen veroalemalli tarkoittaa siis sitä, että verot siirretään valtion maksettaviksi.

Arvoisa puhemies! Kansantalouden rakenteiden muuttamiseksi kestävä kehityksen uralle ja työllisyyden tukemiseksi Suomessa on toteutettava ns. vihreä verouudistus eli siirryttävä työn verottamisesta haittojen verottamiseen. Kotitalouksien verokurittaminen on jo lopetettava. Ei ole mitään järkeä, että puolet vuodesta joudutaan tekemään taksvärkkiä valtiolle. Ansiotulo-

verotusta ja välillisiä työvoimakustannuksia on alennettava ja vastaava summa kerättävä ympäristöveroina. Mikäli energia- ja haittaveroja kerättäisiin esimerkiksi 4 miljardia markkaa nykyistä enemmän, tuloveroasteikkoja voitaisiin alentaa 2 prosenttiyksiköllä kautta linjan.

Nykyinen elinkeinotukiviidakko on pikaisesti purettava ja varat käytettävä työvoimakustannusten alentamiseen. Samanaikaisesti työvoimakustannuksia on tasattava yritysten kesken siirtämällä niitä työvaltaisilta aloilta pääomavaltaisille aloille. Parhaiten tämä voidaan toteuttaa muuttamalla palkkasummapohjainen laskentaperuste työvaltaisista aloista suosiavaksi. Sen jälkeen ei ole tarvetta erilliselle vientiverolle, koska tällaisen muutoksen nettomaksajana olisi juuri pääomavaltainen vientiteollisuus. Ympäristöverot eivät ole haitta suomalaiselle teollisuudelle vaan päinvastoin kilpailuetu, koska ne edesauttavat ympäristöteknologian kehittämistä, ja ympäristöteknologiahan on maailmanmarkkinoilla eniten kasvava ala.

Ympäristöverotukseen siirtymisen lisäksi verotuksessa olisi muutoinkin uskallettava tehdä ennakkoluulottomia rakennemuutoksia.

On selvittävä esimerkiksi professori Kari S. Tikan verofantasiamalli, jossa veroprosentti olisi sama 25 prosenttia niin palkkatuloilla, pääomatuloilla, osakeyhtiöillä, perinnöillä kuin arvonlisäveroillakin. Kiinteistöverolle hän sen sijaan esittää 2,5:tä prosenttia.

Samoin on tutkittava Pauli K. Mattilan viimeksi esittämä ajatus, että tuloveropohja alkaisikin jo ensimmäisestä markasta, jolloin suurempi veropohja tavoitettaisiin alemmilla prosenteilla. Päinvastoin kuin yleensä luullaan, nykyisestä alle 40 000 markan tulojen verovapaudesta hyötyvät eniten suurituloiset.

Vastaavasti varallisuusveroa on kehitettävä niin, että kaikki reaaliomaisuus verotettaisiin kiinteistöverolla. Siksi kiinteistöveron veropohja on ulotettava myös metsiin, millä voitaisiin samalla parantaa metsävaltaisten kuntien taloutta. Kiinteistöverohan on siitä ovelaa verotusta, että pääoma ei voi karata ulkomaille. Silloin voitaisiin luopua vanhanaikaisesta varallisuusverosta, joka on nyt paljolti kaksinkertaista verotusta. Pääoman tuottoahan joka tapauksessa verotetaan pääomatuloverolla.

Yksi tulevaisuuden veromalli voisi olla myös se, että luovutaan palkansaajien valtionverosta ja annetaan palkkaveromonopoli kunnille, jolloin päästään eroon valtion ja kuntien edestakaisista rahavirroista. Valtion tuloveron tuottohan

on likipitään samaa suuruusluokkaa kuin valtionavut kunnille.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan hallituksen veropolitiikka on ollut väärää eikä hallitus ole pystynyt esittämään pitkän tähtäimen näkemyksiä veropolitiikan suuntauksista. On siis aika vaihtaa hallitusta!

Ed. Heikkinen: Arvoisa rouva puhemies! Olen valinnut puheenvuoroni motoksi keskijalla eläneen dominikaanimunkin Tuomas Akvinolaisen määritelmän verotuksesta. Hänen mukaansa ”verotus on ryöstö, joka siihen liittyvine erityisolosuhteineen voi kuitenkin olla sallittu”. (Ed. Rinne: Kepu on hyvin noudattanut sitä!)

Välikysymyksen kirjoittajalla on ollut ilmeisesti Tuomas Akvinolaisen mieliala, kun hän on laatinut välikysymystekstiä. Ja kuka muukaan meistä veroja rakastaisi? Välikysymysteksti on hyvin sekava ja sisällöltään monin osin ristiriitainen ja virheellinen. Hyvällä tahdolla siitä on kuitenkin erotettavissa kaksi osaa: yleinen talouspolitiikka ja verotus.

Verotus on olennainen osa talouspolitiikkaa. Talouspolitiikka luo osaltaan lähtökohdat myös veroratkaisuille. Kun ministeri Viinanen käsitteli puheenvuorossaan talouspolitiikan lähtökohtia ja perusteita, tarkastelen oman puheenvuoroni aluksi harjoitetun talouspolitiikan tuloksia ja sitä, millaisia mahdollisuuksia ne antavat tuleville veroratkaisuille.

Arvoisa puhemies! Talouden näkymät ovat parantuneet kuukausi kuukaudelta. Voidaan jo sanoa, että laman selkä on taitettu ja Suomi on pääsemässä noususuhdanteeseen. Nyt ennustetaan jo tämän vuoden loppukuukausille ja ensi vuodelle 5—6 prosentin kasvua kokonaistuotannossa. Viime vuoden puolivälistä tähän saakka bruttokansantuotteen arvioidaan kasvaneen noin 3 prosentin vuosivauhdilla. Nyt ei ole enää kysymys siitä, että pelkästään vientialat kasvaisivat, vaan myös kotimarkkina-aloilla, kaupassa ja palveluissa, on nähtävissä nousun merkkejä. (Ed. Hämäläinen: Kukaan ei niitä näe!) Teollisuuden kone- ja laiteinvestoinnit kääntyivät nousuun viime vuoden loppukuukausina. Myös teollisuusrakennusten ja asuntorakentamisenkin aloitukset ovat lisääntymässä. Kulutuksessa on näkyvissä kestävien kulutustavaroiden ja autojen myynnin kasvua viime kuukausina, marras—joulukuusta lähtien.

Viennin nopea kasvu on ollut avaintekijä talouden nousun edellytysten luomisessa, vaikka

moni ehti jo epäillä vientivetoisen strategian onnistumista. (Ed. Rinne: Ja edelleen!) Viennin voimakas kasvu nosti kauppataaseen ylijäämän viime vuonna jo 31 miljardiin markkaa, ja tänä vuonna ylijäämä tulee olemaan luokkaa 45—50 miljardia markkaa. (Ed. Hämäläinen: Sehän häviää korkojen maksuun koko ylijäämä!) Sen ansiosta Suomen ulkomainen nettovelka on kääntynyt laskuun ja on syntynyt tilaa investointien ja kulutuksen kääntämiselle nousuun. Niin kauan kuin vaihtotase oli alijäämäinen ja Suomen ulkomainen velka kasvoi, pankkien luottokelpoisuus maailmalla heikkeni jatkuvasti, kuten ministeri Viinanen täällä jo todistikin.

Vuosi sitten olimme vielä äärimmäisen vaarallisessa tilanteessa, jossa vaikea maksuvalmiuskriisi, likviditeettikriisi, uhkasi syventää lamaa entisestään. On painokkaasti korostettava, että kuljimme vuosi sitten syvän kuilun reunalla. Jos olisimme viime vuosina elvyttäneet kotimaista kysyntää vielä enemmän kuin valtion menojen kasvulla teimme, vaihtotaseen tasapainottaminen olisi tapahtunut liian myöhään, ja ulkomaiden lainahanojen sulkeutuminen olisi pudottanut meidät vielä syvempään lamaan ja vielä suurempaan työttömyyteen. Viisaalla talouspolitiikalla selvisimme kriisistä, ja nyt kuljemme vakaasti kohti parempia aikoja.

On myös korostettava, että maan talous oli Ahon hallituksen aloittaessa vuoden 91 keväällä suorastaan katastrofaalisessa tilanteessa. Syösykierre tuotannossa oli silloin pahimmillaan. Sosialidemokraatit viime vaalikauden päähallituspuolueena tunsivat tilanteen niin hyvin, etteivät uskaltaneet hallitusvastuuseen. (Ed. Rinne: Ei, kun saimme vaaleissa selkään!) Ahon hallituksen ankarien ponnistelujen ja monien kriisi-ohjelmien jälkeen syösykierre pysäytettiin. Suomen talouden perusta on nyt saatu kuntoon ja uusi nousu alkamaan. Historia on aivan toisenlainen kuin välikysymyksen tekstissä väitetään.

Ulkomaisen velan suhteen talouspolitiikassa on viime kesästä lähtien ollut hieman liikkumavaraa. Valtion toimenpiteillä on lisätty investointien verokiihokkeita, sysätty liikkeelle valtion omistamien yhtiöiden investointeja, lisätty valtion avustuksia asuntojen korjaukseen ja aikaistettu julkisia investointeja. Nämä toimenpiteet toteutettiin viime vuoden toisessa ja viidennessä lisätalousarviossa ja kuluvan vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa. (Ed. Apukka: Tulokset näkyvät!)

Sen sijaan valtiontalouden liikkumavara on ollut ja on edelleen hyvin rajallinen, minkä takia

on pitänyt hyvin tarkkaan harkita, millä toimenpiteillä saadaan aikaan mahdollisimman suurin elvytysvaikutus, ilman että valtion menot juurikaan lisääntyvät tai tulot pienenevät. Tähän saakka tehdyissä elvytysratkaisuissa on toimittu juuri näin. Veroratkaisuilla ja pienillä menojen lisäyksillä on pyritty aikaistamaan mahdollisimman suuri joukko investointeja. Tämä on oikea ja kestävä tie.

Työllisyydenkin kestävään parantamiseen päästään vain tuotannollisia investointeja vauhdittamalla. (Ed. Vähänäkki: Paljonko on työttömyys kasvanut vuodessa? 100 000!) Sekään ei kuitenkaan johda nopeasti uusien työpaikkojen syntymiseen. Nyt on olemassa realistisia edellytyksiä työttömyyden kääntämiselle laskuun, mutta se tulee olemaan hyvin hidasta.

Talouspolitiikan keskeiset tekijät on saatu nyt kuntoon. Korkotaso on alhainen, ja tämä auttaa erityisesti myös velkaisia kotitalouksia. Vaihtotase on saatu kuntoon, kansantuote sekä teollisuustuotanto nousuun. Inflaatio on ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin hallinnassa ja yritysten hintakilpailukyky kunnossa. (Ed. Laine: Onko ed. Heikkinen samaa mieltä?) Työttömyydellä mitattuna emme kuitenkaan ole lamaa voittaneet. Työttömyyden alentaminen on tämän hetken keskeisin kysymys, ja siinä olisi saatava tuloksia mahdollisimman pian. Jatkossa on hyvin tärkeää, että kulutuskysyntää pystyttäisiin järkevällä ja viisaalla tavalla lisäämään.

Arvoisa puhemies! Veropolitiikan keskeisin ongelma on nyt tuloverotuksen sietämätön kireys. Yhtä vaikea ongelma on myös valtion edelleen jatkuvasti lisääntyvä velkaantuminen. Kaikkien tässä salissa työskentelevien täytyy tietää, että tänä päivänä otettu velka on maksettava tulevien vuosien veroin. Valtion velkatilanne on jo niin vaikea, että valtion tuloveron tuotto menee kokonaan velanhoitokustannuksiin. Jo tänä vuonna valtio joutuu kattamaan oman, 30 miljardin markan luokkaa olevan osuutensa työttömyyskustannuksista velalla. Työttömyyden alentaminen onkin keskeisimpiä tekijöitä, joilla velkaantumiskierre voidaan nyt katkaista. Se vahvistaisi myös verotuspohjaa ja lisäisi vero-ottoa.

Kesäkuun alusta tänä vuonna voimaan tuleva arvonlisävero uhkaa myös lisätä työttömyyttä palvelualoilla. Voidaan perustellusti sanoa, että tästäkin aiheutuvat työttömyyskustannukset lisäävät valtion velanoton tarvetta. Laman taitumisesta huolimatta kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot vähenevät vielä tänä vuonna

2—3 prosenttia. Ensi vuonna kulutuskysynnän arvioidaan kääntyvän jälleen nousuun. Parantuneet tulevaisuudennäkymät antavat valtiontaloudessa sellaista liikkumavaraa, josta vielä puoli vuotta sitten ei uskallettu puhua.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän mielestä nyt on tultu tilanteeseen, jossa hallituksen on lisättävä kulutuskysyntää tuloverotusta keventämällä. Tätähän jo ministeri Viinanenkin hiukan lupaili. Jotta kevennyksestä aiheutuisi toivottu elvytysruiske ja jotta se vaikuttaisi myönteisesti myös työllisyys tilanteeseen, ratkaisut olisi tehtävä pikaisesti. Ne olisi ajoitettava niin, että verohelpotukset korvaisivat arvonlisäverotuksesta johtuvaa kotitalouksien ostovoiman alentumista. Oikea ajankohta olisi näin ollen kesäkuun, viimeistään heinäkuun, alku tänä vuonna. Mielestäni pienikin veronkevennys loisi uskoa siihen, että olemme menossa parempia aikoja kohti. Toimenpiteellä hallituksen lisäksi uskottavuuttaan harjoittamansa talouspolitiikan oikeellisuudesta ja myönteisistä kehitysnäkymistä.

Kun hallitus päätyy ansiotulojen verotuksen keventämiseen, veronkevennys on suunnattava eri tavalla kuin välikysymyksen tekijät esittävät. Verotusta on kevennettävä niiden osalta, joiden toimeentuloa ja selviytymistä nykyinen verotus eniten heikentää. Tämän periaatteen mukaan verotusta on kevennettävä pienituloisten osalta. Kotimaista kysyntää voidaan tehokkaimmin lisätä keventämällä nimenomaan pienituloisten, verotuksen ja velkaantumisen sekä toimeentulogelmien vuoksi loukkuun jääneiden verotusta.

Keskustan eduskuntaryhmä ei voi kannattaa hallituskumppani kokoomuksen ajamaa suurituloisten lainaveron poistamista tai alentamista tässä taloudellisessa tilanteessa. Valtion tuloveroasteikkojenkin alentaminen hyödyttää eniten suurituloisia. Suurituloisille korkein marginaaliveroprosentti on kyllä yli 60 prosenttia, mutta pienituloisilta ja toimeentulovaikeuksissa olevilta menee nyt kaikki. Kulutukseen ei jää mitään. Nykyisessä tilanteessa on oikeudenmukaista ja kohtuullista, että hyvin toimeentulevat kantavat vastuunsa verotuksen kautta. Välikysymyksessä tarkoitetut veronkevennysmallit johtaisivat eriarvoisuuden laajenemiseen ja yhteiskunnallisten ristiriitojen kärjistymiseen. Keskustassa on kyllä valmiutta keskusteluun ympäristö- ja haittaverojen tarkistamisesta. Se olisikin eräs tapa rahoittaa tuloverojen alennukset ainakin osittain.

Veronkevennykset on tehtävä, kuten jo totesin, kesä- tai heinäkuun alusta. Lainaveron, val-

tion tuloveroasteikkojen sekä verovähennysten muuttaminen kesken vuoden ei ole edes teknisesti mahdollista. Tämän vuoksi ainoaksi käytännön mahdollisuudeksi jää kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen alentaminen. Silloin veronkevennykset koskisivat myös pienituloisia ja eläkeläisiä. Painotuksen on oltava tällöinkin pieni- ja keskituloisten vakuutusmaksujen alentamisessa. Esimerkiksi 1 prosenttiyksikön alennus vuositasolla merkitsisi noin 2,8 miljardin markan veronkevennystä. Alentamalla maksuja kesä- tai heinäkuun alusta 2 prosenttiyksiköllä päästäisiin saman suuruiseen veronkevennykseen. Käytännössä alennus olisi helppo tehdä alentamalla ennakonpidätystä. Valtion velkaantumisen pysäyttämisen ja laskuun kääntämisen tavoitetta ei saa kuitenkaan vaarantaa. Mielestäni edellä hahmottelemani malli johtaisi kuitenkin valtion työttömyysturvakustannusten alentumiseen ja olisi sopusoinnussa säästötavoitteiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Myös pääomatulojen verotuksesta on käyty vilkasta keskustelua pitkin talvea. Se nousi näytävästi esille myös presidentinvaalien yhteydessä. Tämän vuoksi tarkastelenkin pääomatulojen verotusta ehkä tavanomaista perusteellisemmin.

Välikysymyksessä ylistetään toteutettua pääomaverouudistusta. Suora lainaus välikysymys tekstistä: ”Pääomaverokanta sitä vastoin on Suomessa teollisuusmaiden alhaisin vastikään tehdyn uudistuksen jäljiltä. Tämä oli perusteltua suomalaisten yritysten kilpailukyvyyn parantamiseksi ja pääomarakenteen vahvistamiseksi varsinkin, kun se ei alentanut verotuottoa.” Pääomatulojen verouudistus oli välikysyjien mielestä siis perusteltu. Voiko kukaan kehua jotakin verouudistusta suorasukaisemmin kuin opposition välikysymyksen tekijät kehuvat pääomatulojen verouudistusta? Pidän jokseenkin varmana, että ainakin osa välikysymyksen allekirjoittajista saattaa käytävässä keskustelussa kuitenkin arvostella uudistusta. Mikäli näin tapahtuu, on todettava, että tällaiseen akrobatiaan ei pysty varmaankaan kukaan muu kuin nykyisen opposition kansanedustaja.

Arvoisa puhemies! Pääomatulojen verouudistuksen keskeisiä lähtökohtia olivat muun muassa:

1) Pääomatulojen yhtenäinen ja tasapuolinen kohtelu. Uudistuksessa laajennettiin veropohjaa saattamalla monet ennen verovapaat tulot verotuksen piiriin. Yritysverotuksen laaja varausjärjestelmä poistettiin lähes täydellisesti. Näin pääoma- ja yritystulojen veropohja on nyt kattava ja

tiivis. Tämä tulee omalta osaltaan tervehdyttämään yritysten verokäyttäytymistä. Suomen 25 prosentin verokantaa verrataan usein Ruotsin 30 prosentin verotustasoon. Ruotsissa on kuitenkin edelleen hyvin laaja varausjärjestelmä, minkä vuoksi Ruotsin todellinen verokanta yritysverotuksessa on noin 20 prosenttia eli merkittävästi alempi kuin Suomessa.

2) Kansainvälisten rahamarkkinoiden vapaututtua meillä tulee olla kilpailukykyinen ja kestävä verojärjestelmä. Suomi on kansainvälisistä pääomista riippuvainen maa. Erityisesti korkotuloja emme voi verottaa nykyistä ankarammin, ilman että meitä uhkaisi hyvinkin mittava liikkuvan pääoman pako. Voidaankin sanoa, että rahamarkkinoiden elpyminen ja ulkomaisten sijoitusten suuntautuminen Suomeen on seurausta pääomatulojen verouudistuksesta. Unohtaa ei kuitenkaan saa, että usko Suomen talouspolitiikan kestävytyteen ja tapahtunut käänne parempaan ovat luonnollisesti myös tärkeitä tekijöitä. Tätä tervehtymisprosessia ja myönteistä kehitystä ei pitäisi vaarantaa kovin löysillä puheilla verokannan muuttamisesta.

3) Yritysrahoituksen keskeisin ongelma on ollut rahoitusrakenteen vinoutuminen. Yritysten omien pääomien osuus on pieni ulkopuoliseen velkarahoitukseen nähden. Tämä vaikeuttaa mm. riskirahoituksen saantia. Toteutettu verouudistus helpottaa tämän vinoutuman poistamista. Tältäkin osin on jo nähtävissä myönteistä kehitystä. Yritysten oman pääoman hankinta on tehostunut.

4) Uuteen verojärjestelmään kuuluu myös tulojen ja menojen yhtäläinen ja johdonmukainen kohtelu. Tällä estetään verokeinottelu. Yleisesti hän oli tiedossa, että esimerkiksi korkotulojen verovapaus tai alhaisempi verokohtelu johti hyvinkin mittavaan verokeinotteluun vanhan verojärjestelmän aikana. Tulojen ja menojen saman suuruisesta verokohtelusta seuraa myös, että pääomaveroprosenttia nostamalla ei voida kasvattaa verotulojen määrää. Tämä johtuu siitä, että kotitalouksien korkomenojen ja muiden vähennysten kokonaismäärä on samaa tasoa kuin veronalaisten pääomatulojen määrä. Päinvastoin verokannan korottaminen saattaisi johtaa ja johtaisi todennäköisesti sijoituskäyttäytymisen muuttumiseen ja sen seurauksena verotulot voisivat jopa laskea.

Keskustan eduskuntaryhmässä pääomatulojen verouudistusta ei nähdä ongelmattomaksi. Uudistus johti siihen, että pörssiyritysten osingot ovat osingonsaajille käytännössä täysin vero-

vapaita. Tätä emme pidä oikeudenmukaisena. Pääomaveroprosentin korottamiselle löytyy kyllä perusteitakin. Mikäli veroprosenttia korotetaan, se toisi asuntovelkaisille kotitalouksille korkovähennyksen nousun muodossa verohelpotuksia. Tämän joutuisivat kuitenkin maksamaan pääasiallisesti yrittäjät ja tallettajat. Uudistuksen myötä korkovähennysjärjestelmästä tuli hyvin sekava ja monimutkainen. Se kaipaajatkossa korjaamista. Siinä yhteydessä on selvitettävä, miten asuntovelkaisten asemaa voitaisiin helpottaa.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä talouspolitiikassa tilanteessa Suomi tarvitsee myös ulkomaisia sijoituksia. Yritysten rahoitusrakenne on saatava mahdollisimman nopeasti terveelle ja kestäväälle pohjalle, niin että oman pääoman osuus on riittävän suuri. Rahoitusmarkkinoiden tervehtymistä emme saa myöskään vaarantaa. Kaikki nämä seikat puoltavat sitä, että pääomaverotus pysyy vakaana ja sen jatkuvuuteen voidaan luottaa. Ansio- ja pääomatulojen verokantojen suuri ero on ongelma, jota olisi pystyttävä lieventämään. Tämä voisi tapahtua keskustan eduskuntaryhmän mielestä alentamalla tuloverotusta edellä hahmottamallani tavalla.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä luottaa siihen, että hallitus ottaa vakavasti keskustan edellä esittämät suuntaviivat tehdessään lähiaikoina veropoliittisia ratkaisuja. Tämän vuoksi kannatan puhemiehen tekemää ehdotusta yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtämisen sanamuodoksi.

Ed. Törnqvist: Arvoisa rouva puhemies! Verotus on Suomessa kansainvälisesti katsottuna erittäin korkea, mikä ei liene uutinen. Erityisesti tuloverotus on ylittänyt kansalaisten sietokyvyn rajan. Kansa kapinoi, ja sen maksukykyyn puutteen vuoksi verorästit kasvavat. Mutta eihän tämä mitään ennennäkemätöntä ole. Ed. Heikkinen otti esimerkin keskialjalta. Minä otan myös.

Historia kertoo, että 1600-luvun loppupuolella Itä-Suomessa Pielisjärven pitäjässä eli ankara verovouti Simo Affleck. Julmuuksiensa vuoksi kansa alkoi kutsua häntä Simo Hurtaksi. Hän peri kruunun verot välittämättä lainkaan siitä, oliko ihmisillä varaa maksaa veroja vai ei. Usein hän huoveineen ajoi asukkaat tiloiltaan ja mökeiltään kerjuulle ja luovutti tilat maksukykyisemmille vuokralaisille. Simo Hurta jäi kansan mieliin vihattuna voutina, jonka tiliin laitettiin kaikenlainen pahuus, sydämettämyys ja jul-

muus. Hallitusta voisi verrata verovouti Simo Hurttaan. Hallitukseen ei näe kansan maksukyvyn puutetta eikä välitä sen kapinoinnista. Se on myös yhtä vähän pidetty kuin Simo Hurtta aikoi-
naan.

Rouva puhemies! Keskustelu verotuksesta ja veropolitiikan tulevaisuudesta osuu erittäin hyvään ajankohtaan. Uusien verokorttien kuristus-
ote on juuri koettu. Niin eläkeläisten kuin palkansaajienkin kukkarot ovat keventyneet sadoilla markoilla, lapsiperheiden jopa tuhansilla markoilla. Kansalaiset ovat ennennäkemättömän yksimielisiä tuloverotuksen sietämättömyydestä ki-
reydestä. Yksimielisiä ollaan myös verotuksen keventämisen välttämättömyydestä. Vain teot puuttuvat. Ministeri Salolainen, lupaukset eivät lämmitä! Kansa odottaa nopeita päätöksiä. Verot on saatava alas jo vapuksi, ja kun ministeri Viinanen sekä ed. Heikkinen antoivat saman suuntaisia toiveita puhuen kesä- tai heinäkuusta, niin meidän mielestämme vappu olisi juuri sopi-
va ajankohta.

Porvarihallituksen veropolitiikka on ollut yhtä kiirastulta, ainakin palkansaajille ja eläke-
läisille. Keskimääräistä eläketuloa saavan eläkeläisen verotus on noussut lyhyessä ajassa kolmanneksella. Keskituloisen palkansaajan tulo-
veroaste on myös viidenneksen korkeampi kuin se oli sinipunahallituksen jäljiltä. Kuntien valtionosuuksien leikkaaminen kolmena perättäisenä vuotena on aiheuttanut kunnallisveroäyrin nousun lähes kaikissa kunnissa. Porvarihallitus on laittanut kunnat verovoudeiksi tekemään li-
kaisen työn puolestaan.

Tuloverotuksen taso on Hollannin jälkeen Euroopan korkein, kuten Veronmaksajain Kes-
kusliiton teettämässä selvityksessä todetaan. Ansiotulojen verotuksessa on saavutettu taso, jossa veroprosentin nostaminen ei tuota enää mitään. Tästä ei voi mennä kuin yhteen suuntaan: alas.

Porvarihallituksen veropolitiikka ei kuiten-
kaan ole ollut samanlaista kiirastulta kaikille. Metsätuloista nauttivat vapautettiin progressiivisesta tuloverosta kokonaan. Metsätuloista sel-
viää nyt 25 prosentin verolla, jähka suostuu ensin myymään metsäänsä. Metsäveron lievennystä pehmennettiin 13 vuoden siirtymäajalla, järjeste-
lyllä, jota ei ole aiemmin koettu Suomen verohistoriassa. Siirtymävaiheessa monet metsänomistajat menettelivät niin, että pinta-alaverotuksen aikaan myytiin useamman vuoden myyntitarve
puuta ja sitten siirryttiin puun myyntituloihin perustuvaan verotukseen. Veroja ei tarvitse mak-
saa moneen vuoteen.

Metsien ja maiden omistajat saivat erityiskoh-
telun myös kiinteistöveron kohdalla. Kiinteistö-
veroa ei koota maa- ja metsätalousmaasta. Niin-
pä kiinteistöverokin rasittaa eniten palkansaajia ja eläkeläisiä. Heillä ei ole oikeutta vähentää maksamaansa veroa muista tuloista. Sinänsä uusi kiinteistövero on hyvä veropohjan laajen-
nus. Sen merkitystä kunnallistalouden tuloläh-
teenä tuleekin lisätä ottamalla maa- ja metsä-
talousmaat verotettaviksi mahdollisimman pian. Veropohjan laajennus on tarpeen myös puun tar-
jonnan lisäämiseksi.

Maa- ja metsätalouden harjoittajat osallistu-
vat kuntien talouden rahoitukseen maksamalla kunnallisveroa vain maataloustulosta. Kunnal-
lisveroa he maksavat vain vajaat 2 miljardia markkaa, kun koko kunnallisverokertymä on noin 50 miljardia markkaa. Agraaripuolen panos kuntien rahoitukseen on niin vaatimaton, että se herättää yleistä närkästystä monissa kunnissa.

Myös pääomatulojen saajat ovat olleet porva-
rihallituksen suosiossa. Viime vuonna voimaan tullut eriytetty tuloverotus eli pääomatulojen siirtäminen 25 prosentin tasaveron piiriin toi ve-
rojärjestelmäämme erittäin suuren epäoikeuden-
mukaisuuden. Pääomatuloa saavat selviävät 25 prosentin verolla, vaikka pääomatuloa olisi 200 000 markkaa. Palkkatulon vero nousee sa-
masta summasta lähes 70 prosenttiin. Pääoma- ja palkkatulojen veroero on kestävä. Se kan-
nustaa veronmaksajia tekemään kaikkensa työ-
tulojen muuttamiseksi pääomatuloiksi. Tämä työ on yrityksissä alkanut välittömästi pääoma-
verouudistuksen toteuttua. Houkutus on en-
tistä suurempi tänä vuonna toteutuneiden tulo-
verokiristysten jälkeen.

Aivan liian monen verojuristin aivonystyrät on viritetty miettimään, kuinka välttää huikeat tuloverot ja pakkolainat, kuinka muutan johdon palkat muiksi kuin työtuloiksi, ja konstejahan löytyy. Johtajille löytyy aina keinoja kiertää ve-
roja. Sen sijaan tavallinen kansalainen maksaa veron jokaisesta ansaitsemastaan markasta.

Suurta veroeroa ei korjata yksittäisiin ryhmiin kohdennetuilla verohelpotuksilla. Porvarihalli-
tuksen yritys korjata epäsuhtaa helpottamalla ulkomaalaisomistuksessa olevien yritysten joh-
tajien verotusta on masentava esimerkki veropo-
litiikasta, joka ei korjaa pääongelmaa, mutta murentaa itse verojärjestelmää.

Pääoma- ja ansiotulojen suuri veroero on kor-
jattavissa vain alentamalla asteittain ansiotulo-
jen verotusta sekä tarkistamalla pääomaveron taso vastaamaan pohjoismaista keskitasoa. Jos

epäsuhtaa lähdetään korjaamaan yksittäisillä lievennyksillä, käytössämme on pian samanlainen ”vapaamatkustajaetuuksia” sisältävä verojärjestelmä, josta sinipunahallituksen toteuttamalla verouudistuksella haluttiin päästä eroon. Sinipunahallituksen ansioksi jäi monien verotuksen porsaanreikien tukkiminen sen lisäksi, että verasteet todella alenivat vuosina 1987—1991. Näin jälkikäteen ajatellen verojen kevennys ei tainnut ajoittua suhdannepoliittisesti oikeaan aikaan.

Rouva puhemies! Verotuksen kehittämisessä tulisi jälleen nostaa kunniaan vanhat periaatteet: Eri tulojen verotuksen tulisi olla tasapuolista, verokantojen eli veroprosenttien tulisi olla kohtuullisia, ja verotettavien kohteiden määrän eli veropohjan tulisi olla mahdollisimman laaja. Näin kenenkään verotusta ei tarvitsisi nostaa kohtuuttomasti. Porvarihallituksen aikana nämä periaatteet on unohtettu. Veromuutoksia on tehty yksittäisten eturyhmien ehdoilla. Siksi verorasitus jakaantuu nyt kovin epätasaisesti palkansaaajia ja eläkeläisiä rasittaen.

Kansalaisten sietokyky on joutunut koetukselle myös muiden kuin tuloverokiristysten vuoksi. Kiinteistöveron lisäksi on tullut charterveroa, teloveroa ja autojen käyttömaksua, suurista polttoaine- ja energiaverojen korotuksista puhumattakaan. Myös monet palvelumaksut ja omavastuut ovat nousseet.

Uusien pisteverojen käyttöönotto on myös merkki verojärjestelmän pirstomisesta. Tuloksesta on ollut lisää töitä vero- ja julkishallinnolle, mutta vain vähän villoja valtion kassaan. Uusista veroista ja verojen korotuksista huolimatta valtion verotulot ovat tänä vuonna yli 10 prosenttia alhaisemmat kuin vuonna 1991.

Porvarihallitus on syventänyt lamaa veropoliitikalla. Näin tapahtuu myös tänä vuonna. Maaliskuun tuloverokiristykset sekä kesäkuussa toteutuva arvonlisäverouudistus uhkaavat sammuttaa oraalla olevan nousun.

Sosialidemokraatit esittävät palkansaaajien ja eläkeläisten tuloverotuksen keventämistä vähintään 1,5 prosenttiyksiköllä välittömästi. — Tosin ed. Heikkinen pisti jo paremmaksi, hän esitti 2 prosenttia. — Myös arvonlisäverouudistuksen voimaantulon siirtoa olemme esittäneet vuoden 1995 kesäkuuhun. Näin lisättäisiin kansalaisten ostovoimaa. Näin pelastettaisiin monta työpaikkaa. Näin saataisiin talous varmemmin nousuun.

Arvonlisäverouudistuksen haitat kohdentuvat kuluttajille palveluksiaan tarjoaviin yrittäjiin. Tällaisissa yrityksissä työskentelee noin

200 000 henkilöä. Muun muassa heidän työpaikkojensa säilymisestä on kyse vaatiessamme lain voimaantulon siirtoa ohi pahimman kulutuslaman. Lisäksi kannamme erittäin suurta huolta asumiskustannusten noususta. Arvonlisävero nostaa myös vuokria.

Rouva puhemies! Verotuksella ja sosiaaliturvamaksuilla on selkeä käyttötarkoitus: Niillä rahoitetaan hyvinvointiyhteiskuntaa, koulutusta, sosiaaliturvaa ja palveluita. Se, että nykyisen hallituksen aikana rahat ovat valuneet pankkitukeen, maataloustukeen ja kannattamattomiin yritystukiaisiin, ei saa hämärtää tätä periaatetta. Ei kuitenkaan ole yhdentekevää, minkälaisin perustein veroja ja työnantajamaksuja kerätään. Tärkeää on varmistua siitä, että rahoitusmuodot eivät muodostu esteeksi työllistämiseksi.

Suomalaisessa keskustelussa tulilinjalle ovat joutuneet työnantajien maksamat sosiaaliturvamaksut, jotka kerätään palkkasumman perusteella. Osittain tähän on aihettakin. Joutuuhan tällaisessa järjestelmässä nimenomaan työvaltainen yritystoiminta maksumieheksi varsinkin silloin, kun työttömyys päästetään ryöstäytymään käsistä, kuten nyt on tapahtunut. On kuitenkin virheellistä kuvitella, että suomalaisten sosiaaliturvamaksujen taso olisi kansainvälisesti vertailun poikkeuksellisen korkea. Jos Suomessa maksut ovat olleet keskimäärin vajaat 40 prosenttia palkoista, on luku Ruotsissa, Itävallassa ja Saksassa lähes 60 prosenttia ja esimerkiksi Hollannissa ja Ranskassa yli 60 prosenttia.

Ei voida ajatella, että palkkasummaperusteista maksuista pitäisi ni voitaisiin luopua kokonaan ja siirtyä rahoittamaan sosiaaliturvaa kokonaan muilla perusteilla. Palkansaaajien ansioon suhteutettujen sosiaaliturvaetuuksien rahoittaminen on edelleen perusteltua säilyttää palkkaperusteisena. Vakuutusmaksut, peritäänpä ne työnantajalta tai työntekijältä, ovat osa palkkaa ja niitä vastaan saatavat etuudet ovat säästettyä palkkaa. Tällä vakuutusjärjestelmällä on tarkoitus turvata palkansaaajia tulotason äkilliseltä romahtamiselta työttömyyden, työkyvyttömyyden, sairauden tai vanhuuden varalta, palkansaaajilla kun ei ole mahdollisuutta, eikä sen puoleen röhkeyttäkään vaatia muita maksamaan tulonmenetyksiään.

Nykyään palkkaperusteisilla työnantajamaksuilla rahoitetaan muutakin kuin vakuutusperusteista ansioturvaa. Yleisen sosiaaliturvan rahoittamiseen palkkaperusteisin maksuin ei ole erityistä syytä. Työnantajilta voitaisiin poistaa osa niiden palkkaperusteisista maksuista ja korvata

ne pääoma- ja yritysveroilla sekä ympäristöve-roilla.

Rouva puhemies! Hallituksen tulisi nyt toimia nopeasti. Vakuutetun kansaneläkemaksua tulisi alentaa. Se on käytännössä helpoin tapa alentaa veroja kesken vuoden. Palkansaaajien ja eläkeläisten veroprosentteja on alennettava vähintään 1,5 prosenttiyksikköä jo toukokuun alussa. Arvonlisäveron voimaantuloa on siirrettävä sosialidemokraattien lakialoitteen mukaisesti. Nämä toimet tulee tehdä välittömästi talouskäänteen varmistamiseksi sekä suhdannepoliittisesti oikean veropolitiikan toteuttamiseksi. Me sosialidemokraatit olemme vaatineet verotuksen alentamista sekä muita elvytystoimia laman aikana. Kasvun käynnistyttyä on vastaavasti oltava malttia huolehtia julkisen talouden tasapainosta.

Veropolitiikan liikkumatila ensi vuodesta eteenpäin tulee olemaan erittäin ahdas. Valtiontalous ei mahdollista suuria muutoksia suuntaan eikä toiseen. Siksi 90-luvun loppuvuodet tulevat olemaan matalan profiilin veropolitiikkaa: ei suuria pääomaveron uudistuksia eikä muitakaan suuria myllerryksiä vaan asteittaista palkka- ja eläkeveron alentamista kohti pohjoismaista tasoa sekä verotuksen sopeuttamista EU-jäsenyyden edellyttämällä tavalla. Tuloveron alentaminen ei kuitenkaan voi merkitä verotuksen kokonaistason alentamista ennen kuin valtiontalouden vaje on saatu hallintaan.

Sen sijaan kunnallistalouteen on saatava muitakin maksumiehiä kuin palkansaaajat, joten kiinteistöveropohjaa on laajennettava. Kunnallisveron progressiivisuutta on selvitettävä mutta isommat reformit, jos niihin on tarvetta, on järkevää siirtää tuonnemmaksi.

Kaiken kaikkiaan verotuksessa pitäisi päästä astetta vakaampaan tilaan. Luulen, että kaikki toivovat niin, yrittäjät, palkansaaajat kuin myös kaikki muut veronmaksajat.

Rouva puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan seuraavaa päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoa: "Eduskunta toteaa,

että hallitus on toistuvilla verojen ja maksujen korotuksillaan syventänyt lamaa sekä lisännyt työttömyyttä,

että hallitus ei ole esittänyt toimenpiteitä, joilla palkansaaajien ja eläkeläisten verotus saataisiin nopeasti kohtuullisemmaksi ja

että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Zyskiewicz: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan punavihreän opposition väli-

kysymyskone käy nyt kuumana. Juuri kun olemme saaneet päätökseen edellisen välikysymyksen, eduskunta ryhtyy käsittelemään yhtyneen opposition seuraavaa hengentuotetta aiheena tällä kertaa veropolitiikka. (Ed. Korhonen: Eikö ole aihetta?) Tahti tietysti kiihtyy vaalien lähetessä. Välikysymysten punaisena lankana on tähän asti ollut hallituksen kovistelu siitä, että se on noudattanut tiukkaa säästölinjaa ja leikannut valtion menoja. Nyt hallitusta moititaan siitä, että verotus on liian kireää. (Ed. Hämäläinen: Onko kokoomus tyytyväinen?) Asialla ovat koko ajan samat opposition kansanedustajat, vain ensimmäisen allekirjoittajan nimi vaihtuu ilmeisesti jonkinlaisella vuorotteluperiaatteella.

Punavihreä oppositio yrittää istua kahdella tuolilla yhtä aikaa. Ensin on vastustettu ja estetty julkisen menotalouden säästöjä ja heti perään vastustetaan verojen korkeutta. Jopa vanha rakastakaa verojanne -puolue SDP on nyt, kuten äsken kuulumme, vaatimassa veroja alas. Olen ollut eduskunnassa yli 15 vuotta enkä ole kertaakaan kuullut SDP:n puhuvan niin kiihkeästi ja kovasti ylikireätä verotusta vastaan kuin äskeisessä ed. Törnqvistin ryhmäpuheenvuorossa. (Ed. Hämäläinen: Pitkän aikaa!) Ed. Gustafsson: Kaksi vuotta vaadittu jo! Tosin ed. Törnqvist puheenvuorossaan myös rehellisesti totesi, että lähivuosina, kun mahdollisesti sosialidemokraatit ovat hallituksessa mukana, ei kuitenkaan sitten ole odotettavissa juurikaan myönteisiä verotarkaisuja.

Kaiken kaikkiaan opposition talouspoliittista oppia ei voi kutsua millään muotoa kovin linjakaaksi, saati johdonmukaiseksi. Opposition onkin ratkaistava, kumman linjan se valitsee. Jos se tosissaan tavoittelee tuloverotuksen keventämistä, on sen välttämättömänä ehtona valtion tiukka menotalous. Tämän peruslinjan taakse toivottamme kernaasti kaikki halukkaat tervetulleiksi. Totuustesti on edessä todennäköisesti jo kevätistuntokaudella, kun hallitus tuo eräät säästölait jatkokäsittelyyn. Silloin nähdään, millä tuolla kukin tosiasiaassa istuu, ollaanko tosissaan vaatimassa veroja alas vai ollaanko estämässä hallituksen järkevien säästöaikeiden toteutumista.

Viime aikoina kansalaiset ovat aivan aiheesta mananneet liian kovaa verotusta. (Ed. Gustafsson: No niin!) Tässä mielessä opposition välikysymysaihe on ajankohtainen ja oikea. Siitä huolimatta, että hallitus on karsinut kovalla kädellä valtion menoautomaatteja, on valtiontalouden velkaantumisvauhti ollut niin rajua, että veronkorotuksiin ja uusiin sosiaaliturvamaksuihin on

ajauduttu pakon sanelemana räjähdysmäisesti kasvaneen velkaantumisen hillitsemiseksi. Osavastuu verotuksen kiristyksistä kuuluu säästöläkeä kaataneelle oppositiolle ja ennen kaikkea ammattiyhdistysliikkeelle, joka jopa yleislakolla uhkaamalla on estänyt säästöjen aikaansaamista. (Ed. Kalliomäki: Onko kokoomuksella mitään vastuuta?) Ammattijärjestöille eivät kelvanneet pienetkään työttömyysturvan tarkistukset. Sen sijaan ne halusivat vaihtoehtona säästöille nostaa työttömyysvakuutusmaksua 0,2 prosentista 1,87 prosenttiin tämän vuoden alusta lukien. Tämäkin näkyy kansalaisten verokorteissa.

Edellinen hallitus toteutti verouudistuksen, jonka keskeisenä tavoitteena oli tuloverotuksen rakenteen muuttaminen työntekoa ja yrittämistä kannustavaksi. Uudistus joutui kuitenkin yleisen pilkanteon ja vähättelyn kohteeksi. Verotus kevenee -esitteen otsikko muuttui äkkiä valheelliseksi verotus kovenee -kirosanaksi. Tänään jokainen rehellinen taho, ed. Heikkinen, myöntää, että Holkerin hallituksen aikana tuloverotus keveni kautta linjan. Nyt on palattu veroasteessa aikaan ennen Holkerin hallituksen verouudistusta. Nyt monella on ikävä tuon hallituksen verolinjauksia. (Ed. Rinne: Miksi olette antaneet periksi?)

Jotta kiristynyt verorasitus asettuisi oikeaan taustaansa, on syytä pitää mielessä, että olemme viime vuosina eläneet itsenäisyytemme ajan syvintä ja pahinta talouslamaa. (Ed. Vähänäkki: Kokoomus on kepun lakeija!) Ei edes paha-maineisella 1930-luvulla koettu tällaista taantumaa ja tällaista työttömyyttä. Tämä on tosiasia, jonka yli ei kukaan pääse.

Eri asia on, että totuus näyttää helposti unohtuvan, kuten välikysyjille on käynyt. Välikysymys on irrotettu täysin talouspoliittisesta taustastaan. Siinä annetaan ymmärtää, että lama alkoi samalla hetkellä, kun Ahon hallitus nimettiin. Kokonaan analysoimatta on jäänyt se, mitä aikaisemmin ympärillämme tapahtui. (Ed. Luukkainen: Siinä se totuus tulee!) Tässä suhteessa synnintön ei ole kukaan tässä salissa eivätkä muutkaan talouspoliittiset päättäjät tässä maassa.

Menemättä sen pidemmälle laman taustoihin on syytä pitää mielessä, että syitä siihen löytyy sekä maan rajojen sisäpuolelta että ulkopuolelta. Esimerkiksi punamultahallitukset 1980-luvun alkuvuosina kasvattivat valtion menoja surutta yli veronmaksajien sietokyvyn. Rakenteellisesti välttämätön rahamarkkinoiden vapauttaminen 1980-luvun puolivälissä toteutettiin taitamatto-

masti. Kilpailukykyimme länsimarkkinoilla oli heikko, ja Länsi-Euroopassa käynnistynyt taantuma iski vientiimme lisää kolhuja. Kaiken päälle idänkaupan romahdus pahensi entisestään tilannetta ja upotti lopullisesti jopa osan vientituotannostamme, koska sitä ei pystytty korvaamaan länsiviennillä.

On hartaasti toivottava, ettei Suomi palaa punamultahallitusten virheisiin. Tuota politiikkaa kuvasi osuvasti Risto Uimonen Helsingin Sanomissa eilen: ”Kun Ahon hallituksen manttelinperiä astuu valtaan, talous on jo reippaassa nousussa. Uuden hallituksen vanavedessä kaivautuvat koloistaan kaikki vanhat vipeltäjät, julkisten palvelujen puoltajat, työelämän laadun parantajat, himoverottajat, korporaatioiden keisarit ja keisarinnat, kokonaisvaltaiset suunnittelijat, holhoajat, tasapäistäjät, velanottajat ja uudistus maksaa itse itsensä -haihattelijat. Jos Suomea siunataan poliittisen kierron päätteeksi vielä punamultahallituksella, siinä sitä sitten istutaan ja ihmetellään. Suomi hakeutuisi Eurooppaan mutta vain ulkoisesti. Sisäisesti se tekisi komean paluun vanhaan inflaatio — devalvaatio-yhteiskuntaan.”

Ahon hallituksen alkutaival on ollut ennennäkemättömän tuskaisa, sillä laman rajuus ja syvyys pääsivät yllättämään parhaankin asiantuntijan. Tänä päivänä voidaan jo hyvin nähdä, että hallituksen noudattama talouspolitiikka, vientivetoinen kasvustrategia, on ollut oikea valinta. Kilpailukyvyyn voimistaminen, viennin vahvistaminen ja vaihtotaseen tasapainottaminen on ollut täysin välttämätöntä. Se on yhdessä julkisten menojen säästölinjan kanssa ajanut korot alas, madaltanut inflaation ja luonut uskottavuutta kansainvälisille rahamarkkinoille, joiden luotonuksen varassa velkainen taloutemme pitkälti pysyy pystyssä. Suomen vienti on kääntynyt jo vuonna 1992 nopeaan kasvuun, ja vaihtotaseeseen on saatu tasapaino viime vuoden lopulla. (Ed. Hassi: Työttömyys on noussut!)

Kuljettu tie on ollut pitkä ja ohdakkeinen. Se on kuitenkin ollut pakko kulkea, jotta tarvittavat talouspolitiikan peruspalikat saataisiin paikoilleen. Täysin väärä ja epäonnistumaan tuomittu linjavalinta olisi ollut yrittää päästä laman niskan päälle yksinomaan kotimarkkinoita elvyttämällä ja ulkomaista velkaa entisestään lisäämällä ennen kuin kansantaloutemme ulkoinen tasapaino on saavutettu. Tiukasta finanssipolitiikasta huolimatta valtiontalous on viime vuosina velkaantunut niin hurjasti, että sen velan maksamisessa riittää töitä meille kaikille ja meidän lapsil-

lemme vielä pitkäksi aikaa eteenpäin. Mutta mikä olisikaan tilanne, jos opposition neuvoja jopa kymmenien miljardien lisävelasta olisi aikanaan noudatettu? (Ed. Rinne: Olisi saatu työtä ja tuloja!) Kun kansantalouden ulkoiset puitteet on saatu hallintaan, voidaan kotimarkkinoiden tilanteeseen nyt panna uutta toivoa. Vaihtotaseen tasapainottuminen, korkotason aleneminen ja yritystoiminnan elpyminen antavat uutta liikumavaraa talouspolitiikalle.

Työllisyyden parantaminen yritystoimintaa yleisin edellytyksin tukemalla sekä investointeja ja kulutusta rohkaisemalla on nyt oikea valinta. Tosiasia kuitenkin on, että valtiontalouden tilanne jatkuu heikkona vielä vuosia. Se asettaakin erittäin altaat raamit perinteiselle kotimarkkinoiden elvytystoiminnalle. Kun kolmasosa valtion menoista jatkuvasti katetaan uudella velalla, ei mittaviin julkisen talouden lisäysohjelmiin ole varaa. Apua kotimarkkinoiden vaikean ahdingon lievittämiseen on haettava talouden rakenteellisista seikoista, ennen muuta työllistämiskynnyksen alentamisesta ja verotuksen helpottamisesta.

Kuluvan vuoden aikana maassamme on käyty laajaa talouspoliittista keskustelua. Harvinaiseksi sen tekee se, että maamme taloustieteilijät ovat varsin yksimielisiä siitä, mitä tulisi tehdä. Kotimaisen kulutuksen lisäämiseksi tarvitaan nyt kotitalouksien verotuksen keventämistä. Esimerkiksi Suomen Akatemian esimies Antti Tanskanen vaati tammikuun lopulla kodeille kulutusvoimaa ja katsoi, että vaihtotaseen ylijäämää antaa varaa muutamien miljardien veronalennuksiin. Hetkeä myöhemmin tutkijaprofessori Sepo Honkapohja, kansantaloustieteen professori Erkki Koskela sekä emeritusprofessori Jouko Paunio kirjoittivat, että erityisesti kotitalouksien tuloverotuksen kiristäminen suhteessa viime vuoteen on ollut hyvin arveluttavaa, koska se syventää kotimarkkinasektorin lamaa.

Tätä luetteloa voi jatkaa toteamalla, että tuloverotuksen keventämistä ovat järjestötasolta esittäneet mm. Veronmaksajain Keskusliitto omassa henkinjäämisohjelmassaan, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos Etla tuoreessa suhdannekatsauksessaan, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto maaliskuussa julkistetussa talous- ja teollisuuspoliittisessa ohjelmassaan sekä useat palkansaajakeskusjärjestöt etunenässä Akava ja viimeksi eilen SAK. (Ed. Härmäläinen: Sekä poliittinen oppositio!) Myös Palkansaajien tutkimuslaitos on vaatinut veroja alennettavaksi. Tosin laitos on väläyttänyt veronkevennyksen suun-

taamista liikevaihtoveroon. Tätä kokoomus ei kannata, koska tuloverotuksen kevennys näkyisi heti jokaisen tilipussissa. Sitä paitsi osa liikevaihtoveron alennuksesta hupenisi kaupan katteisiin, jolloin hyöty kuluttajalle valuisi hiekkään.

Suomessa verotuksen progressio on maailman kireimpiä. Se haittaa kiistatta mahdollisuuksiamme selviytyä kansainvälisessä verokilpailussa. Käynnissä oleva integraatiokehitys kärjistää entisestään korkean henkilöverotuksen tuomia ongelmia, koska työvoiman liikkuvuus lisääntyy. Suomi on tässä vertailussa naapurimaitaan selvästi huonommassa asemassa. Ruotsissa korkein ansiotuloverokanta on noin 51 prosenttia, Norjassa noin 40 prosenttia ja Suomessa noin 69 prosenttia. Teollisuustyöntekijän keskimääräinen tuloveroaste on Ruotsissa 28 prosenttia ja Suomessa 33 prosenttia. Suomessa ero korkeimman palkkaveroprosentin ja pääomaveroprosentin välillä on sietämätön, kuten täällä on jo todettu. Ratkaisu tähän ongelmaan ei ole pääomaverokannan korottaminen, kuten sosialidemokraatit ovat aikaisemmin esittäneet, vaan palkanansaitsijan verotuksen asteittainen keventäminen, kuten sosialidemokraattien allekirjoittama väläkysymys ja äskeinen ryhmäpuheenvuoro esittävät.

Eräs ylikireän tuloverotuksen valitettava seuraus on myös työnteon mielekkyyden kyseenalaistuminen. Tällä tuloverotuksen tasolle ja tällä sosiaaliturvamme tasolla keskituloinenkin perhe joutuu usein huomaamaan, että työnteke ei juurikaan kannata, ja kuitenkin työnteon tulisi aina olla palkitsevampaa kuin sosiaaliturvan varassa eläminen.

Vanhastaan tiedetään, että korkea henkilövero edistää pimeää taloutta, joka tunnetaan kuutamourakoinnin, väläkysymyksessä kuutamokeikkailun, nimellä. Kiusaus tehdä ja teettää töitä pimeästi onkin nykyisellä veroasteella erityisen suuri. Toinen syy kuutamourakointiin on työttömyysturvajärjestelmän väärinkäyttö: halukkuus tehdä palkallista työtä mutta silti nauttia työttömyyskorvauksia. Tätä ei kuitenkaan ns. edistyksellisten piirien mielestä saisi ääneen sanoa.

Korkeat verot suoranaisesti estävät luonnollista työnjakoa ja työn teettämistä. Yksityisen tavallisen henkilön on miltei mahdotonta maksaa nettopalkastaan toiselle henkilölle verollista korvausta tehdystä työstä. Jos esimerkiksi opettaja Virtasen perhe palkkaa remonttimies Reiskan 9 000 markan kuukausipalkalla, koituu Virtaselle Reiskasta työvoimaveroineen 11 439 mar-

kan kuukausikustannus. Pysyvässä työsuhteessa on tähän lisättävä vielä ainakin lomaltalopalkkuja ja vuosilomapalkka sekä ryhmähenkivakuutusmaksu. Jotta opettaja Virtanen pystyisi maksamaan Reiskalle palkkaa 9 000 markkaa, pitäisi hänen oman bruttopalkkansa olla 29 596 markkaa kuussa, josta palkasta hänelle itselleen Reiskan palkan jälkeen ei jäisi penniäkään. Opettaja Virtasen työnantajalle tuon palkan maksaminen työvoimaveroinen maksaisi 37 617 markkaa. Palkatakseen normaalihintaisen remonttimiehen normaalipalkkaisen opettajan tulisi saada siis yli 200 prosentin palkankorotus.

Kuutamourakoinnin valtiontaloudellista-kan merkitystä ei pidä väheksyä. Verohallituksen laskelmien mukaan pimeän talouden osuus olisi 5—10 prosenttia bruttokansantuotteesta. On laskettu, että jos kuutamourakoinnin osuus olisi 10 prosenttia bkt:sta, merkitsi se noin 50 miljardin vuotuisia verottomia tuloja. Tämä tietäisi ainakin 15 miljardin markan lovea valtion ja kuntien kassaan.

Arvoisa rouva puhemies! Talouskehityksemme kannalta oleellista kuitenkin on, että veroratkaisulla on nyt mahdollisuus antaa taloudellemme merkittävää lisäpotkua. Voimme saada taloutemme kasvu-uralle aikaisemmin ja perusteellisemmin. Myönteisiä kasvuodotuksia olisi-kin voimakkaasti rohkaistava ja kannustettava. Kysymys kuuluu: Mikä on oikea ajankohta aloittaa ylikireän tuloverotuksen korjaaminen, ensi vuoden budjetti vai jo tämä vuosi? (Ed. Vähänäkki: Kokoomuksella ei ole kuin vuosi aikaa!) Kun kaikki viimeaikaiset suhdanne-ennusteet ovat povanneet ensi vuodelle erittäin nopeaa talouskasvua, olisi virhe lykätä välttämättömät verokorjaukset ensi vuoteen. Kiistatonta onkin, että kulutuskysyntää ja investointeja tukeva tuloveron alennus on järkevää suorittaa vielä kesken kuluvaa vuotta. Tätä kokoomus vaatii. Eräs sopiva ajankohta olisi 1. kesäkuuta, jolloin veronkevennys ajoittuisi samaan aikaan voimaan astuvan arvonlisäveron kanssa. Jos kerran veronkiristyskin onnistuu kesken vuoden, onnistuu myös veronkevennys.

Lähtemättä edellisissä puheenvuoroissa kuultuun huutokauppaan eli yksilöimättä asiaa tässä yhteydessä sen tarkemmin kokoomuksen eduskuntaryhmä toteaa, että veronkevennysmallin tulee täyttää seuraavat viisi ehtoa:

1) Sen on oltava teknisesti helposti toteutettavissa.

2) Kyseessä on oltava määrältään muuta kuin kosmeettinen kevennys.

3) Kevennyksen tulee painottua erityisesti keskituloisiin.

4) Kevennyksen tulee näkyä ennakonpidätyksissä.

5) Kevennys on tehtävä kautta linjan. (Ed. Kalliomäki: Kuudenneksi, Viinasen pitäisi se hyväksyä!)

Eduskuntaryhmämme korostaa, että kaikkien veronalennusten edellytyksenä on tiukka valtiontalouden säästölinja. Veronalennusten rahoitus on tasapainotettavissa jo muutaman vuoden sisällä lisääntyneen kotimarkkinakysynnän lieventäessä työttömyyttä, mikä johtaisi mm. työttömyysturva- ja toimeentulomenojen vähenemiseen.

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa on herättänyt paljon huomiota se, että kokoomuksen puheenjohtaja Pertti Salolainen on todennut tänä vuonna tapahtuvan tuloverotuksen alentamisen olevan kokoomukselle hallituskysymys. Se, mitä Salolainen sanoi, on kuitenkin itsestäänselvyys. (Ed. Rinne: Kumpi niistä? Lähtö vai alennus?) Kun kokoomus on asettanut yhdeksi lähiajan keskeisimmäksi tavoitteekseen tuloverotuksen korjaamisen jo kuluvana vuonna, on hallituksen todella edettävä tässä asiassa.

Nyt kuultu hallituksen vastaus esitettyyn väliskysymykseen on tyydyttävä selvitys asiantilasta ja hallituksen suunnitelmista. Kokoomuksen eduskuntaryhmä kannattaa puhemiehen ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Ed. A p u k k a : Arvoisa rouva puhemies! Ei voi muuta kuin sanoa, että kyllä nämä nykyajan simohurtatkin osaavat olla ovelia. Kun tässä on kuunneltu ministeri Viinasen ja edustajien Heikkisen ja Zyskowitzin puheita, niin tuntuu, että oppositio jää kysymyksiensä kanssa näiden veronkeventäjien jalkoihin. Tuntuu oikein välillä siltä ja täytyy kysyäkin, mikähän meitä oikein tässä lamassa pidättelee, kun ollaan niin hyvässä asemassa. Erityisesti ed. Heikkisen mielestä koko tilanne alkaa olla hallinnassa ja mennään kohti parempia aikoja. Kaikista edellä luetelluista herroista tuntui siltä, että nyt on tilanne aivan oivalinen ja heti kohta toteutetaan todellisia verouudistuksia. Työttömistä nämä herrat eivät niin paljon puhuneetkaan, mutta tuntuu siltä, että verouudistuksia pitää olla tulossa. (Ed. Zyskowitz: Se on ensi viikon väliskysymys!)

Rouva puhemies! Verotusta tarvitaan valtion toiminnan rahoittamiseen, mutta verotuksen olennaisena puolena on samalla sen käyttö suh-

danteiden tasoittamiseen ja markkinoilla syntyvän tulonjaon tasaamiseen. Puhuminen pelkäänsä verotuksen korkeudesta vailla yhteyttä aikaan on sinänsä harhaanjohtavaa.

Holkerin johtama kokoomuksen ja sosialidemokraattien hallitus pyrki tekemään laajan verouudistuksen. Se epäilemättä teknisesti yksinkertaistikin verotusta, mutta muilta osin tulos ei kyllä kovin kehuttava ollut. Verouudistus sisälsi ristiriitaisia elementtejä eikä pitänyt oikeudenmukaisuutta johtotähtenään. Sen tunnustavat tänä päivänä monet uudistuksen tekijätkin.

Rahamarkkinoiden vapauttamiseen ei myöskään liitetty korkovähennysten tuntuvaa kaventamista, mikä kiihdytti muutoinkin riittävää talouskasvua ja siten sisälsi laman siemenet.

Nykyinen hallitus, Ahon hallitus, taas on tehnyt väärin lähes kaiken. Väärällä talouspolitiikalla se on nostanut työttömyyden puoleksi miljoonaksi, minkä purkaminen jonnekin 5 prosentin työttömyyden tasolle saattaa hyvinkin viedä parikymmentä vuotta. Tästä työttömyydestä aiheutuvaa rasitusta valtiontalous ja siten veronmaksaja joutuu vielä pitkään maksamaan.

Kun yritysten ja kotitalouksien velkaantumisen oli kääntänyt talouden laskuun ja vaikeuksia toi myös idänkaupan nopea väheneminen, Ahon yliarvostetun valuuttakurssin sisältävä kovan markan linja täydensi tuhoa ja teki taantumasta parin vuosikymmenen ongelman. Kun tässä salissa kohta uuden hallituksen asettamisen jälkeen äänestettiin markan kytkemisestä ecuun yliarvostettua valuuttakurssia korjaamatta, tehtiin ensimmäinen suuri ja todella näkyvä munaus. (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Kannattaisi siis tässäkin salissa monen, ed. Aittoniemenkin, jotka silloin äänestivät ecusidonnaisuuden puolesta, tuhoisasti yliarvostetun markan kurssin ylläpitämisen puolesta, muistaa, ettei kaikki viisaus tule Suomen Pankista ja sitä myötäilevästä hallituksesta. — Niinhän näet Suomen Pankki ja maan hallitus merkittävästi vaikuttivat myös 30-luvun laman syvenemiseen, mikä innoitti tuolloin mm. Yrjö Janssonin kirjoittamaan purevan artikkelin Suomen Pankin pyhistä kissoista, kun hän vertasi markan kultasidonnaisuutta egyptiläisten palvomiin balsamoituihin kissoihin. Samanlaista muumionpalvontaa on ollut tämän hallituksen talouspolitiikkakin.

Hallituksen sisällä oli muuttamattoman kurssin suhteen erilaisia näkemyksiä ennen tuon kohdalokkaan päätöksen tekoa. Senhän me jokainen muistamme. Olisi siksi oikeastaan hyvä kuulla, mikä oikein sai hallituksen tälle pyhien kissojen

linjalle. Oliko se Suomen Pankin vakuuttelu vai hallituksen enemmistön oma näkemys ja mikä vaikutus asiaan oli tasavallan presidentillä, joka kellutuksen yhteydessä julkisesti ilmoittautui Ahon hallituksen takaaajaksi? Tehtyä virhettä ei olisi tarvinnut kuitenkaan jatkaa, ellei Ahon hallitus olisi pitänyt kiinni samasta linjasta vielä ensimmäisen devalvaation jälkeenkin. Konkurskien kasautuessa, työttömyyden kasvaessa ja valtion verotuottojen huetessa hallitus on epätoivoisesti pyrkinyt verottamaan lisää. Verotuksen kiristämisellä se on vain pahentanut tilannetta.

Devalvaatio olisi päinvastoin tarvinnut tuekseen määräärikaista elvytystä, mikä on jotakin muuta kuin se, että hurjan laman takia automaattikka nostaa valtion menot suuremmiksi kuin tulot. Verotuksen kiristäminen on tässä tilanteessa rotanmyrkyä taloudelle. Ahon hallituksen saldo onkin huikea: suomenennätys konkurssissa, suomenennätys työttömyydessä, ennätys, joka on vain hieman vähemmän kuin esimerkiksi Espanjassa mutta ylittää kirkkaasti kaikki muut EU-maat.

Verotus vain kiristyy kiristymistään laman aikana. Kuluneen neljän vuoden aikana eli laman syvetessä verotus on Veronmaksajain Keskusliiton laskelmien mukaan kiristynyt seuraavalla tavalla: Liiton esimerkkinä käyttämä matalalalkainen perhe sai neljä vuotta sitten palkastaan käteen 82,5 prosenttia ja nyt 74,1 prosenttia. Toimihenkilöperhe sai tuolloin 73,6 prosenttia ja nyt 63,9 prosenttia ja akateeminen perhe 65 prosenttia ja nyt 56,8 prosenttia.

Kiristyminen on siis ollut huomattavaa, ja se on omalta osaltaan ollut syventämässä kotimarkkinoiden lamaa, kun vienti taas on devalvaation ja kellutuksen ansiosta, siis vastoin hallituksen ja Suomen Pankin tahtoa, kyllä lähtenyt vetämään. Viennin veto ei kuitenkaan ole riittänyt kotimarkkinoiden ahdistukseen, sillä tässä suhteessa tilanne on toinen kuin oli 30-luvun laman yhteydessä. Luopuminen tuolloin tuhoisasta kulkakannasta toi maatalousvaltaiselle Suomelle nopeasti kantorahatuloja, mikä päästi monen pahasti velkaantuneen tilan velkaloukusta ja elvytti siten kotimarkkinoita nopeasti. Nyt vientitulot eivät samalla tavalla ja yhtä nopeasti auta kotimarkkinoita, sen me tiedämme kaikki. Päinvastoin kotimarkkinoilla puhaltaa verotuksen kylmä tuuli, joka ei kuitenkaan ole peräisin Siperiasta vaan valtioneuvostosta, jolta osin pääministerikin voisi tarkistaa sanontaansa.

Arvonlisäveroon siirtyminen puolestavälistä tätä vuotta yhä vain kiristää välillistä verotusta ja

heikentää siten työllisyyttä. Rouva puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vastusti arvonlisäveroon siirtymistä. Me esitimme silloin arvonlisäveron hylkäämistä. Esitimme myös sen voimaantuloajankohdan lykkäämistä ja kannan alentamista, mutta emme saaneet ajatuksiamme silloin lävitse. Vähintä, mitä nyt voidaan tehdä, on alentaa arvonlisäverokantaa, jottei liikevaihtoveron muuttuminen arvonlisäveroksi edelleen supistaisi kotimarkkinoiden kysyntää.

Arvoisat kollegat! Kaavailtu pieni tuloverotuksen taulukkotarkistus olisi suuren luokan huijaus. Se ei auttaisi pienituloisia, ei useimpia lapsiperheitä, ei eläkeläisiä eikä työttömiä. Siksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vaatii välittömän verotuksen prosentin alentamista. Tuloverotuksessa tulisi tietysti alentaa sosiaaliturvamaksuja ja eläkeläisten ylimääräisistä maksuista on aihetta myös luopua.

Mitä alennusten ajoitukseen tulee, ei ole mitään järkeä lykätä veronkevennyksiä vaalien alle äänten kalastelemiseksi, vaan suhdannesyistä kevennykset tulisi toteuttaa heti, koska niitä tarvitaan juuri nyt eikä vaalien alla.

Ministerit Aho ja Viinanen ovat kurittaneet myös eläkeläisiä. Veronmaksajain Keskusliiton selvityksen mukaan tänä vuonna kertyvetoeläkeläisen tulot pienenevät, mikä olisi ensimmäinen kerta tutkimusajanjaksona, joka alkaa vuodesta 87. Vain pelkkää kansaneläkettä vanhuuseläkkeenä saavien eläkeläisten nettotulot eivät muutu, koska tällainen eläkeläinen ei maksa lainkaan veroa ja eläke pysyy ennallaan. Eläkeläisten 4 prosenttiyksiköllä korotettujen sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksujen takia kuukausi-eläkkeen ylittäessä noin 5 000 markkaa on tällaisen eläkkeen verotus ankarampaa kuin vastaavan palkkatulon. Tämä on ilmeisesti osa sitä mm. Suomen keskustan edellisten vaalien alla markkinomaa suurta eläkeuudistusta.

Myös paljon puhuttu perhetukipaketti on hyvin pitkälle huijausta. On sinänsä perusteltua, että lapsista myönnettävät verovähennykset siirretään suoriksi tulonsiirroiksi, esimerkiksi lapsilisiksi, sillä verovähennys suosii suurituloisia enemmän kuin pienituloisia. Hallituksen tavoite ei kuitenkaan ollut oikeudenmukaisuus vaan ainoastaan lisärahan hankkiminen lapsiperheiden kustannuksella. Kaikkea verovähennyksen poiston tuomaa lisätuloahan ei näet käytettykään lapsilisiin. Tuloksen ovat nyt lapsiperheet saaneet lukea verokorteistaan. Mitä esimerkiksi ministeri Viinaseen äsken kertomaan tulokseen tulee, että ainoastaan noin parisataa miljoonaa

markkaa vietiin lapsiperheiltä, tietysti jos tällaisia satoja miljoonia verrataan vielä suurempiin lukuihin, ne tuntuvat pieniltä, mutta kun kysymyksessä ovat lapsiperheet ja niiden toimeentulo, en käsitä, kuinka valtiovarainministerillä on varaa vähätellä näitäkin lapsiperheisiin kohdistuneita lisärasitteita.

Toisin kuin ed. Heikkinen puheenvuorossaan väitti, voin todeta, että vasemmistoliitto ei ole missään vaiheessa ylistänyt pääomaverouudistusta. Sen ed. Heikkinen tietää varsin hyvin, kun on salissa ollut asian käsittelyä seuraamassa. Pääomatulojen verotus poikkeaa täysin ansiotulojen verotuksesta. Euroopan alhaisin pääomatulojen verokanta osoittaa, että hallitus ei arvosta työntekoa vaan kuponginleikkaamista. On kestävämpiä, että pääomatuloissa verokanta on 25 prosenttia, olivatpa nämä tulot kuinka muhkeita hyvänsä, mutta esimerkiksi naimattoman keskimääräistä palkkaa saavan teollisuustyöntekijän veroprosentti on jo yli 35 prosenttia ja naimisissa olevan kaksilapsisenkin veroprosentti yli 27. On uskomatonta, miten voidaan hyväksyä tällainen erilaisten tulojen erilainen verokohtelu. Se on uskomatonta.

Alhainen pääomaverokanta houkuttelee niin hyvätuloisia, joilla on järjestelymahdollisuuksia, muuntamaan osan ansiotuloistaan pääomatuloiksi, vaikka verotuksessa tätä mahdollisuutta toki on pyrittykin rajoittamaan tai on rajoitettukin. Yritysten johtajille on lisäksi keveän myyntivoittoverotuksen ansiosta syntynyt mahdollisuus ansaita johdolle suunnatuilla osakeoptioilla lisätuloja, joiden vero alittaa reippaasti jopa pääomaverotuksessa käytetyn veroprosentin.

Arvoisa puhemies! Oikeudenmukaisuuden puuttumisenkin takia Ahon hallituksen veropoliittikka ei meitä vasemmistoliittolaisia tyydytä. Vasemmistoliiton mielestä verotusta tulee kehittää oikeudenmukaisemmaksi, jolloin arvonlisäveron korkea taso on yksi puuttumisen arvoinen asia samalla, kun tietysti eläkeläisten ja lapsiperheiden ylimääräinen verottaminen on oikaistava. Vastaavasti pääomatulojen puolella on varmasti syytä pyrkiä veroprosentin nostamiseen, vaikka oman rajansa asettavatkin yhdentymisen ja lisääntyvät mahdollisuudet välttää verotusta siirtämällä tuloa maksettavaksi ns. verokeitaisiin.

Ympäristöperusteinen verotus on polttoaineveroa lukuun ottamatta meillä Suomessa hyvin vähäistä. On selvää, että ympäristöperusteiseen verotukseen liittyy mm. arvostusongelmia eli sen toteuttaminen ei ole yksioikoista mekaniikkaa.

Silti on selvää, ettei seuraava hallitus voi välttää ympäristöperusteisen verotuksen kehittämistä. Ympäristöverojen kohdalla tarvitaan ilmeisesti myös laajempia eurooppalaisia ratkaisuja, jotta vältettäisiin sellainen mahdollisuus, että jotkin maat käyttäisivät tällaisten verojen puuttumista kilpailukeinona siihen tapaan kuin Ison-Britannian konservatiivihallitus pyrkii sosiaaliturvan puolella sosiaaliseen polkumyyntiin. On aihetta epäillä, että jos Suomi nyt olisi Euroopan unionin jäsen, ministeri Viinanen pyrkisi brittiläisen virkaveljensä kanssa ministerineuvostossa ympäristöpolkumyyntiin eikä suinkaan kehittämään yleiseurooppalaista tehokasta ympäristöverotusta.

On selvää, että pääministeri Aho ja valtiovarainministeri Viinanen pyrkivät vaalien alle rakentamaan veronkevennyspakettia. Tällainen vaalitaky on kuitenkin aivan liian läpinäkyvä tempu voidakseen pyyhkiä kansalaisten muistista kaiken sen, mitä pahaa neljän vuoden aikana on ehditty tehdä.

Mikäli suhdanteita olisi ajateltu, olisi tietysti verotusta pyritty pitämään keveänä kaikkein pahimman laman aikana ja valmistauduttu sen kirstämiseen noususuhdanteessa, jolloin ihmisillä olisi myös paremmat edellytykset maksaa korkeampia veroja. Mutta nyt ilmeisesti ollaan tekemässä taas päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen laaja seuraavalle hallitukselle on mätä omena. Jos nykyisen hallituksen puolustelijat alkavat selittää, että uusi hallitus poimii hedelmät Ahon hallituksen työstä, se on silkkaa valhetta. Se on osoitus, että puhujan edustamassa talouspolitiikan ajattelussa ihmisellä ei ole juuri mitään arvoa, että puolella miljoonalla työttömällä ja parillasadalatuhanhella pitkäaikaistyöttömällä ei ole mitään merkitystä. Ahon hallitus näet jättää perinnöksi seuraavalle hallitukselle joukkotyöttömyyden mädän omenan. Ahon ja Viinasen jättämää perintöä puretaan varmasti toistakymmentä vuotta. Tätä työttömyyttä ei poisteta muutamassa kuukaudessa tai puolessa tai yhdessä vuodessa. On syytä kysyä, ansaitisiko nykyinen ministerikunta täksi samaksi ajaksi, siis pariksikymmeneksi vuodeksi, täydellisen kilpailukiellon.

Väärän talous- ja veropolitiikan synnyttämä velkamäärä ja pitkään jatkuvan suurtyöttömyyden valtiontaloudelle aiheuttama rasitus tekevät myös mahdollottomaksi verotuksen suuren keventämisen. Kyllä me senkin tiedämme. Suunnanmuutoksella kuitenkin on kiire, sillä hallituksen veropolitiikka yhä vain syventää lamaa pitämäl-

lä kotimarkkinat lamassa, joten jokainen päivä Ahon hallitusta on päivä liikaa.

Arvoisa puhemies! Ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

”Kuultuaan annetun vastauksen eduskunta toteaa,

että pääministeri Ahon johtama valtioneuvosto on valuuttakurssi- ja veropolitiikallaan syyllinen siihen, että lama on pahentunut puolen miljoonan työttömyydeksi, minkä purkaminen normaalioloissa kestää toistakymmentä vuotta, syyllinen tuhansiin turhiin konkursseihin ja inhimilliseen hätään,

että valtioneuvoston lamapuheet, sosiaaliturvan supistaminen ja uhkailut heikentävät ihmisten luottamusta tulevaisuuteen, mikä näkyy säästämisasteen kasvuna ja syventää ja pitkittää siten lamaa,

että arvonalisäverotukseen siirtyminen alentaa kotimarkkinoiden kysyntää ja on omiaan pahentamaan tilannetta,

minkä johdosta eduskunta toteaa, että valtioneuvoston jäsenet eivät nauti eduskunnan luottamusta, ja katsoo, että tässä tilanteessa tarvitaan sellainen uusi valtioneuvosto, joka pyrkii oikeudenmukaisuuteen verotuksessa sekä vaikean työttömyyden ja talouden taantumien huomioon ottamiseen verotuksessa ynnä ympäristöseikkojen ottamiseen mukaan verotusperusteisiin,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. R e n l u n d : Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Det finns väl knappast längre någon som förnekar att skattetrycket i Finland, åtminstone vad gäller löneinkomst, nu är för högt. De skattebeslut som oundvikligen ligger framför oss blir avgörande för ekonomins utveckling. Interpellanterna tar m.a.o. fasta på den ekonomiska politikens för tillfället mest problematiska variabel. Formuleringarna kan däremot användas bara av den som inte behövt vara med och ta ansvar för beslut under de senaste åren.

Någon har sagt att en rättvis beskattning är viktigare än valsystemet i ett land. Beskattningens huvudsyften är två: dels att samla in medel, dels att verkställa en inkomstutjämning i samhällssolidaritetsens namn. Beskattningen har

emellertid också en konjunkturpolitisk uppgift, som inte alltid är lätt att kombinera med huvudsyftena. Den djupa ekonomiska krisen har tillspetsat denna konflikt mera än någonsin.

Om och när rätt stor enighet råder om att något måste göras åt skattetrycket, blir huvudfrågan i interpellationen en fråga om timing, samt naturligtvis, huruvida regeringen haft utrymme att göra något redan tidigare. Vad timingen beträffar är det inte omöjligt att nå t.o.m. brett samförstånd. Vad det förgångna beträffar står regeringens handling mot oppositionens antydan eller direkta påstående om att den skulle ha förmått fatta annorlunda beslut, mitt i den mest akuta ekonomiska kris som Finland upplevt. Det har vi svårt att tro.

Vi vet alla att orsaken till den stränga beskattningen är de stora underskotten i den offentliga ekonomin och skuldsättningen. Därför står valet tyvärr inte mellan att beskatta eller inte beskatta i dag, utan mellan att beskatta i dag eller i morgon. Av samma orsak går det inte bara för sig, som oppositionen gjort under hela valperioden, att kritisera skattetrycket och utgiftsnedskärningarna jämsides och lika hårt. Detta skulle ju bara ha ökat det redan överstora budgetunderskottet och skuldsättningen. Den skattelindring vi redan i år behöver, förutsätter tyvärr bredare samförstånd än hittills kring regeringens utgiftsramar. Svenska riksdagsgruppen ser det inte ekonomiskt försvarbart att besluta om en skattelindring som till övervägande del finansieras genom ytterligare upplåning.

Redan här är det skäl att varna för en tro på att det totala skattetrycket i år skulle kunna sänkas i någon större utsträckning. Erfarenheten säger att utgiftsnedskärningarna igen, speciellt inför ett valår, kommer att kännas så smärtsamma, att utrymmet för skattesänkningar blir snävt. Skattelindringens budskap och målsättningsnivå måste därför vara, att sätta fart på den återhämtning som klart kan skönjas, och som interpellationen för övrigt inte visar något större intresse för. Också här kan man fråga sig varför.

Sättet på vilket en skattelindring skall genomföras, måste övervägas mycket noga. Det kan verka lockande och tekniskt enkelt att enbart sänka de proportionella avgifterna, men det är med tanke på de strukturella problem som påtalas i interpellationen, d.v.s. spänningen mellan kapital- och förvärvsinkomstbeskattningen och den höga marginalskatten, inte effektivt. Socialavgifterna, liksom arbetspensions- och arbetslöshetsavgifterna, har dessutom en värdefull kopp-

ling till förmåner som utbetalas. En sänkning av löntagarnas avgifter omöjliggör också i praktiken en sänkning av företagens indirekta kostnader, som ju efterlyses i interpellationen.

Av dessa orsaker förespråkar svenska riksdagsgruppen primärt ett beslut om en sänkning via skatteskalorna, där sociala överväganden måste ingå. Eventuellt bör detta kombineras med t.ex. en justering uppåt av inkomstgränsen för den förhöjda sjukförsäkringsavgiften. Beredskap måste också finnas till att via direkt stöd, t.ex. bostadsbidraget, kompensera indirekta effekter. Lämplig tidpunkt för förändringen vore onekligen dagen för momsens ikraftträdande. Kopplingen mellan utgifter och inkomster kan dock inte sopas under mattan, för om balanseringen av 1995 års budget inte lyckas, finns det risk för att vi igen står inför en skatteskärpning.

Arvoisa puhemies! Ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä on laaja tuki sellaisille verojärjestelmän painopistesiiroille, joita vihreät kannattavat. Veropohjaa on laajennettava, jotta ansiotuloerotus saataisiin alemmaksi, ja ympäristö- ja energiaveroilla on keskeinen rooli. Kysymys on kuitenkin asteittaisesta prosessista, ja on epärealistista luulla, että näillä veroilla ratkaistaan yhteiskunnan kaikki rahoitusongelmat. Mutta juuri siksi, että perusajatus on hyvä, pettyy sitä enemmän välikysymyksen johdanto-osiin, jotka ilmeisesti ovat tietoista syy-yhteyksien ja poliittisen lähihistorian yksinkertaistamista. Kansalaiset kyllä tietävät, että perussyynä verotuksen ja koko talouden rakenneongelmiin ja 90-luvun akuuttiin kriisiin ovat 80-luvulta peräisin olevat seikat. Välikysymystekstille olisi ollut hyödyksi, jos yleisön kosiskelu olisi jätetty pois.

Teksti sisältää myös ristiriitaisuuksia, jotka toisaalta viittaavat sisäiseen vihreään ideologiseen harhailuun ja toisaalta tekevät välikysymyksen allekirjoittajista epäpyhän allianssin. Verotuksen kielteistä vaikutusta ostovoimaan ja kulutukseen korostetaan johdannossa siinä määrin, että tulojentasaamisfunktio jää syrjään, mihin vasemmiston allekirjoittajien olisi tullut reagoida. Ylipäänsäkin aivan liian usein oletetaan suoraviivaisesti, että varojen kerääminen ja uudelleenjakaminen merkitsee automaattisesti yhtä suurta ostovoiman vähennystä. Näin asianlaita ei suinkaan ole. Mainittuja välikysymystekstin puutteita ei korjata sillä, että hallitusta syytetään yleisesti eri kansalaisryhmien eriarvoisesta kohtelusta.

Tässä tehdään jälleen luultavasti tietoisesti

erehdys lähtemällä aivan liian karkeaan ja päällekkäiseen luokitteluun: palkansaaajat, lapsiperheet, yksinhuoltajat, maa- ja metsätalousryttäjät, pääomapiirit ja eläkeläiset. On tuskin löydettävissä yksilöä, joka ei kuuluisi useampaan kategoriaan, koska ryhmien välillä ei ole vedenpitäviä rajoja ja koska toimeentulokehitys lisäksi todistettavasti vaihtelee hyvin voimakkaasti esimerkiksi lapsiperheiden ryhmässä. Suurena vaarana on, että ryhmien vastakkainasettelu ei johda muuhun kuin suurempaan itsekkyytteen ja vaikeuksiin saada kansa tärkeiden päätösten taakse.

Lisäksi välkysymyksen tekijät vaikuttavat epätietoisilta esimerkiksi Tilastokeskuksen selvityksestä lokakuulta 1993, jonka mukaan tuloerot eivät vielä olleet lisääntyneet kriisin johdosta sen vuoksi, että sosiaaliturvajärjestelmä oli purrut. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen selvitykset lokakuulta 1992 ja 1993 osoittavat hämmästyttävän tasaisia muutoksia eri kansalaisryhmien käytettävissä olevissa tuloissa verojärjestelmän muutosten ja tulonsiirtojen seurauksena. Vattin mukaan vaikutuksena on käytettävissä olevien tulojen väheneminen vuonna 1994 palkansaaajilta 3 prosenttia, maanviljelijöiltä 3,1 prosenttia ja eläkeläisiltä 3,3 prosenttia. Tutkimus tehtiin ennen eduskunnan budjettiratkaisua, mikä jossain määrin parantaa lukuja.

Hetkessä suuria muutoksia aikaansaava seikka on tietysti työttömyys, joka iskee sekä systemaattisesti että umpimähkään. Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää suorastaan hämmästyttävänä, ettei työttömiä pidetä sen arvoisina, että heidät mainittaisiin erillisenä ryhmänä välkysymyksen tekijöiden muutoin seikkaperäisessä luettelossa. Tässä näytettävät jyrkät raja-aidat pitävän. Verotuksen korkea taso koskee ensisijaisesti niitä, joilla on vielä työtä. Mutta verot ja mm. voimakkaasti korotettu ja ammattiyhdistysten hyväksymä työttömyysvakuutusmaksuhan menevät suurelta osin työttömyyden hoitamiseen. Oppositio tavallisesti vaatii varojen käyttämistä elvyttävästi, mutta todellista halua järjestelmien muutokseen se ei ole osoittanut. Tällainen ei ole erityisen uskottavaa.

Fru talman! Ett lika oundvikligt som beklagligt faktum är emellertid, att de som har den största direkta nyttan av statsbudgeten också drabbas då inbesparingar måste göras i densamma, dvs i överföringar och stöd via skattesystemet. Sparåtgärderna har dock drabbat alla ministerier rätt jämnt och det är bra att hålla kvar vissa helheter i minnet. Som t.ex. att socialutgif-

terna trots alla nedskärningar växt från 25—35 procent av bnp åren 1990—93, eller att bland socialutgifterna 1994 utgör redan barnbidragen 8,5 miljarder, en större post än vad som går till hela försvaret, 8,3 miljarder. Som sig bör, tycker väl de flesta av oss.

Att ensamförsörjarna skulle ha drabbats klart hårdare än andra har efter att de nya skattekorten kommit ansetts slutligt bevisat. Utgående från skatteprocentens förhöjning och ensidig läsnings av Skattebetalarnas Centralförbunds uppgifter, har det talats om genomsnittliga förluster på upp till 1 000 mark i månaden redan i låginkomstklasserna. De höjda barnbidragen har viftats bort som helt otillräckliga. Ifrågavarande utredning av Skattebetalarnas Centralförbund visar emellertid, att när slutliga skatteprocenter för 1993 och 1994 jämförs och de höjda barnbidragen beaktas, är nettoförlusten relativt liten. Räknas effekterna ut för en- och tvåbarnsensamförsörjare för årsinkomster mellan 80 000 och 160 000 mark varierar nettoförlusten mellan 0 och 400 mark per månad. Ovannämnda undersökning av Skattebetalarnas Centralförbund visar också, att den reella nedgången i disponibla inkomster för ensamförsörjarna 1994 procentuellt sett är mindre än familjernas i genomsnitt. Dessa uppgifter har dock inte väckt större intresse.

Pensionärerna används likaså ofta i bemärkelsen orättvist behandlad grupp. I presidentvals-kampanjen talades det t.o.m. om en 30-procentig nedskärning i de minsta pensionerna, då faktum är att 1991—93 ökade ännu den disponibla inkomsten för dem med de allra lägsta pensionerna. År 1993 jämfört med 1992 skedde en minskning när totalpensionen översteg 5 000 mark, men fortfarande har 70 procent av pensionärerna en pension under 5 000 mark. Detta enligt både Pensionsskyddscentralen och socialministeriet. Enligt Skattebetalarnas Centralförbund sjunker nettoinkomsten för en person med medelpension, vilken är 4 700 mark, med 39 mark per månad 1994. Det är första gången under perioden 1987—94 som medelpensionärens nettoinkomst sjunker. Inte heller detta har väckt större nyhetsintresse.

Svenska riksdagsgruppen är väl medveten om att det i alla kategorier finns folk som faller emellan, där den främsta orsaken ofta är en för stor skuldsättning. Mot den bakgrunden kan med tillfredsställelse noteras, att regeringen nu ämnar vidta ytterligare åtgärder för att underlätta de överskuldssattas situation.

Rouva puhemies! Edellä sanottu ei siis merkitse, että ruotsalainen eduskuntaryhmä kiistäisi korkean verorasituksen, vaan pidämme epäoikeudenmukaisena syytöksenä puheita sosiaalisen elementin kokonaan unohtamisesta veroja korotettaessa ja säästöjä tehtäessä. Kuten sanottu, olemme myös välikysymyksen tekijöiden kanssa samaa mieltä siitä, että erityisesti korkea marginaalivero jo kohtuullista keskituloa saavien osalta on suuri ongelma. Tämä on kuitenkin yhteydessä siihen, että tulonjako Suomessa on kansainvälisesti katsoen edelleen tasainen, mitä ei kai yleensä pidetä ongelmana.

On muuten hyvin mielenkiintoista nähdä, että niin monet vasemmiston edustajat allekirjoittuaan välikysymyksen nimenomaisesti nyt myöntävät 25 prosentin pääomaveron olevan perusteltu. (Ed. Laine: Eivät myönnä!) Näin tapahtunee ensimmäistä kertaa. On vain toivottavaa, että investoijat voivat luottaa tähän. Valitettavasti välikysymyksen tekijät syöllistyvät kuitenkin myös tässä kohdin tiettyyn epäjohtomukaisuuteen ulkoisesti puolusteltavissa olevalla vaatimuksellaan vientiverosta. Miksi teurastaa lypsävää lehmää varsinkin, kun useimmat vientiyritykset eivät ole vielä ehtineet tehdä kovin paljon tulosta ja painivat suurien velkojen kanssa? Lisäksi on korostettava, että metsäteollisuuden kannattavuus on ollut suhteellisen huono ylitarronnan ja maailmanmarkkinoiden kilpailun vuoksi. Ei ole syytä kuristaa maahan tulevaa pääomavirtaa.

Välikysymyksen tekijöiden huoli Emun kriiterieistä on myös syytä panna merkille. Varsinkin vasemmistoliitossa tavataan pitää pyrkimystä näiden kriteerien saavuttamiseen hallituksen huonon taluspolitiikan alkulähteenä. Onko tapahtunut lehmänkäänös?

Hämmästyttävää ei ole myöskään, että maatalous saa osansa välikysymyksen tekijöiden kriitistä. EU-ratkaisun yhteydessä keskustelun kohteena olleet maatalouden verohelpotukset eivät koske ensisijaisesti tuloa vaan tuotantovälineitä. Tämä puolestaan johtuu aivan yksinkertaisesti vaatimuksesta, jonka mukaan Suomen on sopeutettava maatalouspolitiikkansa EU:n maatalouspolitiikkaan. Sopeutus ei koske vain tuottajahintoja, vaan myös kustannukset on laskettava EU-tasolle. Tämä on edellytyksenä, jotta siirtyminen alkaisi näkyä myös kuluttajahinnoissa. Kun kansallinen ratkaisu maataloustuesta EY-jäsenyydessä on saatava aikaan, on vaikea ymmärtää, minkä vuoksi verotusta ei saisi käyttää yhtenä keinona kustannusten alentamiseen.

Metsien jättämisellä kiinteistöveron ulkopuolelle on vastaavaa taustaa.

Värderade fru talman! Interpellationens avslutningsord är inte alldeles lätta att förstå. Man hyser oro för att en skattelindring ges vid fel tidpunkt, i samband med regeringens "sista valbudget" och konjunkturuppgången 1995. Kravet på en sänkning redan före hösten motiveras med att man skall kunna bedriva "rätt" konjunkturpolitik när uppgången kommer, dvs förhoppningsvis 1995. Det här väcker frågor. Anser oppositionen nu plötsligt, efter alla beskyllningar om överdrivna nedskärningar, att regeringen gett valbudgeter tidigare under valperioden? Är oppositionens avsikt att direkt efter valet återta skattelättnader som beviljas i år? I vilket fall som helst speglar formuleringarna igen den inkonsekvens som präglar oppositionens politik och ger uttryck för typisk oppositionsrädsla för att regeringspartierna skall få tack för beslut de själva diskuterar fram och tar ansvar för.

Kanske det här är orsaken till de många motstridigheter som finns i texten, ja kanske till att interpellationen överhuvudtaget skrevs. Hur som helst minskar ytterligare trovärdigheten i att oppositionen under de förhållanden som rätt skulle ha kunnat föra en annan politik än den som förts. Detta, samt att regeringens svar är förenligt med de åsikter vi här framfört, gör att svenska riksdagsgruppen kan förena sig med talmannens förslag om enkel övergång till dagordningen.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Tänään kuulemamme hallituksen vastaus ei ollut vastaus tähän välikysymykseen, vaan se oli liturginen vastaus liturgiisiin vaatimuksiin velkaelvytyksestä. Myös kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa ja RKP:nkin ryhmäpuheenvuorossa esitetyt johtopäätökset tuntuvat epäloogisilta, koska kokoomuksen puheenvuorossa vaadittiin tuloveron kevennystä. RKP:n ryhmäpuheenvuorossa annettiin tukea vihreän verouudistuksen ajatukselle, mutta kummassakaan ei kuitenkaan päädytty tukemaan välikysymystä.

Tilanne tämän hetken Suomessa on, että tavallisen suomalaisen palkoilla ei voi ostaa suomalaista työtä muutoin kuin pimeästi. Tämä johtuu siitä, että verotus on kiristynyt mahdollistumuksiin. Verotuksen tehtävä on hyvä ja kaunis: tasata tuloja kansalaisten kesken ja rahoittaa palveluja kuten opetusta, jotta oppia voisi saada yhtä hyvin köyhä kuin rikaskin. Tämä on paitsi

oikeudenmukaista myös yhteinen etu. Sellainen yhteiskunta, jossa vain rikkaat pääsisivät kouluun ja lääkäriin, olisi epämiellyttävä ja pitemmän päälle myös vähemmän vauras kuin se yhteiskuntamalli, johon olemme tottuneet. Suomalainen tuloverotus on kuitenkin muuttunut niin kohtuuttomaksi, että se on kääntynyt alkupeleistä tarkoitustaan vastaan ja alkanut tuhota sitä kansantaloutta, jota sen pitäisi palvella.

Yksinäisen palkansaajan keskimääräinen tulovero oli vuonna 81 hiukan alle 30 prosenttia. Vuonna 90 se oli 33 prosenttia, viime vuonna 35,6 prosenttia ja tänä vuonna 36,4 prosenttia. Tämä on valtiovarainministeriön arvio. Lapsiperheiden tuloverotus on kiristynyt vielä jyrkemmin. Tosin lapsilisien korotus korvaa siitä osan.

Kun otetaan huomioon myös palkkaan sidotut työnantajamaksut, jokaisesta satasesta, jonka työntekijä saa käteen, työnantaja maksaa yli 200. Jotta työntekijä voisi saada satasen palkan korotuksen, työnantaja joutuisi pulittamaan 390 markkaa. Oecd-maista vain Hollannissa tuloverotus on korkeampi kuin Suomessa.

Suomessa työtä verotetaan ikään kuin se olisi niukka luonnonvara, jota pitää säästää tuleville sukupolville. Verotus nostaa työn hintaa niin, että sitä ei kannata tehdä eikä teettää. Tämä horjuttaa kansantaloutta. Kun verotus alentaa ihmisen käteen jääviä tuloja, kulutuskysyntä laskee. Tämä kärjistää lamaa. Verotus nostaa työn hinnan työnantajan ja asiakkaan kannalta pilviin, vaikka työntekijän kannalta palkka on pieni. Houkutus pimeään työn tekemiseen ja teettämiseen kasvaa, minkä ministeri Viinanenkin totesi. Mutta oikea johtopäätös ei ole se, minkä hallitus on vetänyt, että pitää ruveta käyttämään pimeään työn tekijöitä, vaan oikea johtopäätös olisi muuttaa verotuksen rakennetta siten, että houkutus pimeään työn tekemiseen ja teettämiseen vähenisi. Mutta pahinta on nykytilanteessa se, että verotuksen nostaessa työn hintaa kaikki työnantajat, niin yritykset kuin julkishallintokin, ponnistelevat vähentääkseen työntekijöitä. Veronmaksajat vähenevät samalla, kun työttömyyden kulta kasvatavat.

Suomen bruttokansantuote on nyt suurin piirtein samalla tasolla kuin vuonna 1987, mutta kaikki muut asiat ovat paljon huonommin kuin silloin, ja se johtuu siitä, että tuon bruttokansantuotteen tuottamiseen tarvitaan yli 400 000 ihmistä vähemmän kuin vuonna 87. Eli työssä käyviä veronmaksajia on yli 400 000 vähemmän kuin silloin ja tuon vähentyneen joukon on maksettava yhteiskunnan muiden kulujen lisäksi yli

400 000:lla kasvanut työttömyys. Tämä johtaa mahdottomuuksiin.

Oma lukunsa on tuloverotuksen ja pääomaverotuksen suuri kuilu, josta aikaisemmissakin puheenvuoroissa on jo puhuttu. Pääomaverotus on 25 prosenttia, mutta suurin marginaalivero palkkatuloista on melkein kolminkertainen eli 69 prosenttia. Luonnollisesti kaikki, jotka suinkin voivat, yrittävät muuntaa tulojaan pääomatuloiksi. Vastaavasti verottaja jahtaa pienyrittäjiä ja muuttaa takautuvasti heidän tulojaan palkkatuloiksi. Moni yrittäjä on näin saanut satojentuhansien markkojen veromätkyt ja ajautunut konkurssiin, mikä sekin lisää työttömyyttä.

Ahon — Viinasen hallitus ei ole millään tavoin osoittanut oivaltavansa, että valtiontalouden kieltämättä valtavien ongelmien ratkaisemiseksi olisi olemassa mitään muuta keinoa kuin toisaalta toteuttaa säästöjä, jotka tuottavat uusia työttömiä, ja toisaalta kiristää työhön kohdistuvaa verotusta entisestään. Ahon — Viinasen linja on johtamassa siihen, että suomalainen työ tehdään Suomessa mahdottomaksi. Työn hinta on verotuksella nostettu pilviin. Niinpä suomalaisilla työnantajilla ei ole varaa palkata ihmisiä eikä Suomen kansalaisilla ole varaa maksaa suomalaisesta työstä.

Vuoteen 1987, jolloin bruttokansantuote oli samalla tasolla kuin nyt, verrattuna maastamme on hävinnyt palvelualoilta 67 000 työpaikkaa, joista noin puolet julkiselta sektorilta ja noin puolet yksityisiltä. Teollisuudesta on hävinnyt 145 000 työpaikkaa, rakentamisesta 59 000 ja liikenteestä 24 000 työpaikkaa. Työn tuottavuus Suomessa on perinteisesti kasvanut noin 3 prosentin vuosivauhtia, mutta viime vuonna sen arvioidaan kasvaneen peräti 6 prosenttia.

Lisäksi tehdyt työtunnit ovat vähentyneet hitaammin kuin työssä käyvien määrä. Tämä merkitsee sitä, että työssä käyvät polttavat itseään loppuun. Japanissa on alettu puhua karoshista, työhön kuolemista. Japanilaisia näännyty työhönsä vuodessa 10 000, enemmän kuin heitä kuolee liikenneonnettomuuksissa. Me olemme menossa samaan järjettömään suuntaan. Kilo-metrehteasta on tullut Suomen suurin työnantaja, mutta samaan aikaan yhä useampi työssä käyvä näännyty työhönsä. Se näkyy siinäkin, että mielenterveysongelmien perusteella myönnettyjen työeläkkeiden määrä on viime vuosina kasvanut. Emme kai me sentään halua työhön näännyttämisessä Pohjolan Japaniksi?

Kun ylikireä tuloverotus on tehnyt työn teettämisestä kannattamatonta, tilannetta on yritet-

ty korjata erilaisin tukiaisin. Tukiaisviidakko on paisunutkin aivan mahdottomaksi. Vuonna 90 siirrot julkiselta yksityiselle sektorille olivat noin 19 prosenttia bruttokansantuotteesta, ja viime vuonna niiden osuus oli jo melkein puolitoistakertaistunut, noussut 31 prosenttiin bkt:stä. Tämä tukiaisviidakko on kallis ja byrokraattinen ja kohdistuu jossain määrin mielivaltaisesti yri-tyksiin. Se vääristää yritysten välistä kilpailua. Tuettu yritys voi myydä halvemmalla kuin omillaan sinnittelevä. Niinpä omillaan pärjännyt joutuu sekin kohta kerjäämään tukiaisia ja tauti leviää. Tällä hetkellä tuskin kukaan työnantaja palkkaa ketään tarkistamatta ensin, minkälaisia tukiaisia voisi saada. Jotkut firmat ovat palkan-neet aivan erityisiä tukiaiskonsultteja, joiden työ on osoittautunut tuottoisaksi. Tässähän ei ole mitään järkeä.

Tukiaisviidakon sijasta tarvitsemme yleiset olosuhteet, joissa työllistäminen kannattaa. Firmat kilpailkoot taidoillaan varsinaisen tuotteen valmistamisessa ja myymisessä eivätkä oveluudellaan tukiaisten lypsämisessä.

Tätä puheenvuoroa varten kyselin eräiltä suomalaisilta yrityksiltä ja työnantajaliitoilta, miten paljon heidän tuotteidensa hinnoissa on veroja yleensä ja työhön kohdistuvia veroja erityisesti. Hämmästykseni oli suuri, kun kävi ilmi, että yritykset ja niiden liitot eivät ole edes tehneet laskelmia tästä asiasta. Luulisi toki firmojakin kiinnostavan, millainen osa heidän maksamastaan työn hinnasta jää työntekijän käteen ostovoimaksi ja paljonko häipyä muualle. Mutta näköjään työnantajaliitotkaan eivät näe nenäänsä pidemmälle.

Työnantajaliitot vinkuvat siitä, että joutuvat maksamaan lomarahoja, pekkaspalkkoja ym. vastaavaa, mutta sehän on vain nimityskysymys, kutsutaanko palkan jotain osaa lomarahaksi tai pekkaspäivän palkaksi tai joksikin muuksi. Ratkaisevaa on, paljonko työntekijän käteen jää siitä rahasta, jonka työnantaja hänen työstään maksaa. Tuo ero on Suomessa liian suuri, mutta tätä eivät kunnolla näytä käsittäneen sen paremmin työnantaja- kuin työntekijäliitotkaan.

Vihreät ovat jo kauan ehdottaneet työntöön ja työllistämisen yleisten edellytysten parantamista seuraavanlaisella keinolla: Alennetaan tuloveroja ja palkkasidonnaisia työnantajamaksuja. Kootaan vastaavat varat ympäristöveroilla ja muilla sellaisilla veromuodoilla, joissa nettomaksajiksi joutuvat automatisoidut teollisuuden alat. Tätä mallia hallitus ei ole ottanut kuuleviin korviinsa. Sen sijaan se on ajanut läpi arvonlisäverouudistuksen, joka pahentaa tilannetta enti-

sestään, kun liikevaihtovero ulotetaan myös työvaltaisiin palveluihin.

Ministeri Viinanen on tässä salissa hyvin osoittanut ymmärtävänsä, mitä ongelmia seuraa liikevaihtoveron kertautumisesta tavaroiden tuotannossa. Sen sijaan hän ei tunnu lainkaan ymmärtävän, mitä seuraa, kun työn verotus kertaantuu arvonlisäveron myötä. Siitä arvonlisäyksestä, josta vaikkapa parturi tai vähittäiskauppias ensi kesäkuun alusta joutuu maksamaan veroa, huomattava osa aiheutuu työntekijöiden tuloverosta ja palkkasidonnaisista työnantajamaksuista. Eli verosta maksetaan veroa.

Vatevan arvion mukaan suomalaisen vaatteen hinnasta työkuustannuksia on karkeasti ottaen kolmannes. Voidaan arvioida, että tästä reilu puolet eli tehdashinnasta noin 15—20 prosenttia on työstä maksettavia veroja, ja näiden päälle kertaantuu vielä liikevaihtovero, eli työstä maksettavat verot muodostavat yli viidenneksen esimerkiksi kotimaisen vaateen vähittäishinnasta. Palvelujen hinnasta tämä osuus on vielä suurempi sen jälkeen, kun arvonlisävero astuu voimaan.

Hallitus ei ilmeisesti näe ongelmiamme mitään muuta ratkaisua kuin nopean talouskasvun. Mutta sen parhaatkin lupaukset työttömyyden alenemisesta ovat todella vaatimattomia. Valtiovarainministeriö arvioi, että nopea talouskasvu saattaa pienentää työttömyyden puoleen noin viidessä vuodessa, eli parhaassakin tapauksessa työttömien määrä olisi vielä tämän vuosikymmenen lopulla neljännesmiljoona. Tällaiset lupaukset lämmittävät työtöntä suunnilleen yhtä paljon kuin hirtettävää innostaa ennuste, jonka mukaan köysi ehtii 5 tai 10 vuodessa lahota puolta ohuemmaksi. Onko todella niin, että pystyimme kolmessa vuodessa viisinkertaistamaan työttömien määrän, mutta työttömyyden vähentäminen puoleen vie parhaassakin tapauksessa huomattavasti pidemmän ajan. Me vihreät emme suostu alistumaan tähän.

Hallituksella on suuri sokea piste. Se kieltäytyy itsepintaisesti huomaamasta, että suuri osa työttömyydestä johtuu automaatiosta. Samalla se kieltäytyy huomaamasta sitä, että automaatio on kätevä tapa kiertää veroja. Kun yritys automatisoi, se säästää tietenkin irtisanottujen työntekijöiden palkat, mutta samalla se säästää työntekijöiden palkkoihin sidotut verot eli itse asiassa kaksinkertaisen summan. Irtisanotut siirtyvät valtion ja muiden työnantajien elätettäväksi työttömyysvakuutusjärjestelmän kautta. Tämä on laillista veronkiertoa.

Suomen teollisuustuotanto oli viime syksynä

ehtinyt nousta takaisin lamaa edeltäneisiin huipulukemiin, mutta siinä välissä teollisuus oli ehtinyt irtisanoa joka neljännen työntekijän. Trendi on kansainvälinen. Yhdysvaltalaisen Fortune-talouslehden mukaan vuodesta 90 vuoteen 93 USA:n 500 suurinta yritystä vähensi neljänneksen työntekijöistään. 20 vuotta sitten työn osuus suomalaisen teollisuustuotteen hinnasta oli 40 prosenttia, nyt enää 14 prosenttia. Euroopassa on jo tehtaita, joiden kustannuksista vain 0,1 prosenttia eli yksi tuhannesosa on ihmisten palkkoja.

Hallitus toki ymmärtää sen, että automaation ansiosta tietty tuotanto voidaan saada aikaan yhä pienemmällä ihmisjoukolla, mutta tähän sen ymmärryskyky päättyikin. Hallituksen johtopäätös nimittäin on, että tavaranto tuotantoa on kasvatettava sitä mukaa, kun automaatio lisää tuottavuutta. Jotta tuotantoa voitaisiin kasvat-
taa, on kasvatettava kulutusta. Tämä johtaa pitemmän päälle paitsi yhteiskunnallisiin mahdottomuuksiin myös ekokatastrofiin. Vihreiden johtopäätös on toinen. On katsottava, mistä tuotanto koostuu. Tavaraita voidaan toki tuottaa yhä pienemmällä työntekijämäärällä ja hyvä niin, mutta siitä ei seuraa, että tavaroiden kulutusta on pakko kasvattaa automaation tahdissa.

Suomalaisten enemmistön elämänlaatu ei enää ratkaisevasti parane lisäämällä enemmän tavaraita elämään. Sen sijaan elämänlaatu voidaan parantaa jakamalla työaikaa ja lisäämällä palveluita. Palvelujen tuotanto saastuttaakin huomattavasti vähemmän kuin tavaroiden tuottaminen. Palvelu tuo monen mieleen huonosti koulutetut matalapalkka-alat, mutta nykyajan palvelutyöntekijöistä yhä suurempi osa on pitkälle koulutettuja erikoisammattilaisia. Mutta heidänkin ammatissaan ihmistyön osuus kokonaiskustannuksista on suuri ja sitä suurempi, mitä enemmän työn hintaa on verotuksella nostettu.

Kun automaatio vapauttaa ihmisiä tavarantuotannosta, ihmisiä pitää työllistää palveluihin, julkisiin ja yksityisiin, eikä siirtää työttömyyskortistoon. Entä, miten se voidaan tehdä? Se voidaan tehdä elinkeinoelämän sisäisillä tulonsiirroilla. Meidän on aika laajentaa käsitystä siitä, millaisia tulonsiirtoja verotuksen kautta toteutetaan. Olemme tottuneet ajattelemaan, että verotus tasaa tuloja vain yksilöiden kesken, mutta työttömyydestä on tullut kaikkein epäoikeudenmukaisin köyhyyden muoto. Tämän epäoikeudenmukaisuuden korjaamiseksi verotuksen on alettava oikaista tulonjakoa myös elinkeino-

elämän eri osien välillä. Nykyinen verorakenne johtaa aivan vääränlaiseen elinkeinoelämän sisäiseen tulonjakoon ja kustannustenjakoon. Nykyinen verorakenne suosii automatisoituja aloja ja rankaisee työllistäjää. Työvaltaisista aloista on tullut verotorppareita, jotka tekevät taksvärkkiä automatisoitujen ja pääomavaltaisten alojen hyväksi. Tähän pitää saada muutos. Verotorppari on vapautettava.

Todellinen 1990-luvun robin hood ei kohdistu katsetaan vain palkansaajiin, vaan ennen muuta automatisoituihin aloihin. On kevennettävä työn verotusta: tuloveroja ja palkkoihin sidottuja työnantajamaksuja. Vastaavat varat on koottava ympäristöveroilla ja muilla sellaisilla veromuodoilla, joista automatisoidut alat maksavat suuremman osuuden kuin muut. Tämä on myös suhdannepoliittisesti järkevää, sillä automatisoidut teollisuusyritykset ovat juuri niitä, joilla menee suhteellisesti parhaiten Suomen kansantaloudessa. Hinnan niiden viennin menestyksestä on maksanut koko kansa, ja verotus on raken-
nettava niin, että nämä alat myös maksavat osuutensa yhteiseen pussiin.

On hämmästyttävää, ettei Ahon — Viinasen hallitus tunnusta tätä, vaikka verotuksen rakennemuutoksen hyödyllisyys todetaan sen omissakin dokumenteissa. Se todetaan mm. ympäristö-
taloustoimikunnan mietinnössä ja Pohjoismaiden ministerineuvoston tuoreessa työllisyysraportissa. Molemmissa tunnustetaan, että ympäristöverouudistus eli työn verotuksen keventäminen ja vastaavien varojen kokoaminen ympäristöveroilla johtaisi työllisyysintensiivisempään kasvuun kuin tähänastinen politiikka. Suomeksi sanottuna tämä merkitsee, että pienemmälläkin talouskasvulla voidaan parantaa työllisyyttä enemmän kuin nykyisellä politiikalla. Ympäristö-
taloustoimikunta toteaa, että tämä muutos parantaisi myös julkisen sektorin mahdollisuuksia työllistää. Toivon, että tämän pikkuhiljaa ymmärtävät myös ne vasemmistopoliitikot, jotka ovat leimanneet vihreän verouudistuksen haihatte-
leuksi.

Vihreä veromalli suosisi myös naisvaltaisia aloja, koska ne ovat lähes kaikki työvoimavaltaisia. Toisin sanoen vihreä verouudistus parantaisi naisvaltaisten alojen mahdollisuuksia työllistää ja maksaa kunnon palkkaa.

Automaation vuoksi tavarantuotannon kasvattaminen sen sijaan ei välttämättä paranna työllisyyttä lainkaan ja parhaassakin tapauksessa hitaasti. Se näkyy esimerkiksi siitä, että viime syksystä alkaen Suomen bruttokansantuote on

kääntynyt nousuun, mutta työttömyys kasvaa silti. Ruotsia näyttää vaivaavan samanlainen tauti. Vihreiden malli parantaa työllisyyttä nopeammin, mutta hidastaa tavarantuotannon kasvua. Meidän on siis valittava, kumman me haluamme maksimoida: tavarantuotannon vai työllisyyden. Me vihreät haluamme valita työllisyyden kasvattamisen.

Jos ympäristöveroilla kerättäisiin 4 miljardia markkaa, tuloveroja tai työnantajamaksuja voitaisiin alentaa vähintään 2 prosenttiyksikköä. Käytännössä alennus voisi olla suurempi, koska veronalennus aiheuttaa myönteisiä heijastusvaikutuksia: Kulutuskysyntä kasvaa, mikä parantaa työllisyyttä. Työllistäminen tulee edullisemmaksi, mikä myös parantaa työllisyyttä. Työssäkäyvien veronmaksajien määrä kasvaa, ja työttömyysturvan kustannukset alenevat, eli voimme päästä nykyisestä noidankehästä myönteisten heijastusvaikutusten kierteeseen.

Muutaman vuoden aikavälillä pitää ottaa tavoitteeksi myös se, että tuloverotus ja pääomaverotus ovat yhtä suuret. Tätä ovat esittäneet monet talouspoliittiset asiantuntijat puheenvuoroissaan. Sen sijaan päätöksentekijöiden puolella monet pitävät tätä täysin epärealistisenä. Suurin osa ihmisistähän näkee aina totutut kuviot ainoina mahdollisina, mutta jos muutamme rohkeasti verotuksen rakennetta, se voi tulla mahdolliseksi.

Arvoisa puhemies! Verotorpparit on aika vapauttaa. Ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

”Eduskunta toteaa,

että viimeisten kahden vuoden aikana palkka- ja eläketulojen verotus on kiristynyt kohtuuttomaksi, mikä on syventänyt lamaa entisestään,

että tuloverotuksen kireys yhdistettynä korkeisiin palkkasidonnaisiin työnantajamaksuihin on lisännyt työttömyyttä,

että verotuksen rakenne suosii pääomavaltaisia aloja mutta vaikeuttaa työllistämistä pieniin ja keskiuuriin yrityksiin,

että työvoimavaltaiten alojen asemaa voitaisiin helpottaa alentamalla tuloveroja ja kokoaamalla vastaavat varat ympäristöveroilla sekä ottamalla työnantajamaksujen perusteeksi muu mittari kuin maksetut palkat, mutta tätä ei ole tehty,

että ero pääoma- ja ansiotulojen verotuksen välillä on muodostunut kohtuuttomaksi, mikä on johtanut yhtäältä verokeinotteluun ja toisaalta pienyritysten epätasapuoliseen verokohteluun,

että tilanne ruokkii myös 'pimeää' työntekoa ja

että tuloverotusta on kevennettävä välittömästi ja samalla on helpotettava työvoimavaltaiten alojen asemaa,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Maa-iskuun alusta voimaan tulleet uudet ennakonpidätykset ovat hämmästyttäneet ja myös suututtaneet palkansaajia. Ansiotuloverotus on kieltä-mättä kiristynyt verovähennysten poistamisen ja vakuutusmaksujen ja kunnallisveron korottamisen kautta. Suurimpia epäkohtia verotuksessa on epäsuhte pääomatulojen ja ansiotulojen verotuksen välillä.

Tässä ryhmäpuheenvuorossa haluan ensin kommentoida välikysymyksen eräitä väitteitä ja puheen lopussa esittää eräitä ryhmämme mielestä tärkeitä ja myös tarpeellisia veroratkaisuja.

Välikysymyksessä todetaan, miten tämän hallituksen aikana bruttokansantuote ja investoinnit ovat supistuneet, työttömyys kasvanut ja verotus kiristynyt. Kaikki tämä pitää valitettavasti paikkansa, mutta tämä ikävä kehitys on seuraus tekijöistä, joihin istuva hallitus ei ole voinut suu-resti vaikuttaa.

On syytä palauttaa mieleen, mistä tämä murheellinen kehitys johtuu. Vaikka meidän toimenpiteistämme riippumattomat muutokset kansainvälisessä ympäristössämme, kuten länsimarkkinoiden taantuma ja itävientimme romahtaminen, ovat tuottaneet meille ongelmia, tulee meidän silti tunnustaa, että suurin syy ikävään kehitykseen on kuitenkin löydettävissä meidän epäonnistuneesta talouspolitiikastamme 80-luvun lopussa. Emme kuitenkaan väitä, että toisenlaisella pohjalla toimiva hallitus olisi harjoittanut kovin paljon toisenlaista talouspolitiikkaa, mutta torjumme väitteet siitä, että tämän päivän ongelmat olisivat istuvan hallituksen aiheuttamia.

Löysä rahapolitiikka ja pankkien hoititon luotonanto kasvattivat kotimaista kulutuskysyntää ja aiheuttivat monella alalla spekulatiivisen hintakuplan, joka sitten puhjettuaan on aiheuttanut pankeille ja veronmaksajille laskun, joka nousee kymmeneen miljardiin markkoihin. Tätä välikysymyksen tekijät eivät voi kieltää.

Sitoutuminen yliarvostettuun markkaan on myös aiheuttanut suunnattomasti vahinkoa. Edellisen eduskuntakauden lopussa markkaa pidettiin yleisesti noin 30 prosenttia yliarvostettuna. Hallitus ei poliittisista syistä uskaltanut de-

valvoida ennen vaaleja, ja lähes kaikki puolueet antoivat vaalien alla samasta syystä lupauksen olla devalvoimatta vaalien jälkeen. Yliarvostettu markka piti korkotasoa erittäin korkealla, ja huono kilpailukyky vähensi vientiä. Kun hallituksen ajama yhteiskuntasopimus kaatui työmarkkinajärjestöjen vastustukseen, oli pakkodevalvaatio edessä. Näin jälkikäteen on myönnettävä, että vuoden 1991 devalvaatio jäi liian pieneksi ja jouduimme kärsimään vielä lähes vuoden yliarvostetusta markasta. Harjoitettu valuuttaturssipolitiikka onkin tämän hallituksen suurin epäonnistuminen.

Suhdannepoliittista finanssipolitiikkaa ei ole tällä hallituskaudella voitu harjoittaa, koska edellisen keinoitekoisen nousukauden aikana annettiin julkisen sektorin menojen kasvaa samassa tahdissa kuin sen tulot kasvoivat. Vaadittu marsijärjestys on ollut täysin utopistinen. Jos menoja lisätään korkeasuhdanteen aikana, on epärealistista vaatia lisää menoja aikana, jolloin tulot laskevat. Elvyttävää finanssipolitiikkaa olisi nyt voitu harjoittaa, jos edellisellä kaudella olisi hilitetty julkisen sektorin menojen rajua kasvua.

Edellä mainituista syistä valtion menot ovat vuodesta 1990 kasvaneet kaikista leikkauksista huolimatta noin 50 miljardilla markalla ja tulot veronkorotuksista huolimatta pienentyneet noin 20 miljardilla markalla. Kasvu johtuu, kuten hyvin tiedetään, lähinnä korkomenoista, pankkituesta ja työttömyysmenoista. Itse verotuksen rakenteessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia, vaan kaikki verotulot ovat supistuneet suurin piirtein samassa suhteessa. Valtion tulo- ja varallisuusveron tuotto on siis supistunut, vaikka verotus on kiristynyt. Verotuksen kiristyminen johtuu lähinnä kunnallisverotuksen kiristymisestä ja palkansaajien sosiaaliturvamaksujen nostamisesta. Lapsiperheiden verovähennysten poistaminen on osittain kompensoitu korotetulla lapsilisällä.

Kun välikysymyksessä voimakkaasti kritisoidaan jyrkkää progressiota ja korkeaa marginaaliveroa, on syytä palauttaa mieleen, että tämän vuoden talousarviosta äänestettäessä monet välikysymyksen allekirjoittajista esittivät vielä korkeampaa marginaaliveroa ja jyrkempää progressiota. Nyt kolme kuukautta myöhemmin he yhtyivät välikysymykseen, jonka kritiikki kohdistuu sitä vastaan, mitä he silloin esittivät.

Palkansaajien sosiaaliturvamaksujen nostaminen neljässä vuodessa 3,25 prosentista 5,75 prosenttiin ja yli 80 000 markkaa ansaitseville 7,65 prosenttiin kuten myös välillisten työvoima-

kustannusten nousu johtuu tietenkin kasvavista sosiaalimenoista. Sosiaalimenojen rahoittamisessa on tapahtunut tietynlaista uusjakoa, kun työntekijöille on siirretty yhä suurempi osuus. Tämä kehitys tulee todennäköisesti myös jatkuamaan seuraavien hallitusten aikana riippumatta hallituspohjasta.

Sosiaalimaksujen taso tulee jatkossa riippumaan sosiaaliturvan tasosta. Paljon puhuttu eläkepommi tulee nostamaan huomattavasti eläkemaksuja, mikäli eläkelakiin ei tehdä muutoksia. Ratkaisevaa ei ole eläkeikä vaan se, minkä ikäisenä työntekijä todellisuudessa siirtyy eläkkeelle. Esimerkiksi tänä päivänä yhdeksän miestä kymmenestä siirtyy eläkkeelle ennen varsinaista eläkeikää. Eläkelakeja uudistettaessa on syytä myös rajoittaa pakollisten eläkelakien etuja tiettyyn markkamääräiseen rajaan sekä supistaa eräitä muita eläke-etuja.

Välikysymyksessä ei esitetä pääomatuloverotukselle muutosta, vaikka todetaan sen olevan teollisuusmaiden alhaisin. Istuvan hallituksen aikana eräiden pääomatulojen verotus on huomattavasti kiristynyt. Korkojen lähdevero on nousut 10 prosentista 25 prosenttiin. Fyysisiltä henkilöiltä on poistettu omaisuustulovähennys, mikä on merkinnyt heille osinko- ja vuokratulojen selvää veronkorotusta, jos on ollut vähän osinkotuloja ja korkotuloja. Kun yritysten verotuspohjaa laajennettiin varausten poistamisella, merkitsi tämä verotuksen kiristämistä, vaikka veroprosentti pudotettiin 25:een. Tästä uudistuksesta hyötyivät eniten ne fyysiset henkilöt, joilla on paljon osinko- ja/tai vuokratuloa. Tämä ryhmä lienee kuitenkin varsin marginaalinen.

Alhaisesta pääomaverotuloprosentista tulaaan puhumaan vielä tämän niin kuin myös seuraavan hallituksen aikana. Eduskuntaryhmämme on esittänyt mm. budjettipuheenvuorossa, että pienehkö korjaus veroprosenttiin voitaisiin tehdä. Valtion verotulot saattaisivat jonkin verran nousta, ja velkaiset hyötyisivät suuremman verovähennyksen ansiosta. Veroprosentti voisi olla saman suuruinen kuin muissa Pohjoismaissa eli 28 prosenttia.

Välikysymyksessä moititaan ainakin välillisesti hallitusta vientiteollisuuden suosimisesta. Hallituksen toimenpiteet teollisuuden ja ennen kaikkea vientiteollisuuden vahvistamiseksi ovat olleet hallitusohjelman mukaisia. Teollisuuden osuus bruttokansantuotteesta aleni hälyttävällä tavalla, ja vaihtotaseemme on ollut alijäämäinen vuodesta 1970 yhtä vuotta eli vuotta 1978 lukuun ottamatta. Istuvan hallituksen suurimmaksi an-

sioksi on luettava teollisuuden kasvu ja vaihtotaseen kääntäminen ylijäämäiseksi.

Väläkysymyksessä esitetään hallitukselle kriittikkiä myös siitä, ettei se ole metsälalle tarjonut keppiä vaan ainoastaan porkkanoita. Väläkysymyksen tekijät haluavat myös metsät kiinteistöveron piiriin. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä haluaa tässäkin yhteydessä muistuttaa, miten tärkeää metsätalous ja metsäteollisuus on koko taloudellemme. (Ed. Laine: Onhan ihmisen asuminenkin tärkeää!) Yli puolet valuuttatuloistamme tulee metsästä. Tämä tekee meidät tietenkin hyvin haavoittuvaksi, mutta sen pitäisi myös muistuttaa meitä metsätalouden merkityksestä. Ilman metsiä meillä ei olisi sahoja eikä metsäteollisuutta. Metsäsijoituksen tuottoprosentti jää nyt jo alle kahden, eikä meillä ole varaa sitä alentaa. (Ed. Laine: Ilman asuntoja ei olisi työntekijöitä!) — Ilman metsätuloja ja vientituloja ei olisi asuntoja, ed. Laine. Näinhän se myös voidaan tulkita.

Koska valtion tulot muodostuvat lähes kokonaan veroista ja veronluontoisista maksuista, merkitsee valtion menojen rahoittaminen lainavaroilla lykättyä veron perimistä. Supistamatta valtion menoja ei näin ollen ole mahdollista alentaa veroja. Verotuksen rakenteeseen voidaan tietenkin tehdä muutoksia niin, että eräiden verojen kohdalla tapahtuu alentumista ja toisten kohdalla kiristymistä. Kun valtion siirtomenot eli tulonsiirrot kotitalouksille, kunnille ja elinkeinoelämälle ylittävät muutamalla miljardilla markalla valtion verotulot, on selvää, että näihin siirtomaihin on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota ja valvottava, että ne kohdistuvat sosiaalisesti oikeudenmukaisesti.

Verojen alentamista menoja supistamatta kokeili USA:ssa huonolla menestyksellä presidentti Reagan. Presidentti oletti, että kun tulot pienenevät, seuraa automaattisesti myös julkisten menojen pienentyminen. Näin pitäisi tietenkin olla, mutta julkinen sektori on kankea eikä sitä ole mahdollista lyhyessä ajassa kovin paljon supistaa. Tässäkin oikea marssijärjestys on menojen supistaminen ensimmäisenä vaiheena.

Ansiotulojen verotuksessa olemme kuitenkin tulleet siihen pisteeseen, että on pakko verotuksen rakennetta muuttamalla alentaa valtion tuloveroa 5—10 prosentilla, ei prosenttiyksiköllä vaan 5—10 prosentilla. Markoissa tämä merkitsee 1,5—3 miljardia markkaa. Jos poliittista tahoa löytyy, tämä on mahdollista toteuttaa milloin tahansa. Kun eduskunta pari viikkoa sitten hyväksyi ensimmäisen lisätalousarvion, jossa oli pääasiallisesti tiehankkeita, päätettiin samanai-

kaisesti noin 1,35 miljardin markan lisälainasta. Tämä lisälaina merkitsee noin 5 prosenttia tulo- ja varallisuusverosta, ja voi tietenkin kysyä, kummalla olisi ollut suurempi elvyttävä vaikutus, vaiaan 5 prosentin veroalella vai näillä tiehankkeilla ja muilla investoinneilla.

Hyväksytty lisätalousarvio ei jääne viimeiseksi lisätalousarvioksi, ja lisämäärärahoja harkittaessa tulisi miettiä verojen alentamisen vaihtoehtoa. Eduskuntaryhmämme mielestä olemme joka tapauksessa ajautuneet sellaiseen tilanteeseen, että meidän on pakko alentaa valtion tuloveroa noin 3 miljardilla markalla eli noin 10 prosentilla. Verotuloja vähentämättä rahoitus voisi tapahtua laajentamalla veropohjaa seuraavasti:

Kun arvopaperikauppa pörssin välityksellä — tämä on siis ensimmäinen konkreettinen esitys — oli vähäistä ja hex-indeksi alle 1 000 pistettä, päätti eduskunta arvopaperikaupan elvyttämiseksi poistaa pörssissä tapahtuvasta arvopaperikaupasta leimaveron. Samanaikaisesti todettiin, että leimavero voidaan myöhemmin ottaa takaisin käyttöön. Osittain leimaveron poistamisen ansiosta ja osittain yritysten parempien tulevaisuudennäkymien johdosta pörssikauppa on vilkastunut ja hex-indeksi on jopa hätyytellyt kaikkien aikojen ennätystä. Tietenkin viime päivinä se on kyllä aika paljon laskenut. Nyt olisi suhdannepoliittisistakin syistä perusteltua ottaa käyttöön esimerkiksi 1 prosentin leimavero. Muistettakoon, että vero aikaisemmin oli 1,2 prosenttia. Veron arvioitu tuotto 1 prosentin leimaverolla olisi noin 800 miljoonaa markkaa. Viime vuonna pörssin vaihto ylitti 100 miljardia.

Toinen kohta veropohjan laajentamiseksi: Päivärahat ja eräät muut verovapaat tulot tehtäisiin veronalaisiksi. Palkkatulojen korkea verotus houkuttelee työnantajia ja työntekijöitä etsimään työnteolle muotoja, joissa verotus olisi mahdollisimman alhainen. Korkea marginaalivero on myös vaikuttamassa pimeiden markkinoiden lisääntymiseen. Väitetään, että valtio ja kunnat menettävät tuloveroa 15—17 miljardia pimeän talouden markkinoiden takia. Työnantajat ja työntekijät hakevatkin palkanmaksuksi monimuotoisia luontoisetuja, joiden havaitseminen ja arvostaminen verotuksessa on vaikeaa. Verottomat päivärahat nousevat vuositasolla noin 2 miljardiin markkaan. Niiden taso ylittää selvästi matkasta aiheutuneet lisäkustannukset työntekijälle.

Päivärahojen muuttaminen veronlaiseksi tuloksi merkitsisi tietenkin veronkiristystä paljon

matkustaville työntekijöille, mutta koska päiväraha vielä veronkin jälkeen hyvin kattaa matkasta johtuneet lisäkustannukset, sen verottamista on pidettävä oikeudenmukaisena toimenpiteenä. Päivärahojen verottaminen lisäisi julkisen sektorin tuloja noin 1 000 miljoonalla markalla, joka palautettaisiin veronmaksajille takaisin alhaisemman tuloveron muodossa. (Ed. Laine: Entäs osinkotulojen verottaminen?) — Esitin jo korostusta niillekin, eikö niin? (Ed. Laine: Leimaverot?) — Kyllä. Siihen, mitä ed. Laine tiedusteli, tullaan ihan hetken kuluttua.

Vaikka säätiöt ja työmarkkinajärjestöt tekevät yhteiskunnan kannalta tärkeitä työtä, tulisi niitä voida verottaa laajemmin ja johdonmukaisemmin kuin tänä päivänä tehdään.

Nyt, ed. Laine, neljäs kohta: pääomatuloveron nostaminen 3 prosenttiyksiköllä. Niin kauan kuin ero ansiotulojen ja pääomatulojen välillä on kymmeniä prosentteja, tullaan vaatimaan eron pienentämistä. Koska tuloveroa ei näillä näkymillä ole mahdollista alentaa tarpeeksi paljon korottamatta muita veroja, pääomatulojen veroprosentin korottamista ei pidä jättää keskustelun ulkopuolelle. Kuten aikaisemmin totesin, pitää kristillisen liiton eduskuntaryhmä mahdollisena tämän veroprosentin nostamista 25 prosentista 28 prosenttiin eli samalle tasolle kuin on Ruotsissa ja Norjassa. Tämä korotus lisäisi verotulojen määrää noin 200—300 miljoonalla markalla, ehkä tämä on pikkuisen liikaa. Omaisuustuloja oli viime vuonna 9 miljardia, mutta kun ottaa huomioon, että korkovähennykset kasvavat silloin 25 prosentista 28 prosenttiin, niin ehkä tämä lisätulo valtiolle rajoittuu noin 200 miljoonaan markkaan.

Panostaminen työllisyyteen on välttämätöntä. Yleisesti väitetään, että työttömyyden kasvu 1 prosenttiyksiköllä merkitsee valtiolle miljardin markan menoja välittömästi ja toisen miljardin välillisesti. Tulo- ja varallisuusverosta menee tänään noin 2/3 työttömyyspäivärahoihin — joten panostaminen työllisyyteen on hallituksen keskeisin tehtävä. Työllisyyttä voidaan monella tavalla edistää, ja odotamme ennakkoluulottomiin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Eduskuntaryhmämme on aikaisemmin esittänyt oman työllisyysohjelmansa, josta vain yksi kohta on toistaiseksi toteutettu. Esimerkiksi työnantajien vapauttaminen työttömyysvakuutusmaksun ja mahdollisesti myös sosiaaliturvaksun maksamisesta ehdolla, että he käyttävät saman suuruisen summan uusien työntekijöiden

työllistämiseen, parantaisi työllisyystilannetta huomattavasti.

Ryhtymistä yrittäjyyteen tulisi myös kaikin tavoin kannustaa. Monet ensimmäisiä askeleita yrittäjäuralla ottaneet ovat pahasti pettyneet viranomaisten asettamiin muodollisuuksiin. Tästä olen useita kertoja saanut kuulla. Ennakkoverolipun saaminen on kovan työn takana. Yrittäjää pidetään monesti tässä suhteessa työntekijänä, ja yrittäjälle maksettavasta korvauksesta on pidettävä ennakkoveroa sekä maksettava muut välilliset palkkamenot. Tämä ei yrittämistä kannusta vaan päinvastoin estää. Ruotsissa tämä ongelma on ratkaistu siten, että jokainen, joka ilmoittaa ryhtyvänsä yrittäjäksi, saa ennakkoverolipun automaattisesti yhdeksi vuodeksi. Hänellä on näin ollen vuosi aikaa näyttää, onko toiminta yrittäjätoimintaa vai palkkatyöhön rinnastettavaa työtä. Esitämme, että vastaavanlaisen järjestelmään siirryttäisiin myös täällä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Edellä mainitsemani ratkaisuehdotukset ennakonpidätyksen välttämiseksi alentamiseksi tuntuvat varmasti pintaraapaisulta. Ilmeisesti vain leimaveron ulottaminen koskemaan pörssikauppaa olisi mahdollista toteuttaa kesken vuotta. Muut toimet joutuisivat odottamaan seuraavaa verovuotta. Nämä esimerkit kuitenkin osoittavat, että nämä vaatimat toimenpiteet mahdollistaisivat valtion tuloveron alentamisen ainakin 5 prosentilla. Eduskuntaryhmämme pitää tärkeänä, että tässä suhdannepoliittisessa tilanteessa lievennettäisiin palkansaaajien ennakonpidätystä poistamalla ainakin lainaveron, jonka rahallinen merkitys on varsin vähäinen ottaen huomioon, että se on oikeastaan vain koroton laina.

Ansiotulojen verotuksen huomattava alentaminen on välttämätöntä pitkällä tähtäyksellä. Sitä ei myöskään voi rahoittaa korottamalla muita veroja, vaan se edellyttää julkisen sektorin menojen huomattavaa leikkaamista.

Haittaverojen lisäämistä tullaan varmasti vaatimaan, koska nämä verot nimensä takia tuntuivat niin hyväksyttäviltä. Mikäli haittaverot kohdistuvat tuotantopanoksiin, heikentävät ne kuitenkin yritysten kilpailukykyä. Tästä syystä olisi eduskuntaryhmämme mielestä tärkeää kohdistaa haittaverot kulutukseen, jolloin ne rasittavat tuontia samalla tavalla kuin kotimaan tuotteita.

Kun julkisen sektorin tulonsiirrot ja tukipalkkiot yksityiselle sektorille nousevat noin 145 miljardiin markkaan — tässä on koko julkinen sektori, myös kuntatalous, mukana — pitäisi olla

mahdollista vaikka ns. juustohöylää käyttäen alentaa näitä menoja muutamalla prosentilla. Esimerkiksi 7 prosentin leikkaaminen mahdollistaisi valtiolle palkkatulosta maksettavan veron alentamisen nykyisestä 30 prosentilla. (Ed. Törnqvist: Kuntataloutta on leikattu jo!) — Jonkin verran. Mutta niin kuin sanoin, 145 miljardia, 7 prosenttia siitä on lähes 10 miljardia ja 10 miljardia on lähes 30 prosenttia valtion tulo- ja varallisuusverosta. Tietenkin vastaavasti voisi myös ottaa toisen esimerkin ja todeta, että 7 prosentin leikkaaminen mahdollistaisi marginaaliveron alentamisen 65:stä 51:een. Siis esimerkkejä voi löytää vaikka kuinka paljon. (Ed. Törnqvist: Eikö olisi parempi saada ihmiset töihin ja sitä kautta verotuloja?) — Näin minä esitin kymmen minuuttia sitten.

Julkisen sektorin menojen huomattava leikkaaminen edellyttää käytännössä laajaa konsensusta, jota on vaikeaa saavuttaa ilman laajapohjaista hallitusta. Leikkaamisen ei myöskään tarvitse merkitä perusturvan huononemista, vaan sitä tulisi päin vastoin parantaa. Leikkaaminen tulisi kohdistaa pääasiallisesti niihin ryhmiin, jotka eniten hyötyvät tuloveroprosentin alentamisesta.

Tiukan talouspolitiikan ansiosta vaihtotase on kääntynyt ylijäämäiseksi, mikä antaa mahdollisuuden pieneen verohelpotukseen. Koska tuloveroalennus on joka tapauksessa välttämätön, tämä palkkatuloveron alentaminen tulisi toteuttaa mahdollisimman pian.

Arvoisa puhemies! Näillä huomautuksilla kristillisen liiton eduskuntaryhmä hyväksyy hallituksen vastauksen ja kannattaa yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Istuvan eduskunnan aikana on käyty jo toistakymmentä välikysymyskeskustelua, joissa Ahon hallitusta on pyritty kaatamaan hyvin erilaisilla välikysymysaiheilla. Osa on käsitellyt työttömyyttä, joku valtionyhtiöitä jne. Luonnollisesti välikysymys on tarkoitettu aina opposition vahvaksi, vakavasti otettavaksi yritykseksi istuvan hallituksen kaatamiseen epäluottamusäänestyksen avulla. Välikysymyksen aikaansaaminen eli 20 kansanedustajan nimen saaminen välikysymyksen taakse on aina huomionarvoinen osoitus tyytymättömyydestä istuvan hallituksen harjoittamaa politiikkaa kohtaan. On kuitenkin selkeästi havaittavissa, että tietyissä poliittisissa piireissä välikysymyksestä on tehty keino nostaa puolueen profiilia ja tuoda omia vaatimuksia julki-

seen keskusteluun. Välikysymyskäytännöstä on siis osittain tullut puoluepoliittisen propagandan väline. Tämä on kielteinen kehitys, sillä vielä muutamia vuosikymmeniä sitten välikysymyksen esittäminen hallitukselle koettiin todella suureksi tapahtumaksi ja sinänsä huomattavaksi epäluottamukseksi hallitusta kohtaan, vaikkakin lopullisessa äänestyksessä hallitus olisikin säilyttänyt eduskunnan enemmistön tuen takanaan.

Vihreiden aloitteesta hallitukselle esitetty välikysymys työn verottamisen keventämisestä tai paremminkin työn verotuksen sietämättömyydestä on tämän eduskunnan aikana esitetyistä välikysymyksistä varmasti eräs tärkeimmistä ja parhaiten ajan ongelmiin pureutuneista.

Työttömyyden ja valtiontalouden suuren vajeen ohella verotuksen jatkuva kiristyminen on olennaisimpia ongelmia yhteiskunnassamme. Ahon hallituksen aikana eli viimeksi kuluneiden kolmen vuoden kuluessa on kansalaisten verotus kiristynyt merkittävästi. Samaan aikaan on myös Suomen talous mennyt huimaa vauhtia alaspäin. Kuluneina Ahon hallitusvuosina on Suomen bruttokansantuote alentunut yli 10 prosenttia, investoinnit supistuneet alle puoleen, työttömien määrä ylittänyt aikaisemmin käsittämättömänä pidetyn puolen miljoonan rajan. Valtion velka on paisunut 15 prosentista bruttokansantuotteesta 60 prosenttiin, ja vaarana on sen kohoaminen jopa 80 prosenttiin. Kotitalouksien reaalitytulot ovat supistuneet lähes 15 prosenttia ja tuloveroaste kohonnut usealla prosenttiyksiköllä. Tämän lisäksi voidaan vielä luetella lukuisten sosiaalisten etuuksien merkittävä supistuminen tai kokonaan poistaminen.

Siinä oli mittava ansioluettelo negatiivisessa mielessä istuvan hallituksen harjoittamasta politiikasta. Voidaan täydellä syyllä sanoa, että mikäli nykyisen kaltaista hallituspolitiikkaa olisi harjoitettu jossain muussa Euroopan maassa, olisi hallitus ajat sitten kaadettu, jota maassa järjestetty todennäköisesti ennenaikaiset vaalit.

Suomessa on kuitenkin totuttu puoluekurin takia kärsimään ja sietämään enemmistön hallituksilta hyvinkin merkittäviä etujen heikennyksiä ja verojen korotuksia. Voidaan kuitenkin perustellusti väittää, että istuva Ahon — Viinasen hallitus on ylittämässä sen rajan, jota pidemmälle se ei enää voi mennä. Mikäli kansalaisten elinolosuhteet heikkenevät vielä nykyisestään, tulee maamme jakautumaan väistämättä kansalaisten keskuudessa kahtia. Suomeen tulee muodostumaan muutaman sadantuhannen henkilön hy-

vinvoiva joukko ja sen vastapainoksi usean sadantuhannen kansalaisen elintason nollarajan alle vajonnut ryhmä. Tämän välissä tulee olemaan merkittävä kansalaisjoukko, joka pystyy erittäin suurilla ponnisteluillaan ja elintasostaan tinkimällä selviytymään veloistaan ja välttämättömistä elinkustannuksistaan, mikäli pystyy säilyttämään työpaikkansa. Jos tällainen perhe tai kansalainen kuitenkin jostain syystä menettää työpaikkansa, tulee hän varsinkin hallituksen viimeisten työttömyysturvan heikennyskaavajulujen jälkeen vajoamaan parissa vuodessa muodostuvaan kansalaisten alimpaan luokkaan.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmän mielestä verotus on Suomessa ylittänyt jo kansalaisten sietokyvyn. Tuloverotusta ei voida enää nykyisestäään korottaa, päinvastoin sitä on täysin välttämätöntä alentaa. Hallituksen toimesta valtiontalous on kuitenkin saatettu niin merkittävän alijäämän kouriin, etteivät edes kansalaisten kaikki palkkatulot valtiolle veron muodossa otettuina riittäisi peittämään budjetin alijäämäisyyttä. Valtiontaloutta ei siis pelastaisi edes se, että kansalaisten tuloveroprosentti olisi 100 ja heille maksettaisiin valtion toimesta tietty elämiseen tarvittava kansalaistulo. Siitä huolimatta budjetti olisi alijäämäinen.

Näin ollen ei ole olennaista valtiontaloudellista merkitystä sillä, että valtionverotusta kiristettäisiin muutamalla prosentilla ja saataisiin sen avulla muutaman miljardin lisätuotto, kun käytännössä alijäämä on edelleen kymmeniä miljardeja markkoja. Lisäksi seuraisi tästä toimenpiteestä kulutuskysynnän edelleen aleneminen ja sen mukanaan tuoma lisälasku esimerkiksi työttömyydenhoidokuluina.

Ongelma ei siis ole kansalaisilta saatavan tuloveron määrä vaan sen sijaan muun verotuoton huomattava romahtaminen muutaman vuoden takaisesta tasostaan. Tämä tarkoittaa esimerkiksi liikevaihtoveron, autoveron, alkoholiveron, tupakkaveron ja muiden tämän kaltaisten välillisten verojen tuottoa. Näiden tulojen romahtaminen yhdessä työttömyyden aiheuttamien läskustannusten sekä pankkituen kanssa on pääsyyllinen valtiontalouden heikkoon tilaan ja kansalaisten ylikireään tuloverotukseen.

Väläkysymyksessä mainittu maa- ja metsätalouden harjoittajien liian lievä verokohtelu ei sen sijaan pidä täysin paikkaansa. Ahon hallitus on kyllä kohdellut varsin pehmeällä kädellä suurtiloja, mutta pienet ja keski-suuret perheviljelmät ja pienet metsätilat eivät ole selvinneet muita veronmaksajia helpommalla. Helpommalla ovat sel-

vinneet suuret tukiaisten varassa elävät maatilat ja ennen kaikkea maamme suurpääomapiirit.

Ahon keskusta — kokoomus-hallitus on romahduttanut maamme talouden osittain siitä syystä, että se on pyrkinyt ajamaan Suomea eurokuntoon. Tähän tähtääviä toimenpiteitä ovat olleet arvonlisäveron säätäminen ja pääomatulojen verotuksen euroopanennätysale, vain muutamana mainitakseni. Kaikilla näillä toimilla on ollut yhteinen seuraus: Tavallisten veronmaksajien verotus on kiristynyt, ja kansalaisten etuudet ovat heikentyneet, kun toisaalta vientiin tähtäävien suuryritysten ja niiden omistajien verotaakka on olennaisesti kevenyt. Tätä kehitystä on vielä ruokittu markan arvon merkittävällä alenamisella ja vapaalla kellunnalla niin, että tällä hetkellä vientiteollisuutemme lienee Euroopan kilpailukykyisimpiä.

Viimeksi mainitussa kehityksessä ei luonnollisesti kansalaistenkaan kannalta olisi mitään kielteistä, ellei sen ainoana maksumiehenä olisi käytetty suomalaista veronmaksajaa, kuluttajaa ja työntekijää. Hyödyn taas ovat keränneet yleensä ulkomailta asuvat suomalaisten tuotteiden ostajat tai pieni suomalainen pääomapiiri.

Arvoisa puhemies! SMP vastustaa jyrkästi Suomen liittymistä jäseneksi Euroopan unioniin. Sen lisäksi että unionin jäsenenä menetämme itsenäisyytemme ja itsemääräämisoikeutemme, ajaudumme unionin Venäjän vastaiseksi raja-alueeksi kaikkine seuraamuksineen. Joudumme myös unionin merkittäväksi maksumieheksi vähäisillä varoillamme.

Kuten saavutetusta jäsenyysneuvottelujen tuloksesta voimme nähdä, tulee Suomesta verotulojen menetykset huomioon ottaen merkittävä nettomaksaja Euroopan unionissa. Suomen menetykset suoranaistena jäsenmaksuina, vähennettynä saatavilla tukiaisilla, sekä saamatta jäävinä verotuloina nousevat noin 10 miljardiin markkaan vuodessa. Lisäksi tulevat vielä EU:n meille sallimat sisäiset tukimuodot, joihin vuosittain kuluneet useita miljardeja markkoja.

Tämä on siis hinta siitä, että suomalaiset teollisuuspiirit pääsevät nauttimaan Euroopan unionin jäsenyydestä. He ovatkin ainoita, joilla on siitä jäsenyyden mahdollisesti toteutuessa edes teoreettinen mahdollisuus nauttia. Saattaa lisäksi olla, että heidänkin nautintonsa jää lyhytaikaiseksi kestäen vain siihen saakka, kun ulkomainen pääoma ostaa heidät pois häiritsemästä omia kauppapoliittisia kuvioitaan.

Pelkään pahoin, että unionin jäsenyyden toteutuessa Suomesta muodostuu 10—20 vuoden

kuluessa pitkälti puuraaka-aineen tuottaja ja erämaasamoilun kohteena oleva kehitysmää. Siinä tilanteessa suomalaisia ei enää paljon lohdata edes se, että pääsemme ehkä uuden muodostettavan aarniometsätuen piiriin Kehä III:n pohjoispuoliselta alueeltamme, sillä Suomessa ei varmaankaan siinä vaiheessa ole enää kovinkaan paljon asukkaita, korkeintaan eläkeläisiä, jotka eivät ole pystyneet muuttamaan tai halunneet muuttaa muihin, sillä hetkellä kehittyneempiin Euroopan maihin työn perässä.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksessä on tuotu esiin ehdotus, että metsät tulisi saattaa kiinteistöveron piiriin. Vaikkakin olen itse yhdessä muutamien ryhmän jäsenten kanssa yhtynyt nyt keskustelussa olevaan välikysymykseen työn verottamisen keventämisestä, en ole yhtä mieltä tästä esityksestä.

SMP vastustaa ehdottomasti metsien kiinteistöverottamista. Tämä ajatus osoittaa mielestäni välikysymyksen laatineiden tahojen tietämättömyyttä metsien omistuksen pohjasta ja metsätulojen jakautumisesta. Mikäli metsät kuuluisivat kiinteistöverotuksen piiriin, johtaisi tämä ennen kaikkea pienmetsänomistajien verotuksen merkittävään kiristymiseen. Näitä pienmetsänomistajia on tällä hetkellä yhtä paljon, jollei enemmän, asutuskeskuksissa kuin perinteisillä maaseudun haja-asutusalueilla. Tämä johtuu siitä, että metsät ovat vähitellen pirstoutuneet ja niiden omistus pohja on laajentunut kaupungeissa ja asutuskeskuksissa asuviin perinnönjakojen yhteydessä. (Ed. Härmäläinen: Tuottaahan se kaupunkilaisillekin!)

Haluankin kysyä välikysymyksen alkuun panneilta vihreiltä kansanedustajilta, kuinka paljon he kuvittelevat muutaman metsähehtaarin omistavien useiden kymmenientuhansien kaupunkilaismetsänomistajien rahallisesti hyötyvän esimerkiksi kymmenen vuoden kuluessa omistamastaan metsästä. — Ed. Härmäläinen, minä otan esimerkin tästä. — Vastaan tähän kysymykseen itse: eivät todennäköisesti tule hyötymään metsästään yhtään ainutta markkaa. Tämä johtuu siitä, että muutaman hehtaarin metsälö on yleensä kaukana omistajastaan ja puuston myyminen esimerkiksi 3 hehtaarin suuruisesta metsälöistä tuottaa omistajalleen vain muutaman tuhannen markkaa, minkä jälkeen kyseisestä metsälöistä on odotettavissa seuraavan kerran hakkuutuloja 30—50 vuoden kuluessa.

Lisäksi metsäyhtiöt eivät ole käytännössä kovinkaan innokkaita ostamaan tai jopa — käytän-

nön esimerkkien valossa — kieltäytyvät ostamasta puuta pienistä metsäplanteista, koska niiden hakkuu koneellisesti on työlästä ja koneiden siirtäminen maksaa aikaa ja rahaa. Tästä johtuen useat pienmetsänomistajat eivät koskaan myy metsästään puuta, mutta haluavat kuitenkin omistaa suomalaista maaperää lähinnä tunsyistä.

Mikäli esimerkkinä kaltaisille pienmetsänomistajille laitettaisiin vuosittainen kiinteistövero omistamastaan metsäalasta, joutuisivat he maksamaan siitä veroa vähintäänkin muutaman sata markkaa vuodessa. (Ed. Härmäläinen välihuuto) Puun hakkuuikään kasvamisen aikana — odottakaa, ed. Härmäläinen — eli noin 30—50 vuoden kuluessa heidän maksamansa vero kohoaisi yhteensä noin 10 000 markkaan. Näin ollen muutaman hehtaarin metsälön omistaja saisi tappiota esimerkiksi 30 vuoden aikana omistamastaan metsästä arviolta 5 000—10 000 markkaa. Tämä ei voine olla tarkoitus myöskään välikysymyksen laatijoilla, ja näin ollen käsitan asian ymmärtämättömyydestä tehtynä virheenä. Mikäli esitys on kuitenkin vakavalla mielellä seuraukset tietäen laadittu, ilmoitan, että puolueemme vastustaa tätä ajatusta jyrkästi. Suurmetsänomistajien tilanne on aivan toinen.

Arvoisa puhemies! Kuten jo puheessani aikaisemmin totesin, on verotusta jatkuvasti suoritettujen kiristysten sijaan nopeasti ryhdyttävä alentamaan. Tämän alentamisen on tapahduttava jo kuluvan vuoden aikana, mikäli ei haluta aiheuttaa yhteiskunnalle yhä lisää kustannuksia ja kansalaisille lisää kärsimyksiä.

SMP on esittänyt, että ensimmäisenä toimenpiteenä verovelvollisilta poistettaisiin ylimääräiset työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksut. Sen tulisi tapahtua viimeistään kesän aikana. Tällä tavoin kansalaiset saisivat tuloistaan muutaman satasen kuukaudessa enemmän käteen ja voisivat hivenen normalisoida kulutustaan ja elämäntilannetta. Uskallan väittää, että lähes jokainen verohelpotuksen kautta saatu nettomarkka tulee hyvin nopealla aikataululla palautumaan kulutukseen ja tätä kautta edesautamaan kotimarkkinatallisuuden mahdollisuutta työllistää kansalaisia.

Pieni veronalennus ei kuitenkaan riitä elinkeinoelämämme piristämiseksi riittävästi niin, että työttömyyttä saataisiin kohtuullisella aikavälillä olennaisesti alenemaan. Siihen tarvitaan jo olennaisesti merkittävämpiä toimenpiteitä kulutuskysynnän elvyttämiseksi. Kulutuskysynnän el-

pyminen on, korostan, ainoa keino saada Suomi kohtuullisessa ajassa ylös vallitsevasta äärimmäisen syvästä lamasta.

Kulutuskysyntä ei toisaalta voi elpyä, ellei kansalaisille luoda mahdollisuuksia ostaa nykyistä enemmän niin jokapäiväisessä elämässä välttämättömiä tuotteita kuin kohtuuhintaisia kestokulutustavaroitakin, vaikkapa autoja ja kodinkoneita. Tämän kaltaisen kulutuksen elpymiseen ei ole riittänyt esimerkiksi tapahtunut korkojen alentaminen, koska vastapainoksi verotus on kiristynyt ja monet maksut ovat nousseet. Lisäksi on huomattava osa veronmaksajilla olevista veloista edelleenkin olennaisesti nykyistä markkinakorkoa korkeammalla korolla ja näin ollen korkojen alenemisen vaikutus tulee näkymään täysimääräisesti vasta vuoden, jopa puolentoista kuluttua.

Lopuksi vielä eräs veroluonteinen maksukummajainen, jonka nykyinen hallitus on sääntänyt. Se on yrittäjille säädetty työntekijän lomautuksen johdosta maksettava ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu. Tämä maksu on osoittautunut, kuten oppositio jo lain eduskuntakäsittelyssä varoitti, käytännössä erittäin ongelmalliseksi aiheuttaen ongelmia niin työnantajille kuin työntekijöillekin. Suurin syy ongelmiin on se, että maksun vaikutuksia minimoidakseen joutuvat työnantajat lomauttamaan aina saman työntekijän tai samat työntekijät tai sitten sanomaan irti osan työntekijöistään ja toimimaan alimiehityksellä. Töiden niin vaatiessa tehdään sitten lyhyitä määräaikaista työsopimuksia lisähenkilökunnan saamiseksi. Laki on siis aikaansaanut lisää työttömiä. Lisäksi ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu soveltuu useille aloille erittäin huonosti johtuen töiden satunnaisuudesta, tuotekohtaisuudesta ja lyhytkestoisuudesta. Hyvänä esimerkkinä tästä on rakennusala. Tämän takia kyseinen maksu tulisi kiireesti poistaa, jotta välttyttäisiin lisähaittavaikutuksilta.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä katsoo, että hallitukselle työn verottamisen keventämisestä tehty välikysymys on äärimmäisen aiheellinen ja ajankohtainen. Istuva hallitus on kupannut Suomen verettömäksi kuin puoskari-kuppari ikään. Tämän takia tulisi maassamme harjoitettua verotuslinjaa pikaisesti muuttaa ja työnteon verotusta ja työnantajain välillisiä kustannuksia alentaa. Veretön Suomi ei kauan elä, eikä EU:lta ole saavutettavissa luovutusverta keskustan ja kokoomuksen puoluejohdon päinvastaisista vakuutteluista huolimatta.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ihan aluksi olisin puuttunut ed. Vistbackan puheensa alussa esittämään arvioon siitä, että välikysymykset ovat menettäneet merkityksensä. Niin ne ovat menettäneetkin. Ne eivät ole enää eduskunnan järein parlamentaarinen ase vaan propagandan teon väline. Me yritimme uudistaa eduskunnan työtapoja hiljattain, ja siellä olisi ns. ajankohtaiskeskustelu, jossa esimerkiksi tätäkin asiaa olisi voitu käsitellä ja monta muuta, joista on tehty välikysymys. Jostakin syystä ajankohtaiskeskusteluja ei käytetä näiden asioiden esiin tuomiseen vaan turvaututaan välikysymyksiin. Tämä ei merkitse sitä, etten esimerkiksi tässä tapauksessa hyväksy sitä, koska kuten useissa puheenvuoroissa on jo tuotu esille, nimenomaan nyt on paikallaan tehdä välikysymys verotuksesta, olipa se propagandaa tai ei, nimenomaan siksi, että hallitus tulisi järkiinsä.

Allekirjoitin välikysymyksen nimenomaan yhdestä syystä eli juuri painostaakseni hallitusta alentamaan tuloverotusta nyt heti eikä vaalitäkynä vasta ensi vuoden alussa. Tämä olisi mahdollista, jos hallitus pitää kiinni budjettiraameistaan, niin kuin se on luvannut. Eduskunnan oppositio ei voi niitä murtaa.

Samassa yhteydessä on sanottava, että en olisi allekirjoittanut veropoliittista välikysymystä, jos sen olisi tehnyt SDP. Näin siksi, että tämä puolue, jos mikä, on himoverottaja ollut vuosikymmeniä, puhukoot SDP:n edustajat salissa mitä tahansa. Muistaakseni nytkin julkisuudessa on tuotu esille SDP:n talousasiantuntijoiden taholta, että verotusta on nyt kevennettävä, jotta sitä voidaan jatkossa taas kiristää, aivan toisin kuin ed. Törnqvist ryhmäpuheenvuorossaan todisti.

En myöskään allekirjoittanut välikysymystä sen takia, että haluaisin lyödä täysin lyttyyn hallituksen talouspoliittisen linjan pääperiaatteita, en. En ole kannattanut enkä missään nimessä kannata pääoppositi puolueen lisää lainaa vaikka väkisin -linjaa. Se on tuhon tie.

Demarijohtoinen sinipunahallitus ajoi tämän maan konkurssiin. Valtiontaloutta hoidettiin niin kuin punapääomaa. Mitään ei jäänyt jäljelle. Porvarihallitukselle jäi konkurssipesän siivous. Kohtalon ivaa on tietenkin se, että kun inhottu ja vihattu Ahon hallitus poistuu kuvioista, niin talous on saatu järkyttävillä teoilla, mutta saatu kuitenkin, hyvään nousuun ja hedelmät tästä työstä kokoa maan talouden tuhoaja. Jahka demarit pääsevät valtaan ensi vaalien jälkeen, seuraukset voivat jatkossa olla karneat. Ainakin pääoppositi puolueen puheenjohtajan viimeai-

kaiset kannanotot ovat olleet niin poskettomia, että niistä pienistä rakenteellisista uudistuksista — minä puhun nimenomaan rakenteellisista uudistuksista — joita Ahon hallitus on onnistunut saamaan aikaan, tuskin mitään on jäljellä. Uusi eduskunta tulee olemaan täynnä himoverottajia, velanottajia ja uudistuksia uudistusten päälle rakentelevia holhousasiamiehiä. (SDP:n ryhmästä: On Ahon hallitus!) — Tekisin välikysymyksen SDP:n hallitukselle, jos se olisi.

Verotusta koskeva välikysymys on kuitenkin enemmän kuin paikallaan, kuten alussa sanoin. Kaikki välikysymyksessä esitetyt asiat ovat tosia, eikä niitä pystytä kiistämään. On tietenkin totta, että valtio tarvitsee veroja, jotta se voi tuottaa meille palveluja. Kysymys on vain siitä, kuinka paljon ja millä hinnalla. Jos valtio ei voi eikä halua menojaan leikata, on palvelujen ja tukien ylläpitämiseksi kiristettävä sitten verotusta.

Mutta vaikka hallituksen talouspoliittinen linja onkin pääasiassa ollut oikea, hallitus olisi voinut tehdä monia asioita aivan toisin. Toisia ryhmiä, toisia yksilöitä on kohdeltu lempeämmin kuin toisia. Lapsiperheet ja eritoten yksinhuoltajat ovat nyt helisemässä, vaikka perhepoliittista uudistuspakettia ei sinänsä voikaan haukkua lyt-tyyn. Kuitenkin se merkitsi verotuksen kiristymistä juuri niille perheille, joilla muutenkin on tällä hetkellä kireää, eli nuorille pienten lasten perheille, joilla on asuntolainaa ja joiden maksettaviksi ovat pian tulossa myös opintolainat. On kuitenkin muistettava, etteivät lapsiperheet ole homogeeninen ryhmä. Niidenkin joukossa on toki paremmin pärjääviä.

Myöskään eläkeläiset eivät ole yhtenäinen ryhmä. Ilaskivi jaksaa kiristyvän verotuksensa maksaa, mutta sen sijaan on kyseenalaista, tuleeko peruseläkkeellä enää toimeen. Eläkeläisten verotus on kiistatta kiristynyt, ja kiristys on koskenut kipeästi nimenomaan pienituloisiin peruseläkkeellä toimeentuleviin.

Suomen veropoliitiikan suurin ongelma on, että tuloverotus on teollisuusmaiden toiseksi korkein mutta pääomaverotus maailman alhaisimpia. Näinhän on moneen kertaan jo todistettu. Vaikka pääomaverokannan muutos olisikin ollut perusteltu, epäsuhta tuloverotukseen on kuitenkin nyt mieletön. Välikysymys on aivan oikealla asialla vaatiessaan kuilun kaventamista niin, että ansiotulojen verotusta nimenomaan madalletaan.

Ekä toinen suuri veropoliittinen ongelma on se, että Suomessa verotuksen painopiste on palkkatyön verottamisessa, ei robottien. Kysymys ei

koske pelkästään palkansaaajien verotusta vaan myös työnantajien maksamia välillisiä työvoimakuluja, joiden perusteena ovat maksetut palkat. Aivan hyvin perusteena voisi olla jokin muukin, kuten aikaisemmissa välikysymyskeskusteluissa on moneen kertaan tuotu esille, ja tässäkin, nimenomaan työn verottamisessa, olemme maailman kärkeimäitä.

Hallitus on hyvin paljon puhunut yrittäjyyden suosimisesta, mutta todellisiin tekoihin yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi ei ole ryhdytty. Työvoiman palkkaaminen on edelleenkin liian byrokraattista ja säädökset ja lainsäädäntö liian raskaita ja joustamattomia.

Henkilökohtaisesti olen kokenut, mitä on olla työnantaja. Kaiken maailman lappusten ja lip-
pusten täyttämistä se on ollut. Kaiken lisäksi on vielä se, että viran varsinainen sihteeri on hoito-
vapaalla ja toinen sihteeri on sairaana; en tiedä, miten sellainen yrittäjä, jolle esimerkiksi todellises-
sa elämässä tällä tavalla kävisi, pystyy selvi-
tymään kaikista hommista, hoitamaan omat teh-
tävänsä, sihteerin tehtävät ja maksamaan vielä
kahden ihmisen palkan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen onkin lieven-
nettävä tuloverotusta ja työn verottamista niin
pian kuin suinkin. Tästä olemme ilmeisesti edus-
kunnassa kohtalaisen yksimielisiä myös hallitus-
puolueitten taholla. Uutta lainaa tähän ei tarvita,
vaan rahat saadaan elinkeinoelämän jättitukia-
sista. En ole ymmärtänyt sitä piirrettä hallituksen
talouspolitiikassa, että se hellii kohtuuttomasti
elinkeinoelämää, suosii sitä kaikin mahdollisin
keinoin. Uusia tukia on rakenneltu tukien päälle.
Tukiviidakon perkaaminen on jäänyt pelkkien
puheiden asteelle. Tutkittu on, eli tiedosta ei ole
puutetta, mutta mitään ei ole tehty.

Ministeri Viinanen oli puheessaan aivan oi-
keassa huomauttaessaan ns. harmaasta talou-
desta, joka uhkaa vakavasti kansalaisten vero-
moraalia. Jokainen vain yrittää tällä hetkellä kei-
notella itsensä irti verokarhun otteesta ja saada
omat palkkatulonsa pääomaverotuksen puolelle
tai toimitaan niin, ettei palkkatuloja ilmoiteta
verottajalle lainkaan. Sen sijaan ministeri Viina-
nen ei kertonut, mistä tämä johtuu. Sehän johtuu
juuri siitä suuresta erosta, joka on tulo- ja pää-
omaverotuksen välillä. Tämä nimenomaan hou-
kuttelee verojen kiertämiseen ja pikapuoliin
myös veronmaksulakkoon.

Ministeri Viinanen ei myöskään maininnut
mitään siitä, että harmaa talous kasvaa myös sen
vuoksi, että työttömyys- ym. tukijärjestelmät
ovat aivan liian jäykät ja aivan liian byrokraatti-

set. Pimeät työsuhteet ovat jo nyt jokapäiväinen ilmiö. Työnantajat eivät saa työvoimaa, vaikka työttömiä on puoli miljoonaa. Tiedän tämän niistä monista yhteydenotoista, joita minulle on tullut. Kysymys on siitä, että järjestelmämme on sellainen, että pienen, väliaikaisen työn ottaminen vie koko tuen, ja se ei kyllä innosta itsensä työllistämiseen.

Hallitus ei myöskään ole nähnyt mitään ongelmaa siinä, että nykyisin on ihan se ja sama, tienaaako ihminen 4 000 vai 12 000 markkaa kuukaudessa. Keskituloiset perheet nimenomaan ovat ajautuneet ja ajautumassa köyhyysloukuun. Verotus on heidän kohdallaan sietämättömän kireä, mutta bruttotulot kuitenkin liian korkeat tulonsiirtoihin. Kuka tällaisessa maassa viitsii töitä tehdä, jos työn tekeminen ei kasvata kukkaroa? Järjestelmien täytyy olla sellaisia, että työn tekeminen on kannustavampaa kuin elämisen sosiaaliturvan varassa.

Arvoisa puhemies! Vaikka nyt tarvitaankin nopeasti tuloverotuksen alentamista, tarvitsemme kipeästi uuden perusteellisen veroremontin. Koko verojärjestelmä on muutettava sellaiseksi, että pääoma- ja palkkatulojen verotus on samalla viivalla.

Ed. Luukkaisen esittämä ajatus valtionverotuksesta luopumisesta ja siirtymisestä yhteen ainoaan kunnallisverotukseen on tutkimisen arvoinen asia. Nykyisessä taloustilanteessa suuret veroremontit eivät tietenkään onnistu muuttamassa kuukaudessa. Asia vie varmasti vuosia, mutta tulevaisuuteen on kuitenkin jo nyt varauduttava. Siksi hallituksen onkin asetettava työryhmä, vaikka yhden miehen asiantuntijatyöryhmä, pohtimaan veromalleja, joilla tulo- ja pääomaverotus saataisiin oikeudenmukaiseksi ja työn tekeminen taas kunniaan.

Pelkona tietenkin on, että kunhan SDP pääsee valtaan seuraavien vaalien jälkeen, minkäänlaisia uudistuksia ei jatkossa saada läpi. Sehän oli myös kuultavissa ed. Törnqvistin ryhmäpuheen-vuorossa, vaikka siinä helskylteltiin vaatimuksia verotuksen keventämisestä.

Veroremontin lisäksi tarvitaan muitakin todellisia rakenteellisia uudistuksia. Perusturvaa maassamme ei ole kaikkein heikoimmille. Sen sijaan tukea riittää verovaroista kyllä niillekin, jotka eivät sitä tarvitse. Toivon, että maassamme päästäisiin joskus sellaiseen turvajärjestelmään, kansalaisten perustuloon, jossa todella heikoista huolehditaan, mutta edellytetään, että ne ihmiset, jotka siihen kykenevät, hoitavat itse myös oman lisäturvansa. Jos kansalaisten perustulo

toteutetaan ns. negatiivisen tuloverotuksen kautta, työn tekeminenkin tulisi taas kannattavaksi.

Työttömyysturvan peruspäivärahalla ei elä, eivätkä kaikki edes sitä saa. Sen sijaan suuri ansiosidonnainen työttömyysturva voi olla jopa työllistämisen este. On oireellista, että SAK kielletään nyt jopa keskustelemasta minkäänlaisista muutoksista Ahon hallituksen kanssa. Se odottaa aikaa parempaa eli SDP:n hallitusvaltaa, jolloin korporatismi taas on kunniasa ja se voi sanella hallituksen politiikan linjan.

Arvoisa puhemies! Tuloverotusta on kevennettävä, mutta samalla on huolehdittava siitä, että valtion menot pysyvät kurissa. Jotta hallitus ryhtyy todella tekoihin, kannatan ed. Hassin ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä verotus on ilman muuta mielenkiintoinen aihe, koska siihen ehkä kulminoituu paremmin kuin mihinkään muuhun se, miten pahasti suomalaisessa yhteiskunnassa ja poliittisessa päätöksenteossa on epäonnistuttu. Haluan tarkastella tätä kysymystä oikeastaan varsin lyhyesti ja pelkästään Jumalan sanan näkökulmasta, Raamatun näkökulmasta, koska se on minusta tervetullut vaihtoehto sille, että elämme sellaista aikaa, että se, mitä tänään sanotaan, puhutaan tai kirjoitetaan, ei ole enää huomenna lukemisen arvoista, koska kaikki muuttuu niin paljon ja oikeastaan sillä, mitä me luemme, ei ole sinänsä kovinkaan paljon todellakaan arvoa, jos ajatellaan sitä, että suostuisimme lukemaan sitä vielä seuraavana tai sitä seuraavana päivänä. Oma vaihtoehtoni on siis se, että se, mitä luen tänä päivänä, on vähintäänkin kaksituhatta vuotta sitten kirjoitettua, ja näyttää siltä, että se osuu täydellisesti oikeaan kaikessa, mitä tänäkin päivänä tarkastelun kohteena on.

Nimittäin Suuren kirjan yksinkertainen sanoma verotukseen liittyy kuuluu näin: ”Vähätäinen ruhtinas runsaasti kiskoo, mutta väärän voiton vihaaja saa elää kauan.” Tämä on Sananlaskujen 28 luvun 16 jae. Vastaavasti 29 luvun 4 jakeessa sanotaan näin: ”Oikeudella kuningas pitää maan pystyssä, mutta verojen kiskoja sen hävittää.” Näin kirjoitettiin monta tuhatta vuotta sitten ja, arvoisa puhemies, tämä on todellisuutta. Tämä on aina ollut, vuosituhansia, totta ja se on tämän päivän todellisuutta.

Verojen kiskoja hävittää kansan. Se on käsittämättömän ankara ja voimakas tuomio, jos ajatellaan tätä päivää, kun olemme eläneet ja

syntyneet yhteiskunnassa ja maailmassa, jossa ei ole oikeastaan muuta tehtykään kuin kiskottu veroja, kiskottu veroja ja sitä kautta jaettu varoja ties millä tavalla. Mutta alun perin tämä oli vain yksinkertainen ohje siitä, mihin ei pitäisi koskaan kuninkaiden ja vallassa olijoiden sortua ja syylistyä. Tässä ei moralisoitu eikä moitittu ketään, sanottiin vain, että niin käy, että kun veroja kiskotaan, samalla hävitetään kansa.

Voi tietysti kysyä, miksi se on niin kielteistä, kun me tänä päivänä olemme tottuneet herkästi siihen ajatukseen, että kaikki itse asiassa perustuu tässä yhteiskunnassa siihen, että kerätään ensiksi veroja ja jaetaan nämä verot mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Me kaikki tunnemme nämä litaniat.

Uskoisin, että yksi pääsyy on siinä, että tällaisessa menettelyssä ei voi tapahtua minkäänlaista oikeudenmukaisuutta siinä mielessä, kuka esimerkiksi aiheuttaa kustannuksia ja kuka ne maksaa. Eihän ole mitään oikeudenmukaisuutta siinä, että yksilöt voivat aiheuttaa satojentuhansien, jopa miljoonien markkojen vahingot ja juuri verotuksen kautta jotkut muut maksavat nämä vahingot. Eihän ole oikeudenmukaista, että maksajiksi joutuvat ne, joilla ei ole minkäänlaista syy-yhteyttä aiheutettuun vahinkoon.

Toisaalta me ymmärrämme, että eihän minikään muun kuin verotuksen kautta voida hankkia tietyille tahoille, olivat ne virkamiehiä, päättäjiä tai keitä tahansa, mitään sellaisia etuuksia, jotka pitäisi hankkia pyytämällä ne suoraan kansalaisilta ikään kuin tarpeellisina asioina. En missään tapauksessa voi ymmärtää esimerkiksi sitä, että riippumatta siitä, kuinka hyvätuloisia ihmiset ovat, he saavat lapsilisiä. Siinä ei ole minkäänlaista oikeudenmukaisuuden häivääkään, että esimerkiksi armas pääministerimme saa kuukaudessa 2 200 markkaa nettona käteen vain siksi, että hänelle on siunattu kolme suurenmoista lasta. Ei tässä ole mitään oikeudenmukaisuutta, eikä hän varmasti koskaan voisi mennä kylille ja sanoa kanssaihmisilleen, että maksakaa nyt minulle 2 200 markkaa kuussa. Tämä asia täytyy ratkaista jollakin aivan toisella tavalla, ja se ratkaistaan verotuksen keinoin, kerätään ne rahat ja jaetaan ne sen jälkeen näille ihmisille, jotka ovat paremmassa asemassa kuin oikeastaan kukaan muu tässä yhteiskunnassa, mitä tulee taloudelliseen näkökulmaan.

Vastaavalla tavalla me voisimme ajatella työttömyyskorvauksiakin, koska me ymmärrämme, että ei ole olemassa missään sellaisia rahoja, joita

maksetaan niille, jotka ovat työttöminä. Monet työttömät ihmiset saavat niin tavattoman hyvää työttömyyskorvausta, että heidän työhalunsa ovat täydellisesti kadonneet eivätkä he tee lainkaan työtä, mutta he saattavat saada 60—70 prosenttia kuitenkin työttömyyskorvausta. Eihän tällainen olisi missään tapauksessa mahdollista, ellei ensiksi kerättäisi veroja ja sitten jaettaisi näitä rahoja.

Tätä luetteloa voisi jatkaa vaikka kuinka pitkään, koska me myös ymmärrämme, että eihän Suomessa voisi joka seitsemäs henkilö olla virkamies, ellei ensiksi kerättäisi veroja ja sitten näillä verovaroilla palkattaisi jopa lähes 700 000 henkilöä tekemään enemmän tai vähemmän tärkeitä työtä virkamiehenä.

Aivan konkreettinen osoitus on myös pankkituki. Me ymmärrämme aivan hyvin, että jos pankit ovat aiheuttaneet kymmenien miljardien vahingot, niin eihän ole mitään oikeudenmukaista siinä, että yksittäiset kansalaiset, joilla ei ole pienintäkään osuutta eikä tekemistä pankkien aiheuttamien vahinkojen kanssa, ovat maksamassa näitä vahinkoja. Verotus on siis johtanut siihen tässä yhteiskunnassa, että ainoa todellinen vapaus, mikä tässä yhteiskunnassa on, on se, että ihmiset voivat maksattaa aiheuttamansa vahingot toisilla. Toisten kustannuksella voidaan siis tehdä tämä kaikki.

Tämä on kerta kaikkiaan vääristynyt, koska me olemme ajautuneet alkuperäisestä yksinkertaisesta ideasta liittyen paikalliseen ihmiseen ja paikalliseen elämään siinä mielessä, että ihmiset siellä välittömällä ja suoralla tavalla kantavat vastuuta ja huolta toisistaan, ilman että saataisiin kerättyä rahoja vastuuttomasti tietyille taholle, joka sitten voi tehdä niiden kanssa miten tahansa.

Kun me puhumme usein siitä, että pitkä ikä tuo elämänviisautta, ja kun itse olen niin nuori, niin en voi olla mainitsematta esimerkkinä henkilöä — varmasti monetkin näkivät Hannu Karon ohjelmassa henkilön — jota haastateltiin 100-vuotispäivän johdosta. Kun tältä henkilöltä kysyttiin, miten on, kun mökissä tuppaa talvella vesi jäätymään sisälle ja keittiön lisäksi olevaa mökin toista huonetta ei lainkaan lämmitetä talvella, niin tämä 100-vuotias tyytyväinen mummu kysyi, miten sitä toista huonetta voitaisiin lämmittää talvella, mistä siihen saataisiin puut. Hänellä oli yksinkertainen perustelu, miksi sitä ei lämmitetä. Niinpä toimittaja sitten ehdotti 100-vuotiaalle, että kunnalta, sehän se lähde tietenkin on. Mutta tämä 100-vuotias sanoi sekunnin mur-

to-osan sisällä, että kunnalta ei oteta. Hänellä oli yksinkertainen elämänfilosofia: Kunnalta ei oteta sitä, mitä ei tarvita. Mutta tämän päivän yhteiskunnassa miljoonat ihmiset on kasvatettu siihen, että kaikki otetaan kunnalta ja valtiolta, mitä koskaan voidaan saada. (Ed. Vähäkangas: Kuka on kasvattanut?) — Kuka on kasvattanut? Se on hyvä kysymys, mutta täällä ei haeta nyt syyllisiä.

Meidän täytyisi herätä joskus todellisuuteen, minkälaisessa yhteiskunnassa me elämme, minkälaisiksi on kasvatettu ihmiset tässä yhteiskunnassa. Ihmiset on kasvatettu siihen, että veroja maksetaan 50—60, jopa 70 prosenttia niistä tuloista, jotka ansaitaan. Eihän ole mitään oikeudenmukaista ja mitään järjellistä perustetta tällaiselle kehitykselle. Mutta ei voida myöskään vain sanoa, niin kuin ministeri Viinanen sanoi, että verotus on sietämättömän korkea. Meidän täytyisi joskus hyväksyä, että on olemassa periaatteita, jotka ovat oikeita. Meillä täytyy olla rohkeutta seurata näitä periaatteita eikä vain sanoa, että tämä on sietämättömän väärin, mutta tämä täytyy sietää. Emme me voi tällaisella tavalla radikaalisti muuttaa yhteiskuntaa. Jos me keran uskomme, että verotus on sietämättömän korkea, niin ensimmäiseksi verotusta on alennettava ja otettava ne seuraukset, mitä siitä seuraa. Mutta jos me sanomme, että nämä seuraukset ovat liian painavat ja liian vakavat, jotta verotusta voitaisiin alentaa, niin silloinhan verotus ei ole sietämättömän korkea, vaan se on se verotuksen taso, jonka me siedämme siksi, että toinen vaihtoehto olisi huonompi.

Arvoisa puhemies! Olen vakuuttunut siitä, että meidän tulisi palata tähän yksinkertaiseen asiaan, että mikäli kiskotaan veroja, niin me hävitämme kansan. Näinhän tällä hetkellä juuri käy. Kun 500 000 ihmistä on työttöminä ja kaksi miljoonaa tekee enää töitä ja nämä kaksi miljoonaa joutuvat oikeastaan elättämään koko muun, kolmimiljoonaisen kansan, niin taakka näiden kahden miljoonan niskassa alkaa olla todellakin sietämättömän korkea. Eikä näin voida jatkaa. Ei voida ajatella, että veroja korotetaan sen mukaan, että nämä kolme miljoonaa voisivat saada aina sen tason, johon he ovat tottuneet, siitä huolimatta, että heidän elämässään on tullut jokin inhimillinen tragedia, he ovat joutuneet työtömiksi tai jokin muu asia on heitä kohdannut.

Tämä ei ole loppujen lopuksi oikeudenmukaista, vaikka me ajattelempa, että on erittäin oikeudenmukaista jakaa aina ihmisille, jotka ovat ehkä ajautuneet syystä tai toisesta huonoon

tilaan, eli ottaa rikkailta ja jakaa köyhille. Me olemme liian paljon lukeneet Robin Hoodia, jos me todella uskomme, että tämä on oikea menettelytapa. Paljon oikeampaa minusta on se, että valtiovalta vähitellen hellittää rahan valtaan perustuvaa valtaansa ja jättää yhä enemmän yksittäisten kansalaisten päätösten varaan.

Tästä yhteiskunnasta löytyy aina niitä henkilöitä, jotka auttavat naapuriaan hädässä. Se on se apu, mitä todella tarvitaan. Sen ei pitäisi perustua lakiin eikä määräyksiin, ei kieltoihin eikä käskyihin, eikä sitä apua pitäisi korvata millään verotuksen keinoin hankittavalla avulla. Siinä on se radikaali heikkous, että jonakin päivänä, kun verotulot kuitenkin loppuvat, nämä 700 000 virkamiestä ajautuvat lakkoon, palkkapappi ei saarnaa enää eikä lääkäri tee mitään eikä sosiaalityöntekijä tee mitään, kun ei ole verotuloja eikä kukaan maksa palkkaa. He ajautuvat lakkoon. Kuka sitten auttaa näitä ihmisiä, jotka ovat edelleen avun tarpeessa?

Tämä järjestelmä rakentuu täysin pettävälle pohjalle. Oikeampaa olisi, että ihmiset kasvatettaisiin nuoruudestaan saakka ymmärtämään, että kaikki käskyt ja kaikki kiellot sisältyvät yhteen käskyyn: ”Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.” Tämä on se turvallinen tie, jota meidän pitäisi kulkea.

Herra puhemies! En tietenkään tarkoita sitä, että Suomi saavuttaisi jonkin idealisen yhteiskunnan tätäkään kautta. Puhun nyt vain siitä, että meidän tulisi nähdä, että useimmiten kaikki kritiikki, mitä eduskunnassa harjoitetaan, on järjestelmän sisäistä kritiikkiä. Me aina kauniisti kritisoiimme tätä järjestelmää, mutta aina sisältäpäin. Jos ajattelempa vaikka entistä opposition valovoimaisinta kriitikkoa ed. Aittoniemeä, niin hänkin aina kritisoi järjestelmän sisällä. Hän ei koskaan astunut järjestelmän ulkopuolelle ja sanonut, että koko tässä järjestelmässä on perustavaa laatua olevaa vikaa. Emme voi odottaa muutoksia, jos olemme järjestelmän sisällä ja kauniisti sanomme, että voi voi, kun veroprosentti on 3 prosenttiyksikköä liian suuri tai liian pieni. Meidän tulisi nähdä, että tämä järjestelmä ei ole ratkaisu tämän yhteiskunnan relevantteihin ongelmiin. Sen takia meidän tulisi nähdä, että emme myöskään voi panna turvaamme ja toivoamme siihen, että tämä järjestelmä tuottaa valtiokuntien ja komiteoiden ja lainsäädännön avulla myöskään oikeita vastauksia näihin ongelmiin.

Arvoisa herra puhemies! Haluan todella päätää puheeni siihen vetoomukseen, että uskon, että meidän tulisi ymmärtää, että tämä yhteis-

kunta ei voi koskaan muuttua sen enempää, kuin mitä me voimme muuttaa henkilökohtaisesti itse kukin itseämme. En usko ollenkaan siihen, että meidän tulisi koskaan käyttää valtaa yli toisten ihmisten muuttaaksemme yhteiskuntaa paremmaksi. Olen vakuuttunut, että meidän tulee ennen kaikkea huolehtia siitä, että muutos parempaan tapahtuisi omista sydämissämme.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Ensinnäkin ed. Luukkaiselle muutama kommentti hänen puheenvuorostaan, kun hän arvosteli sitä, että hallitus ei kykene pitämään budjettiraamejaan. Tähän asti jokainen budjettiesitys on laadittu raamipäätösten mukaan ja niin tullaan laatimaan seuraavakin budjettiesitys. (Ed. Backman: Lisäbudjetit mukaan lukien!) — Lisäbudjetit ovat asia erikseen. Ne ovat joka kerta olleet erikseen. Ne ovat olleet pakon sanelemia tosiasioita, pankkituesta taikka muista lakisääteisistä menoista johtuvia lisäyksiä. Mutta joka tapauksessa budjettiesitys on tehty niin hyvin raameihin kuin on pystytty.

On tietysti valitettavaa, että on suuri joukko asioita, joihin ei pystytty puuttumaan hallituksen omin voimin. Sellaista viestiä ei missään vaiheessa yleensä ole tullut, että suurempi enemmistö selvästi suurempiin leikkauksiin taikka ehkä miellyttävämpiin leikkauksiin olisi tästä salista löytnyt. Niitä ei ole kerta kaikkiaan edes voitu yrittääkään. On muistettava, että sellaisiakin esityksiä, jotka menisivät suoralla enemmistöllä läpi, on torjuttu etujärjestöjen toimesta useampaan kertaan yleislakon uhan alla. Niin kuin monta kertaa olen sanonut, siinä vaiheessa hallitus joutuu katsomaan kokonaisuutta ja molemmilla kerroilla on tultu harkinnassa siihen tulokseen, että koko yhteiskunnan kannalta on pakko taipua, luopua niistä säästötoimenpiteistä, jotka monta kertaa olisivat olleet järjestelmiä tervehdyttäviä.

Työttömyysturvan heikennyksiä on pyritty tekemään kahteen kolmeenkin otteeseen. Siellä on lähinnä pyritty poistamaan epätarkoituksenmukaisuuksia järjestelmästä, porsaanreikiä pyritty tukkimaan estääksemme väärinkäytöksiä, joita tänä päivänä tässäkin salissa on useampaan otteeseen arvosteltu. On pyritty puuttumaan tasoon, jotta työnteke olisi aina houkuttelevampi

vaihtoehto kuin yhteiskunnan tuella eläminen. Nämä ovat olleet sen tyyppisiä korjauksia, jotka on torjuttu nimenomaan yleislakon uhan alla, ja sen jälkeen on esitetty palkansaajajärjestöjen toimesta vaihtoehtoksi ne maksunkorotukset, jotka tänä päivänä verovelvollisia rasittavat 1,87 prosentin voimalla, mikä on varsin mittava veronkorotus. Se on tullut palkansaajajärjestöjen pyynnöstä. Se on aivan tietoinen valinta. On aika valitettavaa, että samalta taholta nyt valitetaan näitten maksujen korkeutta.

Mitä tulee ympäristöveroihin, meillä on totuus kuitenkin se, ettei meidän metsäteollisuutemme ja metalliteollisuutemme, jotka ovat keskeisiä vientisektorin alueita, velkaantuminen ole sillä tasolla vielä tämänkään vuoden lopussa eikä ensi vuoden lopussakaan, että ne pystyisivät pääomakulujen suhteen kilpailemaan esimerkiksi ruotsalaisten vastaavien yritysten ja monen muunkaan yrityksen kanssa. Kehitys on sinänsä oikea, ja sen täytyykin olla oikea, jotta kilpailukyky tässäkin suhteessa pystytään turvaamaan. Ympäristöveroissa edetään siinä tahdissa kuin kilpailijamaatkin ratkaisujaan tekevät.

Ed. Heikkinen varsin ansiokkaasti minusta vertaili Ruotsin ja Suomen pääomaverotasoja. Vaikka meillä on Euroopan alhaisin tai toiseksi alhaisin nimellinen prosentti, järjestelmät ovat niin erilaisia, että niitä ei tällä tavalla voida vertailla varausjärjestelmien ja monien muiden yksityiskohtien eroavuuksien vuoksi. Näin ollen tällä prosentilla ei ratkaisevaa merkitystä siinä suhteessa ole, koska se ei ole todellinen vertailukelpoinen luku.

Se, että meillä energia on edullista ed. Luukkainen mainitsi tämän olevan jonkinlainen energiaparatiisi — on onni, se että meillä jotain edullista tässä maassa sentään tällä hetkellä on. Pitäisikö sekin etu suomalaiselta teollisuudelta karsia pois?

Mitä pankkitukeen tulee, niin minusta on aika vastuutonta antaa kuva, että olisi ollut joku erillinen vaihtoehto olemassa. Eduskuntahan sen pankkituen on päättänyt. Tasan tarkkaan tämä sali on päättänyt pankkituen myöntämisen. Olisi paljon reilumpaa ja rehellisempää ollut kertoa tältäkin puhujakorokkeelta ed. Luukkaisen toimesta, mitä siitä olisi seurannut, jos pankkitukea sen pakkotilanteen edessä ei olisi maksettu, mitä olisi tapahtunut lukuisille velallisille, yksittäisille ihmisille, velallisille yrityksille ja tallettajille. Sen rahan vain on löydyttävä jostakin, ja se totta kai kaventaa mahdollisuuksia esimerkiksi veroissa, koska se on velkarahalla hoidettua tukea pakko-

tilanteen edessä, jotta tämä suomalainen rahoitusjärjestelmä ei niitä vaikeina kuukausina olisi romahtanut. Kaiken kaikkiaan pankkituki vastaa kahden vuoden tuloverokertymää. Mitäs sitten sen jälkeen olisi tehty?

Työvoimakustannukset kaiken kaikkiaan ovat tällä hetkellä Suomessa varsin kilpailukykyiset. Ne eivät ole kovinkaan poikkeavat. Ne ovat kilpailukykyiset. Näin todistavat jo useimmat suomalaiset yrityksetkin. Valtiohan perii käytännössä vain vihtisen prosenttia sava- ja kevmaksuja, ja siihen prosenttiin on turha kajota. Mutta niitä muita, esimerkiksi TEL-maksua, joka on ratkaisevasti korkeampi, näyttää olevan äärimmäisen vaikea sovittaa kestokyvyn rajoihin. Se näyttää, niin kuin jokainen tietää, nousevan tulevinakin vuosina vääjäämättä korkealle tasolle. Ensi vuoden paine on 5 prosenttia. Senkin purkamisesta näyttää olevan äärimmäisen suuria vaikeuksia löytää sellainen yhteisymmärrys, ettei vuodenvaihteessa palkansaajien verotus kiristyisi. Näinhän siinä tulee käymään; näillä tietämällä, mitä pikkulinnut laulavat neuvotteiluista, korotus tulee olemaan palkansaajille prosentti, ja toinen mokoma tulee työnantajille lisää. Se on samanlaista veroa kuin mikä tahansa tulovero, koska se näkyy kansalaisten ja veronmaksajien viimeisellä rivillä palkanauhassa.

Kovin vähän täällä keskustellaan siitä, millä tavalla vapaa-ajasta yritykset maksavat, miten ne maksavat pekkaspäivistä, arkipyhäkorvauksista. Vaikka arkipyhä on sunnuntaipäivänä, siitäkin maksetaan ylimääräistä palkkaa. Toistakymmentä päivää vuodessa korvataan pyhinä tekemättömästä työstä. Näistä tämän salin keskusteluissa vaietaan joka ikinen kerta. (Ed. Laine: Mutta nyt on veroista kysymys!) — Minä vastaan siihen kysymykseen, jonka ed. Luukkainen puheenvuorossaan esitti nimenomaan työvoimakustannuksista. Ne ovat työvoimakustannuksia yrityksille, paljon paljon merkittävämpiä kuin valtion perimät maksut, puhumattakaan työttömyysvakuutusmaksusta, joka on sietämättömän korkealle tasolle noussut. Sitä yritettiin alentaa puuttumalla työttömyysturvajärjestelmään ja siitä jouduttiin luopumaan yleislakon uhkan alla. (Välihuutoja vasemmalta) Näitä toisasiota on turha yrittää muuksi muuttaa. Näinhän se asia on. Yritystä tässä on ollut, mutta voimat ovat olleet sitä luokkaa, voimakeinot hallitusta vastaan, että niitä asioita ei ole pystytty eteenpäin viemään.

Sitten korkeasta veroasteesta. Meillä on noin 10 000 sellaista palkansaajaa, jotka maksavat

veroja yli 50 prosenttia, siis puhdasta tuloveroa. Se nyt ei se keskeinen ongelma tässä yhteiskunnassa varmastikaan ole. Mutta kuitenkin marginaalivero riepotellaan. Marginaaliverohan on osa lisätulosta maksettavaa veroa. Jos mitoittaa oikein ennakonpidätyksensä, ei marginaaliveroprosenttikaan niin korkea ole. Mutta jos yrittää keplotella alhaisella perusprosentilla, kyllä kai lisätuloista joutuu maksamaan, koska lopullinen verotus on jossain määrin korkeampi kuin liian alimitoitettu perusprosentti. Ei tässä yhteiskunnassa marginaaliveroilla töitä tehdä; lopullisia veroprosentteja on syytä katsoa.

Varallisuusvero muodostaa oman ongelman-sa ja hyvin vakavan ongelman monelle perheyritykselle ja perheyritykselle nostaen näiden verotason kyllä sietämättömän korkealle. Se ansaitsee mielestäni uutta tarkastelua.

Ed. Törnqvist totei, että veronmaksajien sietokyky on ylitetty. Kysynpä vain, kenenkäs sitten luullaan maksavan nämä menot, mitä tässä yhteiskunnassa ja valtiolla tällä hetkellä on. Ei mistään muualta tule maksajaa kuin veronmaksajat tähän yhteiskuntaan. Niin kauan kun menojen tasoihin ei pystytty puuttumaan eikä haluta riittävästi puuttua, meillä tulee olemaan erittäin korkea verotaso. Ei ole näköpiirissä sellaista aikaa, että ratkaisevassa määrin veroastetta voitaisiin Suomessa pudottaa. Jos meillä, niin kuin olen puheessani todennut, tuloveroja kerätään 30 miljardia markkaa ja vaje tulee neljänneksen vuoden ensi vuonna olemaan 70 miljardia markkaa kertaluokkana — jopa ylitsekin sen näitä vuosia tässä on ollut — niin ennen merkittäviä veronalennuksia ei tule, kuin menot ja tulot ovat huomattavasti lähempänä tasapainoa, eikä tasapainottamisessa myöskään oppositio ole kovin paljon meitä tullut auttamaan.

Tämän verokritiikki on ollut sinänsä hämmästyttävää; toin budjettipuheessani syksyllä esille, että odottakaa maaliskuuta. Silloinhan herätään vasta ilmeisesti siihen, minkälainen veronkiristys tulee työttömyysvakuutusmaksujen ja muiden lisärasitteiden muodossa. Ei se herättänyt min-käänlaista vastakaikua tässä salissa, ei se herättänyt kansalaisten piirissä. Kaikkihan ne mukisematta hyväksyttiin. Oltiin onnellisia siitä, että ei tarvitse tehdä menoihin sellaisia leikkauksia, vaan korvattiin ne työttömyysvakuutusmaksulla ja muutamilla muilla maksuilla. Nyt se on edessä. Silloin sanoin, että kaikki löytyy edestä, ja ne tulevat löytymään tämänkin päivän jälkeen edestä. Peruskysymyksiin pitäisi puuttua eikä haihattella joillakin näennäisillä asioilla, jotka ehkä

veronmaksajien mielestä kai kuuluvat korvissa sanahelinältä, miellyttävältä kilinältä.

Ei sekään paikkaansa pidä, että eläkeläisten verotus on kolmanneksella noussut, ed. Törnqvist. Jos totta puhutaan, minkä takia verot ovat nousseet, totta on se, että yli 100 000:n eläketuloista vuoteen 91 verrattuna tähän vuoteen verotus on noussut 32,4 prosentista 40,3:een. Jos on 50 000 markan eläketulot, verotus on noussut 19,1:stä 25,7 prosenttiin. On muistettava, että eläkeläiset saivat poikkeuksena palkansaajiin verrattuna indeksihyvityksen silloin hallituksen alkuvaiheessa. Se merkitsi sitä, että näillä maksuilla kuitattiin lisätuloa pois. Sen jälkeen on palkansaaajille tullut TEL-rasitus lisää ja on tullut työttömyysvakuutus sen jälkeen lisää. On myös kunnallisverotus kiristänyt eläkeläisten verotusta. Ei tässä mitään oleellista muutosta ole tapahtunut verrattuna palkansaajiin.

Ulkomaisista yritysjohtajista täällä on useassa puheenvuorossa puhuttu, epäoleellisesta asiasta. Ei meillä ole kuin hyppysellinen kotimaisiakaan yritysjohtajia, jotka maksavat yli 50 prosenttia veroja. On muistettava, että nämä ihmiset käyttävät yhteiskunnan palveluita aivan toisessa määrin, oleellisesti vähemmän, kuin mihin veromarkkoja kerätään suomalaisilta johtajilta. Minusta on valitettavaa, jos sen lain kaatamisen myötä ulkomaisten yritysten yritysjohtajien tulo Suomeen etabloituneisiin taikka täältä osakkuuksia ostaneisiin yrityksiin ehtyy. Sellaisia me tarvitsisimme, uusia aivoja tähän maahan, eikä tällaisesta pikkuaasiasta nyt ratkaisevaa kysymystä kannata tehdä.

Mitä yritystykini tulee, niin kyllähän se tosiaan on, että yritystykini on lisätty. Mikäli näitä puheita olen täällä kuunnellut viimeisten vuosien kuluessa, niitä on vaadittu jopa lisää, useaan otteeseen jopa lisää. Jotta pystytään milloin pk-yrityksiä, milloin suuryrityksiä pelastamaan pahimman ylitse, on meillä ollut erinäköisiä yritystykini. Säästökassatalletuksiin hupsahti miljardi markkaa. Hakaan hupsahti 400 ja nyt 80 miljoonaa palkkatuloja. Nämä ovat normaaleja yritystykini. Mutta mitä olisi tapahtunut, jos niistäkin olisi annettu kielteinen ratkaisu? Otin totta kai riskin, kun sen tein, mutta katsoin sen yhteiskunnan kannalta sittenkin järkeväksi ratkaisuksi. On, niin kuin olen monta kertaa sanonut, harmittanut, että tuli liian paljon sosiaalista mieltä osoitettua. Niin paljon kritiikkiä niistäkin ratkaisuista olen henkilökohtaisesti saanut, mutta eipähän se nyt ole ensimmäinen kerta eikä se minua häiritse, antaa tulla vain jatkossakin.

Ed. Apukalle toteaisin, kun hän arvosteli aikanaan tehtyä eculiitintä ilman devalvaatiota, mitä devalvaation jälkeen olisi tapahtunut: Täytyy muistaa, että meillä oli AKT-lakko, kuljetusalan lakko, maassa sillä hetkellä. Jos silloin olisi tehty se vaadittu pieni devalvaatio, olisi mitattu samana syksynä auki olleissa tulopoliittisissa neuvotteluissa, välittömästi ulosmitattu, se devalvaatio ja sen jälkeen inflaatiomylly saatu jälleen liikkeelle. No, sitä keskustelua on turha jatkaa. Sillä oli monia muitakin tavoitteita, mutta ne ovat romuttuneet muista syistä, eivät hallituksen halusta vaan ulkopuolisten voimien vaikutuksesta.

Ed. Apukka muistaakseni myös toivoi, että arvonnisäverokantaa pitäisi laskea alemmaksi. Niin paljon minäkin yrityselämää tunnen yrittäjänä, että jos me prosentti tai kaksi arvonnisäverokantaa pudotamme, niin luuleeko vakavissaan ja kuvitteleeko joku, että hinnat kaupan hyllyllä laskevat yhtä monta prosenttia. Silloin te ette sitten tiedä yritystoiminnasta yhtään mitään. Päinvastoin pitäisi nostaa arvonnisäverokantaa, saada valtiolle rahaa, koska se ei menisi hintoihin ainakaan täysimääräisesti. Näinpäinhän se homma toimii.

Edelleen ed. Hassi kritisoi pimeää työtä aivan perustellusti, niin kuin monet muutkin ovat kritisoineet, mutta on kuitenkin muistettava, että pimeä työhön on aina edullisempaa kuin kuinka vähän verotettu työ tahansa, ainahan se on edullisempaa, eikä muunlaiseen tilanteeseen tulla koskaan pääsemään. Me tarvitsemme moraalien parantamista, ja tässä tarvitaan myös keppiä. Pimeä työ on molemmille osapuolille edullista käytännössä, ainakin se koetaan edulliseksi. Sehän on sinänsä aika lyhytnäköistä toimintaa, jossa edunsaaja, jos ajattelee palkansaajaa, menettää eläke-etuuksiaan jne., mikä kostaatuu erittäin ikävällä tavalla, ja sitten on taas kova valitus vuosien päästä, kun eläke on niin valtavan pieni. Tuli pimeästi tienattua ja rahat pantua menemään. Olisi siltäkin rahalla pitänyt hankkia sitten oma henkilökohtainen eläke. Silloin siinä voisi teoriassa ajatella jotain järkeä olevan.

Se on päivänselvä asia, niin kuin ed. Ukkolaakin täällä totesi ja moni muukin, että meillä on luvattoman paljon sellaisia tilanteita, joissa etuuksilla elävien ei kannata lähteä palkkatyöhön. Niin koetaan ainakin, ettei kannata lähteä palkkatyöhön. Niin kuin aluksi totesin, näitten leikkausten tekeminen ja järjestelmän oikaisu on toistaiseksi ollut täysin mahdotonta.

Elinkeinotuista on haettu verojen alentamiseksi rahoitusmahdollisuutta. Tosiasia on, että ei niitä hetkessä pystytä poistamaan. Siellä on sidottu rahoja sikäli, että esimerkiksi korkotukien maksatukset jatkuvat useita vuosia. Mutta periaatteessa on sovittu siitä, että useita tukimuotoja lakkautetaan, ainakaan uusia ei myönnetä ja katkaistaan ne, jotka pystytään kertaheitolla lopettamaan. Mikä se laajuus tulee olemaan, on sitten toinen kysymys, mutta joka tapauksessa pää tässä suhteessa varsin mittavilla summilla avataan, mutta ei se kyllä ratkaise korkeata palkan verotusta tai anna mahdollisuutta siihen, että sillä pystyttäisiin hetkessä rahoittamaan merkittäviä veroalennuksia.

Siitä olen kyllä jyrkästi toista mieltä, että teollisuuden automatiikka olisi, mitä pitäisi ruveta verottamaan. Kyllä sitten meillä loppuilla, jotka tänne jäämme töitä tekemään, verotus vasta kovaksi tuleekin. Niin kauan kuin maailmassa muualla käytetään automatiikkaa tuottavuuden kohottamiseksi, me joudumme Suomessakin käyttämään ja toivottavasti tulemme käyttämään jatkossakin. Emme me voi palata siihen alkukantaiseen elämään, jota vihreät erityisesti halusivat aikanaan eli nollakasvuja lietsoa. Minusta tämä miinusmerkinen kasvu, joka oli, ylitti vihreittenkin aikaisemmat tavoitteet, kun menimme miinuskasvuun. Mikä tuska siitä tälle yhteiskunnalle on tullut? Samanlainen tuska tästä nollakasvusta tulee, ja jos vielä automatiikkaa verottamalla lähdetään puristamaan nollakasvuun, niin siitähän riemu tulee. Verot nousevat, sitä ei kestä mikään yhteiskunta. Se on minusta kyllä täysin edesvastuutonta puhetta.

Edelleen arvonlisäverossa vihjattiin jälleen näihin parturimaksuihin. Kysynpä vain, miksi parturissa voi meikäläisen vähänkin tukan leikata toisessa paikassa 95 markalla, toisessa paikassa 50 markalla. Kyllä hinnoittelu jostain muusta johtuu kuin arvonlisäverosta, ja sitä samaa tapahtuisi arvonlisäverokannan pudottua. Sama hinta valitettavasti otetaan vielä pitkätukkaisemiltakin. Ei se hinta siitä miksiäkään muutu. Näinhän elämä kuitenkin pelaa.

Kulutuskysynnän lisäystä ja verojen alennuksen vaikutusta siihen on täällä monessakin puheenvuorossa korostettu. Käytännössähän tapahtuu sillä tavalla, jos veroja alennetaan, että kolmannes menee arviolta velkojen maksuun. Ei siitä mitään kulutuskysyntää lisää tule. Kolmannes pannaan ehkä säästöihin ja yksi kolmannes siitä käytetään kulutukseen. Ostetaan puoliksi ehkä kotimaisia ja puoliksi ulkomaisia tuotteita.

Mutta jos se mielihyvää tuottaa ja sitä kautta säästöjä pannaan liikkeelle, niin ehkä sillä perusteella asiaa voi harkita, mutta turha on sitä korostaa, että veronalennuksella kulutuskysyntä merkittävästi lisääntyy. Jos kotimainen kulutuskysyntä on kaiken kaikkiaan kertaluokkaa 250 miljardia markkaa, siellä viimeisen miljardin heilutteleminen sinne tai tänne ei tätä ankeutta pelasta verotuksen eikä kulutuskysynnän suhteen. Se ei tule näkymään juurikaan missään.

Ed. Vistbacka ilmeisesti vahingossa totesi, että palkkatulot eivät riitä kattamaan alijäämää. Hän tarkoitti ilmeisesti palkkatuloista saadut verot eivät riitä kattamaan alijäämää. Näin sen ymmärsin. Näinhän asia on, että alijäämä on runsaat kaksi kertaa vuosittaiset palkkatulon verot. Sikäli alijäämän kauhistus on kyllä todella merkittävä.

Muistan hyvin, ed. V. Laukkanen, kun vuonna 91 kesällä käytin suuren valiokunnan salissa puheenvuoron, jossa leikkauksia alettiin viritellä, ja sanoin, että mielestäni pitäisi käyttää tarveharkintaa, keille lapsilisiä maksetaan. Muistan varsin hyvin senkin, kuinka suuni tukittiin: Tämöisistä asioista ei sovi puhua. Ei silloin löytynyt tukea omista eikä vieraista. Se oli epäpyhää puhetta. Olen edelleenkin sitä mieltä, että tarveharkintaan me joudumme kaikissa etuuksissa. Mitä pidemmälle näitä ratkaisuita lykätään, kaiken löydämme edestämme. Maksetaan sitten välillä vain veroja! Eihän tässä mitään, jos tämä malli on tyydyttävä, sitä on sitten turha tuskailia. Tosi-asioita pitää katsoa silmiin ja ratkaista ne ongelmat. Kaikille ei voida rahaa jakaa yhteiskunnan pussista. Se aika on ollut ja mennyt kymmeneksi vuodeksi vähintäänkin suomalaisten käsistä.

Täällä perin harva puhui kuitenkin menoista ja menojen supistamista. Täällä on eräänlainen hurmahenkisyys vallannut tämän verokevennyksen autuaaksi tekevällä vaikutuksella kaikki, kun ensiksi pitäisi puhua siitä, että sovitaan, mistä leikataan, ja saadaan menot kuriin ja alijäämä jonkin näköisiin järkeviin rajoihin, velkaantumisen selvästi laskevalle uralle ja sen jälkeen lähdetään puhumaan vasta verokevennyksistä. Mutta johtuuko sitten siitä, että tosiasioiden ei vielääkään tunnusteta? Näin rohkenen vetää johtopäätöksen. Kyllähän sivulauseissa täällä on puhuttu menojen rajoittamisesta, mutta siihen ei kovinkaan paljon konkretiaa ole esitetty. Korostan edelleenkin, että menoille ei muita maksajia löydy kuin veronmaksajat, ja nämä laskut maksetaan ennemmin tai myöhemmin.

Ministeri Salola: Herra puhemies! Koska aikaisemmassa ryhmäpuheenvuorokustelussa minullekin on muutama kohteliaisuus osoitettu, mm. ed. Törnqvistin puheenvuorossa, ajattelin muutaman sanan tähän väliin sanoa. Sitten voidaan jatkaa ministeri Viinasen kanssa kyllä minun puolestani.

Ensinnäkin täällä käsiteltiin muutaman vuoden perspektiivillä aika monessa puheenvuorossa verotusta. Oma käsitykseni on se, että Holkerin hallituksen aikana teimme todellakin — olen voinut tätä seurata molemmissa hallituksissa roiman ja huomattavan verokevennyksen ja näin jälkeensä ajatellen, kuten ed. Törnqvistkin totesi, vääräaikaaisesti. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ja väärille ihmisille!) Se oli väärin ajoitettu. Se oli silloin vaalilupauksen lunastamista, ja vaikka esitimme Verotus kevenee -brosyyrin kansalaisille, niin sitä pidettiin valheellisena. Tosiasia on se, että se oli aivan oikein ja aivan totta.

Mikä tässä on mielenkiintoinen opetus, on se, että ei tämä verojen roima kevennys suinkaan saanut mitään kansansuosiota. Tämä on minusta se opetus tässä asiassa. Päinvastoin, kansalaiset rankaisivat tästäkin asiasta siitä syystä, että vaalipropagandassa jotkut onnistuivat paremmin, nimenomaan vaalipropagandassa jotkut onnistuivat paremmin. Näin ollen en minäkään usko siihen, että verotus on mikään ihmeitä tekevä asia. Ei sillä voi ostaa mitään almuja tai kansalaisten suosiota kepeästi. Tämä olkoon aluksi pohjakommenttina.

Miksi sitten verotus on kiristynyt näin dramaattisesti ja miksi mekin olemme sallineet sen kiristyä näin dramaattisesti? Hyvät ystävät, se on seurausta siitä, että me olemme nähneet, että yhteiskunta on ollut sellaisessa kriisissä pankkitukineen, työttömyyteen ja muineen, että on ollut pakko osoittaa laaja-alaista kansallista lojaalisuutta tässä tilanteessa, jotta on voitu hoitaa nämä vaikeimmat ajat.

Nyt olemme aivan uudenaikaisessa tilanteessa, ja jos me jatkamme edelleenkin samalla tilanteella ja tällaisella verotuksella, kun me olemme nousun kynnyksellä, huom. nousun kynnyksellä, niin tämä psykologia ei toimi, vaan nyt liian kova verotus ja kulutuskysynnän supistaminen keinotekoisesti edelleenkin johtaa siihen, että tämä lyö poskelle. Psykologia on aivan väärä, eikä koko järjestelmä toimi sillä tavalla, kuin me toivomme.

Mitä tulee verotuksen kiristymiseen muussa mielessä, niin ollaan sen verran rehellisiä, että vasemmisto on välillisesti vastuussa myös verotuksen kiristymisestä — tai jos ei puhuta verotuk-

sesta — joka tapauksessa veroluonteisten maksujen kiristämisestä, siitä että on jäänyt vähemmän rahaa palkansaajille käteen, sen vuoksi ettei ole haluttu tinkiä eduista vaan on haluttu pitää entiset edut, vaikka on oltu köyhempiä. Tällä tavalla on jouduttu rahoittamaan näitä veroluonteisia maksuja entistä enemmän. Eli vasemmisto on ollut ay-liikkeen kautta myös vastuussa tästä savotasta.

En usko eikä ole tarkoituksenmukaistakaan tehdä mitään massiivista verotuksen kevennystä. Siihen ei ole mahdollisuuksia. Meidän on pidettävä ehdottomasti huolta siitä, että emme lähde luistamaan valtion velanotossa. Mutta kysymys on enemmänkin psykologiasta. Varsinkin kun tulee arvonlisävero kesällä voimaan, se tulee ainakin luomaan sen tyyppistä ilmapiiriä, että kansalaiset ehkä entistäkin enemmän katsovat, mihin rahojaan käyttävät. Sen vuoksi on tehtävä kokoomuksen ehdottaman näkemyksen mukaan jonkin määräinen tuloveron kevennys jo vuoden puolivälin paikkeilla.

Täällä on aika paljon puhuttu erilaisista muista asioista ja sanottu, että aina tämä verotus liittyy kaikkiin muihin asioihin. Kyllähän se niin tietysti on, mutta joskus pitäisi keskustella myös siitä, kannattaako ylipääntään tehdä työtä. Siis mikä on työn arvostus? Ahkeran tulee saada enemmän rahaa käteen kuin laiskan, ja sen joka ponnistelee, kouluttaa itseään ja yrittää — jonkun täytyy sanoa se suoraan — pitää saada tässä yhteiskunnassa parempi osa kuin sellaisen, joka mahdollisesti veltosteleee eikä halua ponnistella elämässään oman hyvinvointinsa eteen. (Ed. Vähäkangas: Paljonko työttömistä on laiskoja?) — Nyt ei puhuta lainkaan työttömyydestä. Se on hirvittävä yhteiskunnallinen ongelma. Minä puhun nyt laiskuudesta tai ahkeruudesta, ja silläkin on jonkin verran tekemistä tässä asiassa. — Tämän vuoksi yhteiskunnan oikeudenmukaisuus, paitsi että se on sitä, että pidetään huolta aina niistä, jotka ovat vähäosaisia tai työttömiä, yhteiskunnan oikeudenmukaisuus on toiselta puoleltaan sitä, että sen, joka on ahkera ja joka ponnistelee, täytyy myös jotain saada käteen.

Olisin vielä palauttanut mieliin, kun muisti on aika lyhyt, sen että vaikka veroshokki nyt on ollut aika kova kuluneen kuukauden aikana ja kansalaiset ovat oikeutetusti närkästyneet, täytyy muistaa, että jos ei olisi tehty sitä, mitä tehtiin joulukuussa kokoomuksen vaatimuksista, tämä shokki olisi ollut vielä kovempi. En väitä, että verotus keveni. Se säilyi edelleenkin liian korkealla tasolla, mutta minä vain palau-

tan mieleen, että tämän vuoden budjetin osalta tehtiin tuloveroasteikon inflaatiotarkistus, joka oli 2 prosenttiyksikön suuruinen, se oli 700 miljoonaa markkaa. Lainaveron alentaminen 1 prosenttiyksiköllä tulovälillä 100 000—150 000 markkaa vaikutti koko asteikolla 330 miljoonaa markkaa, eli yli miljardi markkaa kevennettiin siitä, mitä verotus olisi muuten ollut. Lisäksi päätettiin kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksestä, 400 miljoonaa markkaa. Eli tehtiin kuitenkin noin 1,5 miljardin markan kevennys siihen, mitä verotus muuten olisi ollut, viime joulukuussa ylimääräisenä siihen nähden, mitä alun perin suunniteltiin.

Toisin sanoen se ei ole vielä riittävä ruiske, vaan nyt tarvitaan jonkin verran lisää, kuinka paljon, siitä me lähiaikoina hallituksessa käymme keskustelua. Kun jotkut ovat harhautuneet väittämään, että minä olisin sitonut tämän puhtaasti johonkin maatalouden EU-pakettiin, niin se on väärä todistus, näin ei ole asianlaita. Olen todennut vain, että näistä asioista joudutaan hallituksessa päättämään samanaikaisesti tämän kevään kuluessa.

Vielä eräs pieni näkökohta. Kun tulemme EU:n jäseneksi, emme voi ylläpitää näin korkeata työn verottamista Suomessa.

Nimittäin siinä ei ole pelkästään se ongelma, jonka ministeri Viinanen totesi, eli että joudumme helpottamaan jonkun verran verotusta, jotta saisimme kansainvälistä, osaavaa väkeä kansainvälisiin yrityksiimme. Olen ihmetelty kovasti, miksi tästä on nostettu sellainen poru, koska he ovat kuitenkin sellaisia henkilöitä, jotka sataprosenttisesti hyödyttävät meitä enemmän kuin tästä maasta vievät eli tuovat tänne sellaista osaamista, jota me kipeästi tarvitsemme. He eivät tule tänne sellaisella verotuksella, joka meillä tällä hetkellä on.

Toinen vaara on, jos jatkamme tällä linjalla, vaikka meillä ei ole mitään harmonisointipakkoa tuloverotuksen osalta EU-jäsenenä — harmonisointipakko koskee vain välillistä verotusta, arvonlisäverotusta, tietynlainen harmonisointipakko — verotus johtaa siihen, että menetämme parasta aivovoimaa ja aivovuotoa tapahtuu Suomesta ulkomaille. Sitä tapahtuu jo nyt. Huomattava osa koulutetuista nuoristamme hakeutuu ulkomaille. Meillä ei ole tähän varaa. Ei ole varaa siihen, että he menevät 30 prosentin verotuksen piiriin ulkomaille, kun he joutuisivat täällä maksamaan 60 tai yli 50 prosenttia. Tämän vuoksi meidän on pakko ryhtyä omista lähtökohdistamme lähtevään verotuksen harmonisointiin ilman

mitään sen kummempaa ulkopuolista pakkoa ja tämä on aivan välttämätön toimintalinja, joka meillä on edessä.

Toisin sanoen, toistan vielä, meillä ei ole mahdollisuutta mihinkään suureen verokevennykseen. Mutta maltillinen tuloverokevennys on aivan välttämätöntä suorittaa tässä vaiheessa sekä talouspoliittisesti järkevänä että myös yhteiskuntapoliittisesti oikeudenmukaisena.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Lupaen, etten pitkitä tätä keskustelujaksoa kovin pitkälle tässä vaiheessa. Ajatukseni oli käyttää myöhemmin puheenvuoro, mutta kun tässä nyt on useamman ministerin sarja meneillään, haluan minäkin tähän lystiin ottaa tässä vaiheessa muutamalla sanalla osaa. Palaan tarkemmin siihen, mitä ed. Helle edellä toivoi, tänä iltana tunnin parin päästä ja käytän silloin perusteellisemmän puheenvuoron. Haluan tässä yhteydessä jo kuitenkin sanoa muutama asian, joilla tähdennän sitä, miten keskustassa näemme ja myös henkilökohtaisesti näen sen liikkumatilan, mikä taloudessa tällä hetkellä on kulutuskysynnän lisäämiseksi ja miten sitä liikkuma-alaa tulisi käytännössä käyttää tai hyödyntää.

Ensinnäkin haluan sanoa selvän ein kaikille niille, jotka kuvittelevat, että tämä hallitus tulisi tekemään sellaisen esityksen, että se keventäisi hyväosaisten tuloverotusta, korkeimpia marginaaleja, tuntuvasti siten, että se tämän kaiken rahoittaisi julkisia menoja tuntuvasti leikkaamalla. Tällaista tämä hallitus ei tule tekemään. Viimeksi mainittu toimintalinja merkitsisi käytännössä sitä, että pienituloisilta, keskituloisilta, lapsiperheiltä, sairailta ja työttömiltä otettaisiin ja annettaisiin niille, joilla nyt on jo työtä ja hyvä toimeentulo. Ja keillä Suomessa hätä on? Ei viimeksimainituilla, ei niillä, joilla on turvattu työpaikka ja hyvä toimeentulo. Eivät he nyt tarvitse erityistä lääkitystä, erityistä haavojen parantamista, joita haavoja kiistatta näillekin väestöryhmille siinä mahdollottoman kireäksi kiristyneessä verotuksessa on tullut, joka verotuksen kiristyminen on jouduttu läpi elämään viimeisten vuosien aikana. Tämän haluan sanoa ensin pohjaksi.

Toinen juttu on sitten se, että kiistatta talouden kehitys osoittaa tällä hetkellä vahvoja merkkejä siitä, että talous tervehtyy. Monilla indikaattoreilla mitaten olemme nousemassa hyvää vauhtia ylös siitä suosta, jossa olemme rämpineet syistä, joihin myöhemmin tänä iltana palaan.

Nämä valon merkit ovat siinä määrin voimakkaita, että ne antavat ainespuita ja edellytyksiä jossakin määrin kansalaisten kutsukysynnän lisäämiselle.

Kutsukysynnän lisäämismahdollisuuksia on näissä oloissa pääsääntöisesti kahta eri tyyppiä. Toinen on se, että verotusta kevennettäisiin, ja toinen on se, että erilaisia palveluita ja perusturvaan liittyviä etuuksia, jotka valtion budjetin kautta rahoitetaan, kohennettaisiin. Pääsääntöisesti näillä konsteilla kyetään periaatteessa kutsukysyntää lisäämään.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että hallitus tulee lähiviikkojen aikana arvioimaan ja sen on lähiviikkojen aikana tarkkaan arvioitava, mikä liikkumavara kutsukysynnän lisäämisessä kaiken kaikkinsa on. Se ei ole kovin suuri, mutta vähäinen kutsukysynnän lisäämismahdollisuus on, ja se vähäisenkin lisäämismahdollisuus, ollaksemme rehellisiä, on käytännössä rahoitettava kuitenkin velkaa lisää ottamalla. Muilla tavoilla siihen ei realistisia edellytyksiä löydy.

Minun mielestäni siis hallituksen piirissä onkin, niin kuin ministeri Viinanen lupasi, lähiviikkojen aikana arvioitava ne mahdollisuudet, mitä kutsukysynnän lisäämiseen kaiken kaikkinsa on, ja noista lähtökohdista, mitä sanoin, ei leikkaamalla niiltä, jotka ovat heikommassa tilanteessa, vaan arvioimalla talouden kehitys ja sen antamat mahdollisuudet mm. lisävelan ottamiseen ja sitä kautta kutsukysynnän lisäämiseen.

Keiden kutsukysyntää todellakin pitää kohentaa? Mielestäni kutsukysynnän vähäinen lisäys on suunnattava juuri keskituloisiin ja pienituloisiin ja niihin lapsiperheisiin, joiden jokapäiväinen leipä on tällä hetkellä monessa tapauksessa aika ahtaalla ja aika tiukalla. Niihin pitää suunnata nämä vähäiset liikkumavarat. Minä myönnän, että tästä saattaa tulla hallituksen sisälläkin jonkinlaista kädenvääntöä, mutta en välttämättä pelkää, että ministeri Viinase kansa ainakaan kovin suurta kädenvääntöä tästä kysymyksestä tulee.

Näistä lähtökohdista, arvoisa puhemies, minä pidän mahdollisena sitä, että tarkkaan rajaten ja sosiaalisesti oikein kohdennettuna on olemassa jonkinlaiset edellytykset kutsukysynnän lisäämiseen. Se tarkoittaa sekä verokeinoin lisäämistä että myös samalla siitä huolehtimista, että samassa mitassa myös kansalaisten perusturvaa kohennetaan. Jos verokevennyksiä joillekin annetaan, on turhaa kuvitella, että samanaikaisesti perus-

turvaan liittyvät indeksit jäädytetään. Niin ei tule tämä hallitus tekemään.

Arvoisa puhemies! Muilta osin palaan keskusteluun myöhemmin.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinase väite, että olisi pysytty budjetin raameissa, on kyllä totta vie bluffia. Näissä raameissa on pysytty vain vippakonsteilla, sillä että menoja on siirretty lisäbudjetteihin, joita viime vuonna oli viisi, ja sitten menoja on siirretty raamien ulkopuolelle, kuten pankkituki. Esimerkiksi viime vuonna maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta näyttävästi budjetista leikattiin 1,5 miljardia, mutta yllätys, yllätys, näillä viidellä lisäbudjetilla sinne tuotiin takaisin 1,4 miljardia. Eli menot ovat räjähtäneet, eivät pysyneet missään raameissa.

Mitä tulee pankkitukeen, olen sitä mieltä, että jos hallitus olisi siinä alun perin ottanut tiukeman otteen, ei olisi tarvinnut polttaa niin paljon veronmaksajien rahaa pankkiasioissa. Viittaan vain esimerkiksi säästöpankkiratkaisuun ja sen vitkutteluun.

Kolmanneksi, teollisuuden veronsietokyvyistä: On katsottava teollisuuden kokonaisverorasitusta, mitä se kestää ja mihin on varaa. Ympäristöverorasitusta on varaa nostaa, koska esimerkiksi vientiteollisuudelta ei ole ulosmitattu valuuttakurssihiyötyä. Suomessa on Euroopan alhaisin yritysverotus, ja kolmanneksi vielä valtio jakaa ruhtinaallisia elinkeinotukia, mikä on tullut moneen kertaan esille.

Neljänneksi, kutsukysynnän valuu tuontiin vain noin 25 prosenttia, eli 50 prosenttia eli puolet, niin kuin ministeri Viinanen sanoi.

Sitten ministeri Salolaiselle: Näyttäisi kyllä siltä, että hän on istunut turhaan kahdessa hallituksessa, koska hän ei ole oppinut mitään verotuksesta ja verotuksen suhdannepolitiikasta. Siitä, että sinipunahallitus kevensi veroja väärään aikaan, on nyt seurauksena se, että tämä hallitus on kiristänyt niitä väärään aikaan ja ilmeisesti vielä ensi vuoden vaalibudjetissa aikoo taas keventää niitä väärään aikaan.

Sitten haluaisin vielä kysyä ed. Heikkiseltä, joka paljasti kepun ryhmäpuheenvuorossa, että korkovähennyksestä pääomatuloverolaissa tuli sekava: Miksi siitä tuli sekava? Siksi, että ed. Heikkinen ja ed. Sasi toimivat sen leipureina. Hallituksen alkuperäinen esitys ei ollut sekava.

Ed. Zyskoviczin puhe oli melkoinen trapetsitaiteilijan limbo. Hän ilmeisesti unohti, mille yleisölle hän puhuu.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen jaksaa syyttää ay-liikettä ja palkansaaajia siitä, että he olivat solidaarisia työttömille, kun estivät työttömyysturvan leikkaukset. Siitä nimittäin oli kysymys.

Mitä tulee budjetin raameissa pysymiseen, kyllä aikamoinen vippaskonsti on raameissa pysymiseen myös se, että tänä vuonna normaalisti palautettavat veronpalautukset on siirretty vuodelle 1995. Eli vuonna 1995 saadaan kahdet veronpalautukset, toiset maaliskuussa todennäköisesti ja toiset joulukuussa.

Kun ryhmäpuheenvuorossani sanoin, että kansalaisten sietokyky verotuksessa on ylitetty, puhuin nimenomaan tuloverotuksesta. Tuloveron osalta tuo sietokyky on ylitetty. Jos vaatimuksemme 1,5 prosentin veronkevennyksestä otettaisiin sillä tavalla tosissaan, että hallitus todella tekisi niin, silloin päinvastoin, ministeri Viinanen, luulen, että ainakin pienituloisilla se menisi kokonaan kulutukseen, nimenomaan lapsiperheillä ja pientä palkkatuloa saavilla, koska heillä ei ole tähän mennessä ollut varaa ostaa niitä hyödykkeitä, joita he normaalisti olisivat ostaneet, jos heillä olisi siihen varaa ollut.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ihmetyttää vähän, että ministeri Viinanen jaksaa joka kerta vähätellä sitä, miten verojen kiristämisen ja leikkaukset ovat kohdistuneet pienituloisiin ihmisiin.

Päivällä muutama tunti sitten hän vähätteli sanoen, että mitäs niillä perhetukipaketin parilla — kolmellasadalla miljoonalla on merkitystä. Niillä on kuitenkin lapsiperheille melkoinen merkitys, jos niin paljon tämä ns. tukiuudistus pienensi lapsiperheitten tuloja.

Nyt hän sanoo, että eläkeläisten verotuksen kiristymistä on paisuteltu, ei se ole niin merkittävää. Kuitenkin minulla on tässä edessäni paperi, joka kertoo, että viimeisen kuuden vuoden aikana 4 700 markan suuruisia keskieläkettä saavan ihmisen verotus on kiristynyt 11,8 prosentista 19,4:ään eli reippaasti yli 60 prosenttia ja Ahon — Viinanen hallituksen aikaanakin noin 40 prosenttia. Jos puhutaan 4 700 markan kuukausieläkkeestä ja korotukset ovat tuota luokkaa, kyllä mielestäni täytyy olla melko tunteeton ihminen, joka väittää, että niillä ei ole mitään suurta merkitystä.

Sitten ministeri Viinanen ensin totesi täällä, että meillä on palkkataso hyvin kohtuullinen ja kilpailukykyinen, mutta hän siitä huolimatta vanhan tapansa mukaan rupesi kiroamaan pekaspäiviä ja arkipyhäkorvauksia. Eivätkö ne ole ihan samalla lailla osa niitä palkkakustannuksia, jotka ensin ministerin mukaan olivat kovin kohtuullisia ja kilpailukykyisiä? Ne ovat vain sillä nimellä maksettavaa palkkaa eivätkä mitään muuta.

Esitellessään pääomaveropakettia ministeri Viinanen puhui ylpeästi Euroopan alhaisimmista pääomaverotuksesta. Nyt hän epäilee, että jossakin muualla ehkä onkin alhaisempi. Se oli teidän sanomaanne.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti en voi antaa kovin paljon tunnustusta hallitukselle siitä vastauksesta, jonka se on antanut välikysymykseen.

Mitä ensinnäkin tulee talouspolitiikkaan, niin viime Veckans Affärer -lehden numerossa oli arvioitu eri maiden selviytymistä lamasta, ja valitettavasti Suomi oli selviytyjien joukossa viimeisenä aikataulullisesti, mikä valitettavasti johtuu osittain meidän omista toimenpiteistämme.

Vastauksessa todetaan seuraavasti: ”Tuloverotusta voidaan alentaa vain siinä tahdissa kuin esimerkiksi työttömyydestä johtuvat menot ja valtiontalouden tila sen sallivat.” Tämähän tarkoittaa sitä, että laskukautena kiristetään veroja ja nousukautena niitä jälleen alennetaan. Sanon, että tästä maailmasta ei varmasti löydy ainoatakaan kansantalouden oppikirjaa, joka sanoisi, että näin pitäisi tehdä. Tältä osin täytyy sanoa, että pitäisi tehdä ehdottomasti toisen tyyppisiä ratkaisuja, mitä tällä erää esitetään. Kyllä tilanne on kaiketi se, että jos me haluamme kasvusysäyksen ja haluamme nopeasti laman päättävän, ainoa oikea tapa on, että tuloverotusta kevennetään ja mahdollisimman nopeasti.

On oikein, että hallitus on asettanut tiettyjä ehtoja tälle kevennykselle. Eräs niistä on se, että täytyy pitää säästöistä kiinni. Aivan oikein, hallituksella on mahdollisuus pitää kiinni. Maaliskuussa hallitus teki raamiratkaisut budjetin osalta. Eikö tässä ole jo riittävät ainekset sille, että kevennyspäätökset voitaisiin tehdä, jos vain hallitus pysyy itse niissä raameissa, jotka se maaliskuussa päätti?

Hallitus on myös huolissaan koroista. Sanon, korot ovat riippuvaisia siitä, mikä on kansainvälisten sijoittajien usko Suomen selviytymiseen taloudellisesta lamasta. Mitä nopeammin saadaan

kasvu käyntiin, sitä nopeammin on edellytykset sille, että sekä lyhyet että pitkät korot voivat alentua. Veronalennus siis auttaisi myös korkojen laskussa.

Mitä tulee inflaatiopelkoon, hallitus on oikeassa, mutta jos tuloverotusta kevennetään, palkkojen nostopaineet ensi syksynä ovat selvästi pienemmät. Myös veroalennus merkitsisi sitä, että inflaationsykyys ei mahdollisesti lähtisi liikkeelle. Sanon, hallitus on veronalennuksen suhteessa jo muutamia kuukausia myöhässä. Päätökset olisi pitänyt tehdä jo aikaisemmin, mutta sanon, että nyt alkaa olla viimeinen hetki tehdä ne päätökset.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinasen puheenvuoro oli eräässä suhteessa hyvin masentava. Hän sanoi ilmeisesti ensimmäistä kertaa erittäin selkein sanoin, jos kohta on sanonut tämän aikaisemminkin, mutta ei ehkä näin selkeästi, että parlamentaarisen järjestelmän yläpuolella on toinen valta, jolle me emme voi mitään. Voi kyllä kysyä, niin kuin kansalaiset ovat kysyneet, toki jostakin muusta syystä, kuin mistä tässä keskustellaan, mitä varten eduskuntaa tarvitaan. Jos me emme pysty päättämään maan asioista niillä valtuuksilla, joita meillä hallitusmuodossa on, silloin meidän pitää antaa valta sille, joka niistä päättää. Annetaan valta kolmen koplalle, jonka on silloin katsottava, kun meitä ei enää ole, kokonaisuudessaan tätä maata, kaikkia kansalaisia, eikä pelkästään omia ryhmiään ja etujaan.

Minä olen hyvin paljon tätä asiaa miettinyt. Minusta on surkea juttu suomalaiselle yhteiskunnalle, että ei eduskunta eikä hallitus pysty tekemään niitä rakenteellisia ratkaisuja, joita aivan välttämättömästi olisi tarvittu. Jos ne olisi tehty, työttömyys olisi aivan varmasti pienempi. Minä olen ihan takuulla varma.

Minä alan olla myös sitä mieltä, että sen 500 miljoonan markan tähden tehdyn yleislakkouhkausten olisi pitänyt antaa toteutua. Se olisi osoittanut, miten järkyttävän väärässä ay-liike on. Sen jälkeenhän on tehty paljon pahempia asioita ja ay-liikkeen hyväksyminä. Palkansaajille on tehty paljon pahempia verojen korotuksia ay-liikkeen vaatimuksesta, kuin mitä ne ns. solidaarisuuden osoitukset olisivat 91 syksyllä ja 92 keväällä olleet, jolloin yleislakkouhka oli käynnissä.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Viinanen on aikaisemminkin osoittanut, että hän ei ymmärrä, mitä vihreiden esittämä veromalli tarkoittaa. Tämän ymmärtämättömyytensä hän on tänään jälleen todistanut. Puhun siinä toivossa, että joku muu ymmärtää.

Sinänsä minusta on hämmästyttävää, että diplomi-insinöörin koulutuksen saanut ihminen ei käsitä, että kaikki verot ovat loppujen lopuksi peräisin tuotannosta. Jos yhtä tuotannon tekijää verotetaan ankarasti, sen hinta verotuksella nostetaan, se merkitsee sitä, että tämä tuotannon tekijä joutuu huonompaan asemaan yritysten tekemissä valinnoissa. Tällä hetkellä sellainen tuotannon tekijä, jonka hinta on verotuksella nostettu pilviin, on työ. Suomessa työn tuottavuus on pitkän aikaa kehittynyt noin 3 prosenttia vuodessa. Tämä johtuu siitä, että yritykset ja julkishallintokin ponnistelevat säästääkseen työtä, ottaakseen käyttöön työtä säästävää tekniikkaa, jolle on olemassa markkinat, ja tämä tekniikka kehittyy koko ajan.

Yhtä hyvin voisimme luoda markkinat energiaa säästävälle tekniikalle. Muistutan siitä Brundtlandin komission tavoitteesta, että kehittyneissä teollisuusmaissa laskettaisiin energian kulutus puoleen vuoteen 2030 mennessä. Se edellyttäisi noin 2 prosentin vuotuista energian säästöä. Jos me pystymme työtä säättämään 3 prosenttia vuodessa tekniikkaa kehittämällä, niin kyllä 2 prosentin vuotuinen energian säästökin olisi mahdollista, jos vain halutaan. Mutta tätä hallitus ei ole halunnut. Yhtenä seurauksena tästä on se, että meillä on nyt 500 000 työtöntä.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinanen ja moni muukin on puuttunut ns. harmaaseen talouteen ja pimeään työhön. Mielestäni suurin syy on nimenomaan erittäin korkea verotus, jota kaikin keinoin pyritään välttämään. Tietysti muutenkin pyritään välttämään verotusta, sehän on yleinen kansalaishuvi, mutta nimenomaan silloin, kun se on erittäin korkea.

Herra puhemies! Ministeri Viinanen puuttui automaatioon ja siihen, että sitä puolta ei voi rokottaa lainkaan. Tuntuu toisaalta käsittämättömältä se, että ensiksi valtio tukee yrityksiä, että voidaan rationalisoida, saada ihmisiä kilometritehtaalalle, ja sen jälkeen ne yritykset, jotka ovat työvoimavaltaisia eivätkä pysty automatisoimaan, joutuvat yhä suuremmassa mittakaavassa osallistumaan ns. yhteiskunnan elatusapumak-

suihin. Eli jonkinlainen kohtuus pitäisi minun mielestäni rakentaa työvoimavaltaisten ja automaatisoitujen yritysten osalle.

Herra puhemies! Täällä on puhuttu ministeri Salolaisenkin suulla äsken verotuksen oikeudenmukaisuudesta ja siitä, että pitäisi veroastetta laskea. Minun mielestäni niiden henkilöiden osalta, joilla on varaa maksaa veroja, mitään alennuksia tällaisessa tilanteessa ei tarvitsisi tehdä. Mutta niin kuin ministeri Pekkarinen totesi, erityisesti työttömät, sairaat ja eläkeläiset ovat joutuneet kyllä kohtuuttoman suurella määrällä osallistumaan suhteellisesti ottaen laman mak-suun. Eli sille puolelle minun mielestäni pitäisi suorittaa alennuksia, jotta ihmisille jäisi edes jonkin verran ostovoimaa. Nyt eletään niillä rajamailla, että joudutaan menemään sosiaalilukulle. Eikö olisi paljon järkevämpää, että henkilöillä olisi kädessä pieni tulo, jolla he voisivat ostaa?

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinanen kauhisteli työttömyysturvamaksua, joka on korkea, ja vaatii sen pienentämistä siten, että leikataan työttömyysturvaa. Ministeri Viinaselle ei ole ilmeisesti koskaan tullut mieleenkään, että työttömyysturvamaksua voitaisiin pienentää vähentämällä työttömyyttä. Juuri sitä välikysymyksellä tarjotaan, että pyritään alentamaan työttömyyttä. Niin voitaisiin pienentää työttömyysturvamenoja, joista pelkästään päivärahamenot viime vuonna olivat 21 miljardia markkaa.

Ministeri Viinanen totesi, että työnantajan kansaneläke- ja sairavakuutusmaksuista, jotka ovat 3,85 prosenttia suurimmalla osalla yrityksistä, ei kannata valittaa. Se on ihan hyvä kannanotto. Selvitysmies Pukkilahan esitti työnantajien vaatimuksen mukaisesti, että työnantajan kansaneläkemaksu pitää poistaa. Olen iloinen, että olemme yhdestä asiasta ministeri Viinaseen kanssa samaa mieltä. Työnantajan kansaneläkemaksua ei tule poistaa.

Ministeri Viinanen ei kyllä tiedä pienituloisten ihmisten elämästä yhtään mitään, kun hän arvioi, että kolmasosa pannaan säästöön ja kolmasosa velan maksuun. Moni varmasti panee enemmän kuin kolmasosan velan maksuun. Säästöön ei jää yhtään, vaan eletään kädessä suuhun. Kaikki mikä tulee, menee. Se käytetään kulutukseen, välttämättömään kulutukseen. Tämä on todellista arkipäivää huomattavalle osalle suomalaisista, niin työttömille, eläkeläisille kuin monille lapsiperheille.

Vielä eläkeläisten verotuksesta totean, että minulla on sosiaali- ja terveysvaliokunnalle jaettu laskelma, jonka mukaan 4 737 markan eläkkeestä eläkeläispuoliso maksaa I kuntaryhmässä 1 195 markkaa ja II kuntaryhmässä pahimmillaan melkein 1 300 markkaa veroa. Eli veroprosentti ei ole vain vajaa 20 prosenttia, vaan 25 prosenttia. Se on aivan liian korkea veroprosentti näin pienistä eläkkeistä.

Ed. Hä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kokoomuksen ministerit ovat mielestäni totaalisesti väärässä, kun he jatkuvasti asettavat veroalennusten ehdoksi budjettileikkaukset. Ministeri Viinanen, teidän leikkauksen ne työttömyysturvaan, eläkkeisiin, kansalaisten perusturvaan yleensäkin ovat samalla tavalla kysyntää leikkaavia ja kysyntää supistavia kuin teuttamanne veronkorotuksetkin. Minä ihmettelen, ministeri Viinanen, että ette suostu ymmärtämään sitä, että ylikireä talouspolitiikka itse asiassa on lisännyt valtion menoja. Se on lisännyt myös pankkituen tarvetta. Se on lisännyt työttömyyskorvausten tarvetta, yleensäkin syventänyt lamaa. Ei riitä, että toimitaan talouden tarjontapuolella niin kuin hallitus on toiminut yritysten tukien muodossa ja yritysten verohelpotusten muodossa, vaan pitää myös elvyttää kysyntää niin kuin oppositio on vaatinut. Veroastetta alentamalla voidaan lisätä työllisyyttä, voidaan lisätä verojen karttumista myös ministeri Viinaseen kassaan ja sitä kautta myös vähentää menoja, kun työttömyyskorvaukset käyvät tarpeettomiksi. Mutta nykylinjan jatkuminen todellakin tukahduttaa pienimätkin kasvun oireet.

Minusta hallituksen epäjohtonmukaisuutta tässä keskustelussa on myös osoittanut se, että vaikka hallitus ei mitenkään suostunut moniin toiveisiin ja vaatimuksiin arvonlisäverotuksen voimaantumisen siirtämisestä, niin toisaalta hallituksen piiristä ollaan kuitenkin vaatimassa veronalennuksia ikään kuin kompensatioksi arvonlisäverotuksen voimaantulosta. Mielestäni te olette kohta kohdalta osoittanut oikeaksi opposition arvostelun teidän talouslinjaanne kohtaan, myös näissä yksityiskohdissa.

Samoin minusta on varsin masentavaa, että ministerit täällä eduskunnan edessä valittavat harmaista työmarkkinoista ja pimeistä töistä. Teillä on valta toimia, ministeri Viinanen. Suositelisin, että aloittaisitte johtajien optiolainoista.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen lähti, mutta pyytäisin, että ministeri Viinanen voisi valaista minua verotusasiassa. Käykö tässä samalla tavalla kuin lapsilisien korottamisen yhteydessä, että sitten veronkorotukset veivät enemmän kuin lapsilisiä korotettiin? Käykö nyt niin, että jos hieman pudotetaan tuloveroasteikkoa, prosentti pari tai mitä nyt on suunniteltu, ja arvonlisävero astuu voimaan, se vie kaksinkertaisesti pieni- ja keskituloiselta sen, mitä veronhuojennusta taulukkoon tulee?

Otetaan nyt vaikka asuntokysymys. On laskettu, että oli oma tai vuokra-asunto, markan perneliö arvonlisävero tuo lisäkustannuksia ja vesi- ja jätevesimaksut kaksinkertaistuvat. Näillä kahdella esimerkillä jo yli tuhannen markkaa nykyistä suuremmat kustannukset tulevat asumisesta. Miten te näette tai voitteko sanoa, että pieni- ja keskituloinen hyötyisi kaavailluissa taulukkoerojen alennuksissa edes tätä summaa, saati jotakin muuta? Taitaa tulla takkiin, vaikka alennuksista puhutaan.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli monia kohtia ministeri Viinanen puheenvuorossa, joihin haluaisin puuttua, mutta puutun nyt ajan puutteen vuoksi vain yhteen, siihen farisealaiseen taivasteluun, jota ministeri Viinanen puheenvuorossa samoin kuin monissa muissa puheenvuoroissa on kohdistettu ns. pimeihin töihin. Minä olen eilen viimeksi teettänyt pimeitä töitä. Minä olen maksanut eräälle naiselle siitä, että hän paikkasi minun verkkoni. Minä maksoin hänelle suoraan käteen enkä ottanut siitä mitään kuittia. Oletan, että hän ei ilmoita sitä veroilmoituksessa. Epäilen, että suurin osa salissa istujista on joskus toiminut samoin. Minusta on huomattavasti parempi, että ihmiset tekevät pimeitä töitä kuin ovat tekemättä yhtään mitään. Oli paljon parempi, että se nainen paikkasi minun verkkoni kuin että hän olisi jättänyt sen tekemättä. Minä en pidä tätä missään tapauksessa moraalittomana, ainoastaan lain vastaisena.

Pimeät työt lisäävät huomattavasti tehokkaammin kansallisvarallisuutta kuin muut työt. Niihin ei liity mitään turhaa paperisotaa, ei mitään turhia kokouksia, ei turhia valvojia käyttämässä. Se on puhdasta työtä, puhdasta tulosta jatkuvasti. Se ei ole valtiontaloudellisesti oikeaa toimintaa, mutta kansantaloudellisesti se ehdottomasti on sitä.

Näin ollen nähdäkseni ongelma ei ole varsi-

naisesti pimeät työt vaan yleisen käytännön vastainen laki. Sitä tulisi muuttaa. Lakia pitäisi muuttaa, ministeri Viinanen, eikä pistää vainu-koiria perään pimeiden töiden tekijöille. Pitäisi sallia se, että esimerkiksi yksityinen ihminen tekee verottomasti toiselle yksityiselle ihmiselle töitä ja se toinen maksaa siitä. Muuttakaa lakia sillä tavalla!

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinanen, te torjuitte ed. Apukan vaatimuksen arvonlisäveroprosentin alentamisesta sillä, että kuluttaja ei näe hinnoissa, jos näin tapahtuisi. Te annoitte aika raadollisen kuvan yrittäjistä, mutta kun itse olette toiminut aikoinaan yrittäjänä, varmasti tunnette. Minä en sitä epäile. Mutta, ministeri Viinanen, eikö silloin voida valita toinen vaihtoehto, jota ed. Apukka ehdotti: Siirretään lain voimaantuloa, jolloin ei tämä raadollisuus yrittäjien taholta pääse esiin?

Se, että ministeri ehdottaa arvonlisäveroprosentin korottamista, on ennenkuulumatonta. Oletteko miettinyt, kehen se kohdistuu? Rikkaat eivät pysty kuluttamaan enempää kuin he nykyisin kuluttavat. Näin ollen vähävaraiset joutuisivat entistä huonompaan tilanteeseen, koska heidän osaltaan tavarain hinta joka tapauksessa nousisi.

Sitä minä en ymmärrä, minkä vuoksi parturit ovat aina teidän hampaissanne. Te ette lainkaan mieti sitä, että jos arvonlisävero, niin kuin nyt on päätetty, tulee parturipalveluihin, pimeät työt lisääntyvät ja verojen maksu ja sosiaaliturvamaksu valtiolle vain vähenee. Työttömyyskin tulee lisääntymään. Hinnat tulevat kohoamaan.

Haluan vielä lopuksi todeta, että hallitus on itse omilla toimillaan aiheuttanut pimeiden töiden lisääntymisen esimerkiksi työttömyysturvatarvaisen yhteydessä, jossa palkan ja työttömyysturvan yhteensovitus tapahtui. Sehän tarkoittaa käytännössä pimeiden töiden lisääntymistä.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua hieman häiritsee ministeri Viinanen antautunut mieliala, kun vihreäthän vain tarjoavat hänelle lääketä, jolla hän voisi saavuttaa kolme tärkeää tavoitetta samaan aikaan: Hän voisi pitää huolta valtion rahakirstusta keräämällä suurin piirtein saman määrän veroja kuin tähän asti, hän voisi luoda työllisyyttä ja edistää ympäristönsuojelua, ilman että siihen tarvittaisiin erikseen budjettivaroja. Tämähän on vihreän verouudistuksen ajatus, että vähen-

nämme työn teettämisen ja tulojen verotusta ja siirrämme verotuksen painopisteen ympäristöhaittojen verottamiseen.

Ministeri Viinanen, voin kertoa teille, että Euroopan yhteisön komissio ilmoittaa eräässä asiakirjassa laajalla konsensuksella hyväksyneensä sellaisen ajatuksen, että juuri tämän suuntainen verouudistus on välttämätön. Kun te sanotte, että Suomessa ei voida tehdä mitään niin kauan kuin maailmalla automaatio jyllää, Suomessa ei voida lisätä ympäristöveroja niin kauan kuin kansainvälisesti ei mennä tähän, voin kertoa teille, että Suomessa kannattaisi olla edelläkävijä, koska tämä ajatus on jo hyväksytty kaikkialla, kuinka voimme muodostaa työn ja ympäristön uuden liiton. Teidän kannattaisi ottaa vakavasti se, että liikkeellä on erittäin päteviä taloustieteilijöitä, jotka pitävät suorastaan lähtökohtana, että näin tulisi toimia.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pidän erittäin valitettavana sitä asennetta, jolla ministeri Salolainen käsitteli veropolitiikkaa. Ministeri Salolaiselle veropolitiikka oli joko vaalienaluspoliitiikkaa, vaalipoliitiikkaa tai toisaalta pelkkää psykologiaa. Itselleni veropolitiikka on hyvin keskeinen osa talouspolitiikkaa ja nimenomaan tässä tilanteessa keskeinen osa myös suhdanepoliitiikkaa.

Pidän myös valitettavana sitä, että ministeri Salolainen nimenomaan tässä yhteydessä ryhtyi nostamaan keskusteluun laiskuusteemaa. Hän korosti sitä, että ihmisten aktiivisuudesta täytyy antaa jokin palkkio esimerkiksi alempina veroina. Tämä ei sovi tippaakaan yhteen tämän hallituksen harjoittaman veropolitiikan kanssa, jossa nimenomaan työn tekemistä on rangaistu ja pääomatuloilla elämistä hyvitetty alentamalla heidän verokantaansa huomattavasti, tämä vielä niin, että jos joku ottaa miljoona markkaa velkaa ja perustaa oman yrityksen tai ottaa miljoona markkaa velkaa ja ostaa toisen yrityksen osakkeita, näidenkin henkilöiden verotus on erisuuruisen suosien nimenomaan "laiskaa" henkilöä, joka itse ei yrittäjäpanosta siihen edes pistä.

Kun nyt on neljä kokoomuslaista edustajaa käyttänyt puheenvuoron, kaksi ministeriä ja kaksi kansanedustajaa, en ole ainakaan itse vielä päässyt perille, mikä on kokoomuksen veropoliittinen linja ja miten kokoomus suhtautuu niihin veronalennusvaateisiin, joita puolue on esittänyt. Onkin syytä todeta, että kun ed. Zyskiewicz syytteli sosialidemokraatteja kahdella tuollilla istumisella, sekin on parempaa kuin kokoo-

muksen nykyinen tilanne. Kun ministeri Salolainen puolueen puheenjohtajana on jyrissyt lyövänsä nyrkkiä pöytään hallituksessa, hän ei ole havainnut sitä, että keskustalaiset ovat vieneet tuon pöydän pois ajat sitten.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun on kuunnellut ministereiden puheita, ennen kaikkea ministeri Pekkarisen puheita, ja myös sitä, mitä kokoomuksesta esitetään, jollakin tavoin hallitusta käy sääliksi, kun opposition pitää tehdä välikysymyskin, että hallitus ymmärtää lähteä veroja alentamaan. Tätähän on nyt luvattu, ja oikeastaan riitaa näyttäisi olevan enemmänkin päivästä, milloin se toteutetaan. Keskustelu osoittaa, että välikysymys oli tarpeellinen ja välttämätön ravistelemaan myös hallituspuolueissa ihmisiä hereille havaitsemaan se todellisuus, joissa suomalaiset elävät.

Olisin kommentoinut sen verran veronalennusten ja kulutuksen lisäämisen yhteyttä, että ehkä on vähän väärä käsitys, että suomalaisilla alkaisi jokin merkittävä konsumerismi, jos veroja alennetaan. Tosiasia on, että melkein kaikki suomalaiset joutuvat säästämään välttämättömyydestä. Se taloudellinen helpotus, joka välikysymyksen tavoitteena on, ei mene mihinkään ylimääräiseen hömpötykseen vaan todella tarpeelliseen. Useissa puheenvuoroissa on tuotu tätä asiaa esille, mutta minusta se on niin tärkeä kysymys, että sitä ei voi olla liikaa korostamatta. Ihmiset ovat todella ahtaalla tässä maassa tänä päivänä.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Ensinnäkin ed. Luukkaiselle kehysasioista: Se on aivan totta, että pankkituki sellaisenaan otettiin kehysten ulkopuolelle, mutta kysynpä vain, olisiko ehkä noin suuruusluokkaa 40—50 miljardia enemmän pitänyt leikata. Meikäläiselläkin säili tuli tositilanteessa vastaan, sen tasaisen leikkauksen tekeminen. Teistä jokainen tajuaa sen, että vaikka otettaisiin 25 miljardia markkaa kahtena vuonna toinen toisen päälle, se lisäleikkauksena olisi sula mahdollisuus. Siihen eivät hallituksen voimasuhteet riitä, eikä löydy eduskunnastakaan sellaista enemmistöä. Me liikumme silloin perusturvaan liittyvissä asioissa, ja se oli pakko tunnustaa. Se on aivan totta. Se irrotettiin ja kerrottiin, että näin täytyy tehdä. Se, että tällä hetkellä on tehty noin 30 miljardin markan edestä erinäköisiä säästöpäätöksiä, on tuottanut tuskaa valtavan paljon sekin. En voi kuvitella, että tuo 50 miljardia olisi vielä lisää

pitänyt leikata niinä vuosina. Minä uskon, että yhteiskunta olisi vähän toisenlaisessa mallissa, jos näin olisi toimittu. Siinä otettiin realismia käyttöön.

Mitä tulee maatalouteen, pitää paikkansa, että budjetti laaditaan arvioitun keskisadon mukaan ja on Korkeimman kädessä, minkälainen sato tulee, ja se on rahoitettava tavalla taikka toisella. Niin on tapahtunut kautta aikojen, että laaditaan keskisadon mukaan, eikä minun enustajan kykyni riitä siihen ainakaan, että arvioisin etukäteen sadon määrän. Se on eräs mitoitustapa. Onko oikea tai väärä, ei voi sille mitään, näin näyttää kuitenkin satoa ja tuotantoa tulevan.

Sama koskee sitä, että lisäbudjetteja joudutaan antamaan, siitä syystä erityisesti — jos unohdetaan ns. työllistämislisäbudjetit, jotka ovat luku sinänsä — että lakisäateiset menot on katettava. Vaikka kuinka tarkkaan yritetään valtiovarainministeriössä eri ministeriöiden esitykset käydä läpi, toisin sanoen varmistaa, että mitoituspohja on oikea, virheitä näyttää tulevan eikä vähiten sen takia, että työttömyydestä tulevat menot ja työttömyyden kasvu ovat aiheuttaneet arviointivirheitä vuodesta toiseen. Toki sieltä löytyy muitakin harkinnanvaraisia asioita. Muun muassa on aiennettu työllisyysyistä tiettyjä menoja ja siten on vaikeutettu kiistatta kehyyksiin pääsemistä, mutta se synti on sittenkin varsin vaatimaton. Eivät siinä kuitenkaan ole kyseessä kuin ehkä miljardin luokan järjestelyt.

Mitä säästöpankkiratkaisun vitkutteluun tulee, siihen olen syytön. Muistan hyvin katkerasti ne päivät, jolloin täällä se ratkaisu tehtiin, että kaadettiin omaisuudenhoitoyhtiölainsäädäntö, mutta sitä nyt on turha enää valittaa. Se on tapahtunut, mikä on tapahtunut, mutta en ainakaan siitä päätöksestä syytä ota niskoilleni.

Kun sanoin kulutuksesta, en sanonut suinkaan, että 50 prosenttia menee kulutukseen, vaan ehkä kolmannes, josta 50 prosenttia menee kotimaisiin, 50 prosenttia ulkomaisiin hankintoihin, eli kolmannes säästöihin, kolmannes velan maksuun ja kolmannes kulutukseen, joka jakautuu sitten puoliksi, mutta ehkä nyt tällaiseen asiaan ei kannata sen enempää puuttua.

Työttömyysturvan leikkauksiin on syytä palata sen verran, että sanoin aikaisemmin, että tavoitteena oli pyrkiä supistamaan työttömyysvakuutusmaksun tai näiden maksujen nousua, olkoon sitten palkansaajille taikka työnantajille. Silloin varsin hyvässä hengessä, en nyt enää kyllä jaksa muistaa, oliko vuosi vai kaksi sitten, työ-

markkinajärjestöjen edustajien kanssa kaikessa rauhassa veran takana käytiin läpi niitä epäkohtia, joita järjestelmään syntyy. Oli varsin suuri yhteisymmärrys, että suuruusluokkaa 700 miljoonaa taikka jotain muuta tällaisia epäkohtia, porsaanreikiä taikka koettuja järjestelmän vinkouksia löydettiin, ja tunnustettiin molemmiin puolin, että näissä voidaan tehdä muutoksia — nämä olisivat ihan asiallisia oikaisuja — kunnes asia sitten viimeisellä rivillä ja viimeisissä neuvotteluissa kääntyi siihen, että mihinkään ei voitu koskea, ja sen jälkeen ajauduttiin työttömyysvakuutusmaksuun. Eli kyllä tosiasia on, että palkansaajajärjestöjen sisälläkin ainakin niitten ihmisten parissa, jotka ne asiat tuntevat, tunnustetaan, että epäkohtia ja ongelmia on ja ne olisi pitänyt korjata, mutta jostain syystä niitä korjauksia ei sitten voitu, arvovaltasysteistä ilmeisesti, tehdä.

Sen torjun, että veronpalautuksia olisi tahallaan siirretty tältä vuodelta. Olen tehnyt kaikkeni sen puolesta, että veronpalautukset voitaisiin maksaa, mutta valitettavasti pääomaverouudistuksen vuoksi se ei onnistu. Kun uudistus täällä tehtiin, kerrottiin, että kun se on niin suuri uudistus, se tulee ilmeisesti aiheuttamaan sen, että verotus ei valmistu ajoissa. Sitä on yritetty kaikin keinoin kiirehtiä, mutta siihen ei käytännössä ole mahdollisuutta. Verotus tulee ilmeisesti valmistumaan ehkä marras — joulukuun vaihteen tietämillä. Se on ainakin viimeinen arvio, joka minulle on useiden keskustelujen jälkeen kerrottu, ja aiemmaksi ajankohtaa ei millään käytännöllä pystytä muuttamaan. Maksatukset pystytään valitettavasti tekemään vasta seuraavana vuonna. En näin olisi halunnut eikä varmasti kukaan, koska eihän se ongelma sieltä mihinkään mene. Toisena vuonna budjettiaukko on vähän pienempi kuin kuukautta myöhemmin, kun vuosi vaihtuu. Eli nyt on muutaman kuukauden viipeestä kyse, mutta mikään tarkoituksenmukaisuuskysymys tämä ei todellakaan ole ollut.

Lapsiperheistä toteaisin sen, että kyllä siitä 200 miljoonasta vähän liian suuri mekkala on nostettu, kun lapsilisien kokonaismäärä on 9 000 miljoonaa. Ei sitä lapsilisien määrää edes tuon 200 miljoonan markan tarkkuudella pystytä arvioimaan. (Ed. Stenius-Kaukonen: Kyllä pystytään! Lasten lukumäärä tiedetään!) — No, enpä tiedä. Eipä siltä näytä ainakaan budjettiesityksissä. Joka vuosi tulee lisäbudjeteissa lisäyksiä näihin lukuihin. Kyllä lapsia ehtii tammikuussa pistää alulle enemmän kuin on arvioitu, ja ne ehtivät syksyllä vielä maksuun, jos vähänkin toimeen

ryhdytään. Ei kannata viisastella tällä asialla. Siinä on vielä kolme kuukautta muistaakseni aikaa toimia alkuvuodesta.

Eläkeläisten verotuksessa pyrin nimenomaan kertomaan, mikä verotuskäytäntö on eläkeläisten ja palkansaajien välillä, ja niitä eroja vertailemaan. Se ero ei kovin merkittävä missään tapauksessa ole. (Ed. Laine: 15 miljardia kerätään eläkeläisiltä veroja!)

Ed. Sasille, joka ei ole salissa, toteaisin, kun hän sanoo, että on viimeinen hetki muuttaa veroja, kun nousukausi painaa päälle ja veronkevennykset tulevat väärään aikaan, että herää kysymys, pitäisikö jättää muutokset tekemättä, etteivät tule väärään aikaan, tällä logiikalla. (Ed. Hämäläinen: Siitä voidaan kokoomuksessa keskustella!) En oikein tiedä, mikä on oikea ratkaisu.

Mutta kun samalla puhuttiin raamiratkaisusta, on todettava myös se, että kun ed. Sasi totesi, että raamiratkaisu on tehty, niin tällä kertaa sitä ei tehnyt hallitus eli valtioneuvosto. Raamit antoi nimenomaan valtiovarainministeriö, kun kuukaan ei sitoutunut niihin. Sen takia minulla on epävarma olo siitä, pysytäänkö niissä raameissa. Haluan saada ne budjettikirjat käteeni, jolloin tiedän, että kun punakynän otan toiseen käteen, niin menot tulevat kehyksiin.

Mitä tulee alijäämiin ja kansainvälisiin sijoitajiin, on kyllä käytännölle aika vieras ajatus se, mitä ed. Sasi muistaakseni totesi, kun hän sanoi, että meidän vaihtotaseemme on positiivinen jnp. Se, mitä ulkomaiset sijoittajat tänä päivänä pitävät erittäin tarkkaan silmällä, on meidän velkamme kehitys. Sitä on turha kenenkään miksikään muuksi muuttaa. Se on minulle viikoittaista keskustelua, ja lähtiessäni parin viikon päästä maailmalle jälleen todistamaan, kuinka hyvin meidän asiamme ovat, tämän asian kanssa olen tekemisissä joka ikisen sijoittajan kanssa. Siitä halutaan varmistua, onko meillä olemassa päätöksiä, joilla menokehitys pystytään pysäyttämään, kun pohditaan, halutaanko meille ulkomaista lainaa antaa siinä määrin kuin me haluamme. Se on muuten totinen tosi. Sitä on turha yrittää millään muilla tunnusluvuilla kiertää. Se on asia, joka on päälimmäisenä huolenaiheena myös Suomeen uskovilla sijoittajilla.

Olen samaa mieltä ed. Ukkolan kanssa, että kyllä silloin, kun maan etu vaatii, saa jäädä puolueiden etu, etujärjestöjen etu ja kaikkien muiden etupiirin etu, olkoon järjestö minkä merkin tahansa. Mielestäni eduskunnan siinä pitäisi olla avainasemassa ja katsoa maan etua ja unohtaa,

mitä lobbarit eri tahoilta meille esittävät. Mutta eipä näitä aloitteita ole paljon näkynyt, jotka etupiirin varpaille astuisivat, sellaisia aloitteita, jotka täällä viettäisiin läpi. Eli maan etua siinä suhteessa varmastikaan tässäkin talossa ei ole haluttu päälimmäisenä pitää.

Mitä tuottavuuden lisäämiseen tulee, niin kylähän tuottavuus on kasvanut lisätyöllä, mutta on tässä maassa ollut varaakin tuottavuutta nostaa. On todella ollut varaa, ja tuon jälleen esiin sen, mitä sanoin alun perin, kun puutuin arkipyhäkorvauksiin: On aika merkittävää, että sunnuntaipäivistä maksetaan ylimääräistä palkkaa. Mikä logiikka siinä on? Enkä tiedä, minkä takia nyt on tervehtytty tässä maassa niin valtavan paljon. Ei joka yskästä pidetä enää sairaslomaa, niin kuin aikaisemmin tapa oli.

Mitä ympäristötekniikkaan tulee, niin siihenhän on satsattu, ed. Hassi, varsin paljon KTM:n määrärahojen puitteissa. Esimerkiksi kaikki demolaitokset on pyritty rahoittamaan, mitkä järkeviä ovat. Viime vuoden vaihteessa kaivettiin kaikki esiin ja rahoitettiin ja tänä vuonna KTM:n energiarahoilla rahoitetaan ymmärtääkseni lähes kaikki mahdollinen. Sinne on panostusta tehty kyllä uskomattoman paljon, jopa mielestäni alkaa olla yläraja saavutettu. Toisaalta sitä pitää tukea edelleenkin, ohjata tuotekehitykseen. Se on tulevaisuuden ala väijäämättä, mutta sen pitää tapahtua siten, että nykyisiä määrärahoja kohdennetaan järkevämällä tavalla eikä ripotteleamalla kyseenalaisiin tarkoituksiin.

Ed. Vistbacka, kyllähän asia niin on, että ennen kuin tämä hallitus valtaan astui, pimeitä töitä tehtiin silloinkin. Kyllä veroja on vältetty ja pimeitä töitä tehty. Muistan sen keskustelun kuutamourakoinnista, joka oli vallalla 80-luvun lopulla silloisellakin verokannalla, ja sen jälkeen, vaikka veroja kuinka laskettiin, niitä tehtiin edelleenkin ja on tehty kautta aikojen, ja kyllä siinä suhteessa selkärankaa meillä tarvitaan. En voi ymmärtää sitä ed. Paloheimon näkemystä, että me antaisimme edes semmoisen viestin, että parempi kun makseskellaan näitä maksuja ja palkan luonteisia kuluja pimeästi. Sitten on turha valittaa veroja, jos tälle tielle lähdetään.

Yielä puutun työllistämiseen ja työttömyys-turvanmaksun suhteeseen, josta ed. Stenius-Kaukonen muistaakseni puhui. Kysynpä vain, miksi suomalainen pienyritystä ei uskalla työllistää tänä päivänä, miksi hän teettää mieluummin ylitöitä. Kun yrittäjiltä kysyy, niin vastaus on täysin selvä. He eivät uskalla työllistää siitä syystä, että jos tilauskanta ei kestäkään tämän tasoi-

sena kuin tällä hetkellä, työntekijästä eroon pääseminen, joka sinänsä on valitettava tapahtuma, on liian kallista. Kyllä kai tämmöisessä tilanteessa voisi ajatella, että edes määräaika ... (Ed. Stenius-Kaukonen: Tuotannollisista ja taloudellisista syistä pääsee erittäin helposti työntekijöistä eroon!) — Kyllä minä tiedän sen helppouden, se ei ole kovinkaan helppoa! (Ed. Stenius-Kaukonen: Se on aivan yksinkertaista, niin paljon pannaan porukkaa pihalle koko ajan!) — Yrittäjillä ainakin on tämä kanta. — Tehdään kerrankin psykologinen liike ja muutetaan määräaikaisesti löysemmiksi niitä lakeja, jos tässä psykologialla pärjätään uskon, että tätä kautta varmasti saataisiin työpaikkoja, ja moneen muuhunkin työläinsäädännön muutosten määräaikaiseen kokeiluun voitaisiin ryhtyä ja katsoa, mitä jälkiä tulee työllistämisessä. (Ed. Hämäläinen: Katsootaan nyt ensiksi lomautussakot!)

En minä, ed. Laine, esittänyt, että arvonlisävero pitäisi nostaa, vaan kerroin esimerkkinä, millä tavalla verot toimivat, millä tavalla valtion kassaan tulee rahaa ja millä tavalla verot hinnoissa näkyvät.

Sitten kajoan erääseen epäkohtaan vielä, mihin ei ole haluttu puuttua enkä ole saanut puuttumaan asianomaisia ministereitäkään; pääomatulojahan täällä on kritisoitu. Miksi käytännössä maassamme on mahdollista tänä päivänä nauttia vaikka kolmesta asunnosta pääomatuloja eli vuokratuloja ja asua itse siitä huolimatta vuokra-asunnossa ja nostaa asumistukia yhteiskunnalta? Kukaan ei kysy pääomatuloja tänä päivänä, vaan yhteiskunta jakaa tukea tällaisiin tarkoituksiin. Tältäkin tosiasialta silmät ummistetaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ministeri Viinanen ihmetteli parturitaksojen eroavuuksia. Menin Tampereella parturiin. Työn jälkeen parturi kysyi, tarvitaanko kuuttia. Kun sain "ei", parturi sanoi, että se on 50 markkaa. Sen jälkeen katsoin peiliin ja vedin karvalakin päähäni. Tulin autollani Helsinkiin Arkadiankadun parturiin, jossa parturi sanoi, kun kysyin, saako tästä enää mitään, että "katsotaan, katsotaan, sanoi parturi". Hän ei kysynyt, tarvitaanko kuuttia, ja otti 105 markkaa. Mutta sen jälkeen minä sain ottaa karvalakin päästäni ja kävellä eduskuntaan. Se on sillä tavalla, ettei kilpailu hintoja miksiäkään muuta. Ne, joilla käydään parturissa ja joilla on tasoa, pystyvät ottamaan hintaa. Toiset taas tekevät halvalla ja tekevät sellaista kuin tekevät. No, se ei paljon veropoliitikkaamme liittynyt.

Ennen kuin menen varsinaiseen asiaan, toetan, että on jäänyt mieleeni jälleen kerran vasemmistosta tullut ajatus, jonka esitti nyt ed. Seppäsen poissa ollessa ed. Apukka. Hän sanoi, että ecuratkaisu ilman devalvaatiota kesällä 1991 oli taloutemme kehityksen pahimpia vitsauksia. Tämä on kovin yliarvostettu asia. Ensinnäkin ecuratkaisu oli sellaisenaan symbolinen, muodollinen, sillä ei ollut minkäänlaista vaikutusta. Kun sitten aikanaan syksyllä devalvoitiin Suomen markka 12,3 prosenttia, ei kukaan enää puhunut mitään ecusidonnaisuuksista.

Henkilökohtaisesti — löytyy kyllä pöytäkirjoista — silloin ainoana tässä salissa lausuin, että pitäisi devalvoida ainakin muutama prosentti, se oli kovin vähän, ecuratkaisun yhteydessä. Mutta SMP:n ryhmä ei silloin vastustanut ecuratkaisua. Me tiesimme, että kysymys on symbolinen, sillä ei ole mitään merkitystä. Sitten se syksyllä nähtiin. Devalvoitiin aivan vapaasti, mutta silloin tapahtui suuri virhe. Devalvoitiin 12,3 prosenttia, kun olisi pitänyt devalvoida 32,3 prosenttia. Silloin olisi tulevaisuudessa välttytty valuuttapöljyreiden toimenpiteiltä, kun aikanaan kuitenkin jouduttiin laskemaan tästä syystä markka kellumaan ja nähtiin, että sen yliarvostus oli vähintään tuota luokkaa, jopa enemmänkin.

Hallituksen varovaisuuden syksyn 1991 devalvaatiossa kyllä ymmärtää siltä pohjalta, että hallitus tiesi niin kuin kaikki tiesivät varsin hyvin, että yhteiskunta, sen liike-elämä, on voimakkaasti velkaantunut ulkomaille ja jokainen prosentti devalvaatiota tiesi myös velan lisäystä näille yrittäjille. Näin ollen tällainen varovaisuus oli tietysti perusteltua, mutta se, että devalvoitiin liian vähän, aiheutti Suomelle tuntevia tappioita, niin yksityisille, pankeille kuin yhteiskunnallekin.

Herra puhemies! Otin tuossa rypistyneen paperin mukaan, ja se on ed. Luukkaisen ensimmäisenä allekirjoittama välikysymys. Laitan VR:n kioskilta 15 markalla ostetut silmälasit päähäni ja alan ihmetellä välikysymystä ihan lukemalla. Otsikkona ensinnäkin lukee "Työnteon verottamisen keventämisestä". Silloin on puutteellinen, tämä on virheellinen. Pitäisi sanoa: "Työ- ja eläketulon verottamisen keventämisestä", silloin se olisi huomattavasti helpompi ymmärtää.

Katsotaan pontta, johon kaikki aikanaan keskittyy: "Aikooko hallitus ryhtyä nopeasti keventämään työnteon verottamista, jotta työn kotimainen kysyntä saataisiin elpymään ja työllistämisen tulisi kannattavaksi?" Mitä tämä tarkoittaa? Ei se tarkoita yhtään mitään. Pitäisi olla

näin: "Aikooko hallitus ryhtyä nopeasti keventämään työ- ja eläketulon verottamista, jotta ostovoiman kasvun myötä maan kotimarkkinat saataisiin elpymään ja työvoiman kysyntä kasvuun." Silloin se olisi sama asia, mutta kun pitää sanoa aina kaikki näin mahdollittoman hienosti, toisin sanoen täysin käsittämättömästi.

Siinä tapauksessa, jos välikysymyksen tekijät tarkoittavat sekä otsikossa että ponsilausumassa sitä, mitä äsken suommennettuna totesin, olen täysin ja vilpittömästi samaa mieltä. Tässä mielessä minun täytyy olla ehdottomasti samaa mieltä kuin välikysymyksen tekijät nimenomaan ponsilausuman osalta. Tästä on juuri suomalaisessa yhteiskunnassa tällä hetkellä kysymys.

Ne toimenpiteet, mitä tämän hallituksen toimesta on tehty vuodesta 91 eteenpäin maan talouden ulkoisen tasapainon kohentamiseksi ja maan talouden perusrakenteiden uudelleen muuraamiseksi, ovat olleet ehdottoman välttämättömiä. Eivät ehkä kaikissa tapauksissa virheettömiä eikä sitä voida vaatikaan. Ne ovat olleet ehdottoman välttämättömiä katastrofin estämiseksi, katastrofin, jonka edessä oltiin helmikuussa 93, näin arvelen. Ministeri Viinanen on lähtenyt kävelemään, mutta silloin hän varsin hyvin tiesi, miten ulkomaiset rahahanat Suomessa suljettiin. Pankinjohtajat Suomen Pankkia myöten hyppelivät seinille tietäen katastrofin olevan edessä. On selvää, että tältä tuholta hallitus on ollut velvollinen Suomen pelastamaan, ja se on sen tehnyt. Tältä osin kansalaiset jopa ainakin hiljaisesti ymmärtävät, että tämä on ollut pakko.

Mutta hallitus teki pahan virheen tämän vuoden alkupuolella. Minun tekee mieli puhua maaliskuun manifestista taisi olla helmikuu eikä manifesti tähän liity ollenkaan, toisin sanoen se vain pyörii minun kielelläni. Tämä tilanne, joka tapahtui maaliskuussa, kun ihmiset katselivat tilipussejaan, oli katastrofi.

Suomalaisessa yhteiskunnassa oli alkanut herätä pieni vihreä toivon kipinä tai ruohon — kai kipinäkin saattaa olla vihreä — pieni toivon oras alkoi suomalaisessa yhteiskunnassa myös psykologiselta kannalta nousta. Ihmiset alkoivat uskoa tulevaisuuteen. Monet, joilla oli sukanvarressa jotakin, kaivoivat sitä sieltä esille ja lähtivät toteuttamaan ihmisen normaalia ja luonnollista viettiä ostaa jotakin. Eivätkös naiset, ed. Linnainmaa, mielellään lähde ostoksille? On jotakin hienoa asiaa, ja naisten täytyy ainakin pari kertaa vuodessa käydä ostoksilla, niin ainakin meidän vaimon. On luontainen vietti lähteä ostoksille, ostaa jotakin tarpeeseensa tai tarpeettomasti.

Ja tämä ilmiö alkoi suomalaisessa yhteiskunnassa olla tämän vuoden alkupuolella, kunnes sitten tuli tämä, mikä nähtiin tilipusseissa. Ihmiset saivat tuloistaan riippuen 100—1 500 markkaa vähemmän. Eläkeläiset romahtivat täysin. Monet ihmiset vaipuivat toivosta suorastaan manalaan. Kaikki toivo oli mennyttä. Ihmisistä tuli suuresta osasta epätoivoisia. Siis tämä hallituksen tempu korottaa veroja ja maksuja, vaikka siihen erältä osin on tuotu perusteita SAK:n kanssa tehdystä sopimuksesta, oli miten oli, oli paha virhe. Sen korjaaminen on erittäin vaikeaa.

Näiltä osin nyt kun puhutaan siitä, että ihmisten elämää pitäisi vähän höystää veronalennuksilla, jotta ostovoiman lisäys tapahtuisi tai ainakin sen maaliskuussa tapahtunut väheneminen voitaisiin jotenkin kompensoida, olisi nyt välttämätöntä. Näin ollen ministeri Viinasen kitsas vastaus tähän välikysymykseen ei tyydytä minua lainkaan. Tällä ovat hallitusryhmät sitten tietyllä tavalla ehkä vaalien lähestyessä tehneet omia hyppäyksiään, omia ehdotuksiaan, ja tämä on tietysti tavallaan luonnollista, mutta mitä ministeri Viinasen vastaukseen tulee, se ei paljon toivoa herätä, sitä toivoa, joka meni maaliskuun tilipussin mukana.

Tilanne on nimittäin sillä tavalla, että tämän maan taloutta ei elvytetä teitä tekemällä työttömyystöinä eikä niillä investoinneilla, jotka antavat töitä muutamalle traktorikuskille, kuorma-autoilijalle jne., vaikka nekin työt ovat välttämättömiä. Suomalaisen yhteiskunnan kotimarkkinatalous elvytetään vain ostovoimaa lisäämällä, kulutuskysyntää elvyttämällä sillä tavalla, että tuotannosta kaupan kautta kuluttajalle kulkeva tavaravirta lähtee liikkeelle. Silloin sekä tuotanto että kauppa, liike-elämä, pystyvät antamaan lisää töitä, pystyvät maksamaan lisää palkkaa, mikä taas kiertyy uutena ja lisääntyvänä ostovoimana yhteiskunnan markkinoille. Tällaisten tietöiden teettämisellä, joita esimerkiksi sosialidemokraatit ovat kovasti kannattaneet, tällaisten tilapäistöiden hankkimisella on tiettyä positiivista vaikutusta pienelle ryhmälle mutta ei yhteiskunnalle. Tämä suomalainen yhteiskunta ja sen kotimarkkinatalous, josta nyt kaikki on kiinni, lähtee nousuun vain, vaikka keinotekoisesti, kulutuskysyntää elvyttämällä.

Nyt kysytään, mistä rahat siihen, jos tehdään 3 tai 4 prosentinkin taulukkokorjaus. 2 prosenttilakin on psykologinen vaikutus, mutta korjauksen täytyy olla vähintäänkin sellainen, että se palauttaa ennen maaliskuuta olleen tilanteen ihmisten ostovoimassa. Ei ole mitään epäilystä,

ettei tähän kannattaisi ottaa, kun jo on otettu 200 miljardia markkaa velkaa, vielä vaikka 8 miljardia markkaa velkaa täyttämään näin syntyvä budjetin tulopuolen vajuusi, koska jos kotimarkkinat lähtevät liikkeelle normaalilla tavalla, mitä yhteiskunta odottaa, niin tämä summa tulee kaksinkertaisena takaisin ja aivan varmasti. Tähän pitäisi lähteä. Vaikka sitten otetaan 8 miljardia markkaa, se ehkä tuo 4 prosentin muutoksen taulukoihin. Se on ainoa, mikä pistää pyörät liikkeelle.

Muuten jatketaan samaa rataa, otetaan 70 miljardia vuodessa velkaa niin kauan kuin saadaan. Kyllä täällä kotimarkkinoilla täytyy pistää elämä pyörimään. Sen vuoksi tämä on ehdottomasti välttämätöntä. Vahinko vain, että siihen sisältyy nyt sitten populistisia irtilähtöjä. Vaalit lähestyvät. Jokainen pitää niin hallitus- kuin oppositioryhmissäkin tietynlaista veroalehuutoa kauppaa. Nyt pitäisi hallituksessakin ilman tällaisia irtiottoja sopia näiden vaikeiden vuosien jälkeen keskenään hiljaisuudessa ja hallituksen omana yhteisenä tahtona ilmoittaa yhteiskunnalle ja kansalaisille, että olemme eläneet vaikeita aikoja, mutta nyt on sen verran vihreätä valoa näkyvissä, että voimme helpottaa hiukan kansalaisten elämää, ja se pitäisi sanoa se heille suoraan. Sillä on psykologinen vaikutus, sillä on käytännön vaikutus. Näin asia on, sanoo ministeri Viinanen sitten mitä hyvänsä.

Tässä lopussa vielä, tässä on 12 minuuttia kulunut, muutamia asioita haluaisin täältä ottaa. Täällä lukee heti kärkeensä virheellinen lause: "Ahon hallitus on nyt ollut vallassa kolme vuotta. Tänä aikana Suomen talous on luhistunut." Kyllä se on tänä aikana luhistunut, mutta luhistuminen johtuu siitä, että Ahon hallitukselle aikanaan annettiin sinipunahallituksen toimesta luhistumassa oleva talo, jonka luhistumista ei voinut enää mitenkään välttää. Tämä Ahon hallitus osti tietyllä tavalla tilan velattomana, mutta huomasi eräänä päivänä, että se on korviaan myöten kiinnitetty. Toisin sanoen sitä vedettiin nenästä tässä kaupassa ja sen näki selvästi siinä, että sosialidemokraatteja, jotka tiesivät, missä kunnossa maan talous oli — Liikanen oli lähtenyt, Louekoski oli tullut tilalle hoitelemaan loppuseremonioita — demareita, jotka tiesivät tarkkaan, missä tilanteessa luhistuva talous oli, teitä ei olisi saanut hallitukseen millään hinnalla.

Mutta nyt te käytätte, koska politiikka ei tunne elämän realiteetteja, raa'asti oppositiota hyväksenne röykyttämällä, ilman että olisitte pysyneet esittämään minkäänlaisia vaihtoehtoja

näiden vuosien aikana tälle politiikalle. Te hankitte nyt suurta vaalivoittoa itsellenne, vaikka aikanaan olitte itse aiheuttamassa sen luhistumisen, joka konkretisoitui Ahon hallituksen aikana. Elämä on tällaista. Toinen tekee potin, toinen korjaa sen, ja politiikka tietysti jatkuu tämän tyyppisenä. Minä vain haluaisin, että ihmiset tietäisivät tämän asian; tuskinpa se täältä kovin laajalle leviää, lehteriyleisöäkin on niin vähän.

Sitten muutamia lyhyitä kohtia.

Tässä puhutaan siitä, että MTK on esittänyt, että EU-jäsenyydessä maatalouden osuutta kompensoitaisiin veroja alentamalla. Mikä ihme tämä on? Tavalla tai toisella ehkä nelisen miljardia markkaa me joudumme antamaan maataloudelle tukea Euroopasta tulevan tuen lisäksi. On yhdentekevää, tapahtuuko se verokompensaatiolla vai suorana tukena, jos haluamme maatalouden pitää pystyssä; jos emme halua, se on toinen asia, mutta sekin on tuhoisa tie.

Täällä puhutaan vientiverojen keräämisestä. Kyllä kai jokainen tietää, että suomalainen vientiteollisuus erityisesti devalvaation jälkeen oli niin huonossa kunnossa ulkomaisen velkaantumisen vuoksi, että vientiveron perimiseen ei ole ollut mahdollisuutta. Vientiteollisuuden on pitänyt maksaa ulkomaisia velkojaan pois merkittävässä määrin, minkä se on tehnytkin. Sillä ei ole ollut mitään mahdollisuutta vientimaksujen maksamiseen, siis sen voiton leikkaamiseen, mitä devalvaatiosta aiheutui. — 15 minuuttia tulee täyteen, näen, herra puhemies, hyvin, mutta en ole kovin usein sitä ylittänyt.

Ihan pariin kohtaan vielä lausun jotakin.

40 miljardia markkaa pankkitukea. Tuon pankkituen tarve rikollisen toiminnan kautta tai holtittomana lainanantona syntyi edellisen hallituksen aikana rahamarkkinoiden vapauttamisen myötä ilman valvontaa. (Ed. Vistbackan välihuuto) — Yhtään markkaa ei ole syntynyt Ahon hallituksen aikana sitä pankkitukea, joka nyt on maksettu. Kaiken lisäksi, ed. Vistbacka, tässä salissa aikanaan yksimielisesti sovimme, että me pidämme pankit pystyssä. — Nyt välikysymyksessä kysytään, miksi on maksettu 40 miljardia markkaa pankkitukea. Eikö tämä ole aika lailla outoa asiaa. Pitäisi vähän miettiä, mitä papereihin laitetaan.

Lisäksi tässä puhutaan, että vuodelle 95 hallituksen tarkoituksena on tehdä vaalibudjetti. Ministeri Viinanen sanoi aika mukavasti aikaisemmin, että jos kerran noususuhdanne silloin alkaa, ei sitä verohelpotusta enää tarvittaisikaan, miksi sitä enää maksetaankaan. Joka tapauksessa ve-

rohelpotusten aika psykologiselta kannalta on nyt ja tässä: heinäkuussa, elokuussa tai kesäkuussa ja merkittävänä sillä tavalla, että se palauttaa tilanteen sellaiseksi kuin se oli ennen maaliskuun suurta veronkorotusta tai paremmaksi. Se palauttaa edes jotenkin inhimillisiin oloihin sellaiset eläkeläiset, joiden nenä on painunut jo toimeentulominimin alapuolelle. Se lisää ostovoimaa ja auttaa suomalaista yhteiskuntaa kotimarkkinoiden kautta normaaliin kiertoon, mikä on ainoa keino tällä hetkellä, ei tietöiden teettäminen.

Ed. Backman: Herra puhemies! Jäin oikeastaan odottamaan ed. Aittoniemen puheen lopuksi, että hän yhtyy joukkueesta toiseen siirtyvien pelaajien vaatimukseen siirtopalkkioiden verottomuudesta.

Herra puhemies! Olemme keskustelemassa luottamuksesta. Luottamus voi pohjautua vain siihen, että ihmiset, jotka tekevät päätöksiä, ovat sanojensa takana, ja siihen, että heidän harjoittamansa politiikka on uskottavaa, ja erityisesti siihen, että suomalaiset ja Suomen kansa luottavat näihin päättäjiin. Tämän hallituksen politiikkaan ei enää ole luottamusta. Sen uskottavuus on horjunut vuosien varrella. Uskallan väittää, että jos ulkomaiset rahalaitokset ovat lisänneet luottamusta Suomen hallitusta ja sen harjoittamaa talouspolitiikkaa kohtaan, niin kotimaassa tuo luottamus on romahtamisen partaalla. Mielestäni on hyvin tärkeää, että samat puheet voidaan pitää riippumatta siitä, onko tulossa vaalit, samat puheet pitää voida pitää riippumatta siitä, puhutaanko oppositiosta vai hallituksesta käsin.

Tämän vuoksi haluan tähän keskusteluun aluksi lainata vuoden 90 syksyn budjettikeskustelua. Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenvuorossa tuolloin todettiin seuraavaa: "Marginaaliveroa ja veroasteikkoja on voitu selvästi alentaa kaikissa tuloluokissa, vaikka rohkeampiinkin ratkaisuihin alempaan suuntaan olisi pitänyt päästä. Tuloverotuksen uudistamisessa siis saavutettiin alkuperäiset tavoitteet, mutta nopeampi kehitys kilpailijamaissamme edellyttää myös Suomessa uudistuksen jatkamista. Kokoomuksen eduskuntaryhmä vaatii verouudistuksen jatkamista ja tuloveron osuuden alentamista valtion verotuloista sekä selkeää marginaaliverojen alentamista kaikissa tuloluokissa. Valtiovallan on tunnustettava palkansaajien oikeutettu vaatimus entistä suurempaan osaan työtuloistaan. Työntekoa motivoivana ja kustannuskehitystä hillitsevä tekijänä voidaan tällä keinolla kiis-

tatta kohottaa Suomen kilpailukykyä. Toivottavasti ammattijärjestötkin viimein ymmärtävät sen, että markkakorotukset voidaan korvata veronalennuksilla. Sitä ei vielä tähän mennessä ole tapahtunut. Se, jos mikä, tarjoaisi mahdollisuudet selkeälle tuloverotuksen edelleen alentamiselle." Nyt työmarkkinajärjestöt ovat jo useamman vuoden ajan pidättäytyneet palkankorotuksista, on noudatettu ns. nollalinjaa. Ne ovat odottaneet vastapainoksi veron kevennyksiä. Mitä ne ovat saaneet? Veronkiristyksiä.

Lainaus jatkuu: "Kokoomuksen eduskuntaryhmä on ilmoittanut verouudistuksen jatkavoitteiltaan. Edellytämme, että myös muut puolueet ilmaisevat veropoliittiset tavoitteensa eivätkä tyydy pelkkään tavoitteettomaan arvostelijan osaan." Täällä tänään kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa ei nimenomaan esitetty konkreettisia tavoitteita, vaan tyydyttiin suurempiin linjanvetoihin ja moitittiin oppositiota huutokauhasta veropoliitikalla.

Viimeinen lainaus: "Ylijäämäiset budjetit ja jatkuva valtionvelan alentaminen tarjoavat seuraavalle hallitukselle erinomaiset lähtökohdat ja mahdollistavat elvytystoimet, jotka ovat todennäköisesti lähitulevaisuudessa tarpeen." Tähän äskeiseen päätti tuolloinen ryhmäpuheenjohtaja Iiro Viinanen kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron. Nyt Iiro Viinanen ilmoittaa jotenkin tutun tuntuisesti, että veronkevennysten aika ei ole nyt, vaan ne ovat lähitulevaisuudessa. Lainaus Iiro Viinasen tämänpäiväisestä puheesta: "Päätösten aika ei ole juuri nyt mutta ei kovin kaukana ajallisesti. Budjetin valmistelun yhteydessä nähdään todelliset, mm. alkuvuoden kulutuskysynnän ja monet muut taloutemme kehitystä kuvaavien tunnuslukujen viimeaikaiset muutokset, ja niiden pohjalta tehdään ratkaisuja."

Minun täytyy sanoa, että en luota enää niihin tilannearvioihin, joita Iiro Viinanen on esittänyt täällä aiemmin ja joita hän esittää nyt enkä luotan hallituksen talouspoliittiseen analyysiin.

Mitä tuolloin 90 syksyllä puoli vuotta ennen eduskuntavaaleja sanoi suurimman oppositio puolueen ryhmäpuhuja? "Keskusta on mm. SAK:n ja TVK:n kanssa yhtä mieltä siitä, että verouudistus on epäsosiaalinen ja se on kasvattanut tuloeroja. Lapsiperheiden, pieni- ja keskituloisten sekä yksinhuoltajien asema on heikentynyt verouudistuksen tuloksena. Keskusta on valmis eduskunnassa sekä korjaamaan verolakeja etenkin keskituloisten osalta että toteuttamaan tulonsiirtoja, joilla pienituloisten ja lapsiperheiden asemaa parannetaan."

Näin tuolloin ed. E. Aho. Hän tuolloin opasti myös hallitusta suhtautumisessa silloiseen oppositioon ja olisi ollut toivottavaa, että tämä hänen opastuksensa olisi hänellä myös tänä päivänä muistissa. Lainausta ed. E. Ahon tuolloisesta puheesta: "Keskustan yhteistyötarjousten torjuminen on hallituspuolueiden, etenkin kokoomuksen, valitsema nimenomainen strategia. On haluttu osoittamalla osoittaa, että asiat voidaan hoitaa ilman oppositiota, erityisesti ilman keskustaa. Siksi yhteistyö talousongelmien korjaamiseksi on ollut hallitukselle mahdoton ajatus. Tämä itsekäs puoluepoliittinen ajattelu muistaen on kohtuutonta syyttää oppositiota yhteistyökyvyttömyydestä ja talouspolitiikan korjauskehdotusten puuttumisesta."

Halusin ottaa nämä kaksi lainausta useamman vuoden takaa esiin sen takia, että täällä tänään on syytetty sosialidemokraatteja nyt suurimpana oppositiopuolueena vastuuttomasta politiikasta, siitä että esitämme populistisia katteettomia lupauksia, ilman että meillä olisi omia ohjelmia ja, kuten ed. Zyskowitz totesi, he eivät halua lähteä mukaan tähän veroalennushuutokauppaan. Sosialidemokraatit ovat omissa veropoliittisissa linjauksissaan olleet erittäin vastuuntuntoisia, ovat esittäneet erittäin selkeitä vaihtoehtoja hallituksen politiikalle, eivät ole syyllistyneet ylilyönteihin sen paremmin verotuksen tasosta puhuttaessa kuin nyt veronalennusvaatimusten suuruudessa. Olemme ilmoittaneet, että oikea suuruusluokka veronalennuksiin on noin 1,5 prosenttia, ja tässä mielessä emme kuvittelekaan, että valtiontaloudellisesti olisi mahdollista tehdä vielä tämän vuoden aikana kovin suuria veropoliittisia toimenpiteitä.

Olennaista kuitenkin on se, missä vaiheessa näitä veropoliittisia toimenpiteitä tehdään. Ministeri Viinanen tämpäpäiväisessä puheenvuorossaan toteaa: "Verokehitys on ensisijaisesti seurausta yleisemmästä talouskehityksestä." Mutta uskallan väittää, että kokemus osoittaa verotuksella ja veropolitiikalla olevan huomattavasti merkittävemmän roolin. Se ei ole pelkästään seurausta yleisemmästä talouskehityksestä, vaan päinvastoin. Viime vaalikauden esimerkki osoittaa, että yleinen talouspolitiikka ja sen kehitys oli seurausta hyvin pitkälti myös tuolloin väärin ajoitetusta veropolitiikasta ja silloin väärin ajoitetuista veronkevennyksistä. Nyt voidaan tehdä samanlainen virhe. Nyt voidaan mennä veronkiristyslinjalla läpi tämä lamavaihe kuten tähän saakka hallitus on järkevästi tehnyt. Ja kun hallitus ilmoittaa, että joskus tulevaisuudes-

sa parempien aikojen koittaessa on veronalennusten aika, tuolloin juuri tehdään se virhe, että veronalennukset ruokkivat talouden mahdollista ylikuumenemista, ja silloin ei ole opittu mitään viime vaalikauden virheistä veropolitiikan osalta.

Tässä mielessä toivon, että hallituksen sisällä veropolitiikka ei olisi pelkkä vaaliase, ei pelkkää psykologiaa niin kuin se tänään puheenvuoroissa on ollut, vaan se olisi erittäin keskeinen osa talouspolitiikkaa ja keskeinen osa suhdannepolitiikkaa. Veropolitiikka ei myöskään ole ainaakaan itselleni pelkästään keino kerätä valtion kaipaamia tuloja, joita tulonsiirtoina jaetaan eteenpäin, vaan se on myös osa yhteiskuntapolitiikkaa ja veropolitiikalla voidaan osittain, tiettyyn määrään saakka, hoitaa myös yhteiskuntapoliittisia tulonjaollisia tavoitteita. Tältä osin vielä yksi lainaus vuoden 90 syksyn budjettipuheenvuoroista.

Ed. Heikkinen, joka tänään on käyttänyt jo ryhmäpuheenvuoron, totesi tuolloin: "Mielestäni koko verouudistuksen pahin virhe on ollut siinä, että yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus on unohtettu ja syrjäytetty. Verotusta olisi voitu, voitaisiin ja pitäisi edelleen käyttää yhteiskuntapolitiikan välineenä." Juuri näin. Itse toivon, että tässä veropoliittisessa keskustelussa olisi enemmän pohdittu verotuksen merkitystä ylipäättään osana yhteiskuntapolitiikkaa, osana talouspolitiikkaa, ei pelkästään osana valmistautumista eduskuntavaaleihin niin kuin se nyt näyttää useilla erityisesti hallituspuolueilla olevan.

Mitä verotuksessa on viime vuosina tapahtunut? Verotusta on kiristetty huomattavasti ei pelkästään tuloverotuksen osalta, jota täällä on painotettu, vaan keksimällä uusia veromuotoja. Kun ei ole iljetty nostaa tuloveroa, on keksitty matkustajavero, televero, kiinteistövero, autonkäyttömaksu, arvonnalisävero jne. Kaikkien näiden "verouudistusten" seurauksena verotus on kiristynyt, mutta samanaikaisesti verotuotto on pienentynyt. Mielestäni tämä jo osoittaa sen, että veropolitiikkaa on harjoitettu väärin myös valtiontalouden kannalta.

Keskeinen erimielisyys tämän vaalikauden alussa sosialidemokraattien ja hallituksen välillä oli se, mitä tuolloin olisi pitänyt tehdä. Sosialidemokraatit esittivät, että tuolloin olisi pitänyt mieluummin vaikka ottaa 5—10 miljardia markkaa lisää velkaa elvytykseen kuin siinä yhteydessä tehdä lisäsäästöjä, jotka vievät kansalaisilta ostovoimaa ja syventävät lamaa. Olimme sitä mieltä, että tuolla politiikalla olisi pystytty estämään

tulevien vuosien lisävelkaantuminen. Silloin meille täältä hallituksen puolelta todettiin, että hallituksen politiikka tulee osoittautumaan oikeaksi ja sen politiikan seurauksena valtio ei tule velkaantumaan niin paljon, kuin jos elvytystoimet olisi aloitettu noin 2—3 vuotta sitten. Nyt näemme, mihin olemme joutuneet. Olemme nimenomaan velkaantuneet hallituksen toimenpiteiden seurauksena, ei sen seurauksena pelkästään, sanon: pelkästään, että viime vaalikaudella tehtiin joitakin suhdannepoliittisia virheitä.

Keskeinen ongelma on täällä esiin tullut pääomaverotuksen ja tuloverotuksen suuri ero. Se aiheuttaa verotuksen turhaa kiertämistä. Se aiheuttaa lisää sitä harmaata taloutta, jota täällä on osin paheksuttu, osin ymmärretty. Kun tällä hetkellä meillä on kysyntälama, niin mitä tekee hallitus? Hallitus pyrkii tukemaan tuotantoa. Ed. Heikkinen kehui, että on annettu tuotannollisille investoinneille verohelpotuksia. Ei lisätuotanto meitä nosta tästä lamasta, vaan sille tuotannolle täytyy olla kotimarkkinoilla myös kysyntää. Sen takia nyt kaivataan nimenomaan kysynnän elvyttämistä myös veropoliittisin toimenpitein.

Itseäni eivät liiemmin lämmitä kokoomuksen vaatimukset progressiivisuuden edelleen alentamisesta. Itse kuulun siihen vanhakantaiseen veropuolueeseen, joka pitää veropoliittikan yhtenä tavoitteena myös tulonjakopoliittikkaa. Kun nyt painopiste on siirretty kunnallisveroon, erilaisiin sotumaksuihin ja välillistä verotusta on kiristetty, se on tarkoittanut samalla koko progressiivisen verojärjestelmän murenemista siten, että progressiivisuus ei enää ole kovinkaan suurta. Joissakin toimenpiteissä tämä jopa kääntyy itseään vastaan. Kun TEL-maksu ja työttömyysvakuutusmaksut työntekijöiden osalta ovat vähennyskelpoisia, se tarkoittaa sitä, että ne maksut ovat pienituloisella suurempia kuin suurituloisella prosentuaalisesti.

Mitä verotuksessa tulee tulevaisuudessa tehdä? Pääperiaatteeksi sopivat edelleen sinipunan tavoitteet eli laaja veropohja, sen kautta kohtuulliset veroasteet, neutraalisuus, yksinkertaisuus, oikeudenmukaisuus ja nimenomaan tähän tilanteeseen lisäedellytyksenä se, että verotuksen tulee olla taloudellista toimeliaisuutta edistävää, ei sitä lamauttavaa. Reunaehtoina tälle politiikalle ovat tietysti kansainvälinen kehitys, toisaalta harjoitettava yhteiskunta- ja talouspolitiikka ja kolmantena julkisen talouden tila. Työn teettämistä ja tekemistä tulee tässä tilanteessa tukea. Sen lisäksi välillisen verotuksen puolella näen huomattavasti nykyistä enemmän mahdolli-

suuksia harjoittaa kestävä kehityksen mukaisen kulutuksen suosimista. Tämä tarkoittaa nykyistä selkeämmin kohdistettua välillistä verotusta.

Tuloverotuksen painopiste pitäisi tässä suhdannepoliittisessa ja yhteiskuntapoliittisessa tilanteessa asettaa lapsiperheiden tilanteen kohen-tamiseen, mutta ei siten, että se hoidettaisiin lisä-vähennysjärjestelmän kautta. Tämä tarkoittaa sitä, että en näe kovinkaan suuria mahdollisuuksia esimerkiksi asteikkojen kautta tapahtuvan tuloverotuksen keventämiseen, vaan pidän parempana joko tasaverojen kuten kunnallisverojen tai sotumaksujen alentamista tai vielä parempana suorien tulosiirtojen käyttämistä tämän vastapainona eli esimerkiksi lapsilisien lisäämistä edelleenkin ja ne nimenomaan kohdistettuina oikeisiin perhetyyppeihin.

Täällä sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa jo todettiin ongelmat, jotka liittyvät välillisiin työvoimakustannuksiin, niiden uudistamiseen. Siltä osin haluan lyhyesti todeta, että olisi selvitettävä huomattavasti nykyistä paremmin työhön perustuvien ja muuhun elinkeinotoimintaan perustuvien maksujen perusteet, selvitettävä se, millä tavalla taloudellista toimeliaisuutta voitaisiin lisätä itse asiassa muuttamalla nykyistä, työvoimavaltaisia yrityksiä rasittavaa verojärjestelmää.

Eräs asia, joka on aivan lähivuosien listalla selvitettävänä, on myös yrittäjyyden määritelmä. Kun entistä useampi ihminen siirtyy olosuhteiden pakostakin yrittäjäksi työntekijän asemasta, hänen verotuksellinen asemansa esimerkiksi välillisten työvoimakustannusten suhteen on tässä yhteydessä määriteltävä.

Itse en, kuten sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorokin totesi, näe mitään suurta mahdollisuutta suuriin verouudistuksiin tämän vuosikymmenen loppupuolella. Nyt on paikattava niitä aukkoja, joita on jäänyt tämän hallituksen ja edellisen hallituksen tekemiin verouudistuksiin. Niitä aukkoja nimittäin siellä riittää. Erityisesti veropohjaa tulee laajentaa ja sitä kautta löytää lisää veronmaksajia ja lisää veronmaksukykyä, ei pelkästään rasittaa työntekijöitä ja eläkeläisiä veronmaksulla.

Haluan lopuksi yhtyä siihen vihreiden näemykseen, että haitta- ja ympäristöverot tulevat olemaan tulevaisuudessa nykyistä keskeisempi verotuksen muoto. Näen, että siinä Suomi voi edetä vähintäänkin kansainvälistä vauhtia eli Suomi voi joissakin kysymyksissä olla edelläkävijänä ja tällä tavalla varmistaa, että se on paremmin valmistautunut tuleviin ympäristö- ja haitta-

veroihin siinä vaiheessa, kun esimerkiksi EU-maissa ne otetaan yleisesti käyttöön.

Aivan lopuksi haluan kannattaa ed. Törnqvistin tekemää ehdotusta perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Linnainmaa: Arvoisa puhemies! Opposition välikysymyksessä väitetään, että Ahon kolmivuotisen hallituksen aikana Suomen talous on luhistunut ja hallitus on syventänyt lamaa harjoittamallaan veropolitiikalla. Valtiontalouden suuret vaikeudet ovat sinänsä tosia. Siitä ei kuitenkaan voida syyttää yksinomaan Ahon hallitusta. Todennäköisesti talouden kehityskulku olisi ollut yhtäläinen riippumatta siitä, ketkä hallitusvastuussa olisivat olleet. Rohkenen päinvastoin olettaa, ettei vasemmistovetoinen hallitus olisi pystynyt tarvittaviin tervehdyttämistoimiin. Näin on pääteltävissä niistä kiristys- ja kurjistustermeistä, joilla oppositio sinänsä välttämättömiä säästö- ja tervehdyttämistoimenpiteitä välikysymyksessä kutsuu. Laman todelliset syyt ovat moninaiset, sekä koti- että ulkomaista tekoa.

Valtiontalouden ongelmat eivät ole kansainvälisesti ainutlaatuinen ilmiö. Tosin me olemme joutuneet koukkaamaan selvästi muita maita syvemmältä. Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomuksessa viime vuodelta todetaan, että taantumaa syvenemisen seurauksena valtiontalouden alijäämät kasvoivat suuriksi useimmissa maissa. Tämän johdosta monissa maissa ryhdyttiin taantumasta huolimatta leikkaamaan valtion menoja, niin myös meillä.

Taloudellisten ongelmiemme suuruudesta huolimatta ei Suomessa ole löytynyt tarvittavaa laajaa yksimielisyyttä julkisten palvelujemme määrän ja laadun uudelleenarvioimiseksi. Oppositio on halunnut saavutettuina etuina ylläpitää menneiden hyvien aikojen helppoja yhteisen hyvän jakopäiviä tosiasioista välittämättä. Se on koko ajan vaatinut entisenlaisen elämänmenon jatkumista ja sen rahoittamista syömävelalla. Tosiasiassa Suomesta on kuitenkin laman myötä tullut uskoyhtynyt maa, jolla ei enää ole varaa maailman parhaaseen terveydenhuoltoon, sosiaaliturvaan, työttömyysturvaan, kulttuuripalveluihin, ei mittaviin tulonsiirtoihin eikä kaiken pystyssä pitäviin elinkeinotukiin. Voimme silti

edelleen pitää itseämme hyvinvointivaltiona, mutta joudumme vakavasti kysymään, mitä julkisia, käyttäjille maksuttomia palveluja voimme ylläpitää sillä tasolla, jolla ne olivat hyvinä aikoina.

Valtiontilintarkastajat ovat kertomuksessaan todenneet, että valtion menojen kattaminen valtion velkaa lisäämällä ei ole mahdollista, koska kokonaisvelan hoito jatkossa tulisi aiheuttamaan lähes ylipääsemättömiä ongelmia vuotuisine kustannuksineen. He korostavat, että valtion menojen kehityksessä olisi nopeasti saatava aikaan valtiontalouden tasapainottamiseksi tarvittavat välttämättömät muutokset.

Välttämättömien valtiontalouden menosupistusten tekeminen on jatkuvasti ollut vaikeaa, joten samanaikaisesti on jouduttu etsimään myös lisätuloja. Yleensä veronkorotusten perusteena hallituksen esityksissä onkin suoraan mainittu fiskaaliset syyt.

Olen välikysymyksen tekijöiden kanssa samaa mieltä siitä, että verotus ja erityisesti ansiotulojen verotus on sietämättömän korkealla tasolla. Välikysymyksessä tähän tilanteeseen johtaneita syitä ei ole haluttu tunnistaa eikä tunnustaa. Talousvaikeuksien hoidossa vallitsevat aina ja kaikkialla hyvin yksinkertaiset lainalaisuudet. Jos menoja ei voida tai haluta supistaa, on etsittävä lisätuloja.

Talousvaikeuksia käsittelevässä osassa välikysymys alkaa olla myöhäsyntyinen. Hallituksen valitsema vientivetoisen kasvun strategia alkaa tuottaa tulosta. Kauppatase oli jo viime vuonna ylijäämäinen. Vaihrotaseen ja bruttokansantuotteen arvioidaan muuttuvan kuluvaan vuonna positiivisiksi. Parantunut vaihtotase antaa jo vähitellen talouspoliittista liikkumavaraa ja mahdollisuuden hoitaa ulkomaisia lainoja.

Viennin vetäessä ovat kotimarkkinasektorimme ongelmat korostuneet. Taloudellisissa ongelmassa kamppailevat kotimarkkinayrityksemme tarvitsevat nopeasti kulutuskysyntää. Sen lisääminen on ehdoton edellytys työllisyyden parantumiselle. Olen yhtä mieltä opposition kanssa siitä, että kansalaisten ostovoimaa on lisättävä ja se on tehtävissä veroelvytyksellä.

Olemme kuitenkin olleet pakotettuja läpikäymään tämän toteutuneen taloudellisen hevoskuurin. Veroelvytyksestä voidaan puhua vasta nyt, kun talouden näkymät ovat positiiviset ja suhdannenousu näkyy edessäpäin. Uskon, että veroelvytys rahoittaa pyörien käynnistyessä itse itsensä kasvavina verotuloina ja lisääntyvänä ar-

vonlisäverona sekä työttömyysturva- ja toimeentulomenojen vähentymisen kautta.

Veroteknisesti tuloverotuksen keventämiseen on useita mahdollisuuksia. Paras tapa mielestäni olisi progression lieventäminen, koska sillä tavoin voitaisiin pienentää samalla verokantaeroa ja parantaa myös tuloverojärjestelmämme kilpailuasemaa kansainvälisesti. Verokantaeroa ei tule tasoittaa pääomaveroja nostamalla vaan ansiotulojen verotusta madaltamalla. Ilmeisesti välikysymyksen allekirjoittaneet ovat tässä asiassa kanssani samaa mieltä. Toivon, että SDP:kin seisoo tämän näkemyksen takana myös jatkossa.

Välikysymyksessä viitataan hallituksen esitykseen ulkomaalaisten avainhenkilöiden verolesta. Esitystä pidetään täsmäesimerkkinä siitä, että verotus on Suomessa liian kireää. Tietysti verotus on liian kireää, ainahan se sitä on, mutta kohtuuden nimessä mainittakoon, että ainakin Tanskassa, Norjassa, Ruotsissa, Alankomaissa ja Belgiassa on voimassa samantapainen ulkomaalaisten avainhenkilöiden verokohtelu. (Ed. Hämäläinen: Ei pidä paikkaansa!) — Kyllä ainakin hallituksen esityksen perusteluissa näin todetaan. Ehkä heiltä puuttuu suomalaiskansallinen perisynti, kateus, näissä maissa.

Ympäristöverojen tulisi mielestäni olla tyypiltään sellaisia veroja, joilta voidaan kulutuskäytäytymistä sopeuttamalla ja muuttamalla välttyä. En pidä niitä yritysverotuksen vastapainona, kuten välikysymys tekee. Ympäristöverojen käyttöönottoa tulee tarkastella eurooppalaista kehitystustausta seuraten ja edetä samassa tahdissa EY-maiden kanssa.

Nyky-Suomessa yksityisiltä ihmisiltä puuttuu usko parempaan huomiseen. Positiivisetkaan talousennusteet graafisine kuvioineen ja pylväineen eivät ole riittävä sanoma tulevasta helpommista päivistä. Tarvitaan konkreettista osoitusta käteen käytettäväksi jäävän rahamäärän lisääntymisestä. Sen pitäisi siis tuloverotuksen keventämisestä. Sen pitäisi lisäksi olla niin tuntuva, että jokainen suomalainen voi todeta muutoksen ja laskea sen markalleen omasta tilistään. Muutoksen oikea ajankohta on noususuhdanteen alla eli juuri nyt tänä vuonna samoihin aikoihin, kun arvonnalisäverojärjestelmä astuu voimaan. Hallituksen esitys asiasta on saatava eduskunnan käsittelemään välittömästi.

Arvoisa puhemies! Siltä varalta, ettei edellä mainitsemaani itserahoitukseen hallituksen piirissä laajemmin uskota vaan vaatimukseen ansiotulojen verotuksen alentamisesta vastataan, kuten jo osittain tapahtuikin, sillä ettei menota-

louden kurissapitämisestä ja budjettiraameissa pysymisestä ole vielä riittäviä takeita tai ettei todellista liikkumavaraa ole vielä syntynyt, annan hallitukselle tässä ilmaisen vinkin tuloverokevennyksen rahoittamisesta. Valtiolla on miljardien markkojen antolainat ulkona eri lainansaajilla ja erilaisiin tarkoituksiin kohdennettuna. Osa noista lainoista on mahdollista arvopaperistaa ja myydä esimerkiksi ulkomaisille sijoitusyhtiöille. Toisin sanoen realisoidaan ja myydään tässä ja nyt tarvittava määrä tulevia saamia. Menettely on mahdollista toteuttaa siten, ettei velallisten asema muutu mitenkään. Valtio voi toimia rahaliikenteen välittäjänä edelleenkin. Toimenpide on toteutettavissa nopeasti, ja siten on mahdollista suhdannekehityksen kannalta oikea-aikaisesti hankkia rahoitus tuloveroasteen tuntuvalle alentamiselle ilman valtion velkakan-
nan kasvua ja ilman riittävän taloudellisen liikkumavaran muodostumisen odotusta. Kyseessä ei ole mikään fakiiritemppu vaan monissa maissa käytetty julkisyhteisöjen tarkoituksenmukainen rahoituskeino.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Ehkä tähän viimeksi esille tulleen arvopaperistamiskysymykseen on syytä todeta, että sitä asiaa on selvitelty ja tutkittu ja hankkeita on ollut vireillä, mutta kun se käytännössä edellyttää sitä, että tämä järjestelmä ei johda esimerkiksi Jerseyn saarilla oleviin veroparatiisikuvioidiin ja siellä takana oleviin omistajiin, niin siitä syystä olen toistaiseksi torjunut sellaiset hankkeet, koska katson, että valtio ei voi sellaisessa hankkeessa olla mukana, jossa ei ole tietoa, ketkä ovat näiden lainojen ostajien takana ja veroetujen saajina. Tiedän, että monessa maassa näin on siitä huolimatta tapahtunut, mutta kynnys ainakin minulle sellaisen hyväksymiseen on toistaiseksi liian korkea. Sellaista mallia ei ole löydetty, joka mahdollistaisi sen, että tiedämme, ketkä ovat todelliset omistajat ja miten verotuskohtelu käytännössä menee. Sen järjestelmän pitää olla rehti ja läpinäkyvä.

Ed. R. A h o : Arvoisa puhemies! Vastauspuheessaan valtiovarainministeri väitti valtioneuvoston talouspolitiikan tavoitteena olevan vahvan kasvun, matalan työttömyysasteen ja velkaantumisen saamisen kuriin. Jos nämä ovat olleet nykyisen hallituksen tavoitteita, niin teot puhuvat kuitenkin toista. Mielettömällä yrityksellään pitää kiinni täysin yliarvostetusta markasta hallitus teki parhaansa työttömyyden lisää-

miseksi ja viennin vaikeuttamiseksi. Hallituksen toimet ja politiikka eivät ole auttaneet vientiä. Viennin on elvyttänyt vasta markan arvon tarkistaminen. Kun markka onneksi devalvoitui ja lisäksi vielä jäi kellumaan vastoin hallituksen tahtoa, on luotu edellytykset viennille.

Ay-liike on myös osoittanut suurta harkintaa siinä, ettei devalvaatiohyötyä ole suin päin mitattu ulos. Samaa malttia ja harkintaa eivät sen sijaan osoittaneet elintarvikealan työnantajat, jotka pyrkivät painamaan ammattiliiton polvilleen tajuamatta, että ala on sellaisen rakenneuudoksen edessä, että se tarvitsee yritysten henkilöstön ja ammattiliiton myönteisen selviytyäkseen ehjin nahoin.

Vaikka vahvan markan harha onneksi särkyi, on arvoisalle valtiovarainministerille jäänyt toinen harha, jonka soisi nopeasti murtuvan. Valtiovarainministeri näet pitää edelleenkin kiinni siitä, että kotimarkkinoita ei elvytetä vaan odotetaan viennin mahdollisesti asteittain ja hitaasti käynnistävän kysynnän myös kotimarkkinoilla. Tällä tavalla, herra ministeri, pidetään työttömyys korkeana ja lisätään työttömyydestä aiheutuvia valtion menoja samalla, kun meillä on yhä vähemmän ihmisiä ansaitsemassa niitä tuloja, joista kuitenkin valtiokin ottaa veronsa ja tulonsa. Verotuksen kiristämisen asemasta olisi ollut välttämätöntä alentaa veroja ja elvyttää kotimarkkinoita jo paljon aikaisemmin. Valtion velkakierrettä pitää yllä kotimarkkinoiden lama, sen aiheuttamat verotulojen menetykset ja työttömyyden aiheuttamat menolisäykset. Ministeri Viinisen politiikalla päädytään suureen velkaantumiseen, mitä nykyinen oikeistohallitus sitten haluaa supistaa sosiaaliturvaa leikkaamalla.

Arvoisat edustajatoverit! Useimmille lapsiperheille jo ns. perhetukipaketti merkitsi tosiasiallisesti menetystä. Kun tähän lisätään vielä suuret veromuutokset, niin nekin perheet, jotka vielä perhetukipaketin jälkeen selvisivät voitolle, ovat nyt tappiolla. Vuosina 1991—93 ei veroasteikoihin tehty lainkaan inflaatiotarkistuksia, joten valtion tuloveroa maksaville jo tämä on merkinnyt vähennystä, heikennyksistä nyt puhumattaakaan.

Edelleen valtion toimenpiteet ovat saattaneet kunnat ahtaalle, mikä on pakottanut monet kunnat äyrin hinnan korotuksiin ja maksujen ja taksojen tarkistuksiin huolimatta niistä supistuksista, joita kunnissa on toteutettu eri palvelumuodoissa. Kunnallisveroäyrin keskihinta onkin neljässä vuodessa noussut 16,58 pennistä 17,52 penniin äyriä, ja samaan aikaan esiintyi paineita

kiinteistöveron nostamiseen maamme useissa kunnissa.

Keskimääräisen yksinhuoltajaperheen käytävissä olevat reaalitytulot, kun inflaatio otetaan myös huomioon, laskivat vuonna 1992 3,5 prosenttia, seuraavana vuonna liki 4 prosenttia, ja tänä vuonna ne laskevat vielä lähes 3 prosenttia. Veronmaksajain Keskusliiton matalapalkkaisen esimerkkiperheen reaalitytulot laskivat samalla tavalla kuin yksinhuoltajaperheenkin. Itse asiassa vain vähäisin eroin nämä pätevät kaikkiin perheisiin. Vaikka lapsilisät otettaisiinkin mukaan käytävissä oleviin tuloihin, keskimääräisen teollisuustyöntekijäperheen käytävissä olevat kuukausitulot ovat tuloverotuksen ja sosiaaliturvamaksujen vuoksi pienentyneet viime vuodesta tähän vuoteen 324 markalla ja yksinhuoltajan 205 markalla kuukaudessa.

Hallituksen veropolitiikka on merkinnyt sitä, että neljän lamavuoden aikana ansiotuloihin kohdistuva verotus on kaikissa ryhmissä kiristynyt. Tämä kiristyminen on heikentänyt ostovoimaa ja siten lisännyt työttömyyttä, mikä puolestaan on laskenut valtion tuloja, mutta samaan aikaan tietysti lisännyt työttömyydestä aiheutuvia menoja. Tällainen politiikka ei ole ollut vain epäsosiaalista, vaan suorastaan järjetöntä.

Hallituksen väärällä talouspolitiikalla aiheutettu valtion velkaantuminen rajoittaakin jatkossa merkittävästi mahdollisuuksia verotuksen oleellisiin tarkistuksiin. Välillisen verotuksen kiristymisen arvonlisäveron myötä merkitsee uutta leikkausta eikä sitä hyvitetä pienillä tarkistuksilla tuloveroasteikkoon, sillä aivan pienituloisimmille asteikkotarkistuksesta ei ole juurikaan hyötyä, vaan hyöty menisi tällöin suurituloisille. Me vastustimmekin arvonlisäverotukseen siirtymistä, mikä erityisesti tällaisen syvän laman aikana on vain omiaan hidastamaan muutoinkin heiveröistä elpymistä.

Eläkeläisille Ahon hallitus ei ole merkinnyt kultaista kädenpuristusta, vaan kylmää puristusta. Täksi vuodeksi noin 4 700 markan keski-vertokuukausieläkettä saavan yksinäisen veroprosentti on noussut 18,6:sta 19,4:ään prosenttiin, kun vielä vuonna 1990 tuo prosentti oli 12,6. Vain pelkkää kansaneläkettä vanhuuseläkkeenään saavan eläkeläisen nettotulot pysyvät ennallaan, koska tällainen eläkeläinen ei maksa lainkaan veroa eläkkeestään. Häntä koskevat kuitenkin monet maksujen muutokset ja arvonlisäverotukseen siirtyminen. Täytyy mainita erityisesti asumistuen heikentäminen heidän kohdallaan. Eläkeläisiltä kannetaan nyt erityistä elä-

keläisveroa eli 4 prosenttiyksiköllä korotettuja sairausvakuutus- ja kelamaksuja, joten voi hyvin ymmärtää sen kiukun, mitä eläkeläiset tätä hallitusta kohtaan tuntevat. Pahinta on, että tämä hallitus on hoitanut asiat eurointoilullaan ja virheellisellä talouspolitiikallaan siihen malliin, että näiden vääryyksien korjaaminen käy yhä vaikeammaksi.

Arvoisa puhemies! Tämän ministerikunnan ei ole syytä jatkaa. Kannatan ed. Apukan ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi.

Ed. Vehkaoja merkitään läsnä olevaksi.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Mitä virheelliseen talouspolitiikkaan tulee, niin mikähän sen vaihtoehto olisi? Ei hallitus koskaan halunnut ajaa tilannetta siihen, että tämä maa joutuu devalvoimaan. Se oli juuri päinvastoin. Kuka tämän maan ajoi devalvaatioon ensimmäinen kerran? Se oli kyllä ammattiyhdistysliike, joka kaatoi sopimuksen, jolla pyrittiin sisäistä devalvoitumista hoitamaan, hoitamaan kustannusrakenne sellaiseksi asteittain, että kilpailukyky yrityksille voidaan palauttaa. Siihen tämä yhteiskunta ei ollut valmis, etujärjestöt kaikkein vähiten. Hallitushan nimenomaan pyrki siihen, ettemme devalvoi emmekä aiheuta lisävelkaantumista yrityksille. Devalvaatio johti useiden kymmenien miljardien lisävelkaan niin yrityksille, pankeille, yksityisille ihmisille kuin valtiolle, osittain myös kunnille.

Miksi markka oli yliarvostettu? Sehän johtui nimenomaan siitä, että koko 80-luvun suomalaisten yritysten kilpailukykyä oli romutettu ylimitoitetuilla etuuksilla, olkoon kyse sitten palkoista tai muista henkilösivukustannuksista. Hallituksen talouspolitiikan tavoite oli alkujaan se, että sitä polkua lähdetään sisäisesti kulkemaan takaisinpäin, purkamaan ylimitoitettua kustannusrakennetta ja palauttamaan markan arvon realistiselle tasolle.

Se ei kelvannut. Silloin, kuten olen moneen kertaan sanonut, kerrottiin seuraus, mitä devalvaatiosta tulee. Tilanne oli nimittäin aivan toinen kuin joskus aikaisempien vuosikymmenien devalvaatioissa, joilloin ei tällä maalla eikä yrityksillä eritoten ollut ulkomaista velkaa. Nyt sitä oli vaikka kuinka paljon ja se johti nimenomaan yritysten tappiokierteeseen ja valtavaan konkurssiaaltoon, jonka seurauksena tietenkin on työttömyys. Tämä tehtiin täysin selväksi silloin,

kun taisteltiin devalvaatiota vastaan. Ei tässä tarvitse puhua sitä, että ammattiyhdistysliike oli jollain tavalla solidaarinen eikä halunnut ulosmitata jotain devalvaatiohyötyjä. Eihän devalvaatiosta tullut kuin tappioita. Niitä on nyt maksettu kolme vuotta ja maksetaan varmasti neljäskin vuosi, eikä muita maksajia ole kuin suomalaiset palkansaajat ja suomalaiset yritykset. Kaikki ovat sitä maksaneet ja tulevat tätä laskua maksamaan valitettavasti vielä seuraavatkin kymmenen vuotta.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ministeri Viinaseen selonteko äsken oli aika uskomaton. Hän yrittää pistää ammattiyhdistysliikkeen kontrolle sen, että hallitus itse valitsi hyvin virheellisen talouspolitiikan kautensa alussa. Se sitoutui ns. vahvaan markkaan, yritti jatkaa sitä politiikkaa.

Muistutan vain siitä, että mm. vasemmistoliiton taholta osoitettiin jo heti hallituksen alkutalvella, että sen linjaukset eivät tule kestämaan. Me varoitimme siitä, että ajaututaan devalvaatioon. Näin kävi. Me emme toivoneet suinkaan sitä, mutta se oli nähtävissä. (Ed. Heikkinen: Kuka kaatoi Sorsan sopimuksen?) Väitän hyvin vakavasti sen, että nimenomaan hallituksen omat linjaukset, omat toimenpiteet ovat johtaneet tähän katastrofiin, missä olemme.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Niin kuin äsken sanoin, hallitus ei tätä linjausta halunnut niistä syistä, jotka muun muassa ed. Aittoniemi totesi ihan ymmärtäväisesti siihen suuntaan, että meillä oli ulkomaista velkaa tässä maassa oleellisesti enemmän. On ihan toinen kysymys, oliko tavoite epärealistinen tai ei. Se pehmeämpi vaihtoehto, joka olisi ollut sisäisen kustannussopeutuksen tie, ei missään nimessä toteutunut. Mutta mikään etupiiri ei ollut valmis luopumaan niistä eduista, joita oli kuplan varaan rakennettu koko 80-luku. Olisi ollut hidas polku taaksepäin tai mieluummin mahdollisimman nopeata polkua taaksepäin palata reaaliselle markan arvon tasolle palauttamalla kilpailukyky sisäisin toimenpitein. Mutta kaikki halusivat vaalia saavutettuja etuja, jotka oli velan varaan rakennettu.

Nythän on se vaihtoehto toteutunut, mitä haluttiin, kaikkine seurauksineen. Turha sitä nyt enää on voihkia. Kovin harva oli silloin tukemassa sitä politiikkaa, jota hallitus ajoi. Päinvastoin yhteiskuntasopimukselle naureskeltiin julkisesti. Sitä ei tukenut kukaan. Hyvin harva tässäkin

salissa sitä oli tukemassa. Eivätkä silloin olleet todellakaan etujärjestöpiirit ymmärtäneet, mihin devalvaatio todellisuudessa johtaa. Hämmästellessä sitä, että jatkuvasti samaa levyä pöyritetään. Minusta tuntuu, että näiden puheitten alkuvirret on vedetty 70-luvun puheista. Devalvaatio tapahtui aivan toisenlaisissa olosuhteissa, mistä näköjään ei ymmärretty yhtään mitään niillä tavoilla, jotka hallituksen alkuperäisen talouspoliittisen linjan kaatoivat.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Maaliskuussa tilipussi kevenee, oli varsin monen tunnelma. Se oli meitä kaikkia hallitseva asia. Tänä päivänä tässä veropoliittisessa keskustelussa on ollut yksi suuri häviö, parlamentarismi. Parlamentarismiin kuuluu, että hallitus hallitsee, oppositio arvioi ja arvostelee. Jokaisella poliittisella hallituksella pitää välttämättömästi olla talouspoliittinen ja, niiltä osin kuin enää vaikutusvaltaa on, finanssipoliittinen linja. Se on kaiken menestyksen avain. Hallituspuolueitten eduskuntaryhmien kuuluu tukea hallitusta valitulla linjalla viimeiseen hengenvetoon saakka.

Tämän iltapäivän aikana yksi kansanedustaja toisensa jälkeen hallituspuolueista niin eduskuntaryhmien puheenvuoroissa kuin yksittäisissä puheenvuoroissa viimeisen parin tunnin aikana on tavalla tai toisella sanoutunut irti hallituksen talouspoliittisesta linjasta. Hallituksessa on yksi ainut ministeri jäljellä, ja hallituksen takana taitaa olla kansanedustajien joukossakin yksi ainut kansanedustaja, se on ministeri itse. Tämä on sitä kallista politiikan tekoa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tällaisessa tilanteessa, jossa on linja valittu väärin, tehdään sillä tavalla, että tehdään uusi hallitusohjelma, tarkennettu ohjelma, ja sitten ollaan sen mukaisten toimenpiteiden takana, mutta ei tällä tavalla kuin täällä tänä päivänä salissa on tapahtunut. Tämä on sitä vihoviimeistä politiikan tekoa, suorastaan hävytöntä suomalaisen yhteiskunnan kannalta.

Tämä sanomani ei merkitse sitä, että allekirjoittaisin hallituksen talous- ja finanssipoliittiset teot koskien myös veropoliittikkaa, mutta enpä olekaan hallituspuolueisiin lukeutuva edustaja tässä salissa. Minun henkilökohtainen mielipiteeni on tullut esille jo varsin monta kertaa tämän kolmen vuoden aikana. Olen sille linjalle edelleen uskollinen, juuri sillä tavalla uskollinen kuin hallituspuolueitten eduskuntaryhmienkin pitäisi olla hallituksen takana kaikissa olosuhteissa, silloinkin kun tilanne on ankea.

Olen esittänyt verotuksen rakenteen muuttamista ns. vihreän verouudistuksen mallin mukaisesti, johon kuuluu myös ympäristöverotuksen voimakas lisääminen siitä noin miljardin markan tasosta, missä se tulokertymän osalta tällä hetkellä on. Nyt juuri tälle mallille olisi erikoisen suuri tilaus. Toistan paljolti sitä, mitä eri puheenvuoroissa täällä on jo aikaisemmin tuotu esiin, mutta ne asiat kuuluvat yhteen kokonaisuuteen perusteluina.

Erittäin monet edustajat ovat todenneet sen, että kesäkuun 1 päivä on kokonaisverorasituksen kannalta oikea toteuttaa henkilöverotukseen, tuloverotukseen, liittyvä kevennys liittyen siihen, että tuolloin arvonlisäverotus tulee entistään koventamaan henkilöitten ja kuluttajien verotusta. Tämä on totta, ja se itse asiassa säätelee primäärisesti sitä, että juuri 1.6. on veronkevennykselle oikea ajankohta. Pitää vain löytää uskottava hallitus toteuttamaan se ja eduskunnasta siihen liittyvä tuki.

Suhdannepoliittisesti tilanne on aivan oikea, ja sitä aivan erityisesti korostaa se, että 3–4 viime viikon aikana varsin monet suurehkoikin teollisuusyritykset ovat ilmoittaneet, että ne eivät aio toteuttaakaan niitä investointisuunnitelmia, jotka oli jo julkistettu. Niiden joukossa on ympäristöpoliittisesti hyvin merkittäviä hankkeita. Nyt niistä aiotaan luopua tai siirtää ne hamaan tulevaisuuteen. Tähän täytyy tulla vaste. Tilanetta onneksi helpottaa se, että vientiteollisuuden kautta vaihtotaseen ylijäämä on vihdoin katoanut, joka antaa juuri erityisen mahdollisuuden reagoida tilanteeseen tuloverokevennyksellä.

Korkotaso meillä ei ole alhainen, mutta se on sillä tavalla siedettävä tasoinen, että se kestää tämän laatuksen veronkevennyksen. Siinä liikumme hienovaraisissa marginaaleissa, mutta se mahdollistaa järkevän toimenpiteen tässä yhteydessä.

Kaikkiin edellä mainittuihin liittyy eräällä tavalla oikeanlaisen uskon palauttaminen, uskon palauttaminen siihen, että kuitenkin siirrytään kohtuullisesti normaaliin toimeliaisuuteen. Minä en puhu kulutuskysynnästä yhtään mitään, koska siihen sisältyy erittäin paljon omassa ajatusmaailmassani ei-hyväksyttävää, vaan puhun nimenomaan normaalista toimeliaisuudesta sillä tavalla, että me myös palvelemme toisiamme emmekä käperry omiin nurkkiimme.

On puhuttu erittäin paljon siitä, että pääomaverotuksen taso on Suomessa Euroopan alhaisin. Siitä on sanottu, että sitä ei voida missään nimes-

sä korottaa tasollisesti 25 prosentista edes lähelle 30:tä prosenttia sen takia, että ulkomaiset sijoittajat reagoisivat siihen kielteisesti. Nyt vain on käynyt sillä tavalla, ettei reagointiin tarvita mitään muuta kuin se, että Yhdysvalloissa New Yorkin pörssissä tapahtuu tietynlainen heilahdus paniikin suuntaan; sen seurauksena on jo satojen miljoonien markkojen pörssipaniikki Suomen ja Helsingin pörssissä. Toisin sanoen näitä asioita pitää projisoida oikealla tavalla oikeihin mittasuhteisiin. Tässä suhteessa meillä on ilman muuta varaa pääomaverotuksen lievään korottamiseen. Hyvä, että hyvin monet ovat siinä suhteessa samaa mieltä.

Edelleen pysyn ulkomaisissa sijoittajissa ja heidän reaktioissaan. Jos ajatellaan sitä, mitä he seuraavat, he seuraavat aivan varmasti meidän julkisen taloutemme ulkomaisen velkaantuneisuuden asteen kehitystä, niin kuin ministeri Viinanen on monta kertaa todennut. Mutta aivan samalla tavalla he seuraavat Suomen taloudellista selviytymistä, joka on yksittäisten kansalaisten ja työntekijöiden selviytymistä. Sitä selviytymistä ei ole sellainen tilanne, että Suomessa on Oecd-maista korkein kokonaisveroaste, ehkä kuitenkin Hollannin jälkeen. Toisin sanoen tässä suhteessa se, mikä näyttää toisaalta hyvältä, helposti kääntyy itsensä negaatioksi. Näitä asioita osataan lukea myös ulkomailla.

Sitten on sanottu, että tämä aika ei ole oikea ympäristöverotuksen voimakkaalle lisäämiselle, ja on viitattu siihen, että Suomen kansainvälinen kilpailukyky ei sitä kestäisi. Ed. Linnainmaa sanoi, että pitää polkea samaa tahtia EU-maiden kanssa. Minä otan vertailukohdaksi Ruotsin. Ruotsissa ympäristömaksuilla, niin kuin ympäristöveroja siellä kutsutaan, kerätään valtiolle vuodessa 50 miljardia Ruotsin kruunua eikä valtion kilpailukyky ole siitä hetkahtanut sellaiseksi, että se olisi paljon jäänyt Suomesta jälkeen. Jos tuo 50 miljardia Ruotsin kruunua muutetaan kansantalouden volyymin kautta ja budjettien loppusummien kautta Suomen tilanteeksi, se merkitsisi sitä, että verokertymä valtiolle olisi noin 20 miljardia markkaa. Se kilpailumerkitys kestetään ilman muuta. Se taas merkitsee sitä, että kun se toteutetaan järkevästi, sanotaanko asteittain sisäänajettuna lähtien esimerkiksi 5 miljardista vuositasolla, jo sillä voidaan hoitaa nyt akuutti tarve tasapainottaa budjettia sillä tavalla, että veronkevennys voidaan toteuttaa tässä ja nyt 1 päivästä kesäkuuta lukien.

Tätä helpottaa paljon kaksi hyvin merkittävää asiaa. Ensinnäkin devalvoitumisen kautta vienti-

teollisuudelle on annettu kaikkien aikojen tukipaketti, ja toinen on se, että Suomessa on ollut Oecd-maista kaikkein edullisimmat tuloratkaisut kahden viime vuoden aikana. Verrataanpa tilannetta vaikka Saksaan. Olemme huikeasti viisaammin hoitaneet nämä asiat. Mutta siihen sitten valtion vaste on ollut se, että kiristetään verotusta, mikä on ollut älytöntä.

Vielä se, millä tavalla tähän tilanteeseen on firmoissa yksityisellä lohkolla reagoitu, on ollut se, että on otettu käyttöön optiolainamenettely, joka on moraalisesti tuomittava. Se osoittaa, että tuloverorakenne ei ole sen laatuinen, että se on moraalisesti tällä tavalla hyväksyttävä. Jos siihen tehdään rakenteellinen kiertojärjestelmä, jota julkinen lohko ei voi käyttää, silloin on ajaututtu erittäin vaikeaan tilanteeseen. Tähänkin pitää reagoida, koska se johtaa sellaiseen tilanteeseen, että ihmiset ajattelevat hällä väliä -tyyliin ja katsovat, että järjestelmään kuuluu kaikenlainen kieroilu ja fiksua ja menestyjä on se, joka kieroilee enemmän kuin joku toinen. Silloin on yhteiskunnan pohja murtumassa.

Arvoisa puhemies! Kaiken sanomani jälkeen tähän pitää löytää sellainen menettelytapa 1.6. tänä vuonna, että homma hoituu taitavalla tavalla. Niitä ovat lainaverosta luopuminen, sairausvakuutusmaksun lisäosuuden, sen puolentoista ... (Ed. Stenius-Kaukonen: Väärä toimenpide!) — No, se on ed. Stenius-Kaukonen näkemys. Minun näkemykseni oli tämä. — Edelleen asteikoista pois 2 prosenttiyksikköä ja sillä tavalla, että painotamme sen esimerkiksi 3 prosenttiyksikkönä sinne taulukon alapäähän. Tällä tavalla rahat riittävät.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Veropoliittinen keskustelu on syytä käydä, aivan niin kuin ministeri Viinanen hallituksen vastauksessa totesi, osana talouspoliittista keskustelua. Tässä tehtävässä sosiaali- ja terveysministerinä näen, että sosiaalipoliittikka on myös osa talouspolitiikkaa ja sillä on keskeinen yhteys veropoliittiseen keskusteluun. Totean heti alkuun, että Suomen valtio on todellakin pahasti velkaantunut ja velkaantuu edelleen. Tämä asia meidän tulee muistaa.

Sosiaali- ja talouspolitiikkaa onkin viime vuosien aikana jouduttu tekemään velkaantumisen aiheuttaman varjon alla. Säästöjä on tehty, mutta samanaikaisesti ovat vastuut kasvaneet. Sosiaali- ja terveyspolitiikka on ollut kuitenkin se, mikä viimeisenä on joutunut korjaamaan laman ruhjeita.

Ymmärrän hyvin tarpeen verotuksen keventämiseksi, mutta haluan muistuttaa meidän edelleen elävän velkarahalla. Hyväksyn tuloveron kevennyksen pieni- ja keskituloisille, jos se ei merkitse merkittäviä sosiaalimenoleikkauksia jo vuoden 95 talousarviossa. Sosiaali- ja terveysministerinä en voi hyväksyä veronkevennyksiä, jos niiden hintana ovat sosiaaliturvan leikkaukset ja tulonjakooerojen syventäminen. Toistaiseksi perusturvaan ei ole puututtu. Leikkaukset on kohdennettu parempituloisiin. Jokainen punnitkoon nyt mielessään, mille puolelle rajaa asettuu, jos vastakkain ovat verojen keventäminen ja sosiaaliturvan leikkaukset. On muistettava, että suuri osa sosiaaliturvastamme rahoitetaan verotuksella tai veroluonteisilla maksuilla.

Kuten totesin, sosiaali- ja terveyspuolella on tehty jo suuria säästöjä. Sosiaalimenoja on vähennetty 10 miljardia markkaa vuoteen 94 mennessä siitä tasosta, jossa olisi oltu ilman säästö päätöksiä. Laman varjolla ei pidä purkaa sosiaali- ja terveydenhuoltomme kestäviä rakenteita. Perusmallimme on erilaisissa kansainvälisissä, mm. Who:n, Oecd:n ja Maailmanpankin, vertailuissa osoittautunut yhdeksi tehokkaimmista ja edullisimmista.

Julkisen vallan hoitamien hyvinvointipalvelujen tunnusmerkki on yleensä ollut korkea veroaste. Kun esimerkiksi ed. Pulliainen edellisessä puheenvuorossaan kertoi, että tuloverotus on korkeampi Hollannissa, Hollanti on tyypillinen hyvinvointiyhteiskunta, jossa sosiaali- ja terveyspuolen asiat ovat korkeatasoisessa hoidossa.

Asiat toki voidaan hoitaa toisellakin tavalla pelkästään ihmisten omaan vastuuseen luottaen. Lopulta hinta on kuitenkin sosiaalisesti ja taloudellisesti huomattavasti kalliimpi kuin nykyisessä järjestelmässämme. Tarvitsemme uudistuksia, mutta suomalaisessa yhteiskunnassa ei pidä tinkiä yhtään sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vaatimuksesta. Se on ollut ja toivon mukaan tulee olemaan kansallisen eheytemme perusta.

Välikysymyksessä viitataan ns. absurdiin tilanteeseen, joka syntyy, kun noin 5 000 markan kuukausieläkettä verotetaan ankarammin kuin vastaavaa palkkatuloa. Väite pitää paikkansa eläkkeissä, jotka ovat noin 5 000—5 400 markan suuruisia kuukaudessa. Verotus on tällöin muutaman kympin kireämpi. Tämä johtuu siitä, että eläketulovähennys poistuu juuri tämän suuruisissa eläkkeissä. Sen sijaan muissa eläkkeissä ei verotus ole kireämpää. Tämä kertoo siitä jatkuvasta tarkoituksenmukaisuushakuisuudesta, jota opposition puolelta käytetään, kun valitaan

hyvin marginaalinen alue vertailukohdaksi. Lisäksi on muistettava, että kun me vertaamme eläkeläisiä ja palkansaaajia keskenään, on todella muistettava, että kahden viime vuoden kuluessa ei eläkkeisiin ole kohdistunut säästöjä ja eläkkeet ovat olleet vakaata tuloa. Ne eivät ole olleet työttömyyden uhan alla.

Välikysymyksessä viitataan myös korkeihin välillisiin työvoimakustannuksiin. Kuulin, että ministeri Viinanen on tähän asiaan jo puuttunut, mutta haluan vielä hieman yksityiskohtaisemminkin käsitellä samaa asiaa. Jos merkitään työvoimakustannuksia luvulla 100, tehdyn työajan palkka oli vuonna 1992 vajaa 60 prosenttia. Välilliset työvoimakustannukset olivat siis noin 40 prosenttia. Näihin lasketaan mukaan esimerkiksi lomapalkat ja -korvaukset, arkipyhäkorvaukset, vapaapäiväpalkat, työajan lyhennyksen kompensaatio ja koulutusajan palkat.

Välillisillä työvoimakustannuksilla rahoitetaan siis paljon muutakin kuin sosiaaliturvaa. Käsitys, että välilliset työvoimakustannukset menisivät pelkästään sosiaaliturvaan, on siis väärä. Itse asiassa muita kuin erilaisina sosiaalivaikutusmaksuina maksettavia välillisiä työvoimakustannuksia on noin viidennes eli 20 prosenttia kokonaistyövoimakustannuksista. Mielestäni tämä osa välillisiä työvoimakustannuksia olisi nostettava keskusteluun ja hyväksyttävä sosiaaliturvaamme rahoittava osa tarpeen sanelemana ratkaisuna. Tällä hetkellä TEL-maksujen ja työttömyysvakuutusmaksun noustua on sosiaaliturvan rahoittamiseen menevä osuus jo noin neljännes kokonaistyövoimakustannuksista.

Sosiaaliturvan rahoitusta on usein arvosteltu sanomalla, että työvoimaverot on omiaan vähentämään työvoiman kysyntää. Ainakin lyhyellä tähtäyksellä tämä pitää paikkansa. Pitkällä aikavälillä sen sijaan on epävarmempaa arvioida, miten palkkakehitys mahdollisesti täyttää alennettujen maksujen synnyttämän kuopan. Lyhyelläkin aikavälillä ongelmana on löytää vaihtoehtoinen rahoitustapa. On helppo vaatia maksuja ja veroja pois, mutta mistä vastaavat tulot sitten hankitaan, näin voi kysyä.

On esitetty, että periaatteessa ns. robottivero kuulostaa hyvältä, mutta omat rajoituksensa sen käytölle asettavat kansainväliset sopimuksemme. Energiaveron tyyppisiä veroja ja maksuja vastustetaan sanomalla, että ne heikentävät vientin mahdollisuuksia. (Ed. Stenius-Kaukonen: Mitkä sopimukset estävät robottiverotuksen?) — Ne liittyvät Eta-käytäntöön. Tanska on kokeillut tätä ja joutui luopumaan. Meillä on nyt

Eta-sopimus olemassa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei se kiellä mitään tällaista!)

Näin poikkeuksellisissa oloissa haluan tämän tuoda esille tässäkin keskustelussa, vaikka pääasiallisesti puhumme verotuksesta: Työllisyyden parantaminen, johon on viitattu, on asetettava myös tässä keskustelussa ykkössijalle. Tätä pidän ohjenuorana myös ensi vuoden budjettia valmisteltaessa.

Väite, että hallitus ei ole kyennyt huolehtimaan laman sosiaalisista seurauksista, ei pidä paikkaansa. Toistaiseksi on kyetty takaamaan perusturva, mutta voi kysyä, miten jatkossa. Juuri tätä arvokeskustelua odotan välikysymyksen tekijöiden haluavan virittää. Meillä on todella kovat reunaehdot: valtion velkaantuminen ja sosiaalisen eheyden vaaliminen. Onnistuuko se yhtälössä, jossa kevennetään verotusta ja leikataan sosiaaliturvaa? En usko, että onnistuu. Jos sosiaalinen turvallisuus lyödään nyt laimin, tulevaisuudessa se maksetaan moninkertaisella hinnalla takaisin.

Jos verokevennysten tarkoituksena on lisätä kotimaista kysyntää, eivät ne rahat myöskään sosiaalisina tulonsiirtoina kerskakulutukseen ulkomaille menisi. Elämisen välttämättömiin tarpeisiin ja kotimaiseen kysyntään ne ohjautuisivat.

Verotus on nähtävä tällä hetkellä ongelmia pehmentävänä keinona. Meidän on elettävä vielä jonkin aikaa kireän verotuksen kautta kansan kahtiajakautumisen estämiseksi. Tuntuu, että oppositio haluaa viipaloida kokonaisuuksia ja etsiä ongelmia harjoitetusta politiikasta haluamatta edes hakea kestäviä ratkaisuja aikamme kysymyksiin.

Rouva puhemies! Lopuksi haluan todeta, että nyt on löydettävä verotuksen taso, jolla luodaan kansallista eheyttä ja luotsataan kansakunta vaikeiden aikojen yli. Myös opposition pitää tuntea vastuuta tästä ajasta ja tulevaisuudesta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Toisin kuin ministeri Pekkari- sen näkemykset tarvittavista veronalennuksista ja niiden rahoittamisesta ministeri Huuhtasen veronalennukset olivat liian monen jos-sanan takana. Ne jos-sanat sellaisinaan olivat kyllä ihan perusteltuja sikäli, etten minäkään ymmärrä sitä, että toisesta paikasta köyhiltä otetaan ja annetaan toisille. Siis tätä noin yksinkertaistettuna ministeri Huuhtanen haluaa välttää.

Meillä on yksinkertaisesti kysymys siitä, niin kuin ministeri Pekkarinenkin täällä sanoi, että

me otamme velkaa; vielä kerran pojat, sanotaan tällä tavalla. Jos me olemme jo 200 miljardia ottaneet, otetaan vaikka 6—8 miljardia vielä tulovajeen täyttämiseksi, joka syntyy verotuksen alentamisesta. Mutta meidän on pakko saada yhteiskunnan pyörät pyörimään myös näiden rajojen sisäpuolella eikä pelkästään viennissä, taikka eräänä päivänä on tilanne se, että meillä on 400 miljardia markkaa velkaa, ja silloin nämä keinot ovat vähissä.

Verotuksen alentaminen tässä vaiheessa on välttämätöntä kahdesta syystä: Ensinnäkin sillä yritetään saada pyörät pyörimään positiivisena signaalina sekä vähäisenä tulojen ja ostovoiman kasvuna. Toisaalta tämä maaliskuun palkka- ja eläkepusseissa näkynyt vaje oli niin kohtuuton, että se tulee ihan yhteiskunnallisista syistä korjata.

Minä en tiedä, ovatko ministeri Huuhtaseen yhteydessä ihmiset ja pääseekö puheille sihteerin kautta sillä tavalla kuin minun kanssani, mutta jopa poliisimiehet, jotka ovat olleet yleensä vakavaraisia, ovat sanoneet, että nyt kävi tämän jälkeen niin, että ennen jäi 300 markkaa vielä säästöön kuukaudessa, nyt täytyy 500 markkaa käydä pyytämässä pankinjohtajalta, vaikka eläisi kuinka niukasti. Siis tässä tapahtui paha hassi. Tapettiin se pienikin uskon kipinä maaliskuussa, mikä ihmisille oli jo tullut tässä yhteiskunnassa, ja tämä asia pitäisi myös korjata ostovoiman ja pyörien pyörimään laittamisen lisäksi.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi käyttää hyvin rakentavia puheenvuoroja, niin nytkin. (Ed. Stenius-Kaukonen: Kuinka ollakaan!)

Minun jos-sanani liittyvät todella siihen lähtöasetelmaan, että hyvä on, me kevennämme verotusta, mutta se ei voi tarkoittaa sitä, että ne ihmiset, jotka ovat suorien tulonsiirtojen varassa, tulevat kärsimään vuoden 95 aikana tästä ratkaisusta. Ja ne ovat juuri niitä sairaita ihmisiä, niitä vammautuneita ihmisiä, vanhuksia jne., jotka ovat tällä hetkellä todella tiukoilla johtuen siitä, että vaikka heidän etuustasoonsa ei ole puututtu, niin heidän omavastuunsa monilta osin on kasvanut. Haluan kamppailla juuri näitten ihmisten puolesta jo tässä vaiheessa tietäen, että tämä keskustelu ja nämä päätökset vaikuttavat vuoden 95 oloihin. Siitä me emme pääse mihinkään. Jokainen, joka tarkkaavaisesti on kuunnellut mm. valtiovarainministerin puheita, voi näin päätellä.

Mitä tulee esimerkiksi vakavaraisten poliisien yhteydenottoihin, uskon, että näillä useimmilla

on kuitenkin lapsia, jotka ovat heidän huollettavinaan. Tässä yhteydessä, kun maaliskuun tilinauhoja katsotaan, kukaan ei muista sitä, että suorina tulonsiirtoina eli verottomina lapsilisinä he tammikuun alusta ovat saaneet huomattavasti käyttövaraa lisää. (Ed. Stenius-Kaukonen: Miinusmerkkinä 250 miljoonaa, kaikki yksi- ja kaksilapsiset perheet!) — Aivan, minä myönnän, ed. Stenius-Kaukonen, sen, että tässä uudistuksessa syntyi noin 200 miljoonan markan gappi eli osa perheistä menetti tämän markkamäärän, mutta se olikin tarkoitettu tehtäväksi juuri niin, että uudistuksessa ne perheet, jotka olivat eniten tarpeessa, eli ne pienituloiset ja keskituloiset perheet, joilla oli suuret asumiskulut, saivat huomattavasti enemmän kuin menettivät tässä uudistuksessa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Eivät saaneet!) — Ja tämä pitää paikkansa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Minulla on STM:n tilastot!) — Tämä voidaan osoittaa millä tilastolla tahansa.

Eli, toisin kuin ed. Stenius-Kaukonen, hallitus pyrkikin rakenteelliseen uudistukseen: ottamaan niiltä perheiltä, joilta voitiin ottaa. Ne olivat suurituloisia perheitä, ja pyrittiin antamaan niille, jotka olivat suuremmassa tarpeessa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ministeri ei osaa lukea oman ministeriönsä tilastoja!) Tätähän olemme yrittäneet tässä salissa moneen, moneen kertaan kertoa, mutta oppositio ei sitä ymmärrä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Meillä on teidän omat tilastonne, joita me luemme, ja se on erittäin selkeää tekstiä!) — Aivan, jos sitä luetaankin, niin kuin ministeriö on esittänyt, niin silloin tullaan vain siihen johtopäätökseen, jonka juuri kerroin, toisin kuin ed. Stenius-Kaukonen kertoo. (Ed. Stenius-Kaukonen: Kaikki yksi- ja kaksilapsiset perheet ovat menettäjiä!)

Jatkan kuitenkin ed. Aittoniemelle poliisien yhteydenotoista. On todellakin surkuhupaisaa, sanoisin näin, että sain kuulla itsekin tämän saman väitteen. Se tuli kyllä parturilta. Hän kertoi, että hän on menettänyt niin ja niin paljon tuloja, käteen on jäänyt niin ja niin paljon vähemmän. Kun kysyn, kuinka paljon hän sai lisää lapsilisiä, niin hän sanoi markkamäärän, joka oli hieman pienempi, mutta se oli kuitenkin tuntuva. Mutta hän jatkoi, että nämä lapsiliset menevätkin vaimolle eivätkä ne tule hänelle ja sen vuoksi hän oli se menettäjä. Kun halutaan oikein viimeisen päälle uudistuksia vastaan olla, niin kerrotaan nämä asiat juuri tässä valossa, että minä olen menettänyt, mutta ei kerrota samalla kertaa, että vaimo on saanut niin ja niin paljon enemmän, ja kuitenkin he elävät samaa taloutta. Tämmöistä

tämä keskustelu osittain tässä maaliskuun ns. verouudistuksessa on ollut.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtanen mielestäni lähtee täällä pohdinnoissaan kokonaan väärästä kysymyksenasettelusta. Hän toistuvasti asettaa vastakkain verokevennykset ja sosiaaliturvan ja itse todistaa, että sosiaaliturvasta ei saa leikata. Ei oppositio välikysymys eivätkä oppositio puheenvuorot ainakaan ole antaneet aiheita tällaiseen vastakkainasetteluun. Minä ymmäränkin, että ministeri Huuhtasen puheenvuoro on enemmänkin tarkoitettu ministeri Viinaselle. Hallitus tulee varmasti tämän asian keskenään keskustelemaan. Ministeri Viinaselle voi ministeri Huuhtanen myös evääksi kertoa, että sosiaaliturvan hoitaminen ei edellytä niin korkeaa verostetta kuin meillä tällä hetkellä maassa on. Tämä korkea veroaste taas on seurausta siitä väärästä talouspoliittisesta valinnasta, jonka kyläkin ministeri Huuhtanenkin on itse siunannut ja nyt sitten nauttii sen seurauksista.

Mutta muuten olen sitä mieltä, että ei oppositio tarvitse monimutkaisia selityksiä eikä vakuutuksia siitä, että eläkeläisten veronkorotukset ovat olleet oikeudenmukaisia, eikä vakuutuksia siitä, että lapsiperheiden asemaa ei ole heikennetty. Kyllä he sen itse pystyvät arvioimaan. He pystyvät itse arvioimaan sen. Tavalliset työtä tekevät keskituloiset teollisuustyöntekijät ovat menettäneet 200—300 markkaa kuukaudessa, ja se on heidän tuloillaan tässä tilanteessa paljon. Hallituksen pitää vakuuttaa kansalaiset aivan toisella tavalla.

Tutkijat sitä paitsi ovat muutenkin sitä mieltä, että hallituksen politiikka on aiheuttanut runsaasti syrjäytymistä, yhteiskunnan ulkopuolelle joutumista, tämän kustannukset tulevat vielä myöhemmin erittäin korkeiksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä en edusta täällä oppositiota, mutta niin kuin aikaisemminkin ehdollistan kyllä asioita ihan rakentavassa tarkoituksessa ja lähdän siitä, että sanottiin aivan oikein: Ei veroalennusta voida kustantaa sillä tavalla, että otetaan sosiaalihuollon tarpeessa olevilta nämä rahat pois, ei missään tapauksessa. Minä puhuinkin siitä, että se otetaan, niin kuin ministeri Pekkarinenkin näkemyksensä lausui, se vielä velkana ja annetaan yhteiskunnalle tämä positiivinen impulssi.

Mitä tulee poliisiperheisiin, näillä on paljon

lapsia, he ovat innokkaita poikia. Mutta ministeri nyt hiukan liian moneen kertaan mainitsi tämän poliisi-perheen; tuli vain mieleeni eräs sellainen, joka soitti näistä asioista kysyen, oletko sinä tietoinen, miten yhteiskunnassa asiat menevät. Huomattavasti huonommassa asemassa ovat toki monet paljon paljon pienipalkkaisemmat ja nimenomaan eläkeläiset, joiden verorasitus on noussut kohtuuttomasti. Näistä huolta pitää kantaa. Minä vain sanoin, että kun yleensä vakavaraisina ja tarkkoina pidetyt kunnolliset poliisi-miehetkin näkevät, että elämä alkaa käydä todella kurjaksi, niin kyllä se sitten vielä heikommassa asemassa on todella kurjaa. Tätä minä tässä asiassa tarkoitin, enkä minä usko, että tässä nyt lapsilisiä on tällä tavalla sekoitettu, vaikka ministeri Huuhtanen aivan aiheellisesti antoi ymmärtää, että monta kertaa sekoitetaan. Puhutaan vain asiasta toiselta puolelta ja unohtetaan se toinen. Näinkin varmasti on, mutta selvyiden vuoksi lausuin tämän, ja nyt minä olen koko loppuillan hiljaa, rouva puhemies.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerit Pekkarinen ja Huuhtanen ovat varmaan pitäneet ryhmäkokouksen tänä iltana. Niin saman tyyppisillä sanoilla he puhuvat tästä sosiaaliturvasta ja pienten ihmisten asemasta, vaikka eri aikoina täällä puhuvatkin. Mutta eikö ministeriössä sitten todellakaan tiedetty, mihin leikkaukset johtavat? Eikö tiedetty, että jos omavastuuosuuksia kasvatetaan, sairaalamaksuja nostetaan, lääkkeiden omavastuuosuuksia nostetaan, asumistukea leikataan, eikö todellakaan tiedetty, mihin ollaan menossa? Aivan näyttää siltä, että nyt ovat ministeriössä silmät auenneet ja nyt, kun Stakes tutkimuksensa teki, on huomattu, mihin se on johtanut? Miksi sairaiden ja vammaisten piti olla koekaniineina, että nähtiin, mihin tämä johtaa. Nyt sitten vaalien alla, kun gallupit näyttävät hallituspuolueille alamäkeä, ollaan sitten taas pienten ihmisten asialla ja vihdoin pystytään tunnistamaan, että väärin tehtiin. Tietysti on hyvä, että se tunnustetaan edes nyt ja halutaan näitä asioita korjata, mutta miksi näiden ihmisten piti ensin kokea tämä?

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen asetti ministeri Viinasen ja oman näkökantani vastakkain. Ei asia ole näin, vaan halusin nimenomaan sanoa, että oppositiokin on tietoinen jo tässä vaiheessa, kun on vaatimassa veronkevennyksiä,

että on mahdotonta olla vaatimassa sitten lisää sosiaalimenopuolelle vuoden 95 budjetissa, niin kuin on yleensä aina käynyt hallituksen esityksiin nähden, kun budjettia on käsitelty. Tästä oli kyse, ja halusin puheenvuoron käyttää tätä näkökulmaa vasten.

Ed. Törnqvist kysyi, eikö hallitus todella tien-nyt mennessään näihin päätöksiin, mitkä seuraukset ovat. Totta kai ne on pohdittu etukäteen ja arvioitu, että tällaiset seuraukset näistä päätöksistä on. Mutta on pakko muistaa, että valtio on todella niin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa ollut, että sen budjettipolitiikassa on ollut huomioitava menopuoli niin pitkälle, että myös näistä menoista on säästetty. Tietysti kaiken tämän talouspolitiikan tarkoituksena on ollut käynnistää talouden pyörät ja saada ne liikkeelle, ja näinhän on tapahtunut. Sanon painokkaasti tässä vaiheessa, että ei voi mennä enää pitemmälle, koska näen, että se äärimmäinen raja on saavutettu ja nyt ei enää voida mennä pitemmälle. Tässä suhteessa ed. Törnqvistin väite, että on jotain tehty väärin, on hyvin pinnallinen. Hän ei kuitenkaan pohjimmiltaan ole miettinyt, mikä on ollut pakon sanelemaa ja mikä esimerkiksi opposition mielestä ei ole ollut pakon sanelemaa.

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Kommenttina äsken käytyyn keskusteluun ministeri Huuhtasen ja oppositioedustajien välillä ja osittain myös siihen keskusteluun, joka jo aikaisemmin tässä salissa käytiin valtiovarainministeri Viinasen puheenvuoron pohjalta, toteaisin, että kaikesta päättään ja ottaen huomioon tämä tarve ja vaikeus säilyttää sosiaaliturva, vaikeus leikata valtion menoja ja toisaalta se tosiasiassa, että valtiontalouden alijäämä on kolmannuksen luokkaa ja ollut sitä jo pitkään ja valtio on velkaantunut, emme voi tulla kuin siihen johtopäätökseen, että valtion tulojen pienentäminen lähivuosien aikana ei ole mahdollista. Eli se asia, josta täällä asiallisesti voidaan keskustella, on, millä tavalla valtion tulokertymä kerätään kas-kaan, millä tavalla erilaisia veromuotoja ja maksuja painotetaan keskenään. Tämäkin tietysti on hyvin tärkeä puheenaihe, mutta viime kädessä eri tavoin tämä lasku kuitenkin suurin piirtein kokonaisuudessaan saman suuruusena kiertyy kansalaisten maksettavaksi. Mutta toki tästä jaosta on tarpeen ja oikein keskustella, kuinka tämä tulokertymä kasataan kokoon.

Arvoisa puhemies! Olen pettynyt vihreän eduskuntaryhmän välikysymykseen siinä mielessä, että olen yleensä tottunut näkemään ja kuule-

maan vihreän eduskuntaryhmän taholta perusteltuja ja hyvin analyttisi puheenvuoroja. Minusta tämä välikysymys edusti tasoa, joka olisi paremmin sopinut johonkin lehteen kolumniksi, siksi propagandistissävynen ja populistinen se oli sisällöltään.

Kuitenkin tämän keskustelun aikana vihreän eduskuntaryhmänkin eräät puheenvuorot ovat olleet sisällöltään mielestäni välikysymystä parempia ja antavat aiheen tarkastella muutamia ajatuksia, joita näihin puheenvuoroihin on sisällynyt.

Kuuntelin tarkasti muun muassa ed. Hassin puheenvuoroa, kun hän puheenvuorossaan käsittelee eri tuotannontekijöiden verotuksen tasoa todeten, että työpanokseen kohdistuvien verojen kokonaismäärä on kohonnut liian korkeaksi. Yhdytän tähän käsitykseen. Meilläähän on maailman huipputasoa oleva tuloverotus. Meillä on erittäin korkeat palkkoihin liittyvät työnantajajäsenkuluja ja kaiken lisäksi kesäkuun alusta astuu voimaan korkea arvonlisävero, joka sekin lisää nimenomaan työn tulosten verottamista, eli työn tekemiseen liittyvät korkeat verot, työn teettämiseen liittyy korkeita veroja ja työn tulosten ostamiseen liittyy korkeita veroja.

Tämä verotuksen malli tai ehkä sen ideologinen pohja on luotu aikana, jolloin tilanne yhteiskunnassa oli aivan toisenlainen kuin tänään. Se on luotu aikana, jolloin puhuttiin siitä, että työvoimasta tulee niukkuustekijä, ja keskusteltiin, mistäpäin maailmaa Suomeen halutaan lisää työntekijöitä, siirtotyöntekijöitä. Tänään tilanne on täysin päinvastainen, ja missään tapauksessa tänään ei enää ole verotuksen keinoin tarvetta pyrkiä siirtämään ihmistyötä koneiden suoritetavaksi. On varmasti ollut onnellista ja kehitystä eteenpäin vievää, että verojärjestelmä on kannustanut tuottavuuden kehitykseen, mutta mielestäni tänä päivänä tämä tasapaino on, ottaen huomioon työttömyystilanteen ja tulevaisuuden näkymät, aika pahasti pielessä. En kuitenkaan itse kannata täälläkin esillä olleen robottiveron säätämistä.

Sen sijaan olisin valmis harkitsemaan arvonlisäverojarjestelman käyttämistä nykyistä monipuolisemmalla tavalla eli sillä tavalla, että arvonlisäveroa porrastettaisiin huomattavasti voimakkaammin kuin nyt voimaan tulevan lain mukaan tulee tapahtumaan. Olisin valmis erilaistamaan palvelujen verotusta alemmalle verokannalle verrattuna tavarankulutuksen verottamiseen, josta voisin ajatella, lukuun ottamatta välttämättömyyshyödykkeitä, arvonlisäveron tavaranku-

lutuksen osalta voivan olla nykyistä 22 prosentin tasoa selvästi korkeampikin. Eli kun meillä osataan nykyisellä tekniikalla tuloveroa porrastaa ja asettaa siihen monenlaisia erilaisia verokantoja, miksei sama olisi mahdollista myös arvonlisäveron osalta?

Erityisesti haluaisin enemmän kuin korjata marginaaliveroa ja tuloveroa, jossa toki siinäkin on kipukynnykselle tultu, kulkea työnantajajäsenkuluja alentamisen suuntaan arvonlisäverotuksen ja mahdollisesti myös tietyiltä osin ympäristöverojen kiristämisen vastavaikutuksena. Työnantajajäsenkulut merkitsevät hyvin monessa tapauksessa sitä, että kokonaan sellaisia töitä jää teettämättä, jotka tulisivat kysymykseen, jos työnantajajäsenkuluja ei tarvitsisi maksaa.

Olisi ehkä ajateltavissa, että tietyn tasaisen palkan osalta — minimipalkan tasolla tai jopa sen nykyisen tason alapuolella olevien palkkojen osalta, sanotaan nyt niillä nurkilla olevien palkkojen osalta — työnantajajäsenkuluja kerääminen voisi ehkä kokonaankin loppua ja rahoitus tapahtua arvonlisävero- ja ympäristöverotyyppeillä veroilla. Tämäntapainen siirto parantaisi kotimaista työllisyyttä. Se toisi tasapuolisuutta kotimaassa tuotettujen ja ulkomailta tuotettujen tuotteiden kilpailukykyyn ja tälläkin tavalla palvelisi sellaisia tavoitteita, jotka hyvin laajasti tunnustetaan oikeiksi.

Eräs aivan konkreettinen esimerkki edellä selostetusta on energiaverotuksen alueella. Meillä on sanottu, että kotimainen energia on kokonaan verotuksen ulkopuolella, mitä tulee ympäristöveroihin tai hiilidioksidiveroihin. Kuitenkin tosiasiaa kotimaista puuenergiaa, kun sitä poltetaan, verotetaan enemmän kuin mitään muuta energiamuotoa. Tällaisen metsähakkeen kustannukset muodostuvat lähes yksinomaan työpalkkoista, ja jos otetaan näihin työpalkkoihin liittyvät verot huomioon hinnanmuodostuksen osana, joudutaan toteamaan, että energiaverotuksena tosiasiallisesti kotimaista energiaa, nimenomaan haketta, verotetaan enemmän kuin mitään muuta energiamuotoa. Jopa se hallituksen esitys, jossa hiilidioksidiveroa esitetään nostettavaksi hiilen osalta tämän vuosikymmenen loppuun mennessä hyvin huomattavasti, jää lopultakin alhaisemmalle kokonaisveron tasolle kuin jo tällä hetkellä on puun verotus, kun otetaan huomioon työhön liittyvät verot. Tämä ei voi olla oikea tilanne.

Sama kaava pätee tietysti kaikkeen muuhunkin kotimaiseen tuotantoon, sitä selvemmin,

mitä enemmän työtä tuotteen aikaansaaminen edellyttää.

Mielestäni Suomi voisi olla edelläkävijä verotuksen painopisteen siirtämisessä, sillä tämän suuntaisia toimenpiteitä kyllä suunnitellaan, niin kuin tässä salissa on jo jossakin puheenvuorossa todettu, eri puolella Eurooppaa, mm. Euroopan yhteisön alueella.

Toinen asia, arvoisa puhemies, johon haluaisin kiinnittää huomiota, on Suomen mahdollinen EU-jäsenyys ja sen vaikutus valtiontalouteen. Suomen EU-jäsenyys merkitsisi pelkistettynä sitä eräiltä osin, että merkittävä osa kansalaisten ruokalaskusta siirtyisi verojen kautta maksettavaksi. Siirtyminen EU-hintatasoon merkitsisi 40 prosentin alennusta elintarvikeraaka-aineiden hintoihin eli toisin sanoen tuottajahintoihin. Tämähän on saman asian kaksi eri ilmenemismuotoa.

Tämä tulonmenetys on korvattava maataloudelle, jotta maatilat eivät menisi konkurssiin ja sen myötä koko elintarvikeketju romahtaisi. Koska, tosin vielä pahasti avoimen, neuvottelutuloksen mukaan Suomi joutuu pääosin itse maksamaan tämän tuen kansallisesta budjetistaan, koituu tämä lasku veronmaksajien maksettavaksi. Jos raaka-aineen hintojen alenema menee ketjussa läpi kuluttajalle asti, tulee keskimääräinen veronkirstitys kuitatuksi alentuneen ruokalaskun muodossa siirtymäkauden jälkeen. Kuitenkin tämä siirtymäkausi aiheuttaa erittäin runsaasti kuluja mm. varastojen hinnanmuutoksena ja monena muina siirtymävaiheen kustannuksina, jotka valtion on pääosin maksettava, vaikka neuvottelutuloksen mukaan EU:nkin varoja tähän tarkoitukseen jossain määrin saadaan. (Hälinää)

P u h e m i e s (koputtaa): Huomautan, että puheenvuoro on nyt ed. Korkeaajalla.

P u h u j a : Kun EU-jäsenyys edellä mainitun lisäksi merkitsee jäsenmaksujen, tullitulomeneysten ja alentuvien valmisteverojen takia merkittäviä paineita valtiontalouteen, ei mielestäni kenenkään tulisi puhua verojen alentamisesta ja EU-jäsenyydestä toisiinsa kytkeytyvinä asioina. Rehellistä olisi sanoa kansalaisille, että jos EU-jäsenyys toteutuu, merkitsee se ainakin aluksi merkittäviä valtiontalouden rahoitustarpeita eli kiristyviä veroja. Mielestäni ne puheet, joita viime aikoina on esitetty ja joissa on yhdistetty nämä asiat, antavat kansalaisille EU-jäsenyydestä aivan väärän kuvan. Oikeampaa olisi sanoa

nämä tosiasiat ja jättää ainakin sellainen kytkentä, että ikään kuin samaan kokonaisuuteen liitetään verojen alennus ja EU-jäsenyys, ettei syntyisi kansalaisille väärää kuvaa siitä, miten asiat todellisuudessa ovat.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, jos häiritsin äsken ministeri Huuhtasen kanssa käymässäni keskustelussa istunnon kulkua, mutta nyt saanen esittää nämä samat asiat. Olen useamman kerran esittänyt jo aikaisemmin sen, mikä koskee lapsiperheiden tilannetta tämän perhetukiuudistuksen jälkeen, mutta kun ministeri Huuhtanen ei tunnu sisäistäneen näitä oman ministeriönsä laskelmia, on pakko vielä muutamia esimerkkejä ottaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön talous- ja suunnitteluosasto tuo 7.12.1993 päivätyissä esimerkiksi kilaskemissaan esille, että yksilapsisissa perheissä, joita on 46 prosenttia lapsiperheistä, kaikissa muissa esimerkkitapauksissa paitsi kokonaan tulottoman perheen kohdalla perhetukipaketin vaikutukset ovat miinusmerkkisiä. Tässä ei ole otettu huomioon asumistuen muutosta, joka tulee voimaan toukokuussa, mutta sen osalta on otettava huomioon, että sillähän korjataan ainoastaan ne heikennykset, joita viime vuonna tapahtui. Näin ollen — on erittäin hyvä, että se epäkohta korjattiin — ei se vaikuta tähän laskelmaan mitään. Tässä laskelmassa ei myöskään ole otettu esimerkiksi 17-vuotiaiden lasten ikäluokkaa, joka menettää kerralla koko yhteiskunnan tuen. Aikaisemmin heidän vanhempansa saivat heidän osaltaan verovähennyksen. Nyt lapsilisää ei makseta enää 17-vuotiaille. Löytyisi monta esimerkkiperhettä, jossa on vieläkin huonompi tilanne kuin näissä esimerkkilaskelmissa. Mielestäni kannattaa ottaa esille muutama esimerkki.

Esimerkiksi perhe C: Molempien vanhempien ansiotulot ovat 5 000 markkaa kuukaudessa. Tämä on tyypillinen esimerkki, jos esimerkiksi osa-aikatyötä tekevä nainen ja vaikkapa työtön mies. Jos on yksi 8—15-vuotias lapsi, menetys on 16 markkaa kuukaudessa. Jos taas lapsi on 3—7-vuotias, menetys on 86 markkaa. Tässä ei ole otettu alle 3-vuotiaista lasta, joka menetti ns. vaippalisän.

Perheessä G toisen puolison tulot ovat 10 000 ja toisen 8 000 markkaa. Erittäin tyypillinen perhe, voi sanoa. Kun lapsi on 8—15-vuotias, on menetys 16 markkaa; mutta kun lapsi on 3—7-vuotias, menetys onkin 206 markkaa kuukaudessa; ja jos lapsi on alle 3-vuotias, menetys on 126 markkaa kuukaudessa. Nämä ovat tyypillisiä

lapsiperhetapauksia, joissa perhetukipaketin vaikutus on miinusmerkkinen, niin kuin se kaikilla yksiläisillä perheillä on. Samoin yksinhuoltajaperheistä vain, jos on nollatuloinen yksinhuoltaja ja 3 000 markan bruttotulon saaja — huom! 3 000 markan bruttotuloistakin työtön ja osa-aikatyötä tekevä, palkkaa saava maksaa veroa — päästään plussan puolelle. Muuten esimerkiksi 5 000 markan kuukausitulossa miinukset ovat 106 tai 166 markkaa. 12 000 markan tuloilla, mikä on jo hyvä tulo, jos ajatellaan naista, kun menetys on 256 markkaa kuukaudessa, jos lapsi on 3—7 vuoden ikäinen, se on todella merkittävä menetys kuukaudessa.

Myös kaksilapsisissa perheissä suurimmassa osassa näistä esimerkkitapauksista edessä on miinusmerkki. Kaksilapsisissa ja useampilapsisissa yksinhuoltajaperheissä perhetuki uudistuksen vaikutukset ovat positiiviset. Sitten meidän täytyy ottaa huomioon myös se, että työttömyysvakuutusmaksu nousi 1,87 prosenttiin. Sen vuoksi eivät ainoastaan yksi- ja kaksilapsiset perheet vaan myös hyvin monet useampilapsiset perheet ovat todenneet, että käteen jäävä tulo on maaliskuun alusta alkaen pienempi, vaikka otettaisiin huomioon lapsilisien korotukset. Tämä on totinen tosii. Ministeri Huuhtasen hyvä tahto ei näitä asioita miksikään muuksi muuta.

Mikä tähän ratkaisuksi? Lapsilisien korottaminen. Mielestäni lapsiperheiden asema tältä osin ei tarvitse mitään verohelpotuksia vaan lapsilisien korottamista. Niiden maksamiseksi tarvitaan tietysti verotuloja. Lapsiperheiden osalta on vielä syytä muistaa, että viime vuonna lapsiperheet menettivät jo 300 miljoonaa markkaa.

Puhutaan sitten eläkeläisistä. Heistä on jo paljon puhuttu. Täällä on käytetty Veronmaksajain Keskusliiton tekemiä esimerkkilaskelmia, mutta niissä on otettu ykköskuntaryhmän yksinäinen eläkkeensaaja selvästi esimerkkitapaukseksi.

Kannattaisi vilkaista, mitä kakkoskuntaryhmän eläkeläispuoliso maksaa esimerkiksi 4 700 markan kuukausitulosta veroa tässä esimerkkitapauksessa, jossa kunnallisveroäyri on 19,5. Se ei onneksi ole yleinen veroäyri, mutta kuten ed. Apukka totesi, esimerkiksi pohjoisessa se on hyvin yleinen veroäyri. Kirkollisvero on esimerkiksi vain 1,25, hyvin monessa kunnassa se on 1,5—1,6 ja tällaisia lukemia. Tällöin vero on 1 258 markkaa. Tämä on 25 prosenttia 4 700 markan kuukausieläkkeestä. On sanottu, että tämä on keskieläke. Valtaosa eläkkeistä on tämän alapuolella.

Jos otamme vaikka 4 100 markkaa, niin vero

on 850 markkaa kakkoskuntaryhmän naimisissa olevalla ja ykköskuntaryhmän naimisissa olevalle melkein sama, 800 markkaa, vaikka veroäyri esimerkkilaskelmassa on 18 penniä.

Nämä ovat aivan liian korkeita veroja tämän suuruudesta eläketulosta. Erityisen huolestuttavaa on se, että hyvin paljon puhutaan marginaaliverosta ja sanotaan, että marginaaliveroa pitää alentaa. Mutta harva puhuu siitä, että nimenomaan eläkeläisten marginaaliveroa pitäisi alentaa. Eläkeläisten marginaaliveroprosentti on korkea siellä, missä eläketulovähennys on. Mielestäni sitä ongelmaa ei voi kokonaan poistaa, koska eläketulovähennys on erittäin tarpeellinen pienentämään pienempituloisten eläkeläisten verotusta. Mutta nyt ollaan tilanteessa, jossa 4 100 ja 4 800 markan välillä marginaaliveroprosentti — puhutaan siis bruttoeläkkeestä, työ- ja kansaneläke yhteensä — on ykköskuntaryhmän yksinäisellä 66,4 prosenttia ja sama koskee ykköskuntaryhmän eläkeläispuolisoa. Kakkoskuntaryhmän kunnissa tämä tilanne on vielä huonompi. Ja 70 prosenttia eläkeläisistä asuu kakkoskuntaryhmän kunnissa. 4 200 ja 4 800 markan välillä marginaaliveroprosentti on 69,4 prosenttia. Eli jos tulee satanen lisää, niin 70 markkaa menee veroa. Ja mikä tähän huomattavaan marginaaliveroprosentin kiristymiseen on johtanut, on juuri korotetut kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut. Eläkeläisten purnaus verojen korkeudesta on aivan aiheellinen, ja verotusta tulisi alentaa.

Otan vielä työttömän. Peruspäivärahaa saava työtön saa kaksi ja puoli tonnia, 2 494 markkaa, kuukaudessa. Se on 30 000 markkaa, kun pannaan kuusi markkaa kuukaudessa päälle, vuodessa. Paljonko 30 000 markasta maksaa peruspäivärahaa saava työtön veroa? Hän saa 4 600—4 700 markan perusvähennyksen. Mitään muita vähennyksiä ei ole. Otetaan vaikka esimerkki, jossa kunnallisveroäyri on 17,5 penniä, sairausvakuutusmaksu 1,9 penniä, kansaneläkemaksu 1,55 penniä ja kirkollisvero 1,5 penniä. Äyritunnus on 22,55, mutta perusvähennyksen ansiosta tästä häviää suurin piirtein 2 prosenttia. Eli peruspäivärahaa saava työtön maksaa noin 6 200 markkaa veroa tästä 30 000 markasta eli reilusti 20 prosenttia. Tällaisesta tulosta ei pitäisi maksaa markkaakaan veroa. Onneksi eläkeläinen ei vastaavan suuruudesta tulosta maksa ollenkaan veroa juuri eläketulovähennyksen ansiosta.

Mutta vastaavalla tavalla myös muissa tuloissa, palkkatuloissa, työttömyyspäivärahassa,

muissa sosiaalietuuksissa, pitäisi verotettavan tulon alarajaa nostaa ja nimenomaan kunnallisveron ja sairaus- ja kansaneläkemaksujen osalta, koska 41 000 markkaa on valtionveron alaraja. Eivät he hyödy millään tavalla siitä, jos alennetaan tuloveroasteikkoa. Sen takia, arvoisat vihreät edustajat, mielestäni ed. Pulliaisen esittämät muutokset kaikki olivat vääriä ehdotuksia pienituloisten ihmisen kannalta.

Ministeri Huuhtanen korosti sitä, että sosiaaliturvaa ei saa vaarantaa. Olen siitä asiasta täsmälleen samaa mieltä. On muistettava, kun vaaditaan verojen alennuksia, että sosiaaliturvan rahoitusta ei saa vaarantaa. Sosiaaliturvaa ei saa purkaa. Sitä on purettu jo aivan tarpeeksi tähän mennessä. Sosiaaliturvan rahoituksesta on huolehdittava, ja kun tehdään tarpeellisia veroalennuksia pienituloisille, niin silloin on huolehdittava, että jostain nämä vastaavat rahat tulevat.

Mistä niitä voidaan saada? Me käsitelimme työn verotusta aika perusteellisesti syksyn välikysymyskeskustelussa. Kannattaisi kaivaa esille niitä puheita. En toista kaikkea, mitä esimerkiksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmän taholta sanottiin.

Mutta totean, että sosiaaliturvamaksujen porrastus niin vakuutettujen kuin työnantajienkin kohdalla on yksi keino. Tämähän nimenomaan myös siirtäisi juuri pääomavaltaisille yrityksille maksurasitusta ja sitä kautta ajaisi tavoitetta, että työvoimavaltaisilta yrityksiltä maksurasitusta siirrettäisiin pääomavaltaisille yrityksille. Se porrastus, joka kansaneläkemaksun osalta palautettiin viime kesänä, toi noin miljardi markkaa lisää tuloa. Kuitenkin, kun yrityksiä on noin vajaa 110 000, vain 5 000—6 000 yritystä maksaa kahden korkeimman maksuluokan sosiaaliturvamaksuja, ja tuotto on kuitenkin näin hyvä. Maksut kohdistuvat hyvin pitkälle juuri vientiteollisuuteen ja sen tyypiseen teollisuuteen, joka on pääomavaltaita. Juuri sen takia tätä porrastuslinjaa tulisi jatkaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön ylijohtajan Pukkilan yhden miehen komitean ehdotus työnantajien kansaneläkemaksun poistamisesta on täysin työnantajan esitysten mukainen. Olin iloinen siitä, että ministeri Viinanen itse asiassa totesi, että tätä maksua ei tulisi poistaa. Näin tulkitsein hänen kannanottonsa.

Arvoisa puhemies! Kuten totesin, näistä asioista on puhuttu viime syksyn aikana lukuisia kertoja. Tässä yhteydessä tyydyn esittämään nämä kommentit tähän keskusteluun.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukosen tilastotaksaukset ovat aina mielenkiintoisia kuunneltavia. Nyt kun hän kommentoi minun aikaisempaa puheenvuoroani, kiinnitän hänen äskeiseen puheenvuoroonsa huomiota siinä katsannossa, mitä hän on tänä päivänä täällä tullut jo aikaisemmin vastauspuheenvuoroissa todenneeksi, sillä tavalla, että minähän ehdotin ensinnäkin, mitä asteikkoon tulee, että tehtäisiin asteikon alapäähän 3 prosenttiyksikön korjaus alapäin. Se saattaa olla aika lähellä sitä, mitä ed. Stenius-Kaukonen äsken esitti, mutta saatan olla väärässä.

Toisekseen minä esitin sinne yläpäähän vaikuttavia toimenpiteitä. Kun ed. Stenius-Kaukonen aikaisemmin tänä päivänä vastauspuheenvuorossaan vaati sellaisia toimenpiteitä, jotka lisääisivät työllisyyttä — hän mm. totesi, että työttömyyskorvauksiin menee 21 miljardia markkaa vuodessa varallisuutta — niin niillä toimenpiteillä, jotka esitin sinne taulukon yläpäähän ja keski-osaan vaikuttavasti, niillä on juuri sillä marginaalialueella vaikutus siihen, että työpaikkoja syntyy ja niin rahoja säästyy sosiaaliturvaan, minkä te kaipaatte varallisuutta.

Ed. Hautala: Arvoisa rouva puhemies! Toivottavasti tästä keskustelusta jää elämään muutakin kuin se, minkä itse olen tänään pannut merkille, eli tämä kokoomuksen avainhenkilöiden merkillinen keskustelu. Ministeri Salolainen on vähän niin kuin pihvi sämpylän välissä. Toinen puoli on ministeri Viinanen ja toinen on ed. Zyskowiec. Katsotaan nyt vielä, minkälainen draama tästä kehittyy.

Ymmärrän hyvin ministeri Huuhtasen huolen siitä, mihin kokoomuksen paine verojen alentamiseksi saattaa johtaa pahimmillaan, jos se tehdään irrallaan muusta talouspoliittisesta ajattelusta.

Vihreiden tarkoitus ei todellakaan ole se, että veroja nyt kevennettäisiin rahoittamalla kevenykset sosiaaliturvan entistä rajummilla leikkauksilla. Me olemme esittäneet aivan toisenlaisia näkemyksiä. Toivon, että myös vasemmistoppositio huomaa, että vihreille sosiaaliturva ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat hyvin tärkeitä asioita. Pyytäisin, että missään vaalipropagandassa ei sanota, että kun ne vihreät puhuvat aina vain siitä ympäristöstä.

Vihreillä on kehittynyt ja kehittymässä merkittävä strategia, joka lähtee siitä, että me voimme muodostaa työn, ympäristön ja sosiaalisen

oikeudenmukaisuuden välille uuden liiton. Voimme pyrkiä toteuttamaan kaikkia näitä asioita, ja meidän strategiaamme on vihreä verouudistus.

Haluan lisätä siihen myös negatiivisen tuloveron eli kansalaisen perustulon kehittämisen ja toivon, että ministeri Huuhtasen johdolla tätä asiaa ryhdytään selvittämään — tai sitä on selvitetty, niin kuin ministeri tuossa sanoo, mutta pitäisi myös lähteä muotoilemaan konkreettisia toteutusmalleja.

Vihreää verouudistusta toteutettaessa on taroituksena, että verotetaan vähemmän työtä ja tuloja ja enemmän ympäristöhaittoja, eritoten energian käyttöä.

Niitä vaikutuksia, jotka tällä tavalla on mahdollista saada aikaiseksi, on ensinnäkin mahdollinen tuloverojen kaivattu alennus. Se on tässä tilanteessa Suomessa hyvin perusteltu, varsinkin 1. kesäkuuta, kun arvonlisäveron vaikutus alkaa tuntua ihmisten kukkaroissa, mutta jo nyt tilanne on aika hankala monille ihmisille.

En muuten usko, että kyse on mistään väliinpuutoajista, joihin ministeri Viinanen alkupäivän keskustelussa viittasi, kun hän puhui perhetukipaketin vaikutuksista. Hän arveli, että vain jotkut onnettomat väliinpuutoajat olisivat siitä joutuneet kärsimään. Mutta ainakin minun tuttavapiirissäni on hyvin paljon näitä kärsijöitä, enkä osaa pitää heitä väliinpuutoajina. Kyllä pieni- ja keskituloiset, ja erityisesti yksinhuoltajat, ovat aika lailla valittaneet tilannettaan.

Toiseksi, on mahdollista alentaa työn hintaa erityisesti alentamalla välillisiä työvoimakustannuksia. On päivänseivää, että tämä jos mikä antaa mahdollisuuksia luoda uusia työpaikkoja ja ostaa sitä suomalaista työtä, johon meillä nyt ei ole varaa, niin kuin ed. Hassi päivällä kertoi — ellei sitä tehdä pimeästi.

Kolmanneksi, voidaan vähentää ympäristöhaittoja merkittävästi, ilman että tarvitaan budjettiin menojen lisäyksiä. Kysehän on taloudellisista ohjauskeinoista.

Neljanneksi, voidaan todeta, että tällä tavalla voidaan pitää myös huolta terveestä valtiontaloudesta, voidaan saada sama määrä verotuloja menojen kattamiseen kuin ennenkin, joten meidän mallissamme kyse ei todellakaan ole siitä, että veronalennukset on rahoitettava sosiaaliturvaa leikkaamalla.

Tämä on uusi ajatus, ja se haastaa ajattelua kohti uutta vuosituhatta. Tuntuu vain vähän toivottomalta, kun kuuntelee ministeri Viinasta. Hän käyttää hyvin vaisuja ja alistuneita argu-

mentteja meidän ehdotuksiamme vastaan. Kuitenkin tuolla saunan lauteilla me vihreät naiset totesimme, että kyllä hän varmasti sisimmässään arvelee, että me olemme oikeilla jäljillä, mutta ehkä hän kokee vastavoimat niin suuriksi, että hän ei uskalla edes haaveilla sen suuntaisesta kehityksestä, josta me täällä puhumme. Ministeri Viinanen on sanonut, että Suomessa ei voida pitää energian hintaa kilpailijamaita korkeampana, mutta kuitenkin hän on nähtävästi alistanut siihen, että työn hintaa voidaan pitää kilpailijamaita korkeampana. Vaikka hänen käsityksensä oli se, että Suomessa työn hinta on kohtalaisen kilpailukykyinen tällä hetkellä.

Sitten hän sanoi, että niin kauan kuin automaatio etenee maailmalla, meillä ei voida mistään robottiveron tyypisistä ratkaisuista ruveta puhumaan. Mutta haluan nyt korostaa, ja toivottavasti tämä on jotakin uutta, mitä minä voin tähän keskusteluun tuoda kaiken sen jälkeen, mitä täällä on jo tänään sanottu moneen kertaan: Kyse on nimenomaan talouspolitiikan kansainvälisestä haasteesta. Monissa maissa on oivallettu asian ydin. Tiettyssä määrin pitää paikkansa, että on liikuttava kansainvälisesti, jos ei aivan tasatahtia, niin samaan pyrkien kuitenkin. Mainitsen tässä muutamia esimerkkejä viime ajoilta.

Viime talvena Belgian talousministeri, joka varmaankin on ministeri Viinasen kollega, parakaisi, että kyllä nyt tarvitaan jo kansainvälistä robottiveroa, että muuten työllisyydelle käy hullusti. Robottiverohan on jonkinlainen lempinimi. Sillä voidaan tarkoittaa hyvin erilaisia asioita. Joskus sanotaan, että koneille pitää antaa verokirjat, jotta nekin joutuvat kustantamaan sitä yhteistä hyvinvointia, joka on kaiken tuotantoelämän edellytys. Vihreässä eduskuntaryhmässä on tultu siihen tulokseen, että ns. robottivero pitäisi toteuttaa sitomalla yritysten välilliset työvoimakulut yrityksen käyttökatteeseen eikä palkkasummaan, niin kuin nyt on käytäntö. Tällöin suosittaisiin työllistäviä aloja ja, niin kuin ed. Hassi usein sanoo, suosittaisiin naisvaltaisia aloja. Varmasti suosittaisiin erittäin paljon julkisen sektorin tällä hetkellä ahdingossa olevia aloja, joiden työllisyydestä tingittäessä kansalaisten hyvinvointi rapistuu.

Euroopan unionin komission järjestämässä kestävä kehityksen konferenssissa viime marraskuussa todettiin hyvin laaja konsensus siitä, että verotusta pitäisi muuttaa juuri siihen suuntaan kuin esitämme. Siellä todettiin, että sotien jälkeinen talousmalli on ajautunut rakenteelliseen kriisiin ja on välttämättä kehitettävä uusi

kestävän kehityksen malli, joka samaan aikaan antaa vastauksia ja ratkaisuja työttömyyden poistamiseen ja ympäristön tuhoamisen lopettamiseen ja joka lisää elämänlaatua. Korostettiin, että tämä vaatii rakenteellisia uudistuksia ja erityisesti verouudistuksen, ja haluan lisätä: vihreän verouudistuksen. Euroopan unionin kestävän kehityksen konferenssissa, jota johti Jacques Delors, on todettu, että tällainen veromalli lisää työllisyyttä ja vähentää ympäristöhaittoja ja samaan aikaan on mahdollista vähentää välillisiä työvoimakuluja.

Hollannissa kansalliset suunnitteluviranomaiset ovat tutkineet eri puolueiden talousmalleja ja todenneet, että vihreän vasemmistopuolueen malli, joka on hyvin saman kaltainen kuin se, mitä me esitämme, tuo todellisen työllisyshyödyn ja auttaa ympäristön hoidossa. Haluan esittää, että Valtion taloudellinen tutkimuskeskus tai valtiovarainministeriö tekisi yksityiskohdaiset laskelmat siitä, mitä täällä on esitetty, jolloin sitä ei ainakaan voida torjua vain sillä perusteella, että se kuulostaa oudolta tai hypyltä tuntemattomaan, niin kuin pääministerimme meille tokaisi, kun olimme mukana hallitusneuvotteluissa omine ehdotuksinemme. Silloin oli kyse energiapolitiikasta.

Joitakin laskelmia kuitenkin on tehty. Ympäristötaloustoimikunta on selvittänyt verotuksen painopisteen muutosta ja todennut, tosin suurin varauksin, joita tämmöisten mallien käyttöön liittyy, että yksipuolisestikin toteutettu verotuksen painopisteen siirtäminen edistää työllisyyttä ja hyvinkin yllättävästi.

Olen sitä mieltä, että tästä veromallista ja kansalaisen perustulosta, negatiivisesta tuloverosta, pitäisi tehdä seuraavien hallitusneuvottelujen keskeinen strategiäkysymys. Uskon, että sillä tavalla päästäisiin irti niistä rakenteellisista kriiseistä, joihin sotien jälkeinen talousmalli on kaikki kehittyneet yhteiskunnat ajanut. Uskon, että sillä tiellä ei voida enää kauan jatkaa, ilman että ajaututaan täysin kestäättömiin seurauksiin, esimerkiksi sosiaalinen syrjäytyminen, pitkäaikaistyöttömyys, tuloerojen kasvu, elämänlaadun kaikinainen heikkeneminen.

Joten, arvoisa puhemies, olen vakuuttunut siitä, että työ, ympäristö ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat yhdistettävissä uuteen liittoon, jos vain halutaan lähteä ennakkoluulottomasti tutkimaan uusia malleja.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n :
Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Hautalan pu-

heenvuoro oli hyvä, pohtiva ja uusia avauksia tekevä puheenvuoro. Haluan oikeastaan hänen toiveeseensa vastata muutamien sanoin koskien negatiivista tuloveroa tai peruspalkka-käsitettä, kummin tavoin vain halutaan asia ilmaista. Käytännössä päästään samaan lopputulokseen riippumatta siitä, kumpi näistä vaihtoehdoista valitaan. Myös ed. Ukkolan kuulin ryhmäpuheen-vuorossaan kaipaillleen tätä asiaa.

Asia on toki ollut pohdinnassa ja valmistelussa aikaisemminkin. Jo 80-luvun loppupuolella Kyösti Urposen toimikunta käsiteli asiaa ja loi tietyt osviitat asian toteuttamiseksi. Sen jälkeen tämän hallituksen aikana tehtäviensuunnittelu- ja toimikunta vt. kansliapäällikkö Lehdon johtamana on käsitellyt samaa asiaa ja sosiaali- ja terveysministeriö on ostanut myös Osmo Soininvaaralta työn, joka on myös osa samaa pohdintaa.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on päädytty nyt kaikkien näiden kolmen työn pohjalta jatko-työhön, joka pyrkii luomaan sellaisen aktivoivan perustulojärjestelmän, jossa työtulojen ja tulonsiirtojen yhteensovittaminen onnistuisi nykyistä paremmin. Tämähän oli myös ed. Hautalan ajatuskuviossa mukana. Perustulossa, varmastiikin suomalaisessa omassa sovellutuksessa, työttömyysturvan, toimeentulotuen, opintotuen ja asumistuen yhteensovitus yhdessä työtulojen kanssa on ehkä välitön haaste ja on mahdollista, että sitä voidaan kehittää vielä pitemmälle.

Viimeisimmissä töissä, työryhmän ja Soininvaaran työssä, kuitenkin todettiin, että perustulon toteuttaminen yhdellä ratkaisulla on todennäköisesti hyvin vaikeata. Tarvitaan tietynlaista asteittaista etenemistä. Ministeriössä pyritään siihen, että meillä jo vuotta 95 koskien olisi tietynlainen avaus ja siitä eteenpäin oma ohjelma.

Tällä ratkaisulla pyritään ratkomaan niitä välinputoamisongelmia, mitä meillä tällä hetkellä sosiaaliturvassa on. On myönnettävä, että nykyinen sosiaaliturva ei ole rakentunut suurtyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden ja velkaantumisen ongelmapiirille vaan kokonaan muunlaiseen maailmaan ja me tarvitsemme tästäkin syystä tätä uutta ratkaisua.

Myös yhtenä tavoitteena on pyrkiä välttämään sitä tarpeetonta hyötyä, jota erilaisilla tulonsiirtosysteemeillä kotitalouksiin on mahdollista saada. Se ei ole nyt mitenkään mittava "ongelma", mutta kuitenkin hyvin paljon esillä ollut asia. Tällöin verrataan näitä tavallaan kasaantuneita tulonsiirtotuloja työtuloon, ja tässä vertailussa suhde on väärä. Joissakin tapauksissa työhön ei todellakaan kannata hakeutuakaan, kun

tämä summeeraus tuottaa parempia tuloksia. Eli tällä asialla pyritään molempiin suuntiin, sekä väliinputoamissuuntaan että tarpeettomaan hyötyyn nähden löytämään uuden tyyppinen ratkaisu.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Pitkään aikaan eduskunnassa ei ole kuultu yhtä ristiriitaista keskustelua kuin mielestäni tänään. Ei siinä ole mitään uutta, että hallituksella ja oppositiolla on veropolitiikasta erimielisyyttä. Mielenkiintoiseksi asian minusta on tänään tehnyt se, että hallituspuolueissa näyttää olevan hyvinkin ristiriitaisia tilannearvioita ja johtopäätöksiä. Päähallituspuolueiden, keskustan ja kokoomuksen, edustajat pitävät toisaalta tarpeellisena todistaa hallituksen valitseman talouspolitiikan siunauksellisuutta. Yhtä kaikki, toisaalta he ovat käymässä huutokauppaa veronalennusvaatimuksista. Ministeri Viinanen oikeastaan ainoana on oman tuhoisan talouspolitiikkansa kannalla edelleen yhtä johdonmukaisesti ja yhtäläisillä perusteilla kuin aikaisemminkin. Hädin tuskin häneltä sai lupauksen harkita veronalennuksia, jos sellainen aika tulee.

Kireä verotus ja rajut budjettileikkaukset ovat kuitenkin olennainen osa hallituksen talouspolitiikan sisältöä. Ne ovat olleet nimenomaan niitä toimia, joilla Suomen taloutta on yritetty sopeuttaa, tasapainottaa romahtaneen idänviennin ja heikentyneen länsikaupan olosuhteissa. Hallitus on uskonut viennin vetoapuun. Nyt ovat osoitautuneet todeksi epäilyt siitä, ettei viennin veto riitä kohentamaan työllisyyttä. Hallituksen sopeuttamistoimet päinvastoin ovat olleet omiaan työllisyyttä vaikeuttamaan.

Hallitus on omilla toimillaan saanut kyllä kauppataseen ylijäämäiseksi, mutta vaihtotasetta rasittavat edelleenkin korkeat ulkomaiset korot. Ne ovat puolestaan seurausta kiihtyvistä velkakierteistä, jota ei hallitus ole kyennyt katkaisemaan ja jota tällä politiikalla ei myöskään pystytä katkaisemaan. Velka voidaan maksaa vain työn tekemisellä ja työn tuloksilla.

Hallitus ei ole luvannut kääntää ajatteluaan. Taloutta sopeutetaan edelleenkin työllisyyden kustannuksella, ja se on tietoinen linjavalinta. Velkakierteestä pääsemiseksi hallitus väläyttelee eläkkeiden leikkaamisia, työttömyysturvan romuttamista ja muuta sosiaaliturvaan puuttumista. Hallituksen kireä finanssipolitiikka, rajut budjettileikkaukset ja ennätyksellisen kireä verotus päinvastoin uhkaavat tällä hetkellä tehdä tyhjiksi nekin nousun pienet oireet, elkeet, joita

tällä hetkellä optimistisimmat ovat jo näkemässä. Hallitus on syventänyt lamaa, lisännyt työttömyyttä omilla toimillaan, nimenomaan juuri budjettileikkauksilla ja ylikireällä verotuksella.

Sen vuoksi on ihmeellistä, että hallituspuolueiden ryhmäpuheenvuoroissa oli järjestään samanlainen, sanoisinko, skitsofreeninen nuotti. Toisaalta sitouduttiin hallituksen talouspolitiikkaan, sitouduttiin sitä tukemaan ja jopa kiiteltiin sen tuloksia. Yhtä kaikki kuitenkin tämä tuki oli samantapainen kuin siinä vanhassa kaskussa, jossa köysi tuki hirtettyä, koska saman tien kun tukea annettiin hallituspolitiikalle ja hallituksen talouspolitiikalle hallituksen edustajien puheenvuoroissa, yhtä päättäväisesti kuitenkin vaadittiin veronkevennyksiä, kysynnän elvyttämistä, mikä toisaalta on ristiriidassa nimenomaan juuri tämän hallituksen harjoittaman politiikan kanssa.

Oppositio on puhunut verojen alentamisesta ja kulutuskysynnän lisäämisestä arvostellessaan hallituksen talouspoliittista linjaa. Veronalennukset eivät toteudu, elleivät hallituspuolueet itse näe, että koko hallituksen talouspolitiikka, sen linjavalinta, on ollut väärä.

Mielenkiintoista on nähdä, millä tavalla ja minkäläisen kamppailun seurauksena vero- ja talouspoliittista keskustelua tullaan käymään toisaalta kokoomuksen sisällä, toisaalta hallituspuolueiden keskinäisissä keskusteluissa. Ed. Zyskoviczilla ainakin näytti olevan jo tänään vaikeuksia päättää, kumpaan hallitukseen hän enemmän luottaa, tukeeko hän Holkerin hallituksen veropolitiikkaa vai nykyisen Ahon hallituksen politiikkaa. Keskustalla ja kokoomuksella näyttää selvästi olevan erilaisia ajatuksia myös siitä, millä tavoin veronalennukset tulisi toteuttaa, jos ne sitten yleensä päästään toteuttamaan, ja siitähän ministeri Viinanen ei antanut selviä lupauksia.

Hämmästyneenä olen kuunnellut keskustelua, joka aika ajoin on saanut sen ulottuvuuden, että kaikki tämänhetkiset taloudelliset ongelmat olisivatkin edellisen hallituksen toimien seurauksia. On syytä muistaa, että edellinen hallitus päätyi ylijäämäisiin budjetteihin, valtion velkaa lyhennettiin. Valtion velka oli silloin ennätyksellisen vähäistä. Suomi oli maailman kärkeimaita silloin suhteessa velan vähäisyyteen. Veroja alennettiin kaikilla ja sosiaaliturvaa parannettiin.

Nyt tämän hallituksen aikana kaikista budjettileikkauksista huolimatta menot ovat kasvaneet vuosien 91—93 aikana noin 20 prosenttia ja aivan erityisesti ovat kasvaneet valtionvelan hoito-

menot. Velka onkin kasvanut viisinkertaiseksi tämän hallituksen aikana ja työttömyys viisinkertaiseksi. Tulot ovat pudonneet 10 prosenttia, vaikka verotus on kiristynyt aivan armottomasti, niin kuin kaikki ovat täällä tunnustaneet. Minusta tämä vertailu jo osoittaa, että tähän tilanteeseen on ajaututtu nimenomaan tämän hallituksen talouspoliittisten virheiden johdosta. Syösky olisi ollut vältettävissä toisenlaisella finanssipolitiikalla, toisenlaisella linjauksella, sitoutumalla tasapainottamiseen pitkällä tähtäyksellä ja välttämällä niitä rajuja budjettileikkauksia, joita nyt on tehty.

Edellisen hallituksen aikaisista tapahtumista dramaattisimmin vielä tänäkin päivänä vaikuttavat tietysti ulkoiset tekijät. Jotkut tutkijat ovat laskeneet, että 45 prosenttia tämänhetkisestä sopeutustarpeesta olisi johtunut Neuvostoliiton kaupan romahtamisesta. Se oli tietysti aikanaan sellainen tapahtuma, jolle ei mahtanut mitään edellinen hallitus eikä nykyinenkään.

Johtopäätös ei kuitenkaan ole ollut se, että tilanne olisi tänään sama riippumatta siitä, mikä hallitus meillä olisi näinä vuosina ollut. Muistelin kuunnellessani näitä arvioita sitä, että kun laman merkit alkoivat vuoden 1991 alkupuolella näkyä, Holkerin hallitus lähes viimeisinä töinään vielä siirsi lisää varoja rakennustoimintaan pitääkseen yllä rakennustoimintaa, pitääkseen yllä työllisyyttä. Laman merkit alkoivat silloin näkyä jo rakennustoiminnassakin.

Kun sitten Ahon hallitus astui virkaansa, se lähes ensimmäisenä työhön leikkasi nimenomaan juuri niitä varoja, joilla oli tarkoitus mm. rakennustuotantoa elvyttää. Se oli minusta ensimmäinen hyvä osoitus siitä, että toisenlaisen politiikan tielle oli lähdetty. Ne merkit ovat sitten tietysti toteutuneet hyvin dramaattisella tavalla tämän hallituksen työn aikana.

Pääministeri on tullut kuuluisaksi siitä äskettäisestä vertauksestaan, että Siperia opettaa. Historia ei ainakaan ole opettanut tälle hallitukselle mitään, koska tämän hallituksen toimet ovat syventäneet lamaa aivan samalla tavalla kuin porvarihallituksen toimet syvensivät lamaa Suomessa 30-luvun alkupuolella.

Minua on kuitenkin häirinnyt keskustelussa tänään ennen kaikkea se, että hallitus välttelee nytkin puhumasta veropolitiikasta osana koko talouspolitiikkaa ja suhdannepolitiikkaa. Ministeri Salolainenkin nimenomaan korosti haluavansa puhua vain ja ainoastaan veroista. Hallituksen ongelma näyttää olevan, että se tarkastelee yhteiskuntapolitiikan toimia mekaanisesti

ikään kuin yhteen- ja vähennyslaskuna eikä kykene näkemään, että kyseessä on hyvin monimutkainen erilaisten toimenpiteiden vuoro- ja yhteisvaikutus. Kyseessä ei ole nollasummapeli. Veronalennus ei välttämättä esimerkiksi johda valtion tulojen menetyksiin.

Sosialidemokraatit ovat aikaisemmin tänään jo esittäneet omat verovaatimuksensa sekä lyhyellä että pitkällä tähtäyksellä. En käy kertamaan aikaisemmissa puheenvuoroissa olleita laajoja esityksiä. Toistan sen, että tuloveroa on nyt meidän mielestämme alennettava nopeasti. Parhaiten se voidaan toteuttaa esimerkiksi kelmaksun kautta. Silloin se oikeudenmukaisemmin kohtelisi eri veronmaksajaryhmiä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on ollut hyvin vakorvainen ja piittaamaton kansalaisten mielipiteille. Nyt sitten työn viime metreillä on tullut herätys, kun kansalaisilta tullut palaute on ilmeisesti saanut ainakin osan hallituspuolueiden edustajista lähes paniikkiin. Hieman koomisia-kin piirteitä minusta puheenvuoroissa on esiintynyt, jos verokurjuutta nyt voi millään tavalla koomisena pitää. Kansalaiset ovat ihmetelleet, ketä ministerit kuvaruudussa kovistelevat, kun he esittävät julkisuudessa kovia veronkevennysvaatimuksia. Kyllä kansalaiset myöten antavat, kun hallitus vain kykenee itse tästä asiasta sopimaan.

Toivon, että hallitus kykenee sopimaan myös veronalennusten toteuttamisesta siten, että niiden ehtona ei e sosiaaliturvan leikkaaminen, kuten useaan kertaan illan aikana on jo todettu.

Yhdestä asiasta olen samaa mieltä kuin koomuksen ryhmäpuheenvuorossa ed. Zyskowicz, kun hän edellytti, että veronkevennykset eivät voi olla kosmeettisia. Minäkin olen samaa mieltä, että kevennykset ja alennukset eivät saa jäädä kosmeettisiksi. Hallitus ei ole täsmentänyt omia suunnitelmiaan tänäänkään. Julkisuudessa on tänään puhuttu useassakin yhteydessä miljardin kevennyksistä. Kun ensimmäisen kerran kuulin tämän miljardin kevennyksen, minulle tulivat mieleen viime joulun alla tapahtuneet pitkät istunnot samassa salissa, jolloin viimeksi veropolitiikasta pitkään keskustelimme. Silloinkin piti verotuksen keventyä. Tuloksena oli, että verotuksen kiristymistä hiukan lievennettiin. Pelkään pahoin, että jos verokeskustelu nyt päättyy siihen, että hallitus miljardilla keventää verotusta, kyseessä on jälleen samanlainen ilmiö, minkä joulun tienoilla saimme kokea. Hallitus ei kevennä verotusta, se korkeintaan lieventää sitä verotuksen kiristymistä, joka meitä kaikkia kohtaa, kun

arvonlisäverotus ensi kesänä astuu voimaan. Arvoisa puhemies! Toivon, että näissä veropuheissa ei käy kuten siinä kansansadussa, jossa todettiin, ettei siitä takkia tullutkaan, tulihan tuluskukkaro.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ajattelin jo välillä, että säästän kuulijoiden korvia ja aikaa koneistolta, joka valvoo keskustelua, mutta ed. Hämäläinen puheenvuorollaan innoitti muutaman sanan vielä sanomaan. (Ed. Hämäläinen: Ei ollut hukkaan puhuttu!) — Ei ollut hukkaan puhuttu, edustaja käytti kalliita sanoja. — Olen toki monessa asiassa ihan samaa mieltäkin siinä analyysissä, johon hän loppupuoella puhettaan tuli, mutta oli paljon sellaistaakin, minkä vuoksi nyt haluan kuitenkin muutaman sanan käyttää. Nimenomaan tarkoitan sitä, mitä ed. Hämäläinen sanoi kuvatesaen viime vaalikauden loppuaikojä ja koko vaalikautta, kuinka budjetit olivat ylijäämäisiä, kuinka valtion velka pieneni jnp.

Ensinnäkin, mitä budjettien ylijäämäisyyteen tulee, kun hallitusneuvotteluja käytiin huhtikuussa ja siinä vaiheessa selvisi se, mikä oli vuoden 1991 budjettivaje, muistan tarkoin, että se oli 25 miljardia markkaa, siinä vaiheessa todettu budjettivaje, kun budjettia syksyllä 90 eduskunnalle jätetyssä budjettiesityksessä sanottiin 4 miljardia ylijäämäiseksi. Nämä luvut voi tarkistaa ken haluaa. Ne ovat näin. Tällainen gappi siinä oli.

Myönnän sen, että valtion budjetit olivat yleensä noiden vuosien aikana ylijäämäisiä, ja syy siihen oli aika selvä. Rahaa kansantalouteen tulvi niin rajulla tavalla monesta eri tuutista syistä, joihin meillä jokaisella on tietty selvä ote, että ei ihme, vaikka valtiontalous niin olikin.

Arvoisa puhemies! Voikin sanoa näin, että taakse jäänyt talouden kujanjuoksu on ollut äärettömän vaikea juosta. Kolme vuotta Ahon hallituksen taivalta ovat olleet tässä mielessä tavattoman vaikeata aikaa. Nämä vuodet ovat tarjonneet oppositiolle oivan mahdollisuuden sellaiseen demagogiaan, jolla poliittisia pisteitä on ollut kerättävissä monilta eri marjamailta. Väitteisiin, että talouden lama olisi tämän hallituksen syytä, on helppo mennä. Niitä on hyvin helppo esittää. On niin, että ihmisten poliittinen muisti ei

välttämättä ole kovin pitkä, ja siitä syystä noin on helppo sanoa.

Haluan kuitenkin muistuttaa vielä kertaalleen siitä, että kun Ahon hallitus sai toukokuussa 1991 hallitusvastuun, olivat kansakunnan tulot, bruttokansantuote, lähes 30 miljardin markan suuruudessa vuosipudotuksessa ja julkiset menot, valtion ja kuntien menot, lähes yhtä suuressa kasvussa. Tämä oli mahdollon yhtälö, jonka kanssa hallitus joutui alkumetreiltä lähtien taistelemaan.

Kaiken lisäksi Suomi oli menettänyt 80-luvun lopun vuosien aikana kilpailukykinsä, kansantalous velkaantunut, ed. Hämäläinen, hurjasti, ei valtiontalous. Mutta pitkän päälle kansantalouden velkaantuminen on aivan yhtä suuri synti, itse asiassa vähän suurempikin, kuin valtiontalouden velkaantuminen, koska valtio voi velkaantua tilapäisesti kansalaisilleen tilanteissa, joissa kansantalous on selvästi ylijäämäinen. Mutta noiden 80-luvun lopun vuosien aikana kävi niin, että kansantalous velkaantui huimasti vuodesta toiseen.

Kaiken kukkuraksi kasinotalouden hurmassa maan tuotantorakenne vääristyi ja viennin kansantuoteosuus supistui valtavasti, niin kuin hyvin tiedämme. Kasinoleikkejä ja ei-tuotannollisen sektorin kasvua ruokittiin aivan huikealla ulkomaisen velkarahan otolla. Suurituloisten verotusta kevennettiin, näinhän me sen tunnistimme viime vaalikaudenkin aikana. Suurituloisten verotusta kevennettiin tuntuvasti, ja uusaveriääät sijoittivat verokevennyksensä tuotot suhdanteita edelleen ylikuumenavalla tavalla. Se oravanpyörä oli suurin piirtein tätä.

Voidaankin viimeistäänkin jälkikäteen sanoa, että Suomi oli jo vuonna 1990 tilanteessa, jossa viimeistään olisi tullut ottaa uusi suunta, mutta ongelmat yritettiin lakaista vaalien pelossa maton alle. Näin tehtiin myös niille merkeille, jotka kriisiytymässä olevien pankkien osalta olivat selkeästi näin jälkikäteen ajatellen nähtävissä jo tuona vuonna, viimeistään vuonna 1990, oikeastaan vuonna 1989. Neuvostoliiton talouden romahtaminen ja taantumisen iskeminen läntiseen Eurooppaan edelleen ja entisestään syvensivät tai lisäsivät niiden vaikeuksien mittaa, joiden kanssa tämä hallitus joutui tarpomaan. Selviytymistä noista vaikeuksista vaikeutti oppositioon jääneen SDP:n poltetun maan taktiikka, hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen ajautuminen törmäyskurssille eikä vain viimeksi mainitun eli työmarkkinajärjestöjen syistä vaan myös hallituksesta itsestään johtuvista syistä. Edelleen näi-

tä kurssimuutoksia, nopeita tervehdyttämistöimiä vaikeutti tosin sekin seikka, että yleinen kriisitietous hurlumhei-henkisen elämän jälkeen 80-luvulla oli kutakuinkin olematon.

Devalvaatioiden tielle joutuminen, kun devalvaatioon ei tartuttu jo vuotta aikaisemmin 1990, oli noissa oloissa pakon sanelemaa ja aiheutti mittavasti uusia ongelmia. Juuri devalvaatiossa on Suomen talouden viime kuukausien kaksijakoisuuden ydin. Se on auttanut talouden veturin, vientiteollisuuden, kasvuun, mutta samalla se on toisaalta kaatanut huikean määrän valuuttaluottoihin itsensä hirttäneitä yrityksiä. Viimeksi mainitussa on tietysti ollut samalla myös työttömyyden itävin siemen. Ei ihme, että kansantulon supistuminen jatkui pitkään. Kun julkisia menojaan ei voitu määräänsä enempää leikata, oli seurauksena valtion velan jatkuva kasvaminen. Tämä kaikki yhdessä pankkikriisin tuoman epävarmuuden kanssa oli vähällä suistaa koko Suomen talouden kaaokseen, ennen kuin julkisten menojen kasvu saatiin kuriin ja teollisuus ja vienti vakuuttavalla tavalla nousuun.

Hinta tämän tien kulkemisesta on ollut todella kova. Työttömyys, julkisten menojen leikkaaminen, kansalaisten kulutuskysynnän leikkaaminen mm. kiristyneen verotuksen vuoksi jnp. ovat eräitä ilmiöitä tämän kovan tien, sanoisiko, sisällystä. Mutta jos joku väittää, että olisi voitu jatkaa myös tällä vuosikymmenellä näihin asti likimainkaan 80-luvun lopun suruttoman menon uralla, hän pettää itseään ja varmasti myös kuulijoitaan. Mutta nyt siis talous on kohentumassa, niin kuin kaikki hyvin tiedämme. Teollisuuden ja viennin kasvu, vaihtotaseen kääntyminen ylijäämäiseksi, korkotason lasku kutakuinkin kestäväälle tasolle ja markan alamäen kääntyminen vahvistumiseksi antavat viime vuosia, paria viime vuotta, paremman liikkuma-alan talouden muiden ongelma-alueiden kohentamiseen.

Ongelma-alueista yksi ylitse muiden on kestäättömän korkea työttömyys. Suurta huolta on kannettava myös niiden ihmisten toimeentulosta, jotka elävät perusturvan varassa ja joiden käyttämiä julkisia palveluja on jouduttu leikkaamaan tai maksullistamaan. Jokapäiväisen toimeentulon riittävydessä on tällä hetkellä ongelmia myös monien työpaikankin omaavien ja säilyttäneiden pieni- ja keskituloisten lapsiperheiden kohdalla.

Viimeksi mainituissa tapauksissa taloudellisten vaikeuksien taustalta löytyy todella myös verotuksen kiristyminen. Selvimmin verotus on tosin ja aivan oikein kiristynyt suurituloisten koh-

dalla. Silti on surkukupaisaa kuulla niitä valitteluja, että ylimmän marginaaliveroprosentin tuntuva nousu olisi Suomen viime aikojen suurimpia ongelmia. Minä ihmettelen suuresti, että myös vihreän eduskuntaryhmän edustaja puheenvuorossaan täällä kiinnitti samaan seikkaan huomiota.

Keitä ovat ne, jotka maksavat korkeinta marginaaliveroa? Niitä ei ole kovin paljon. Niitä ovat tällä tulotasolla olevat kuin minä olen. Minun lisätuloistani marginaaliveroprosentti on tällä hetkellä 68 prosenttia, ja sekään ei ole maksimi. Minun tuloni ovat viime vuoden verotuksessa noin puoli miljoonaa markkaa vuodessa. Näistäkö sitä ollaan huolestuneita? Se, ken puhuu korkeimpien marginaaliveroprosenttien kohtuuttomuuksista, puhuu tällä tulotasolla olevien kansalaisten elämäntilanteen ja taloudellisen toimeentulon puolesta.

Ed. Luukkainen ei ole paikalla, ehkä oli tarpeetonta ääneen sanoa tätä kummeksuntaa, mutta hänen ryhmätovereitaan täällä kuitenkin on. Kaiken lisäksi kun useimmissa tapauksissa, oikeastaan sataprosenttisesti kaikissa tapauksissa, korkeimpia marginaaliveroprosentteja maksavilla on aina työpaikka, koska niin korkeita tuloja ei saa se, kenellä ei työpaikkaa ole, näistä huolen kantaminen sittenkin minusta on kummallista. Sen minä hyväksyn ja ymmärrän, että kannetaan huolta siitä, että ylipäänsä monien kansalaisten verotus on liian kireää siihen, sanoisinko, toimeentulotasoon tai selviytymistilanteeseen nähden, missä elämäntilanteessa verovelvollinen on. Mutta sitä en pidä aiheellisenä huolestumisena, kun valitetaan niiden kohtaloa, jotka maksavat korkeinta marginaaliveroa. Heillä ei ole huolta jokapäiväisestä toimeentulosta, ei likimainkaan.

Talouden kehityslukujen kohentuessa on muiltakin kuin vain äsken mainituilta suunnilta ennätetty vaatia tuloverotuksen ja marginaaliverotuksen keventämistä. Näitä kaikkia käsitteitä on suloisessa sekasotkussa ja sekamelskassa käytetty. Nehän kaikki merkitsevät eri asioita, sivumennen sanoen. Niillä on aikamoisiakin käsitteitä, kun katsotaan käsitteiden ytimiin pohjimmiltaan. Niitä kaikkia kuitenkin on esitetty viime viikkojen ja kuukausien aikana.

On totta, että veronpidätysprosentit ovat nousseet pieni- ja keskituloistenkin kohdalla aivan äskettäin. Valitettavan monessa tapauksessa täydellisesti vain unohdetaan se tosiseikka, että perheissä, joissa on kaksi tai useampia lapsia, lähes poikkeuksetta lapsilisien korotus antaa

enemmän kuin veronkiristykset ottavat. (Ed. Hämäläinen: Ei pidä paikkaansa!) — Olen saanut tänä päivänä valtiovarainministeriön verosastolta tutkija Reino Niinivaaralta — en puoluekanta sano, koska ei ole aiheellista sanoa virkamiehen puoluekanta, jääköön se siihen — selvityksen ja laskelman, minä voin näyttää, että näin todellakin on asianlaita.

Normaalissa, tavallisessa perheessä, jossa on kaksi puolisoa, joista toisen ansiotulo on 12 000 markkaa kuukaudessa ja toisen 8 000 markkaa tai vähemmän, jos perheessä on kaksi lasta, näin käy, eräissä tapauksissa sillä poikkeuksella, että jos perheessä on ollut 3—7-vuotias lapsi — sen ikäisten kohdaltahan lapsenhoitovähennys poistui — voidaan vielä menettää enemmän kuin saada. Mutta pääsääntöisesti äsken mainittujen reunaehtojen vallitessa todellakin lapsilisät antavat enemmän kuin verotuksen kiristyminen ottaa. Aivan suurituloiset ovat erikseen. Heidän kohdallaan kaksilapsisetkin menettävät enemmän kuin voittavat, mutta niin pitääkin, niin saakin. Ei sanota välttämättä, että niin pitääkin, mutta sanotaan, että niin saakin olla tässä tilanteessa, kun jonkun vyötä joka tapauksessa on kiristettävä.

Verotuksen keventämisvaateet ovat mielestäni kuitenkin täysin ymmärrettäviä ja perusteltuja niiden ihmisten ja perheiden kohdalla, joiden jokapäiväinen toimeentulo on todella erityisen tiukalla. Veronkevennyksien mitan, kohdentamisen, rahoituksen ja ajoituksen arviointi on kuitenkin suoritettava hyvin huolella. Niitä ei voida tehdä irrallisina muista talouspoliittisista ratkaisuista. Tässä yhdyin ministeri Viinanen käsitykseen, niin kuin päivälläkin jo tein, ja olen vähän eri mieltä ed. Hämäläisen kanssa. Kyllä verotuksessa tehtävät ratkaisut on sidottava muihin talouspoliittisiin ratkaisuihin ilman muuta.

Verokevennyksiin rohkaisseissa on sekä niitä, jotka suosittavat kevennyksiä kertomatta sitä, millä ne maksetaan, että myös niitä, jotka avoimesti kertovat rahoitusosoitteinkin. Viimeksi mainittuun kategoriaan ovat viime päivien aikana kuuluneet erityisesti TT ja eilispäivänä myös Keskuskauppakamari. Heidän mukaansa valtion menoja on leikattava entistä enemmän ja tällä rahoitettava suurituloisiin painottuva verole, verotuksen keventäminen. Valtion lisävelkaa nämä tahot kavahtavat.

Mitä tämä käytännössä merkitsee? Tämä käytännössä merkitsisi sitä, että heikoimmassa asemassa olevilta otettaisiin: pienituloisilta, sairailta, työttömiltä ja muutoinkin, sanoisinko, val-

tion budjettitalouden kautta perusturvansa saavilta otettaisiin ja niille annettaisiin, joilla jo ennestäänkin on. Täällä jo kertaalleen totesin aiemmin alkuillasta, että tämä hallitus ei tule tälle tielle astumaan. Tällaisia linjauksia tämä hallitus ei tule tekemään.

Helpointa tietysti on esittää verohelpotuksia, ilman että samalla sanoo ensimmäistäkään lähdetä verokevennyksen antamiseksi. Myös tällä tiellä kulkevia on näitten viikkojen ja kuukausien aikana ollut aika lailla. (Ed. Rätty: Vihreät ovat esittäneet vaihtoehdot!) — Aivan oikein, se on totta. Vihreän liiton edustajan puheenvuorossa tuotiin esille eräitä selviä ja selkeitä lähteitä. Ympäristöverojen tai haittaverojen käyttöönotto entistä mittavammassa määrin oli se rahoituslähde, jonka selkeimmin sieltä tunnistin. Vientiverojen käyttöönotto tilanteessa, joissa Eta-sopimus on voimassa ja monet muutkin seikat ovat tehneet eurooppalaisen taloudellisen kanssakäymisen entistä avoimemmaksi, ei ole mielestäni oikea ratkaisu. Mutta ympäristöverojen käyttöönotto entistä mittavammin on asia, jota myös minun mielestäni voidaan harkita entistä enemmän.

Oma käsitykseni on, että talouden elpyminen on luomassa vähäisiä edellytyksiä nyt kuitenkin kansalaisten kulutuskysynnän lisäämiselle. Keiden kulutuskysyntää nyt pitäisi kohentaa ja lisätä? Ei todellakaan niiden, joilla nyt jo vahvimmin ja parhaiten on, vaan niiden, joiden jokapäiväinen toimeentulo on tiukalla, ahtaalla, niin kuin täällä jo aiemmin totesin: keskituloisten ja pienituloisten, monien lapsiperheiden ja niiden, jotka elävät perusturvan varassa. Näiden toimeentulon kohentamiseen tai, käytetään nyt tätä toista termiä, kulutuskysynnän parantamiseen ne vähät liikkumavarat on käytettävä, mitä käytettävissä on.

Millä tämä rahoitetaan? Minä en usko, että tämä on mahdollista muulla tavalla, kuin että valtio lisää jonkin verran velanottoaan. Ei voi tulla kysymykseen se, että niiden, jotka ovat vielä heikoimmassa asemassa, etuuksia tai toimeentuloa leikataan ja sillä rahoitettaisiin toisten verotuksen keventäminen. Ei sillä tavalla voi toimia eikä tuollainen menettely voi tulla kysymykseen, vaan se ratkaisu, mikä minun mielestäni voi tuota pientä kulutuskysynnän liikkumavaraa antaa, on reilusti sanottuna se, että siihen luottaen, että talous nyt kyllin reippaasti on kasvamassa, Suomi voisi lisätä jonkin verran velanottoaan ja käyttää tämän limiitin äsken kertomallani tavalla kohdennettuun ku-

lutuskysynnän lisäykseen ja sitä kautta saada työttömyyttä vähän vähemmäksi ja helpotusta niiden toimeentuloon, jotka ovat kaikkein vaikeimmassa asemassa.

Hallituksen piirissä tämä asia, kulutuskysyntämahdollisuuksien lisäämisen mitta ja kohdentaminen, on pakko ottaa esille ja varmaan siitä tullaankin keskustelemaan lähimpien viikkojen aikana.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Hämäläisen puheenvuoroon. Mutta jos sallitte, niin totean sen, että ministeri Pekkarisen puheesta voi melkein joka kohdan allekirjoittaa, ja se oli hyvin mielenkiintoinen puhe. Siinähan nyt ensimmäistä kertaa oikeastaan kuulin hallituksen taholta hiukan raotettavan sitä, mihin sinipunahallituksen hurjastelupolitiikka 80-luvun lopulla oli johtanut siinä vaiheessa, kun hallitusten vaihto oli. Mehän lähdimme jo aikaisemmin pois, SMP, koska huomattiin, mihin tilanne oli menossa.

Mutta mitä tulee siihen, kun ed. Hämäläinen puhui siitä, että vielä loppuvaiheessa siirrettiin rakennusteollisuuteen rahaa, sitähan se juuri oli. 80-luvun lopulla helpolla rahalla pidettiin väkivaltaisesti, tämä oli vähän huono sana, mutta pidettiin yllä sekä kulutusta että tuotantoa. Kun kulutus jo tukehtui omaan mahdotto- muuteensa, pidettiin vielä tuotantoa yllä väkisin ja tuotettiin ne ruuhkat, jotka tänäkin päivänä ovat vielä yhteiskuntaan kaupan kautta sulautumassa. Aivan oikein. Tässä vähän lipsahti ed. Hämäläiseltä, minkä tyyppistä toimintaa se silloin oli: vielä vain rahaa, vaikkei enää ollut kysyntääkään.

Mitä tulee siihen, että minä olen ollut aikaisemmin oppositiossa, niin aina olen puolustanut hallituksen osalta toimia, joita on tehty näiden vuosien aikana, koska ne ovat olleet ehdottoman välttämättömiä. Nyt hallituspuolueet puolustavat hallitusta tässä, mikä on ollut välttämättä tehtävä, jotta on säilytty ja selvitty lopulliselta luhistumiselta. Ei kai ole mikään ihme, että siinä vaiheessa, kun pelivaraa alkaa olla, myös hallitusryhmien taholta ryhdytään esittämään elvyttävää verotustoimintaa, millä saataisiin pyörät pyörimään. Tosin poliittisesti tietysti otetaan kaikenlaisia irtiottoja, jotka ovat valitettavia, mutta suuntaus on aivan oikea. Tältä pohjalta on lähdettävä, ja hallituksen pitää keskinäisesti sopia, millä tavalla lähdetään liikkeelle yhteisesti, ettei joku tee siitä hallituskysymystä, koska toiset

ovat hiljaa, ja tuoda esityksensä eräänä päivänä tänne eduskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Malm (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minäkin pyysin vastauspuheenvuoron ed. Hämäläisen puheenvuoron jälkeen. Sain sen käsityksen, että ed. Hämäläinen on sitä mieltä, että tilanne Suomessa ja maailmassa tänään on samanlainen kuin 80-luvun lopussa Holkerin hallituksen aikana. Ed. Hämäläinen kertoi koko ajan, mitä hyvää Holkerin hallitus teki ja mitä pahaa Ahon hallitus on tehnyt. Minusta tämä ei ole paikallaan. Silloin 80-luvun lopussa kerrottiin meille, että Suomi oli Euroopan Japani, ja teimme valitettavasti, mekin olimme hallituksessa, päätöksiä sen mukaan. Ne olivat vääriä päätöksiä. On väärin viitata siihen, että silloin tehtiin hyviä päätöksiä ja nyt tehdään vain pahoja.

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ministeri Pekkarisen kertovan valtiovarainministeriön tutkimuksesta, jossa osoitettiin, että verotus on itse asiassa ventynyt, kun lapsilisät otetaan huomioon, niin tuli tietysti mieleen Tuntematon sotilas, jossa alikersantti Lahtinen kertoi vähän samasta tapauksesta: Kun hän meni nälkää valittamaan, niin lyötiin kaloritaulukot eteen ja sanottiin, että se on mahdotonta. Tässä on, arvoisa ministeri Pekkarinen, aivan sama tilanne. Kyllä nämä perheet tietävät ilman valtiovarainministeriön konsultteja ja laskureita, minkälaiseksi heidän tilanteensa on tullut, ja se palaute on varmasti jokaiselle tässä eduskunnassakin olevalle tullut hyvin selvänä, joten valtiovarainministeriö ei kyllä tätä asiaa pysty pareeraamaan.

Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen huomautti myös, että vihreät olivat huolissaan korkeimmasta marginaaliveroprosentista. Tietysti tämä piikki jossain määrin osuu. Ei se ole verotuksessa kaikkein vakavin kysymys, mutta kun nyt käydään kaikki ongelmat lävitse, tämäkin mainitaan.

Olisin tähän vain, kun ministeri Pekkarinen totesi, että marginaaliveroprosentti hyväpalkkaisilla ei ole mikään ongelma, kommentoinut siten, että ministeri Pekkarinen on valtioneuvoston jäsenenä lähettänyt eduskuntaan lakiesityksen, jossa ulkomaalaisten yritysjohtajien marginaaliveroprosentti puolitetaan. Perusteluihin on

kylmästi kirjoitettu, että kukaan ei tule nykyisillä veroprosenteilla töihin.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiistin omassa puheenvuorossani sen, että nykyinen kansalaisten ahdinko olisi edellisen hallituksen toimien syytä. En myöskään sanonut, että nykyinen hallitus on syypää lamaan, mutta sanoin, että se on toimiltaan syventänyt sitä. Tästä pidän kiinni edelleenkin.

Kun 80-luvun lopun kansantalouden velkaantumisesta puhutaan, sitä olisi parhaiten tietenkin hillinnyt korkovähennyksen leikkaaminen ja rajoittaminen, mutta ministeri Pekkarinen, silloinen ed. Pekkarinen, oli kyllä sitä mieltä, että veroja ei kevennetty läheskään riittävästi. Vielä vuoden 91 budjettiin keskusta esitti noin 7,5 miljardin markan lisäkevennykset. Se oli se sama budjetti, jota tehtiessä ed. Aittoniemi puolestaan vei SMP:n pois hallituksesta, koska eläkeläisille ei hänen mielestään annettu silloin riittävästi rahaa.

Muuten, kun kuuntelin ministeri Pekkarisen puheenvuoron loppuosaa, ajattelin, että meillä on hyvin pitkä taival, ministeri Pekkarinen, veropolitiikassa, mutta valitettavasti me olemme aina olleet hallitus — oppositio-barrikadin eri puolilla. Niin nytkin. Toivotan ministerille onnea lapsiperheiden ja pienituloisten verotuksen keventämiseksi. Kaikki tähänastiset tilastot, joita me olemme saaneet SAK:lta, Veronmaksajain Keskusliitosta, sosiaali- ja terveysministeriöstä, ovat osoittaneet sitä, että lapsiperheiden verotus on kiristynyt ja että niiden käteenjäävät tulot ovat myös pienentyneet.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! En enempää jatka sitten, jotta seuraava puheenvuoron käyttäjä pääsee remmiin.

Mitä tulee viime vaalikauden ainakin viimeisen kahden vuoden veroratkaisuun, on ihan totta, että TVL:n osalta keskustan esitykset merkitsivät eräiltä osin tietyllä tavalla kohdennettuina, useimmiten lapsiperheisiin kohdennettuna, keveämpää linjaa kuin silloisen hallituksen esitykset. Mutta asteikkojen osalta, niin kuin ed. Hämäläinen varmasti muistaa, me esitimme kireämpää veroasteikkoa kuin hallitus. Sen voi käydä hakemassa vanhoista esityksistämme. Se pitää paikkansa. (Ed. Hämäläinen: Sen muistan!) — Okei, on hyvä, että ed. Hämäläinen tunnustaa, että näiltä osin oli asianlaista tällä tavalla.

Mitä tulee perheratkaisuihin, en kommentoi nyt muihin sen enempää, mutta perhepoliittisiin ratkaisuihin verotuksen kautta ja suoran tuen eli lapsilisien korotuksen kautta, tietysti löytyy erilaisia tapoja katsella asioita. Yksi tapa on se, että katsoo asiantuntijoiden laskemia tilanteita ja tilastoja. Minä äsken tukeuduin niihin. Toinen tapa on se, että katsoo sitä, mikä itsellekin käteen jää. Minullakin on neljä lasta ja yksi vaimo. Minäkin voin tarkastella niitä ihan oman perheen kohdalta. (Ed. Hämäläinen: Neljällä selviää kylä, mutta kahdella ei selviydy!) — Lähisukulaisilla on vähän vähemmän lapsia, vaimoja niilläkin on yhtä paljon.

Haluan vain näiltä osin vielä tarkentaa ja varmentaa sen, että tilastot puhuvat yhtä sen kanssa, mikä on myös näiden elävän elämän kokemusten kertomaa. On aivan totta esimerkiksi valtiovarainministeriön Niinivaaran tekemässä laskelmassa, että tapauksessa, jossa puolisoitten tulot ovat 18 000 markkaa toisella ja 12 000 markkaa toisella, lasten lukumäärän ollessa yksi ja kaksi, menetys on 66 ja 69 markkaa kuukaudessa tämän laskelman mukaan. Vasta silloin jos on kolme lasta, korostan: tämän laskelman mukaan, lapsilisien korotus antaa vähän enemmän kuin verotuksen kiristäminen ottaa. Mutta silloin kun on kysymys sellaisista perheistä, joissa puolisoit ansaitsevat molemmat 5 000 markkaa tai toisessa esimerkissä toinen 10 000 ja toinen 8 000 markkaa, niin näissä tapauksissa vain silloin jos perheessä on yksi lapsilisiä saava lapsi, menetys vähennysten kautta on suurempi kuin lapsilisen anti. Se menetys on 16 markkaa tämän laskelman mukaan.

Tästä, sanoisiko, peruslaskelmasta vielä kertaalleen sanottuna tekee poikkeaman todellakin se, jos perheen lapsi on 3—7-vuotias, koska näiltä poistuu lapsenhoitovähennys. Niissä tapauksissa käy niin, että toinen ansaitsee esimerkiksi 10 000 ja toinen 8 000 markkaa kuukaudessa, niin todella vasta silloin, jos on kolme lasta, täpärästi nämä ratkaisut kääntyvät positiivisiksi. Totta kai jo se on tietty menetys, jos ylipäänsä kukaan menettää, mutta on tämä nyt kuitenkin sikäli linjakas ratkaisu, että näinä aikoina, jolloin on pakko antaa kädenojennusta sinne, missä tarve on suurin, ja ottaa sieltä, mistä eniten on mahdollisuuksia ottaa, pääsääntöisesti linjaus, mikä nyt toteutettiin, toimii varsin oikein.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olemme taas kerran saaneet kyseenalaisen kunnian nauttia tuntikausia vanhoihin asentei-

siinsa muumioituneiden etupuolueiden vuodasta verotuksen kaameasta tasosta. On ollut aika liikuttavaa huomata, miten kaikki ovat nyt yhtäkkiä pienen ihmisen asialla, demarit ja kokoomus, jotka tämän tilanteen ovat perimmiltään aiheuttaneet viime vaalikauden holtittomalla hallituspolitiikallaan, ja keskusta, joka vuodesta toiseen on ummistanut silmänsä kaikilta muilta tulonjako-ongelmilta kuin kannattajiensa etujen varmistamiselta. On löydetty uusi taikasana "veroelvytys", jolla edellinen taikasana "velkaelvytys" on näppärästi korvattu. Siihen tuo kekseliäisyys sitten päättyykin ja alkaa tuttu liturgia: Kotimarkkinoita on elvytettävä, orastavaa kasvua on vauhditettava, arvonlisäveron vaikutuksia on lievennettävä. Mutta milloin, keihin kohdentaen ja mitä paketoiden? Hallituksen sisällä on tuttu nahina, ja pitkäjänteistä linjausta on turha odottaa, ei myöskään sellaista rakenteellista veropolitiikan muutosta, jolla voitaisiin todella vaikuttaa pysyvästi synkkiin työttömyyslukuihin.

Väläkysymyksemme tarkoituksena on kaataa Ahon hallitus, kokoomuksen ja keskustan konkurssiin ajautunut talouspolitiikka, jonka umpikujan sinettinä on verotuksen sietämätön raskaus. Se ei ole itsetarkoitus, vaan keino saada politiikan suuntaan muutos. Elpyminen ei saa pysähtyä vain valuuttakurssietua korjaavaan vientiteollisuuteen, vaan sen on tultava myös kansalaisten hyväksi. Se ei tarkoita, että uskoisimme Ahtisaaren galluphumalassa uhoavaan demaripolitiikkaan yhtään sen enempää. Ahon, Viinasen, Lipposen ja muiden pelimiesten puheet osoittavat, että mikään ei muutu vaihtamalla etupuolueitten paikkaa oppositiosta hallitukseen ja päinvastoin.

Tarvitaan todellinen muutos, sellainen, mitä vihreät ovat mm. väläkysymyskeskusteluissa paaluttaneet koko vaalikauden ajan. Tarvitaan myös toinen todellinen muutos: naisten arvojen ja kokemusten nostaminen poliittisen päätöksenteon perustaksi. On siirryttävä vallan nollasummamapeleistä ja ideologiauskosta asioiden sisältöön perustuvaan ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivään päätöksentekoon.

Arvoisa rouva puhemies! Demareitten, kokoomuksen ja keskustan veropuheet tässä väläkysymyskeskustelussa ja sitä pohjustaneissa puoluevaateissa ovat painotuseroista riippumatta kansalaisten petkutusta. Petkutusta on sanailu siitä, olisiko nyt vai parin kuukauden kuluttua sopiva hetki tarkistaa verotaulukoita, kun keskustelulla ei puututa itse perusongelmaan: vero-

tuksen rakenteeseen. Petkutusta ovat mahdollisen veroalen suuntaamispuheet. Keitä pitäisi suosia, on tietysti huomionarvoinen sosiaalipoliittinen ja yhdenvertaisuuskysymys, mutta ei muuta miksikään sitä tosiasiaa, että valtaosa valtion tarvitsemista tuloista revitään ihmisten selkänahasta: työn verottamisesta.

Petkutusta ovat myös toisiinsa kuulumattomien asioiden koplausvaateet sen tai tämän verotarkaisun ehtona, vaikka ne ovat tuttua ja taatua etupuolueiden toimintatapaa. Ainoa oikea koplausvaatimus on valtiovarainministerillä, joka haluaa kytkeä verotuksen keventämisen valtion menojen pienentämiseen. Kun tulot ovat nyt vain vähän yli puolet menoista, menojakin on pienennettävä. Mistä vähennetään, onkin sitten jo toinen juttu, ja siinä, uskon, Viinasen ja omat näkemykseni taitavat olla aika kaukana toisistaan.

Suomen tuloverotus on kansainvälisesti verrattuna huippukireä. Verorasite lähentelee 50:tä prosenttia bruttokansantuotteesta, ja palkansaajien tuloihin kohdistuva korkein marginaalivero on lähes 70 prosenttia, kun se muualla Euroopassa on noin 50 prosenttia. Ansiotulojen ja pääomatulojen välinen verokuilu on Suomessa yli 40 prosenttiyksikköä, kun se pyritään muualla pitämään enintään 25 prosenttiyksikön suuruisena verokeinotellun estämiseksi.

Korkea tuloverojen taso on johtanut kasviin harmaisiin markkinoihin ja palkkatyön vähentämiseen kaikkialla, missä ihmistyö voidaan korvata koneilla, automaatiolla ja itsepalvelulla. On siirrytty pysyvästi korkean työttömyyden aikakauteen. Niin kauan kuin tuotannosta vapautuvien ihmisten kansalaiskelpoisuudesta ei välitetä, tällainen muutos aiheuttaa paljon enemmän vahinkoja ja haittaa kuin uusia mahdollisuuksia. Ihmisten luovuuden haaskaaminen työttömyysturvan pakkopassiivisuuteen on suuri kansallinen häpeä.

Kuten ryhmäpuheenvuorossamme todettiin vuoden 87 tasolle painunut bruttokansantuote tuotetaan nyt 400 000 työntekijää vähemmällä työpanoksella kuin seitsemän vuotta sitten. Vaikka vientiteollisuus vetää ennätystähtiin, tuloksen tekijöitä ei tarvita juuri enempää kuin ennen nousun alkua.

Työllisyyttä voidaan parantaa vain uudella työllisyyspolitiikalla, uusien tuotantorakenteiden kehittämällä ja puuttamalla koko työn käsitteeseen. Pienentämällä radikaalisti tuloverotuksen ja muiden työvoimakustannusten tasoa tällaista muutosta voidaan tukea ja kannustaa,

vaikkei hallitukselle sen ohjaamiseen luovuutta riittäisikään.

Kansalaisten kannalta yhtä tärkeää kuin verotuksen taso on se, mihin ja miten rahat käytetään. Useimmat ovat valmiita sietämään raskaankin verotuksen, jos rahat kerätään ja käytetään oikeudenmukaisesti. Oikeudenmukaiseksi koettua yhteiskuntaa on helpompi tukea kuin sellaista, jonka valinnoista on aina itse toista mieltä. Oikeudenmukaisuutta on esimerkiksi veronmaksajien yhdenvertainen kohtelu riippumatta siitä, perustuuko tulojen hankinta palkkaan vai pääomatuloihin. Oikeudenmukaisuutta on myös verotuksella katettavien palvelujen arvottaminen niin, että vaikeinakaan aikoina tulevaisuudelta ei varasteta eikä yksilön turvaverkkoihin kajota. Näin ei nyt ole, ja siksi veronurinasta lähestytään vauhdilla avointa verokapinaa.

Vedenjakajana on toiminut verotuksen liikkumavaran vuosikausiksi imenyt pohjaton pankkituki. Syyttä syyllistetty kansa on joutunut pankkijärjestelmän uskottavuuden nimissä kustantamaan niin huijareitten, keinottelijoiden kuin taitamattomuuttaan petetyksi tulleiden pankkijohdajienkin leikit. Veronmaksajien kustantamana on menossa ennennäkemätön varallisuuden usjako. Verotuksella hoidetaan pankkien pahimmatkin mokat ja taataan sijoittajien riskit. Sitä tapahtuu koko ajan myös konkurssien kautta, pörssikurssien avulla ja tilapäisesti arvoaan menettäneen omaisuuden siirtymisellä taloudellisissa vaikeuksissa olevilta varakkaammille.

Samalla perinteisesti verotuksella kustannettavia kansalaisille tärkeitä hyvinvointipalveluja ajetaan alas tai muutetaan liiketaloudellisin periaattein pala palalta maksullisiksi. Kustannusvastavuuden nimissä ylihinnoitelluista julkisista palvelumaksuista onkin tullut yhä selvemmin veroja, joiden tasapuolista tai maksukykyyn nähden oikeudenmukaista kohtaantumista kukaan ei enää kontrolloi. Eriarvoisuus kasvaa, ja yhteiskunta repeää vaarallisella tavalla.

Lapsiperheet ovat tämän muutoksen suurimmat häviäjät. Uudet maksut ja palvelujen alasajo ovat vaikeuttaneet erityisesti sellaisten perheiden asemaa, joissa lapset ovat alle kouluikäisiä. Ahdinkoa kasvattaa se, että sosiaaliturvan leikkausten lisäksi tällaisten perheiden taakkana ovat myös opinto- ja asuntovelat ja työttömyys. Lapsiperheiden käytettävissä olevat tulot ovat 1991–94 laskeneet lähes 10 prosenttiyksikköä mm. työttömyyden, verotuksen kiristymisen, lapsivähennyksen poiston, vanhempainrahan leikkausten, päivähoitomaksujen kasvun ja asu-

mistukiperusteiden tiukentumisen seurauksena. Lapsiperheet ovat joutuneet supistamaan rajusti kulutustaan selviytyäkseen edes välttämättömistä menoistaan.

Vihreät ovat koko tähänastisen vaalikauden painottaneet kolmea keskeistä verotukseen liittyvää periaatetta: Ensiksi, tuloverotuksen ja palkkasidonnaisten työnantajamaksujen tasoa on laskettava ja verotuksen painopiste on siirrettävä kuluttamisen ja saastuttamisen verottamiseen sekä automaation kilpailuetua suhteessa työllistämiseen tasoitettavaan yritysverotukseen. Toiseksi, pääomatulojen verotus on saatava lähemmäs tuloverotuksen tasoa, ei vain edellistä nostamalla vaan kuten jo edellä sanoin myös tuloverotusta leikkaamalla. Kolmanneksi kaikkein tärkein, valtion tehtävä ja vastuu kansalaisista on mietittävä uudelleen. Verotuksella kustannettavaa hallintoa on kevennettävä ja palvelujen tuottamiseen liittyvää holhous- ja rahan pyörittystä radikaalisti yksinkertaistettava, jotta valtiontalouden alijäämää ja sen aiheuttamia jättimäisiä velanhoitokuluja saadaan vähitellen supistetuksi.

Sosiaalipolitiikan malliksi useissa yhteyksissä esittämämme perustulomallit, alku kansalaispalkalle, on eräs esimerkki tästä. Sen kautta sosiaalipoliittiset tulonsiirrot voidaan kohdentaa entistä tarkemmin, jolloin sama turvallisuuden tai oikeudenmukaisuuden taso saavutetaan nykyistä paljon pienemmin kustannuksin. Vastaavaa yksinkertaistamista tarvitaan myös muussa tuki-politiikassa ja verotulojen käytössä.

Vanhaa tuotantorakennetta pönkittävät elinkeino- ja maataloustuet ovat paisuneet alkupeleistä tarkoitustaan vastaan toimiviksi holhousautomaateiksi. Ne ja työttömien armeijan pienentämiseksi tehdyt hokkuspokkustempot vääristävät kilpailua ja johtavat yritykset toimintansa kehittämisen sijasta tuilla keinotteluun ja tukiaisten metsästämiseen.

Myös muut valtionhallinnon sektorit kaipaavat suursiivousta. Tämän vuosikymmenen puolustushankintojen suuri erehdys, Hornet-kauppa, kasvattaa verotaakkaamme luvatus 10 miljardin sijasta parikymmentä miljardia, ellei muuta maanpuolustusta ajeta alas.

Aluehallinnon kehittäminen ajeltiin kansantalouden voimavaroja tuhlaten maakuntahallinnon ja lääninhallinnon välivyöhykkeellä.

Maahan yritetään tuoda väkisin uusia resursseja syövää ammattikorkeakouluverkkoa samaan aikaan, kun tulevaisuuden perustaa vahvistavan yliopistolaitoksen laatutavoitteilta ja

kansainvälistymiseltä leikataan siivet harkitsemattomilla määrärahailekkauksilla.

Sosiaalipolitiikassa ketään eivät kiinnosta tämän päivän säästöpäätösten moninkertaiset kustannusvaikutukset tulevana vuosina, kun nyt syntyneitä vaurioita joudutaan pakkoratkaisuina korjaamaan.

Asuntopolitiikassa pysyvintä asukkaiden kannalta on jatkuva muutos ja päätösten arvaamattomuus.

Työllistäminen on tehotonta ja siihen liittyvä koulutus sattumanvaraista ja vanhoja rakenteita pönkittävä.

Listaa voisi jatkaa loputtomiin.

Arvoisa rouva puhemies! Koko yhteiskuntapolitiikan suunta on muutettava, ei elintasokilpailuissa hävinneistä piittaamattomaan thatcherismiin, mihin kokoomuksen ja keskustan näköalattomuus sitä johtaa, eikä myöskään takaisin brezhneviläiseen korporatismiin ja holhousyhteiskuntaan. Vihreiden vaihtoehto on ihmisten tarpeista lähtevä välittämisen ja omatoimisuuden kansalaisyhteiskunta, jossa nykyhetken lisäksi kannetaan vastuuta myös tulevien sukupolvien elämisen edellytyksistä. Kasvu ei ole siinä itsetarkoitus, ei myöskään sellainen tehokkuus, joka tuhoaa ihmisyyden ja elämänlaadun. Työaika lyhentämällä ja palveluja parantamalla teke mistä voidaan tarjota useammalle.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vastaus välikysymykseemme ei ole minua vakuuttanut, ja kannatan ed. Hassin perusteluja päiväjärjestykseen siirtymiseksi.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Tämä päivä on ollut eduskunnassa äärettömän mielenkiintoinen. Tämä on ollut päivä, joka on herättänyt uusia kysymyksiä tulevaisuudesta niin Suomen kuin Venäjän osalta, ja tämä on päivä, joka on herättänyt suuria kysymyksiä tulevista vaaleista ja ennen kaikkea siitä pelistä, millä tavalla tällä hetkellä pelataan suomalaisten veronmaksajien kustannuksella.

Kaikki nämä hallituksen esitykset ja kaikki ne hallituksen tuomat keskustelut julkisuuteen veroprosentin alentamisesta tai lieventämisestä ovat pelkkää pelleilyä ja pelkkää peliä tulevia vaaleja ajatellen. Tosiasia on kuitenkin se, että kansa hyvin äkkiä unohtaa kaiken sen rajun taakan, minkä kärsimysten edessä tällä hetkellä suomalaiset lapsiperheet ja vähäosaiset ovat, ja kun seuraavat vaalit tulevat, niin pienetkin kevenykset antavat lohtua ja sitä kautta unohtuu se parikin vuotta eletty kova kuristus. Tämä on

hyvin selkeästi nähtävissä aina tässä poliittisessa pelissä ja poliittisessa teatteripelissä, jota käydään jatkuvasti.

Kaiken huippu on sitten kysymys arvonnalisäveroprosentista, jota mielestäni on ehdottomasti laskettava. Sen näkyvissä olevat tulevat verot ovat todellista euroveroa, joka tulee keräämään jokaiselta kansalaiselta kaikista palveluista kaikki mahdolliset ylimääräiset roposit valtion kassaan. Arvonnalisävero on vero, joka tullaan jokaisessa asuntoyhtiössä laskemaan, ja se tulee nostamaan jokaisen perheen asutokustannuksia. Se tulee nostamaan vuokria. Se tulee nostamaan nimenomaan niiltä perheiltä, jotka jo muutenkin ovat ahtaalla. Sen johdosta on minusta ensiarvoisen tärkeä asia, että 1.6.94 arvonnalisävero siirrettäisiin tuonnemmaksi. On ehdottoman tärkeää, että arvonnalisäveroprosenttia on laskettava. Tämä peli on mielestäni sikamaisen läpinäkyvä, mitä arvonnalisäveron kohdalla yritetään hallituksen taholta selvittää. Sen todellinen tarkoitus on lyödä lopullisesti tämä maa polvilleen. Siitä on selkeänä osoituksena yritysten huolet, pienyritysten huolet ja tavalisten kansalaisten huolet, mistä he joutuvat maksamaan vielä veroa lisää.

On myös tosiasia, että Suomeen tämän hallituksen aikana on tullut oikea nälänhätä. Sitä on aivan turha kiistää. Tämä nälänhätä koskettaa tällä hetkellä yhä suurempia ja suurempia joukkoja. Se 100 000, joka on laskennallisesti laskettu, ei ole todellinen luku, vaan todellinen luku on paljon paljon suurempi. Viimeaikaisten tutkimusten mukaan on myös osoitettu, minkälainen nälänhätä Suomessa on: Hernekeittoa jatketaan kaksi kolme päivää vedellä ja sitä liuotetaan edelleen neljäntenä päivänä, sekini on tosiasia. On tosiasia myös se, että vanhempia eläkeläisiä on, jotka eivät saa ruokaa lainkaan kahteen kolmeen päivään. Näitäkin on tuttavapiirissäni, joiden luona henkilökohtaisesti olen käynyt ja nähnyt, että nälänhätä on todellinen. Ja miksi? Se johtuu ainoastaan tämän hallituksen talouspolitiikasta ja siitä aiheutuvista kustannuksista, kuluista ja menoista ja niistä aiheutuvista laskuista, mitä kansa joutuu maksamaan ja ennen kaikkea vähäosaiset. Verotus on yksi keskeisimpiä kysymyksiä tässä asiassa.

Kuka suomalaisista sitten uskoo tähän hallitukseen? Kuka tähän hallitukseen oikein uskoo? Ei oikein hallitus itseään eikä oikein eduskunta, edes eduskunnan enemmistö vain tukee hallitusta aina näissä välikysymysäänestyksissä sen vuoksi, että halutaan pysyä vallassa.

Toivottavasti tämä hallitus uskoo vihdoinkin ja viimein. Mutta ehkä, jos nyt esimerkiksi kokoomus äänestäisi epäluottamuksen puolesta — tämän päivän keskustelun pohjalta voisi jo todeta, että olisivat jopa valmiitakin äänestämään hallituksen eroamiseksi — sekin vaikuttaisi pelkältä kuplalta ja pelkältä ajatukselta valmistautua seuraaviin eduskuntavaaleihin.

Ministeri Viinanen ottaa hyvin vahvasti esille ulkomaisten sijoittajien huolen.

Sitten hän otti hyvin vahvasti esille, että jokaisen yskän takia on oltu poissa työstä, mutta enää ei kannata poissaoloja pitää sen johdosta eikä jokaisen yskän takia enää olla poissa työpaikalta. Tilanne on nyt nimittäin niin, että työpaikoilla ihmiset tekevät sairaina työtä. He eivät uskalla lähteä pois työpaikalta, koska pelkäävät työpaikan menettämistä. Ihmiset yhä suuremmassa määrin joutuvat burnoutin kurimukseen nimenomaan sen vuoksi, ettei uskalleta olla sairaina poissa työstä silloin, kun on todella vaikeaa. Kaikki ne luovan toiminnan kurssit, mitä olen pitänyt mm. terveydenhuoltoalalla näiden vuosien aikana, ovat osoittaneet selkeästi, että burnout on tullut jäädäkseen. — Kollegat pudottavat. — Toisin sanoen ihmiset tekevät sairaina työtä, ja sen vähättely on minusta erittäin huolestuttavaa ennen kaikkea valtiovarainministerin taholta.

Työttömyys on tietysti kaikkein vaikein ongelma, mistä puhutaan meillä, puhutaan Euroopassa ja maailman laajuisesti. Sen pelastamiseksi on varmasti kehitetty hyvin paljon erilaisia muotoja, mutta mikään niistä ei ole voinut poistaa työttömyyttä kokonaan, puhumattakaan sen heijastusvaikutuksista: puhumattakaan työttömyydestä johtuvista itsemurhista, perheiden hajoamisista ja sitä kautta erittäin laajoista ongelmista tälle yhteiskunnalle.

Ministeri Huuhtanen totesi, ettei sosiaaliturvaa ole rakennettu suurtyöttömyyden varaan. Minusta on aika huolestuttavaa, että kaikki ne ennusteet ja kaikki ne asiantuntijat, jotka ovat selkeästi hallitukselle osoittaneet, mihin tämä hallituspolitiikka johtaa, eivät ole johtaneet sen pitemmälle. Toisin sanoen asiantuntijoiden lausumia ja asiantuntemusta ei tämä hallitus kuuntele. Se on myös hyvin selkeästi näkynyt sivistysvaliokunnan kokouksissa. Siellä kyllä käy kymmen- ja satamäärin asiantuntijoita kertomassa, miten nämä säästöpäätökset tulevat vaikuttamaan koulutukseemme, kehitykseen, pitkällä aikavälillä suomalaisen opetuksen tasoon, mutta mitkään lakiesitykset eivät ole saaneet

minkäänlaista muutosta, koska hallitus ja hallituspuolueiden edustajat tietenkään eivät uskalla lähteä äänestämään hallitusta vastaan.

Toisin sanoen on aika merkittävää, että hallituksessa istuvat ministerit toteavat eduskunnalle julkisesti, että heidän politiikkansa on väärää, heidän politiikkansa on aiheuttanut näitä ongelmia, mutta eivät kuitenkaan ole kykeneviä tekemään sen kaltaisia ratkaisuja, että näistä ongelmista selvitettäisiin.

Sitten ehkä suurin huolenaihe, mikä varmaan sisälläni pyörii, on tunnelma tulevasta mielenosoituksista ja niistä työttömistä, jotka ovat joutuneet todella ahtaalle tämän hallituksen talouspolitiikan johdosta. Tulevissa työttömyysmielenosoituksissa varmasti tunnelma tulee olemaan erittäin kireä, ja toivottavasti ne eivät ryöstäydy käsistä. Hallituksella täytyy olla avaimet hoitaa työttömyyttä. Hallituksella täytyy olla myös muita avaimia kuin pelkästään keskittyä tuleviin eduskuntavaaleihin, antamalla ns. kevyitä helpotuksia ja välillisiä helpotuksia verotuksessa. Ministeri Viinanen pitää tiukasti kiinni veroista, maksuista, arvonlisäveron ajankohdasta, tietenkin koska hän ei ilmeisesti näe tai ei halua nähdä tai ei enää pysty näkemään sitä todellista hätää, mitä on puolen miljoonan työttömän perheissä, ja tämän heijastusvaikutus on 1,5 miljoonaan ihmiseen Suomessa.

Se on tosiasia, että 1.6. verotus tulee kiristymään, kun arvonlisävero tulee voimaan. Se tulee vaikuttamaan tavalla tai toisella jokaiseen suomalaiseen. Se ei tule luonnollisestikaan helpottamaan meidän verotaakkaamme, vaan lisäämään sitä.

Koko verotukseen liittyvä keskustelu on mielestäni tämän päivän aikana osoittanut sen, että hallituksella on hyvin vähän avaimia ongelmien ratkaisemiseen. Sen johdosta yhdyin vihreiden välikysymyksessä tehtyyn ponsiesitykseen ja tulen kannattamaan tämän ponsiesityksen hyväksymistä sekä ehdottomasti sitä, että tämä hallitus ymmärtäisi erota.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyskeskustelussa on tavallaan kaksi keskeistä johtavaa teemaa, jotka molemmat ovat tärkeitä. Toinen on verotuksen taso, joka selvästi on tässä keskustelussa vienyt päähuomion, ja niin kuin on voitu havaita, ainakin puheiden perusteella verotus kevenisi aivan selvästi viimeistään vapusta lähtien. Niin laaja se yksimielisyys on. Mutta se, mikä on toinen asia tässä vihreiden välikysymyksessä ja minusta on aivan

olennaisesti tärkeämpi, on koko verotuksen rakenteen muuttaminen. Me puhumme verotuksen painopisteen siirtämisestä. Se on vähän huonoa kieltä, koska ei painopisteitä siirretä, mutta se kuvaa sitä, mitä on tapahtumassa. Haluan sitä painottaa sen takia tässä keskustelussa, että havaitaan, että kyllä verotus on sellainen yhteiskunnan instrumentti, jota koko ajan voidaan muuttaa. Se on vuosien ja vuosikymmenten mittaan muuttunut merkittävästi. Meillä on aikanaan verotettu ikkunaruujuja, meillä on pellinarujuja verotettu, niin kuin tiedetään. Yhteiskunnallinen kehitys ja sen valpas johtaminen nimenomaan hallituksen taholta vaatii, että verotuksen rakennetta, painotuksia, tapoja kerätä rahaa valtion tai julkisyhteisöjen tarpeisiin koko ajan mietitään.

Tämä on senkin vuoksi tärkeätä, että verotuksessa on tapana painottua sellaisiin kohteisiin, jotka ovat helppoja, joita on joko helppo lukea tai helppo laskea, helppo valvoa ja joista ennen kaikkea raha vuorenvarmasti tulee. Palkkatulo on juuri yksi tällainen. Se on hyvin kontrolloitu tapahtuma. Siinä työnantaja tekee valtion puolesta suurimman osan verotuksesta, laskee veron määrän ja maksaa. Silloin tietysti tällaiseen tulee helposti vero. Sitten on monia muitakin; henkilöautoilun puolestapuhujat muistuttavat aina siitä, että henkilöauto on liian helppo verotettava. Vihreiden näkökulmasta tästä on tiettyä etua, koska autoilusta aiheutuu hyvin vaikeita ympäristöongelmia, joihin ympäristöveroja voidaan kohdistaa.

Tällaisen veroajattelun ongelma on, että se saattaa jättää verotarkastelun ulkopuolelle valtavia veropotentiaaleja, jos niin voidaan sanoa, joista juuri meidän esille nostamamme energia ja yleensä pääomavaltainen tuotanto on yksi. Koska vero kerätään maksetuista palkoista, niin siellä, missä palkkoja maksetaan vähän, verottajalta voi jäädä huomaamatta, jos niin voi sanoa, merkittävät aarrekätköt. Koko tämä ajattelu on sitä, mitä vihreiden verovälikysymyksessä myös halutaan nostaa esiin. Totta kai meidän mielestämme verotus on sietämättömän raskasta jo tasoltaan, mutta haluamme myös, että samaan yhteyteen otetaan koko tämän verotusjärjestelmän tarkastelu.

Verotustahan on uudistettu aika mittavalla tavalla, niin kuin keskustelussa on tullut esille. Yksi keskeinen tavoite siinä uudistuksessa oli asettaa kaikki tulot samalle viivalle. Se oli perusidea. Näin tapahtui, mutta kun me katsomme nyt esimerkiksi pääomaverotusta ja sen tasoa ja

palkkatuloverotusta, niin voi todeta, että verotuksen kohteet kulkevat hyvin eri pituisen matkan. Pääomaverotuksessa neljännes joudutaan maksamaan veroa ja palkkatuloja verotetaan yhä raskaammin ja raskaammin. Tässä on tapahtunut selvästi sellainen eriytyminen, joka ei voi olla onnellista.

Arvoisa puhemies! En käy kertaamaan enää kaikkia niitä hyviä ja tärkeitä asioita, joita myös muiden kuin vihreiden puheenvuoroissa on tullut esille. Se, minkä haluaisin vielä todeta, on se, että tällä uudistustyöllä on kiire. Nykyinen hallitus lähtee ilmeisesti siitä, että sillä on vajaa vuosi aikaa. Se tekee ensi vuoden budjetin mutta mahdollisesti ei mitään muuta. Tämä on todella kohdalokasta suomalaisen veronmaksajan ja myös kansantalouden kannalta.

Minusta hallitus tekisi viisaasti, jos se nyt ottaisi verotuksen sillä tavoin esille, että mahdollisesti sopivalla yhteistyöllä opposition kanssa määriteltäisiin verouudistukselle suuntaviivat ja asetettaisiin valmisteluain mielellään ennen vapua, koska menee kuitenkin useita kuukausia, mahdollisesti vuosi, ennen kuin tämän valmistelutyön tulokset ovat käytettävissä. Meillä vihreillä on selvä käsitys siitä, miten me haluamme verotusta uudistaa, mutta sen verran meilläkin on jalat maassa, että me tiedämme, että ennen kuin se väännetään ja veistellään pykäliksi ja toteutetaan sillä koneistolla lopullisesti, se vaatii aikaa. Valmistelutyö vie aina oman aikansa. Minusta, arvoisa puhemies, hallituksen velvollisuutena on nyt kaiken tämän keskustelun ja aika pitkälle menevän yksimielisyydenkin johdosta asettaa verouudistusta valmistelevaan toimiin. Olipa sitten seuraava hallitus minkä värinen tahansa, se voi arvioida tämän elimen työn tuloksia.

Ed. L e h t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Verotuksen tärkeiksi tehtäviksi on katsottu tulojen tasaus ja rahan keruu yhteisten palveluiden järjestämiseen sekä etuuksien maksamiseen. Todellisuudessa ohjauskeinona verotusta voitiin käyttää niin kauan kuin taloudessa muuten oli liikkumavaraa. Vuosisadan alussa Suomessa valtiontaloutta katsottiin kuin yritystaloutta, valtio investoi, valtio lisäsi velvotteitansa hallitusti. Voisi varmasti todeta, että tuolloin haluttiin hakea tasapaino tarveperusteisen ja resurssiperusteisen politiikan välillä. Valitettavasti tarveperusteisen politiikka on päässyt pahasti niskaan päälle. Ei ole tehty riittäviä arvioita valtiontalouden kesto-kyvystä, ei ole myöskään haluttu ymmärtää, että

myös eduskunnassa ja kaupunginvaltuustoissa on tehtävä valintoja, mitä palveluita tai etuuksia tarjotaan. Tarpeita ihmisillä on loputtomasti. Voimavarat tarpeiden tyydyttämiseen sen sijaan ovat rajallisia myös valtiontaloudessa.

Tällä hetkellä verotuksen liikkumavara on vähäinen, koska valtion velka kokonaisuudessaan on liian korkea eikä säästöjä ole haluttu tehdä mittavasti. Me olemme eläneet vaikeaa taloudellista aikaa. Mielestäni on muutamia tärkeitä yhteisiä tavoitteita, joihin meidän pitäisi päästä, jotta voisimme myös saada muutoksia verotukseen.

Ensimmäinen niistä on saada Suomi rakenteellisesti kuntoon. Suomessa tulisi saada kilpailu vihdoinkin toimimaan. Tämä tarkoittaa hyvää veli-verkoston purkua, kilpailunrajoitusten purkua, kartellien lopullista hävittämistä — ne elävät aika hyvin edelleenkin kilpailunrajoituslaista huolimatta monillakin aloilla — talouselämän ja etujärjestöjen kytköjen esiin kaivamista ja niiden julkista keskusteluttamista. Pankeissa esimerkiksi on ollut tapana pitää yritysjohtajia hallintoelimityksissä ja nämä hallintoelinten jäsenet ovat juuri niiden yritysten johtajia, joita pankki rahoittaa suuressa määrin. Kun on tällainen selvä kytkös yrityksen päärahoittajan ja yrityksessä toimihenkilönä ja pankissa toimihenkilönä toimivan henkilön välillä, niin on aivan selvää, että päätöksenteko ei voi olla kovinkaan etuajattelusta vapaata.

Toinen merkittävä asia on palauttaa yhteinen tahto hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämiseen ja kehittämiseen. Se edellyttää, että kaikki tunnustavat olemassa olevan sekä velvoitteita että oikeuksia. Uskon, että saamalla verojärjestelmän parempaan kuntoon voisimme lisätä ihmisten halukkuutta maksaa veroja. Tämä merkitsisi verojen kiertämisen vähentymistä. Saisimme myös sosiaaliturvaan rahaa kattamaan sitä. Sen sijaan nykyisessä tilanteessa meillä on myös selvästi erilaisten etujärjestelmien väärinkäyttöä. Useampi meistä varmasti tuntee henkilöitä, jotka saavat sekä työttömyyspäivärahaa että sitten hankkivat tuloja pimeästi. Itse asiassa tällaiset henkilöt muiden selkänahasta elävät tavallaan kolminkertaisesti, koska he saavat etuuden yhteiskunnalta, heidän saamastaan palkasta ei peritä veroa ja sitten myöhemmin, kun he ovat eläkkeellä, todennäköisesti heidän toimeentulonsa tukemista jatketaan edelleenkin.

Täällä on tullut jo aikaisemmin esille, että palkkatulon ja pääomaverotuksen kuilu on täysin sietämätön. Uskon, että varmasti hyvin harva ihminen on tästä eri mieltä. Mitä sitten tulisi

tehdä? Se onkin pohtimisen arvoinen kysymys. Tulojen taseus on ollut tärkeä peruste ja periaate verotuksessa etenkin silloin, kun pääomatuloja ja palkkatuloa on verotettu samalla tavalla. Nyt me olemme kuitenkin siirtäneet sellaiseen tilanteeseen, jossa ne ihmiset, jotka saavat pääomatuloja, ovat erilaisen verokohtelun piirissä, kevyemmän verokohtelun piirissä, verrattuna niihin, jotka saavat ansiotuloa. Voidaan kysyä, palvelkeo ansiotulojen progressiivinen verotus pelkästään yhteiskunnallista tulontasaustarvetta ja oikeudenmukaisuustavoitetta parhaalla mahdollisella tavalla, sillä tavalla että myös ansiotulon saajat kokisivat sen oikeudenmukaiseksi.

Ongelmallista on myös se, että olemme luooneet järjestelmiä, jotka perustuvat bruttotuloille monin osin. Tätä voisi osittain sanoa jopa bruttotuloharhaksi. Meillä on bruttotuloihin perustuva ansiotulojen verotusjärjestelmä, meillä on bruttotuloihin perustuvat päivähoitomaksut, erilaisia sosiaalipuolen maksuja, jotka perustuvat bruttotuloihin, ja sakotusjärjestelmäkkin, joka perustuu bruttotuloihin. Kukaan ei katso, millä tavalla erilaiset järjestelmät vaikuttavat perheisiin tai ylipäänsä yksilöihinkään. Tästä seuraa aika hullunkurisia tilanteita tai sanotaan, että hullunkurisia ehkä jonkun päättäjän mielestä mutta varmasti katkeruutta herättäviä toisaalta varsinaisten maksajien osalta. Ei ole välttämättä harvinaista se, että perheen, jossa on varsin korkea bruttotuloa, siis ansiotuloa saavat vanhemmat ja heillä päivähoidossa oleva lapsi, kun sairaustapaus tähän perheeseen, itse asiassa kannattaisi jäädä jollakin tavalla yhteiskunnan maksaman tuen varaan, koska eri tavalla bruttotuloihin sidotut menot leikkaavat heidän ansiotasoaan niin paljon, että se jää jopa toimeentulotuen alapuolelle.

Selkeämpää olisi se, että meillä on joko bruttotuloihin perustuva progressiivinen verotusjärjestelmä ja tasamaksuiset palvelut, tai niin, että siirrytään tasamaksuiseen verojärjestelmään ja progressiivisiin palvelumaksuihin. Jos näin meneteltäisiin, niin silloin varmasti parempituloisilla henkilöilläkin olisi aivan todellisuudessa mahdollisuudet maksukykynsä mukaan osallistua palveluiden kustannuksiin.

Oleellista olisi nykyisessä tilanteessa myös se, että ihmiset tietäisivät oikeutensa ja velvollisuutensa. Tuntuu siltä, että meillä ei ole aivan selvää, kuinka asiat todella ovat. Kun tehdään erilaisia tutkimuksia, niistä käy hyvin ilmi se, että etenkin pienituloisilla ihmisillä on sellainen käsitys, että ns. suuria ansiotuloja saavilla ihmisillä asiat ovat

huomattavasti paremmin ja heidän verotuksensa on huomattavasti keveämpää kuin se todellisuudessa on. Monelle tulee yllätyksenä esimerkiksi se, että Espoossa noin 26 000—27 000 markkaa bruttotulona saavalle henkilölle, jolla tähän summaan sisältyy autoetu, jää käteen alle 8 000 markkaa nettona siitä, mikäli ei ole mitään vähennyksiä tai muuta. Tällaisia laskelmia meillä ei kovinkaan usein julkisuudessa esitetä, vaikka ne ovat yhä useamman varsinkin kaupunkiseudulla asuvien ihmisten todellista arkipäivää. Siis on erilaisia käsityksiä siitä, miten asiat todellisuudessa ovat ja jokainen voi löytää näistä eri tapauksista omia käsityksiänsä tukevia esimerkkejä. Näin voi niin kauan jatkua, kun meidän järjestelmämme on sekava, sisältää monia päällekkäisyyksiä ja myös suosii sellaisia henkilöitä, jotka osaavat käyttää tämän järjestelmän erilaisia yhteensovittamattomia kohtia hyvin hyödyksensä.

Jos joku väittää, että tämän hallituksen aikana ei ole rokotettu hyvätulaisia, niin voisi mennä katsomaan näitä käteen jäävän tulon pienennyksen osia. Voi tietenkin sanoa, että heillä on ollut varaa myös maksaa ja heidän tulee olla tyytyväisiä vielä siitä, että heillä on työpaikka ja toimeentulo huomattavasti turvatumpi kuin monella pienituloisella. Näin tietysti on, jos tätä katsoo mahdollisesti vaikka täältä eduskunnan näkökulmasta. Toisaalta jos miettii näiden ihmisten aivan oikeata ja todellista valintatilannetta, joka saattaa olla se, jäädäkö kotimaahan vai muuttaako mahdollisesti ulkomaille, näkisin, että siinä vaiheessa olisi myös tärkeää, että Suomi olisi kilpailukykyinen verotuksessa. Ei meille riitä se, että meillä on muutamia ulkomaisia huippujohtajia, jotka houkutellaan tänne muuhun väestöön nähdessä liian alhaisella veroprosentilla, ja samaan aikaan ne suomalaiset huippukyvyt, joita me myös kipeästi tarvitsisimme, lähtevät veroprosenttia pakoon tästä maasta.

Kaiken kaikkiaan suomalaisella verotusjärjestelmällä on nyt saatu aikaiseksi se, että palkan-saajien kesken meillä on varsin tasainen tulonjako. Bruttotulot eivät enää kerro juurikaan ihmisen tuloista. Se on sikäli valitettavaa, että kuitenkin bruttotulot sinänsä heijastelevat myös sitä käsitystä, joka työnantajalla on työntekijän kyvystä ja halusta tehdä työtä. Mikäli me jatkamme tilanteessa, jossa vaikkapa 100 markan palkan korotus työntekijälle aiheuttaa 400—500 markan kustannukset käytännössä työnantajalle, niin voimme todeta, että palkkaustakaan ei voi enää pitää oikeana ja todellisena kannustinkeinona. Silloin tulemme yhä enenevässä määrin

siirtymään sellaisiin järjestelmiin, joissa katsotaan, kuinka voisi saada pääomatuloa itsellensä tai mitä muita mahdollisuuksia on kiertää verotusta. Monissa yrityksissä on jo siirrytty eri tavalla maksamaan kilometrikorvauksia, päivärahoja ja muuta vastaavaa.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Täällä tänään ryhmäpuheenvuorojen jälkeen käydyssä debatisa ed. Luukkainen viittasi siihen, että ongelmia eduskunnassa veropolitiikassa on saatu aikaan sillä, että mm. asuntovelkojen korkovähennystä on täällä muutettu siitä, mikä oli hallituksen esitys. En valitettavasti ollut tilaisuudessa vastata ed. Luukkaiselle tuolloin, koska oli niin paljon vastattavaa muilta osin, että en voinut paremmin perehtyä tuohon kysymykseen, mutta ihan lyhyesti voidaan todeta, mitä tulee henkilökohtaiseen ehdotukseeni asuntovelkojen korkovähennyksen osalta, aikoinaan lähdin siitä, että vanhaa korkovähennystä olisi sovellettu edelleenkin myös pääomaverouudistuksen jälkeen ja uudet olisivat siirtyneet uuteen korkovähennysjärjestelmään.

Vastustin aikoinaan voimakkaasti sitä valtiovarainministeriön virkamiesten voimakkaasti läpimajamaa mallia, jossa oli matemaattisesti yritetty ratkaista vähennysongelmat siten, että kaikki häviäisivät vähän, mutta kukaan ei kovinkaan paljon. Kun keskustelua käytiin, niin valtiovarainministeriön virkamiehet sanoivatkin suoraan, että eihän tarkoituksaan ole, että kukaan verovelvollinen ymmärtää korkovähennyksestä yhtään mitään, vaan tarkoitushan on se, että tietokone laskee vähennyksen. Tätä kovasti oponoin silloin ja sanoin, että verotuksessa jokaisen verovelvollisen täytyy ymmärtää vähennys ja sen laskemistapa, mutta tuossa keskustelussa valitettavasti jäin melko yksin eikä vanhaa vähennysjärjestelmää kyetty säilyttämään.

Mitä eduskunnassa loppujen lopuksi tehtiin, oli se, että hallituksen esityksen pohjaan rakennettiin ensiasunnon hankkijoitten osalta lisää vähennysetuutta. Täytyy sanoa, että tuo etuus oli varsin tärkeä siitä syystä, että mielestäni pitää pyrkiä nuoria perheitä edesauttamaan siinä, että heillä olisi mahdollisuus hankkia ensimmäinen asunto. Myös tehtiin parannus niitten asuntovelallisten osalta, jotka olivat aikaisemmin hankkineet asunnon. Täytyy sanoa, että se oli suorastaan välttämätön tuossa tilanteessa, jossa meillä oli valtava määrä lapsiperheitä, jotka olivat korkeaan hintaan hankkineet asunnon, jonka hinta oli voimakkaasti laskenut ja vielä aikana, jolloin

varsinkin korot olivat hyvin korkealla. Näillä perheillä oli todellisia suuria toimeentulo-ongelmia. Mielestäni oli oikein, että eduskunnassa osoitettiin sosiaalista mieltä sillä hetkellä yhteiskunnan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien osalta.

Ymmärrän, että ed. Luukkainen on kova ekonomisti, joka ei tavallisten ihmisten ongelmista juuri lainkaan välitä. Mutta sanon, että meidän tehtävämme kansanedustajina on myös ajatella niitä ihmisiä, joitten puolesta me tässä salissa teemme työtä ja istumme ja äänestämme. Tältä osin sanon, että eduskunnan ratkaisu oli oikeudenmukainen ja myös oikea.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee hallituksen tänään antamaan vastaukseen ed. Luukkaisen ym. välikysymyksen, haluan todeta, että se kyllä herättää ainakin minussa varsin monta kysymystä.

Ensinnäkin, mitä tulee talouspolitiikkaan, niin tältä osin täytyy kysyä, onko hallituksen talouspolitiikka tällä hetkellä aivan oikeassa kurssissa. Se strategia on varmasti aivan oikea, että on pyritty vaihtotase saamaan tasapainoon ja että se on tehty nimenomaan vientiä kasvattamalla. Suomella ei ole ollut mitään muuta mahdollisuutta. Se on ollut ainoa oikea selviytymisen tie. Tietysti tosiasia on se, että tuo tie on nimenomaan valittu siten, että markka on voimakkaasti devalvoitu ja sillä annettu viennille poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet kasvaa.

Mutta mielestäni on myös täysin selvää se, että pelkästään devalvaation ja sitä kautta kasvavan viennin avulla kansantaloutta ei saada nousuuralle. Meidän täytyy muistaa se, että vienti nimenomaan lisää teollista tuotantoa ja meillä on teollisuustuotannossa tällä hetkellä 400 000 työpaikkaa, kun sen sijaan palveluissa on 1,3 miljoonaa työpaikkaa. Jos tässä maassa halutaan todellista kasvua, kasvu ei voi kohdistua pelkästään teollisen toimintaympäristön parantamiseen, vaan sen täytyy myös kohdistua nimenomaan palvelualojen edellytysten parantamiseen.

Tältä osin tapahtuu erittäin merkittävä muutos 1.6., jolloin arvonlisävero astuu voimaan. Tuolta osinhan eduskunnassa oli suuria pelkoja siitä, että arvonlisäveron vaikutukset saattavat olla talouspoliittisesti hyvinkin kielteisiä, ja tosiasia on se, että jonkinlainen kulutusshokki tullaan varmasti kokemaan 1.6., jos talouspolitiikassa ei tehdä yhtään mitään. On myös käsitykseni mukaan oikein arvioida siten, että tuollainen kulutusshokki tulee merkitsemään sitä, että meillä nousu tulee olennaisesti vielä hidastumaan ja

lykkääntymään olennaisesti siitä, mitä se muutoin voisi olla.

Lueimme mitä tahansa kansantalouden oppikirjaa, niin kai tavoitteena on se, että pitkällä tähtäimellä kansantalouden kehityksen pitäisi olla mahdollisimman tasaista ja nimenomaan tasaista kasvua. Suomen talouspolitiikan historia, luetaan sitten Vartiaisen tai kenenkään tahansa kirjoittamia opuksia, osoittaa sen, että Suomessa tässä suhteessa on täydellisesti epäonnistuttu.

Viimeisin epäonnistuminen tapahtui vuonna 1990, kun tehtiin vuoden 91 budjettia. Tuolloinhan eduskuntaryhmät johtajiensa johdolla räjäyttivät budjetin ns. vaalibudjetiksi. Muistan itse vastustaneeni näitä menojen lisäyksiä, mutta valitettavasti ne vietiin kuitenkin eduskunnassa lävitse ja tällä tavalla tehtiin suhdannepoliittisesti virheellinen ratkaisu.

Tuntuu siltä, että tällä kertaa ollaan myös tekemässä virheellistä ratkaisua. Edellytykset kansantalouden nousulle ovat olemassa, mutta kysytään mistä tahansa, tilanne on se, että epävarmuus on äärimmäisen suuri. Täytyy sanoa, että tiettyä positiivista henkeä oli vuoden alussa. Sen jälkeen kun verokortit ovat saapuneet, tuloverotus on kiristynyt, tuo optimismi on entistä häilyvämpää, ja pelkään, että 1.6., kun arvonlisävero astuu voimaan, optimismi saattaa jopa jossain määrin sammua. Tiedän lukuisan määrän yrityksiä, jotka ovat kiinnostuneita palkkaamaan uusia ihmisiä, mutta ovat tällä hetkellä epävarmoja eivätkä vielä uskalla palkata ja odottavat sitä, minkälaiseksi nimenomaan kysyntä tällä hetkellä muodostuu. Tietysti, jos kysyntä heikkenee, mikä on 1.6. hyvin todennäköistä ja suorastaan melko varmaakin, on pelättävissä, että työllisyyden ja kasvun osalta ei tule tapahtumaan mitään myönteistä, vaan kasvu lykkääntyy. Ja sanon, että jokainen päivä, jonka kasvun todellinen käynnistyminen lykkääntyy, merkitsee menetettyjä työpaikkoja, menetettyjä työvuosia, ja tietysti päätöksentekijänä ei voi olla kuin murheellinen siitä, että sellaisessa tilanteessa oltaisiin.

Mitä tällaisessa tilanteessa, kun vaihtotase on kääntynyt positiiviseksi, pitäisi tehdä? Nimenomaan pitää pyrkiä edistämään sitä, että saadaan kasvu nopeasti aikaan. Luonnollista on, talouspolitiikan perusoppiin mukaisesti, että se voisi tapahtua helpoiten verotuksen kautta.

Sen jälkeen, kun kasvu on saatu aikaan, luulen, että vuonna 96 Suomessa saattaa olla lähes Pekka Korpisen ennustama 10 prosentin kasvu tai ehkä 6—7 prosentin kasvu kuitenkin. Siinä

tilanteessa pitää pitää huolta siitä, ettei tapahdu mitään ylikuumenemista, ja siitä syystä siinä tilanteessa ei ole minkäänlaista mahdollisuutta tuloverotuksen keventämiseen. Tältä osin, kun lukee ministeri Viinanen vastausta — ministeri Viinanen ei ole nyt salissa paikalla — täytyy sanoa, kun hän lähtee siitä, että silloin verotusta kevennetään, kun siihen on varaa, tuo suunta tuntuisi valitettavasti olevan virheellinen. Tästä syystä mielestäni sekä veropoliittiset rakenteelliset ratkaisut että suhdannepoliittiset ratkaisut edellyttäisivät sitä, että nyt jos koskaan tuloverotusta kevennettäisiin ja mahdollisimman nopealla aikataululla.

Mielenkiintoista on se, että Suomessa käydään keskustelua siitä, onko nyt jo liian myöhäistä elvyttää. Mielestäni tuo on varsin ennenaikaista. Kuten aikaisemmin salissa totesin, Veckans Affärer -lehdessä oli arvioitu, että Suomen nousu tulee kaikkein viimeisimpänä Oecd-maista, ja tältä osin luulen, että nousun aikaistaminen veropoliittisilla toimenpiteillä olisi nimenomaan nyt ajankohtaista.

Jos ratkaisuja lykätään ensi syksyyn ja tehdään silloin jälleen vaalibudjetti, niin luulen, että näitten ratkaisujen osalta ollaan myöhässä ja on turhaan menetetty puoli vuotta — vuosi aikaa kasvun käynnistämässä. Tästä syystä olenkin voimakkaasti sitä mieltä, että aivan jo lähiviikkojen aikana hallituksen tulee tehdä selvät päätökset siitä, millä tavalla ja minkä määräisenä tuloverotusta Suomessa kevennetään niin, että nuo muutokset astuvat voimaan mieluiten 1.6., mutta kuitenkin viimeistään 1.7.

On oikein, että kun tehdään talouspolitiikkaa, niin tietyille ratkaisuille voidaan asettaa ehtoja. Ministeri Viinanen puheenvuorossaan asettikin näitä ehtoja, ja mielestäni ehdot olivat varsin pitkälti oikeita, pääasiallisilta osin. Mielestäni on aivan oikein se, että lähdetään siitä, että olosuhteissa, joissa valtion velka kasvaa huomattavasti, ei ole edellytyksiä sille, että valtion menoja voitaisiin kasvattaa. Tässä salissa on myös ehkä syytä todeta se, että myös socialidemokraatit ovat useissa yhteyksissä lausuneet, että on varsin kohtuullista se, että julkisten menojen osuus on noin 40 prosenttia kansantuotteesta. Tänä päivänä se osuus on noin 60 prosenttia. Tietysti näissä olosuhteissa myös tämä suhde osoittaa, ettei mahdollisuuksia menojen kasvattamiseen nyt eikä myöskään pitkällä tähtäimellä ole olemassa, vaan tulee pyrkiä siihen, että rakenteellisia säästöjä, jotka ovat inhimillisiä ja oikeudenmukaisia, pyritään myös jatkos-

sa tekemään. Niitä varmasti mielestäni voidaan melko helposti löytää. Tietysti sosiaaliturvajärjestelmä tulee pyrkiä rakentamaan siten, että se kannustaa ihmisiä pitämään itse itsestään huolta, yrittämään ja tekemään työtä. Mutta joka tapauksessa tulee siis pyrkiä siihen, että säästötavoitteista pidetään kiinni.

Joskus tuntuu siltä, että sanotaan turhaan, että säästöt repeäisivät täällä eduskunnassa. Jos katsomme viime syksynä budjetin valmistamista, tältä osin täytyy sanoa, että eduskunta varsin hyvin piti kiinni niistä säästötavoitteista, mitä hallitus oli asettanut. Sen sijaan hallitus joutui omalta osaltaan tinkimään säästötavoitteista, mm. Ekan osalta toista miljardia markkaa ja myös julkisen sektorin palkkaratkaisun seurauksena pari miljardia markkaa, joten tältä osin keihään kärjen kääntäminen eduskunnan suuntaan on varmasti virheellistä.

Tälläkin hetkellä ollaan siinä tilanteessa, että hallitus on tehnyt maaliskuussa kehyspäätökset, aivan oikein, mutta kuitenkin siten, että valtiovarainministeriö antaa nuo kehykset eikä hallitus ole täysin yhdenmukaisesti sitoutunut kehyspäätöksiin. Nyt oikeastaan täällä eduskunnassa meillä on oikeus edellyttää ja vaatia hallitukselta sitä, että tehdään selvät päätökset, kuinka paljon ministeriöillä on varoja käytettävissään vuonna 95, ja sen jälkeen mielestäni hyvin nopealla aikataululla voidaan tehdä ratkaisuja, jotka johtavat siihen, että tuloverotusta Suomessa kevennetään.

On myös asetettu ehto ja huoli siitä, että korot voivat nousta, jos nyt tuloveroja kevennetään. Myös ministeri Viinanen vastauspuheenvuorossaan viittasi siihen, että jos nyt mennään sille tielle, että verotusta kevennetään, se saattaa johtaa korkojen nousuun. Mielestäni ministeri Viinanen argumentti tältä osin on valitettavasti virheellinen. Nimittäin on tietysti totta, että eri maat katsovat, millä tavoin Suomen velka kehittyy. Mutta Suomen velan kehittyminen ei ole varmastikaan ainoa seikka, johon ulkomaiset lainanantajat kiinnittävät huomiota. Vaikka Suomen velka kasvoi voimakkaasti 80-luvun lopulla, Suomen reittaus oli AAA-luokkaa. Näissä olosuhteissa uskon, että jos Suomessa lähtee voimakas kasvu käyntiin, se lisää luotettavuutta Suomen talouspolitiikan hoitoon ja Suomeen yleensä velallisena ja tätä kautta Suomen reittaus nousee ja sekä pitkät että myös lyhyet korkomme edelleen jatkavat laskuaan tai ero muihin kansainvälisiin korkoihin kuitenkin supistuu niin, että meillä korkotaso kansainvälisesti katsottuna

alenee. Tältä osin uskon, että se pelko, jota erityisesti Suomen Pankki tältä osin on viljellyt, on täysin virheellinen.

Haluan ottaa yhden esimerkin Suomen Pankin ajattelutavasta. Syksyllä 92, kun markka asetettiin kellumaan, Suomen Pankki omaksui sen linjan, että markkaa puolustetaan korkeilla koroilla ja tällä tavalla pyritään talous saamaan tasapainoon. Mitä tapahtui? Se, että Suomen Pankki kuitenkin pyrki kelluvaa markkaa pitämään ylhäällä korkeilla koroilla, johti nimenomaan epäluottamukseen talouspolitiikan hoidtoa kohtaan Suomessa. Se merkitsi sitä, että korot tarpeettomasti nousivat, ja tietysti se vaikeutti suomalaisen talouselämän tilannetta. Vasta siinä tilanteessa marras — joulukuussa 92, kun Suomen Pankki totesi, ettei enää kannata taistella kelluvan markan puolesta, sen kurssin korkeuden puolesta, korkeilla koroilla ja annettiin tavallaan markan hakeutua oikeaan arvoonsa, luottamus Suomen talouspolitiikkaan alkoi vähitellen vahvistua.

Sanon, että tämä osoittaa varsin hyvin sen, että jos nyt saadaan Suomen talous kasvu-uralle, luottamus ja usko Suomen talouspolitiikkaan vahvistuu ja se johtaa nimenomaan alentuviin korkoihin. Jos jatkuvasti lähdetään siitä, että pyritään säästämään, kasvu ei käynnisty. Se johtaa epäluottamukseen nimenomaan Suomen talouspolitiikkaan ja merkitsee korkeampia korkoja. Tämän haluan hyvin selvästi sanoa, ja mielestäni tältä osin valtiovarainministeriö ja myös Suomen Pankki tekevät kohtalokkaan suurenkin arviointivirheen. Toivon, että tältä osin eduskunnan painostus vaikuttaa siihen, että näissä instansseissa ymmärrettäisiin myös tietty talouspolitiikan logiikka.

Myös ministeri Viinanen hallituksen vastauksessa kiinnitti huomiota siihen, että pelkona on se, että hinnat lähtevät nousuun. Arvonlisävero sinänsä luo jossakin määrin tätä pelkoa, mutta on myös täysin selvää, että kun verotus on tänä vuonna kiristynyt näin voimakkaasti kuin on, työmarkkinajärjestöt tulevat ensi syksynä vaatimaan kompensatiota näistä veronkiristyksistä työmarkkinaneuvotteluissa. Se kompensatio merkitsee korkeampia palkkoja ja sitä kautta myös nopeampaa inflaatiota. Mikä onkaan parempi keino pyrkiä purkamaan näitä inflaatiopaineita kuin se, että tässä tilanteessa alennettaisiin tuloverotusta, koska se ehdottomasti auttaisi siinä suhteessa, että palkankorotuspaineita ensi syksynä on huomattavasti vähemmän kuin niitä muuten olisi? Tältäkin osin voidaan todeta, että

oikeata talouspolitiikkaa olisi se, että pyritään veroja alentamaan.

Erityisen suurta huolta hallituksen vastauksessa on kiinnitetty siihen, että meillä harmaa talous on kasvanut. Harmaan talouden keskeisin syy on se, että meillä tuloverotus on niin korkea. Siitä syystä on tarkoituksenmukaista, että sitä pyritään torjumaan nimenomaan sillä, että verotusta meillä mahdollisimman nopeasti kevennettäisiin.

Kaikki talouspoliittiset argumentit tässä tilanteessa lähtevät siitä, että tuloverotusta tulisi keventää.

Tänä päivänä, jos katsomme talouspolitiikan tutkijoita, tutkimuslaitoksia, keitä tahansa, kaikki ovat yksimielisiä siitä, että verotusta tulee keventää mahdollisimman nopeasti tehdyillä ratkaisuilla. Tässä suhteessa sanon, että myös hallituspuolueiden eduskuntaryhmien tulee pyrkiä voimakkaasti vaikuttamaan hallitukseen siinä suhteessa, että hallitus tämän tiedeyhteisön yksimielisen kannan voisi mahdollisimman nopeasti omaksua.

Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti myös vielä todeta sen, että meillä veropolitiikka on tänä päivänä erittäin suurissa ongelmissa. Suomessa veroaste on poikkeuksellisen korkea.

Meillä marginaaliverot ovat kaikkein korkeimpia, siis korkeimmat tuloverot ovat kaikkein korkeimpia Oecd-maissa, ja on täysin selvää, että tällä tasolla ei voida kovinkaan pitkään jatkaa. Kuten hallituskin toteaa ohjelmassaan, kansainvälinen verokilpailu tulee kiristymään, ja meillä veroprosenttien tulisi olla kansainvälisesti katsottuna kohtuullisia. Se ero, joka meillä tänä päivänä on erityisesti Ruotsiin mutta myös Keski-Euroopan maihin, on liian suuri, ja alkaa vähitellen levitä se pelko, että nimenomaan nuorempi ja lahjakkaampi väestö siirtyy Suomesta pois, ja tietysti siinä syntyy varsin suuri tappio Suomelle.

Mutta tietysti täytyy sanoa, että varsin kohtuuttoman suuri on myös se ero, jonka Suomen palkansaaja, ammattiyöntekijä, maksaa verona verrattuna monissa muissa maissa työskenteleviin ammattitaitoisiin työntekijöihin.

Mutta ehkä kaikkein huolestuttavin on se veroloukku, joka meillä tänä päivänä on, josta mm. aika hyvin on kirjoittanut myös Osmo Soininvaara. Tänä päivänä keskituloisella, kun verotettavat tulot kasvavat ja kun vero otetaan pois ja vastaavasti sosiaaliset tulonsiirrot vähenevät, tilanne on se, että palkankorotuksista ei jää mitään käteen. Meillä löydetään jopa sellaisia tuloaluei-

ta, joilla bruttopalkan noustessa käteen jäävä tulo pienenee. Tietysti voi sanoa, että tällaisessa järjestelmässä ei tänä päivänä ole mitään järkeä. Se merkitsee sitä, että meillä tulee nimenomaan selvästi pyrkiä tuloverotuksen keventämiseen. Sanon, että painopisteen tulee tältä osin olla nimenomaan keskituloisten verotuksessa, koska on täysin selvää, että pitkällä tähtäimellä sellainen maa, jossa työnteko ja yrittäminen ei kannata, ei voi missään tapauksessa menestyä.

Ed. Koski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On kohteliasta näin vielä puolenyön aikaan ed. Sasille pitää pieni vastauspuhe. Olen hänen kanssaan täsmälleen samaa mieltä siitä, mitä hän puheenvuoronsa puolivälin jälkeen esitti. Siinä oli täsmälleen samanlaisia ajatuksia kuin olen tänä iltana esittänyt. Ekonomi Sasi esitti ne tietysti hienostuneemmin ja vähän tieteellisiä sanojakin käyttäen.

Ihmettelen vain sitä, tämä on tietysti pelkkää kateutta noin hyvän puheenvuoron jälkeen, alkaako kokoomuksessa olla enemmänkin paniikki-ilmiöitä. Siellä jo puolueen puheenjohtaja uhkaa lähteä hallituksesta, yrittää nostaa profiiliaan veroalella jne. Ed. Sasikaan ei edellisen hallituksen aikana pistänyt rikkaita ristiin sen sinipunahallituksen toiminnan estämiseksi, jonka johdosta olemme tässä tilanteessa, jossa maa nyt on. Kuitenkin ed. Sasi oli siellä tunnettu ekonomisti ja veroasioiden tuntija ja yleensä talouden tuntija. Ei kuulunut koskaan mitään vastalauseita siihen politiikkaan. Nyt tässäkin tapauksessa olisi ollut kolmisen vuotta aikaa ed. Sasinkin esittää järkeviä ajatuksiaan. Nyt hän ikään kuin myöhäissyntyisesti esittää tässä vaiheessa, hyvä kun nyt tässäkin vaiheessa.

Minä vähän epäilen, että ovat muut tarkoitukset ed. Sasin puheenvuoroissa kuin todellinen vaikuttaminen näihin asioihin. Anteeksi nyt vain, edustaja, mutta kun ei ole paljon kuulijoita, voi näin sanoa. Nimittäin teidän toimintamme aikaisemmin ja nyt tämä yhtäkkinen kannanmuutos eivät ole täydellisesti sopusoinnussa toistensa kanssa. Se on yhtä samaa paniikki-ilmiötä kuin on kokoomuksessa tällä hetkellä muillakin. Pitää jollakin saada profiilia nostettua yli muiden hallitusryhmien, ja tässä on vähän samasta kysymys. Pohjia ja perusteita ei, ed. Sasi, ole entisyyden perusteella.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan ed. Aittoniemelle haluan todeta lyhyesti, kun hän edustaa hallituspuoluutta salissa, että mitä Holkerin hallituksen aikaan tulee, silloin tosiasiaa tuloverotusta kevennettiin, kaikki tilastot sen osoittavat. Verotusta kevennettiin, voi sanoa, kaikkien palkansaaajaryhmien osalta kuitenkin melko tasapuolisesti, ja niihin tuloksiin voidaan olla kohtalaisen tyytyväisiä siltä ajalta.

Mitä tulee Ahon hallituksen toimintaan, tosiasia on se, että sinä aikana, jolloin meillä on ollut vaihtotase selvästi voimakkaasti alijäämäinen, oikeastaan mitään mahdollisuuksia tuloverotuksen keventämiseen ei ole ollut. Sen jälkeen kun on nähty, että vaihtotase on selvästi kääntynyt parnemaan päin ja vienti kasvanut, ja kun sitten markka on kellunut, voidaan sanoa, että oikeastaan viime vuoden keväästä asti on ollut talouspoliittisesti ymmärrettävää ja perusteltua pyrkiä tuloverotuksen alentamiseen.

Mielenkiintoista on se, että vielä viime syksynä asiantuntijat olivat jossakin määrin erimielisiä. Itse hyvin voimakkaasti olen viime vuoden elokuusta pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että tuloverotusta kevennettäisiin, mikä myös johti siihen, että joulukuussahan hallitus teki kokoomuksen vaatimuksesta päätöksen, jossa tuloverotusta jonkin verran kevennettiin siitä, mikä hallituksen budjettiesitys kaiken kaikkiaan oli.

Tänä päivänä ei ole sinänsä mitään paniikki-ilmiötä olemassa, mutta haluan todeta, että jos meillä on tilanne, jossa kaikki talouspolitiikan asiantuntijat ovat sitä mieltä, että on talouspoliittisesti perusteltua keventää tuloverotusta, on se aika erikoista ja omalaatuista, jos tällainen suuri yhteisymmärrys on, että näissä olosuhteissa hallitus ei todella pyrkisi tekemään tämän tyyppisiä ratkaisuja. Tietysti meidän tehtävämme eduskunnassa on pyrkiä painostamaan hallitusta siihen, että nämä ratkaisut syntyvät nopeasti.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! On mieluisaa mahdollisesti päättää tämä verokeskustelu eduskunnassa, kun näin edustava joukko omasta ryhmästä ja laajemminkin on kuulemas-

sa. Virheiden toimesta nostetussa välikysymyksessä on sinällään ihan oikea lähtökohta eli kiinnittää huomiota korkeaan työn verotukseen ja nostetaan vaihtoehtoksi ympäristöverotus. — Sinällään vihreiden talouspolitiikka yleensä vaatii keskustelemista ja ihan oman puheenvuoron-

sa, siinä nimittäin ei välttämättä kovin paljon vihreyttä ole. Olen erityisesti ed. Luukkaisen talouspoliittisia linjoja yrittänyt seurata.

Mitä tulee ed. Sasin äsken käyttämään puheenvuoroon, mielestäni siitä täytyy tehdä yksi kommentti. Täytyy kysyä, kenen tuloverotusta pitää sitten keventää. Nimittäin kun raha yhteiskunnasta ei kuitenkaan mihinkään häviä, jos suurituloisille annetaan verohelpotusta, vaikka sillä tavalla säästettäisiin työttömyyspäivärahoissa, niin sehän johtaa ehkä käytännössä kuluksen vähenemiseen, kun suurituloisilla ei ole sillä tavalla tarvetta kuluttaa. Kun pienituloisille on voitu perusturva hoitaa, se raha menee tässä tilanteessa kokonaan kulutukseen. Siis pitää kysyä, kenen ansiotuloja myös alennetaan.

Arvoisa puhemies! Avoimen talouden oloissa mielestäni verotuksessa on oltava kaksi hyvin keskeistä tavoitetta. Verotuksen on oltava toisaalta sosiaalisesti oikeudenmukainen ja toisaalta myös kansainvälisesti kilpailukykyinen. Verotuksen täytyy edistää ihmisten omatoimisuutta ja yrittäjyyttä, ja sitä kautta täytyy saada valtion ja kuntien kassaan kohtuullinen määrä tuloja. Nämä sinällään kaikki oikeat tavoitteet ovat osin ristiriitaiset.

Meillä todellakin on verotuksessa kaksi isoa ongelmaa: työn verottamisen ongelma ja julkis-talouden velkaongelma, valtion ja kunnan velka kun on aina tulevaisuuden veroa korkoineen.

Työn verottamisen ongelma liittyy todellakin ansiotulojen verotukseen ja toisaalta palkkasi-donnaisiin sosiaalikustannuksiin. Tämähän on laajasti ottaen eurooppalainen ongelma. Ei tarvita siis vain suomalaista verouudistusta, vaan tarvitaan laaja eurooppalainen työn verottamisen uudistus.

Haluan todeta kuitenkin aluksi sen, että tällä eduskuntakaudella Suomessa on, kuten on todettu, verotusta uudistettu hyvin määrätietoisesti. Hyvin lyhyessä ajassa on toteutettu kolme verouudistusta: kiinteistöverouudistus, yhteisö- ja pääomaverouudistus ja nyt arvonlisäverouudistus. Nämäkin muutokset liittyvät yhteiskunnan ja talouselämän nopeisiin muutoksiin ja osin kansainvälisiin kilpailukykyyn näkökohtiin, joita mainitsin.

Kiinteistövero on hyvin tyyppillinen eurooppalainen vero, ja sehän korvasi enemmän tai vähemmän epäonnistuneet verot eli katumaksun, asuntotuloverotuksen ja kiinteistön harkintaverotuksen. Oikein toteutettuna kiinteistövero on nyt nimenomaan toimiva kunnallinen vero.

Myös pääomatulojen ja yritystulojen verouu-

distus on onnistunut yleisesti ottaen melko hyvin. Alhainen verokanta ja tiivis veropohja ovat tervehdyttäneet esimerkiksi yritysten käyttäytymistä. Kannattaa todeta, että monilta osin meillä myös pääomaverotus alhaisesta verokannasta huolimatta kiristyy. Sellaisiakin tuloja tuli verotuksen piiriin, jotka olivat ennen kokonaan ulkopuolella. Myös valtion verotulot pääomaverotuksen seurauksena, uskoakseni erityisesti yhteisöverokertymä, tulevat olemaan oletettua suuremmat, ja verotulot näyttävät aikaa myöten kasvavan. Ongelmaksi, totta kai, jää ansiotulojen ja pääomatulojen verokantojen erilaisuus. Pääomaverokannan nostoon ei avoimilla pääomamarkkinoilla ole kovin suuria mahdollisuuksia. Oleellista pääomaverouudistuksen osalta ovatkin nimenomaan rakenteelliset muutokset. Esimerkiksi osinkoverohyvitysjärjestelmän kautta voidaan saavuttaa osin kohtuuttomiakin veroetuja.

Arvonlisäverouudistus tulee voimaan kesäkuun alusta, ja se on edellytys Suomen EU-jäsenyydelle käytännössä. Tässä suhteessa uudistus ei ole valmis, vaan jo ensi vuoden vaihteeseen, mikäli EU-jäsenyys toteutuu, olisi järjestelmää edelleen muutettava. Sen takia, kun puhutaan, että arvonlisäverouudistuksen voimaantuloa pitäisi lykätä, se ei teknisesti käytännössä ole meille mahdollista, koska kahta näin suurta uudistusta on vaikea toteuttaa. Nyt pitäisi nämä uudet 300 000 verovelvollista saada äkkiä verotuksen piiriin, jotta he voivat sitten uuteenkin muutokseen tulla mukaan. EU-jäsenyys tuo arvonlisäveron Suomeen, ja kaikki, jotka EU-jäsenyyttä innokkaasti kannattavat, ottakoot tämän vastaan jo siinä hengessä.

Valitettavaa arvonlisäverouudistuksessa on, että tämäkin vero merkitsee osin työn verotuksen lisäämistä työvaltaisilla aloilla. Kokonaisuutena kuitenkin arvonlisäverouudistuksen vaikutukset ovat taloudessa selvästi myönteiset, ja olisin ed. Sasille todennut, että mikäli kessumallin viimeiset laskelmat otetaan todesta, taloudelliset vaikutukset olisivat jo ensimmäisenä vuotena kokonaisuutena jopa työllisyyden osalta myönteiset.

Arvoisa puhemies! Tehtyjen tarpeellisten verouudistusten jälkeenkin pahaksi ongelmaksi jää meillä todellakin korkea ansiotulojen verotus, kansantalous kun seisoo tai kaatuu viime kädessä sen mukaan, kuinka paljon työtä tekevät ihmiset jaksavat ponnistella ja yrittää. Tämän vuoden talousarvion yhteydessä maan hallitus jo puuttui verotuksen nousupaineisiin ja veroasteikkoja ja vähennysjärjestelmää korjattiin valtiovarainmi-

nisteriön kaavailemasta keveämpään suuntaan. Myös on huomattava, että osa verotuksen kiristymisestä johtuu käytännössä työmarkkinajärjestöjen sopimuksesta.

Talouspoliittinen linja on nyt meillä erittäin pahojen 80-luvun virheiden jälkeen mielestäni oikea. Itse asiassa se on päälinjassa ainoa oikea mahdollinen. Tähän linjaan täytyy kuulua tiukka säästäväisyys. Nyt alkaneen nousun vauhdittamiseksi kyllä tarvittaisiin pullonkaulana olevan kotimaisen kysynnän vauhdittamista jo psykologisessa mielessä, jolloin myös ihmisten säästämisaste voisi vähän laskea ja myös sitä kautta saataisiin kulutukseen uutta vauhtia. Näin ollen voin yhtyä niihin ajatuksiin, että ansiotulojen verotuksen pienikin kevennys voisi vaikuttaa positiivisena, psykologisena pakkaskäynnistyksenä kotimarkkinoilla.

Valtionveron asteikkojen muuttaminen kesken vuoden on ongelmallista, käytännössä mahdotonta. Sen sijaan suhteellisten veroluonteisten maksujen, kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen, alentaminen on teknisesti aika helppoa. Tämä toki edellyttää talousarviossa lisäsiirtoa Kelalle, niin kuin nyt jo osin liikevaihtoveron tuottoa Kelalle siirretään. Haluan erityisesti korostaa sitä, että veronalennus kyllä sitten pitää painottaa sinne, missä se vaikuttaisi kulutuksessa myönteisesti ja missä toimeentulo-ongelmat ovat suurimmat: nimenomaan pieni- ja keskituloisille. Oikea ajankohta todella voisi olla 1.6. tai 1.7., jolloin arvonalisverouudistuksen kulutusta rassaavat vaikutukset ovat tulleet voimaan.

Lopuksi haluan todeta valtiontaloudesta vielä eräitä asioita. Olen tähän otsakkeeksi kirjoittanut, että Suomesta ei saa tehdä Karkkilan kaupunkia, jossa taloudellinen tilanne on todella lohduton ja jossa työntekijöiden palkkoja leikataan aivan surutta ja peruspalvelut tulevat olemaan monena vuotena eteenpäin erittäin heikolla tolalla. Valtiontalous ei lähinnä 80-luvun virheistä johtuen silloin syntyneen rakenteellisen vajeen takia valitettavasti mahdollista mitään isoa veroalea Suomessa. Näin erityisesti, kun mahdollinen EU-jäsenyys vie valtiolta verotuloja ainakin väliaikaisesti. Tilapäinen lisävelanotto voi olla mahdollista, mutta ansiotulojen verojen kevennys on pysyvämmän mahdollista rahoittaa verojärjestelmän sisäisin muutoksin. Silloin on katsottava, mitä verotusmahdollisuuksia voidaan löytää ympäristöverojen suunnalta, mihin välikysymyksessäkin viitataan, mitä mahdollisuuksia löydetään välillisten verojen veropohjan

tiivistämisen kautta. On myös todettava, että vaikka varsinaista vientiveroa ei voida säätää, myös vientiyrityksillä olisi nyt veronmaksukykyä, osin erittäin hyvinkin. Sen takia työn verottamisen ongelman ratkaisemisessa nyt edes asteittain tarvitaan kaikkien tahojen myötävaikuttamista, myös erityisesti työmarkkinajärjestöjen myötävaikutusta.

Arvoisa puhemies! Itsekin olen seurannut sitä keskustelua, jota on kokoomuksen suunnalta käyty. Siinä on ehkä vähän ylihermostuneisuutta nähtävissä. Nyt pitää yhdessä katsoa, mitkä edellytykset on ansiotulojen verotuksen keventämiseen psykologisena pakkaskäynnistyksenä, ja sellaisia varmasti löytyy. Hallituskysymyksen nostaminen asiasta, josta hallituksessa ei ole edes kunnolla keskusteltu, on, niin kuin sanoin, hätävarjelun liioittelua.

SDP puolestaan edusti aikanaan — oliko se Kaisa Raatikainen vai hänen miehensä — tätä rakastakaa verojanne -linjaa. Siitä ei tänään ole täällä paljon kuultu. Nythän SDP edustaa mieluummin aika huoletonta valtiontalouden linjaa, mieluumminkin Suomen henkiihieveriin velkaannuttavaa linjaa. Tässä mielessä haluan korostaa, että tämä on vastuutonta politiikkaa. Suomesta ei saa tehdä Karkkilan kaupunkia, jossa talouden liikkumavara on kokonaan menetetty.

Arvoisa puhemies! Maltillisesti edeten veropolitiikassa näiden suurten uudistusten jälkeen voidaan nyt puuttua ansiotulojen verotuksen, työn verottamisen, ongelmaan. Pidemmälle vietyä asiaa on laaja eurooppalainen verotuksen ongelma. Se vaatii kansainvälistä yhteistyötä ja kaikkien tahojen ponnistusta Suomessa, jotta tähän sinällään kipeään verotuksen ongelmaan voidaan tehokkaasti puuttua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

huomiseen varsinaiseen täysistuntoon:

1) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 (HE 268/1993 vp)

2) Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 (HE 25)

ensi perjantain täysistuntoon:

3) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 (HE 11)

10) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 313/1993 vp)

4) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 311/1993 vp)

5) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 281/1993 vp)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, suullinen kyselytunti huomenna kello 16.30.

6) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3 (HE 329/1993 vp)

Täysistunto lopetetaan kello 23.52.

7) Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 302/1993 vp)

Pöytäkirjan vakuudeksi:

8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 286/1993 vp)

Seppo Tiitinen

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 18)
